RUOSMAN
1738
2,146

٢١٤٦ رسالة في حق الأبوين

٢١٤٦

الحمد لله الذي هدينا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدينا الله

وقف مجدد ملوك الدوران وسلسلة آل عثمان محيي السنة امام الامة
السلطان ابن السلطان السلطان ابو المحاسن والمواهب عثمان خان
ابن السلطان مصطفى خان لا زالت ايامه مصابيح الاقبال
وساعاته الجميلة مفاتيح ابواب الآمال وانا الداعي
لدولته الحاج ابراهيم حنيف المفتش باوقاف
الحرمين الشريفين
غفر له

NURUOSMANIYE KÜTÜPHANESI
Kısmı: Nuruosm.
Yeni Kayıt No: 1738
Eski Kayıt No: 2146
Tasnif No. 297.3 = 927

١٥٩

كتابك اسمى : مرشد الهدى

مؤلفى : نوح بن مصطفى (قونوى)

مشار اليه فضلا و فقهادن معلومات واسعه صاحبى بر ذات
ايدى. بورسه لى طاهر اسامى مؤلفاتى (؟) ده
مطبوع (عقود الجوهر) ده مشروحدر. مولداً
اماسيه لى در.. آلتى تحصيله حوكره بر مدت قونيه ده
همشهرى اماسيه لى عمر پاشا مسند البلاد
حضرتلرى ايدى
نفسيه افندلرى زمانه برابر آلرق مصره گتوردى بوراده
تاريخ عام ١٠٧٠ دارآخرته ارتحال ايلدى طريقت خلوتيه يه
منتسب ايدى (قرافه كبرى) ده نيلبه قبرستاننه مدفوندر.

كتابى مؤلفلرى جلد ١/٢ ده نقل ايدلمشدر.

ناقلى : نور عثمانيه كتبخانه مأمورى
محمد اسعد

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد فراوان اول واجب الوجوده كه جميع موجود اندن عرب
امانت وشجاعت ايله ممتاز وميان عربدن حبيبنى عموم نبوة
ورسالت ايله سرفراز ايدوب ذات شريفنى وما ارسلناك
الا رحمة للعالمين فحواسنجه جملهٔ مكنوناته رحمت وعنصر
لطيفنى ولولاك ما خلقت الدنيا مقتضاسنجه خلقت
مخلوقاته علت قلدى وشكر بى پايان اول ممتنع النظيره كه الله
اعلم حيث يجعل رسالته حسبنجه اول وجود كريمى موهبهٔ نبوة
ورسالت ايله محفوظ وتقلبك فى الساجدين موجبنجه ذيل
نسل پاكنى اصابت دنس كفر وشركدن محفوظ ايتدى صل يارب
عليه وعلى آله واصحابه اجمعين صلاة وسلاما دائمين
متلازمين الى يوم الدين فائده اكر دينورسه كيم مذهب
اشاعره اولدركه خدانك عز وجل افعالى اغراض ايله معلله
دكلدر پس حضرت رسول الهك صلى الله عليه وسلم خلقتى
دنيانك خلقتنه نه كونه علت اولور جواب بنده دينديكه
ادله دن ظاهر اولان بعض افعالك حكم ومصالح ايله تعليللرى
انجلين حكم ومصالح كه انلر افعال خدايه غايات ومنافعدر

انك

٢

انك قدامنه بواعث وفاعليتنى مقتضيه علل دكللردر زيرا
اول حق خداده جل وعلا محالدر زيرا انده خدانك غير ايله
استكمالى واردر ونصوص بو معنايه شاهددر قال الله تعالى
وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون يعنى انلرى خلق ايتدم
اوزرلرينه عبادتى فرض وتقدير ايلدم پس تعليل لفظيدر
حقيقى دكلدر زيرا حق تعالى منافعدن مستغنيدر پس انك
فعلى كندويه ويا خود غيره راجع بر منفعت ايچون اولماز زيرا
حق تعالى واسطهٔ عملسز غيره ايصال نفعه قادردر بو سؤال
وجواب مواهبده مذكورلردر والله اعلم وبعد بو احقر الورى
اعنى نوح ابن مصطفى عفى الله عنهما دركه اكثر علماء عظام
وفضلاء ذوى الاحترام حضرت رسول الهك صلى الله عليه
وسلم ابوينى ناجى اولدقلرينه ذاهب اولديلر وبو معنانك
وجهندن غبار شبههيى ازاله ايچون رساله لر تأليف
ايتديلر اثابهم الله تعالى على قصدهم الجميل واسكنهم بحبوحة
جنانه بفضله الجزيل وبعض علما معاذ الله انلر ايچون كفر
اوزرينه اولديلر وانلر ساتركفره كبى نارده درلر ديديلر
حتى علماء متأخريندن مولانا الچى برموق افندى رحمة الله عليه
ترجمه ايتدوكى سيرده مصنفه تابع اولوب بو قولى نقل ايتديكى
واني ابقا ايدوب اكثر علمانك كلاملريله تعقب ايتمدى
حال بوكه مناسب بلكه واجب اولان تعقب ايتمك ايدى عفى الله
عنه ايله اولبحق وقتا كيم امراء مصرده اولجامع فضل وادب

مؤلف الكتاب

وكاظم غيظ وغضب محبّ علما و فقرا و مربّی فضلا واتقيا
منبع علم وعرفان ومعدن لطف واحسان فصاحت وبلاغت
حسّانك مظهری اعنی امير اللّوا عثمان بك حضرتلری دام الله
عمرم ودولته ورفع قدره ومنزلته وجعل الی كل خير عاقبته
وامن بلده وحفظ ولده ترجمهٔ مزبورنك بو محلّنه مطالعه
بيوردیلر قوّة ايمان وكمال اذعانلرندن بو امری حضرت رسول
الملك صلّی الله عليه وسلّم شان شريفلرينه لايق ومنصب
منيفلرينه مطابق كورميوب بيوردیلركه بو بابده هر مؤمن
كامله لازم اولان اولدركه سلطان انبيانك صلّی الله عليه
وسلّم ابوينی ناجی اولدقلرينی اعتقاد ايدوب يالكز ابوينی
دكل بلكه جميع اباء عظامی واجداد كرامی وامّهات مطهّراتی
وجدّات مكرّماتی تا ادم وحوّايه عليه وعليهما السّلامه
وارنجه اهل ايمان اولدقلرينه وانلر اصلا كفر وشرك ايله
متصّف اولمدقلرينه ربط فؤاد ايليه حال بوكه ادلّهٔ قاطعه
وبراهين ساطعه بو معنايی مصرّحه در وعلماء متأخّريندن
مولانا شامی رحمة الله عليه سبيل الهدی والرّشاد فی سيرة
خير العباد نام كتابندن بو محلّی زيبا بيان وهركسه انلرك
حقلرنده اعتقادی واجب اولان نسنه يی فتوی رعنا عيان
ايتمشدر بعده بو محبّ مخلصلرينه كتاب مزبورك محلّ
مزكورينی طائفهٔ اروامه فهمی آسان وبونك خلافيله
قائل اولنلرك قوللرينك ضعفی انلره كورن كبی نمايان

اولسون

اولسون ايچون زبان تركی يه ترجمه ايتمكه اشارت بيورديلر
الحق بو خير عظيمه باعث وبادی اولمغله عند النّاس ذكر
جميله وعند الله ثواب جزيله نائل اولديلر پس بو محبلری
امر شريفلرينه امتثال ايدوب محل مزبوری بعض زيادات
لطيفه وفوائد شريفه ايله ترجمه ايتدی وانی مرشد الهدی
اسميله مسمّی وبش بابايله برخاتمه اوزرينه مرتّب ومهيّا
قلدی وتنقيح كلام وتحصيل مرامده دقيقه فوت ايتمدی •
ومصنّفك بو كتابده حضرت رسول الملك صلّی الله عليه وسلم
والدينی حقنده ذكر ايتدوكی نسنه مولانا سيوطی حضرتلرينك
قدس سرّه مسالك الحنفی فی والدی المصطفی الدرر الكامنه
فی اسلام السّيدة امنه نام كتابلرينك خلاصه سيدر •
پس بو فقير اول ايكی كتابده مصنّفك توركی ايتدوكی فرائد
فوائدك بعضسنی اخذ ايتدی وبو رسالهٔ لطيفهٔ انلر ايله
مزيّن وموشّح قلدی وشيخ دينلدكده شيخ شامی مراد اولنيدی
لكن لطف شريفلرندن مرجودر كه بو اوراق پريشانه ديدهٔ
رضا ايله نظر وعيب وقصورنده كرم وعفو ايله كذر ايليه لر
وبالله اعتصم عما يصم وهو حسبی ونعم الوكيل وصلی الله علی
سيّدنا محمّد واله اجمعين باب اوّل عربك حبی وفضلی بياننده در
عبد بن حميد وابن اسامه وابن المنذر ابن عباسدن رضی الله
عنهما روايت ايدرلركه قبائل عربده بر قبيله يوقدر كه انك
حضرت رسول الملك صلّی الله عليه وسلّم اوزرينه ولادتی

يعنى انك حضرت رسول الله ايله بدر وما در جانبندن
قرابتى اولميه قاضى عياض رحمة الله عليه شفاده بيوروركه
ابن عباسك وغيرك عندنده خدا انك جل وعلا الا المودة
فى القربى قولنك معناسى بودر وقتاكيم عرب حضرت رسول
اللهك صلى الله عليه وسلم اصلى اولدى بزه انلروك بعض
فضيلتلرينى ذكر ايتمك لازم كلدى پس بو باب عقد اولندى
والتى فصل وزرينه مشتمل قلندى والله المستعان وعليه
التكلان فصل اول حق تعالى مخلوقاتده عربى اختيار وانتخاب
وعربده حبيبنى اصطفا وانتخاب قلدوغى بيانندادر طبرانى
وحاكم وبيهقى وابو نعيم ابن عمردن رضى الله عنهما روايت
ايدرلركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم خلق الله الخلق
واختار من الخلق بنى ادم واختار من بنى ادم العرب واختار
من العرب مضر واختار من مضر قريشا واختار من قريش
بنى هاشم واختارنى من بنى هاشم فانا خيار من خيار الى
خيار فمن احب العرب فبحبى احبهم ومن ابغض العرب
فببغضى ابغضهم يعنى ابن عمر رضى الله عنهما ديركه حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردىكه حق تعالى سابق
علمنده ايجاد مخلوقاتى تقدير ايلدى وانلردن بنى ادمى
اختيار ايتدى وبنى ادمدن عربى اختيار ايتدى وعربدن
مضر بن نزارى اختيار ايتدى ومضر بن نزاردن قريشى
اختيار ايتدى وقريشدن بنى هاشمى اختيار ايتدى وبنى

هاشمده

هاشمدن بنى اختيار ايتدى پس بن مختاردن مختاره منتقل
بر مختارم لله در شرف الدين البوصيرى حيث قال
فى همزيته لم تزل فى ضمائر الكون تختار لك الامهات والاباء
ايمدى شول كمسنه كيم عربه محبت ايدر اول انلره بكا محبتى
سببيله وياخود بنم انلره محبتم سببيله محبت ايلر وشول
كمسنه كيم عربه بغض ايلر اول انلره بكا بغضى سببيله بغض ايدر
يعنى كيمكه عربى سودى اوبنى سودوكى وياخود بن انلرى سودوكم
جهتدن سودى وكيمكه عربى سومز اول بنى سومدوكى سببدن
انلرى سومز پس فبحبى لفظنده حب مصدردر جائزدركه
فاعلنه مضاف اوله ومفعولى متروك اوله تقديرى بسبب
حبى اياهم ديمكدر وجائزدركه مفعولنه مضاف اوله
وفاعلى متروك اوله تقديرى بسبب حبه اياى ديمكدر
وبغض كذلك مصدردر ومفعولنه مضافدر وفاعلى
متروكدر تقديرى بسبب بغضه اياى ديمكدر شرح غريب
الحديث خلق قدر معناسنه در اوجد معناسنه دكلدر
الخلق مصدردر اسم مفعول معناسنه والف ولام
استغراق ايچوندر اى قدر ايجاد جميع المخلوقات اختار
اصلنده اختير در يا متحرك وما قبلى مفتوح اولدوغى
جهتدن الف قلب اولندى نتكم قاعدهٔ تصريفدر
واختيار واصطفاء وانتقاء واجتباء وارتضاء وانتخاب
وانتجاب بر معنايه در توركيسى اوزوندى وسكدى اخترته الرجال

واخترنه منهم وعليهم دينور ورجال نزع خافض اوزرينه
منصوبدر تقديرى اخترنه من الرجال ديمكدر قال الله تعالى
واختار موسى قومه سبعين رجلا اى من قومه يوشيده ومخفى
اولميه كيم مصطفى ومجتبى ومرتضى ومختار ومنتخب ومنتجب
حضرت رسول الملك صلى الله عليه وسلم جملهٔ اسماء شريفه
سندندر ومصطفى انلروك اشهريدر بنا اصلنده بنين در
ونون اضافتله ساقط اولمشدر ومفردى ابن در وولد معناسنه
اصلى بنئ در وياخود بنودر ولام الفعلى على خلاف القياس تخفيف
ايچون حذف اولندى واندن عوض اولنه همزه ادخال اولندى
آدم ابو البشردر عليه السلام غير منصرفدر وعلت منع صرف
عجمه ايله علميتدر اسم عجميدر دين كيمسنه قولى اوزره وعلميت
ايله وزن فعلدر اسم عربيدر دين كيمسنه نك قولى اوزره
واصلى ءادم در همزهٔ ثانيه كندو ساكن وما قبلى مفتوح
اولمغين طلب تخفيف ايچون وجوبا الفه قلب اولنديى واول
اُدْمَتْدَن مأخوذدر وادُمْتْ دالك سكونيله وياخود فتحيله
سمره معناسنه در وياخود اديم الارضدن مأخوذدر
نته كيم ابن عباسدن رضى الله عنهما صحيح اولدى وامام على
ايله ابن مسعوددن رضى الله عنهما روايت اولندى واديم
ارض يريوزى ديمكدر عرب عين مهمله نك ضمى ورانك
سكونى ايله وعينك وراتك فتحه لريله عجمك خلافيدر
ومؤنثدر وانلر شهرلرده ساكن اولنلردر واعراب انلردر

باديه

باديه لرده ساكن اولنلردر وواحدى يوقدر مضر زفر
وزنى اوزرينه بر قبيله نك باباسيدركه اول مضر الحمراء در
وغير منصرفدر وعلت منع صرف علميت ايله عدل تقديريدر •
وبوكا مصر الحمراء دينلدى زيرا اكا پدرينك ميراثندن آلتون
ويرلكدى • وربيعه خيل اعطا اولندى • وياخود جنكده شعار
لرى قزل علملر ايدى كذا فى القاموس خفى اولميه كيم قريش جمهور
اهل نسب عندنده فهردر • وقريش اكا نسبت اولنور وقرشى
وقريشى دينور • وقياس اولان ثانيدر پس انك ما قبلى •
كنانيدر قريشى دكلدر • وفهردر قريش دينلر بينلرنده انلروك
قنقسى اسم اولوب وقنقسى لقب اولدوغنده اختلاف
واقع اولدى وفهر لقب اولوب قريش انك والده سى تسميه
ايتدوكى اسمى اولدوغى ترجيح اولندى وبعضلر ديدلركه قريش
نضر بن كنانه نك اولاديدر وبو قوله اشعث بن قيسك حكايه سى
حجتدر قال قدمت على رسول الله صلى الله عليه وسلم
فى وفد كندة فقلت الستم منا يا رسول قال لا نحن بنوا
النضر ابن كنانه لا نقفوا امنا ولا ننتفى من ابينا رواه ابن
ماجة قال الحافظ صلاح الدين العلائى رجاله ثقات بو
حديثى مولانا شيخ ذيل جامع صغيرده ذكر ايتدى واكا حم د
رمز ايلدى وبو حديث شريفك قريش نضر بن كنانه نك
اولادى اولدقلرينه وجه دلالتى ظاهردر زيرا معناى
حديث بز آبايه نسبتى ترك ايدوب امهاته منتسب اولمازز

دیمکدر فائده وفدکبا رایله بولشمغه تقدم ایچون
اختیار اولناه جماعته دیرلر کنده کافک کسریله ثوربن
عُنیزک لقبیدر • واول یمنده برقبیله نک باباسیدر
وبعضلر دیدیلرکه قریش الیاس بن نضرک اولادیدر ∴
وبعضیلر دیدیلرکه اولنضربن نزارک جمیع اولادیدر
وقریش ایکی فرقه در برفرقه سی بطاحدر وبرفرقه سی
ظواهردر • وقریش بطاح قصی ایله ابطحه داخل اولنلردر
قال صاحب القاموس وقریش البطاح الذین ینزلون بین
اخشبی مکة انتهی • وقریش ظواهر مکه نک ظواهرنده اقامت
ایدوب ابطحه داخل اولمینلردر معلوم اوله کیم قرشه
یَقرُشُهُ وَیَقرِشُهُ جَمَعَهُ من ههنا وههنا وضمّ بعضه الی
بعض دیمکدر وقریش بونده مأخوذدر وانلروک بو اسمیله
تسمیه اولنمه لرینه بربنجه وجه ذکر اولنمشدر وبو محلده
ذکر اولناه انلروک اشهر وانسبیدر پس قریشک بو اسمله
تسمیه اولنمه لرینک بروجهی حرمده مجتمع اولدقلریدر • ووجه
ثانی اولدرکه برکون نضربن کنانه ثوبنه مجتمع اولدی یعنی
بورندی پس انی کوردکلرنده تقرّش دیدیلر بو جهتدن
انک اولادنه قریش تسمیه ایتدیلر ووجه ثالث اولدرکه
نضربن کنانه برکون قومنه کلدی وقومی انی مشاهده ایتدکلرنده کانّه جمل قریش ای شدید دیدیلر پس
بو سببدن انک اولادنه قریش اطلاق ایتدیلر بو ایکی

وجه قریش نضربن کنانه نک اولادیدر دینلروک قوللرینه
تأیید ایدر ویاخود تقریشدن ماخوذدر وتقریش تفتیش
معناسنه در انلر حاجلرک حاللرینی تفتیش وتفحص ایدوب
ضرورتلرینی دفع ایتدکلری ایچون بو اسمیله تسمیه اولندیلر
ویاخود قریش قرشک تصغیریدر وقَرِش دریاده برشدید
جانورک اسمیدرکه دریانک جمیع جانورلری اندن خوف
ایدرلر • وقریش قوت وشدتلری ایچون بو اسمیله تسمیه اولندیلر
بیهقی ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال
قریش تصغیر قرش وهی دابّة فی البحر لا تمرّ بشیٔ من غث
ولا سمین الّا اکلته وابن عساکر روایت ایدرکه معاویه
رضی الله عنه ابن عباسه رضی الله عنهما قریشه نیچون
قریش دینلدی دیو سؤال ایتدکده ابن عباس رضی الله
عنهما بیوردیلرکه لقوّتها لانها تأکل ولا تؤکل وتعلو
ولا تعلی بو قوللرینه شاعرک شعریله احتجاج ایتدیلر •
واول شعر بودر شعر
وقریش هی التی تسکن البحر • بها سمّیت قریشٌ قُریشًا
تأکل الغث والسّمین ولا تترك • یوما لذی جناحین ریشًا
هکذا فی العباد حیّ قریش • یاکلون البلاد اکلًا کمیشًا
وَلَهُم آخر الزمان نبیء • یکثر القتل فیهم والخموشا
وبیت اخیر ابیات مزکوره نک شعرجاهلیتده اولدقلرینه
دلالت ایدر هاشم عبد المطلبک باباسنک لقبیدر

واسمی عمرو العلا ابتدا ثریده ایتمکی قومنه اطعام ایچون
هشم و کسرایلین بوا ولدوغیچون هاشم اسمیله ملقب
اولدی • زیرا هاشم اصلده هشمدن اسم فاعلدر •••
وهشم بریابس نسنه یی کسرددر • قال الشاعر **شعر**
عمرو الذی هشم الثرید لقومه • قوم بمکة مسنتین عجاف
سنت الیه الرحلتا کلاهما • سفر الشتاء ورحلة الاصیاف
خیار کسر خا ایله بونده اسمدر • اختیارده مختار معناسنه
انت بالخیار وبالمختار بر معنایه در • اختر ما شئت دیمکدر
قال صاحب الصحاح الخیار الاسم من الاختیار وقال صاحب
القاموس الخیار الاسم من الاختیار ونضار المال وانت
بالخیار • وبالمختار ای اختر ما شئت انتهی حب ضم وکسر
ایله سومک معناسنه در وودادکبی • ومحبت دخی سیمک
فتحیله بو معنایه در • احببته وهو محبوب دینور علی خلاف
القیاس واحبه وهو محب دخی دینور قلتا وزینه •
وبغض محبتک مقابلیدر سومک دیمکدر والله اعلم
حاکم مستدرکده ابن عمردن رضی الله عنهما روایت ایدرکه
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان الله اختار من
بنی آدم العرب واختار من العرب مضر واختار من مضر
قریشا واختار من قریش بنی هاشم واختارنی من بنی هاشم
فانا من خیار الی خیار فمن احب العرب فبحبی احبهم ومن
ابغض العرب فببغضی ابغضهم • بو حدیث شریفک معناسی

سابقده

سابقده معلومدر وطبرانی ابن عمردن رضی الله عنهما
بو حدیث شریفی لفظ آخر ایله روایت ایلدی واول لفظ
بودر ان الله اختار الخلق فاختار منهم بنی آدم فاختار منهم
العرب • ثم اختارنی من العرب فلم ازل خیارا من خیار ••
الا من احب العرب فبحبی احبهم ومن ابغض العرب فببغضی
ابغضهم قسطلانی مواهبده وابن حجر هیثمی شرح همزیه ده
بو لفظ ایله ذکر ایتدیلر **شرح غریب الحدیث** لم ازل فعلدر
افعال ناقصه دن واسمی تحتنده استتار وجوب ایله مستتر
ضمیر انادر وخیارا خبر منصوبیدر حاصلی ازل علم بابنک
ناقص یائیسندن فعل مضارع نفس متکلم وحده در اصلی
ازیل در یا حرف علت متحرک ما قبل مفتوح اولمغین الفه قلب
اولنوب ازال دینلدی بعده جازم که لم در داخل اولمغین
اجتماع ساکنین اولدیغی الفده ولامده اول اجتماعی دفع
ایچون الف حذف اولنوب لم ازل دینلدی معناسی لم افارق
دیمکدر **معلوم اوله کیم** زالده معنای نفی واردر وحکم
انک اوزرینه حرف نفی داخل اوله مثبت اولور زیرا نفی
نفی اثباتدر ما زال وما برح وما فتیء وما انفک معناده
بردر زمخشری مفصلنده بیورورکه واللاتی فی اوائلها الحرف
النافی فی معنی واحد وهو استمرار الفعل بفاعله فی زمانه
ولدخول النفی فیها علی النفی جرت مجری کان فی کونها للایجاب
ومن ثمة لم یجز ما زال زید الا مقیما وخطیء ذو الرمة فی

قوله خراجيج لا تنفك الا مناخة يعنى افعال ناقصه دن
اولورلنده حرف نفى ولان افعال كه ما زال وما برح وما فتئ
وما انفك در بر معنايه دلرلر واول معنى فعلك فاعليله
زماننده استمرار يدر وفعلدن مرادى خبر در وفاعلدن
مرادى اسمدر وزماننده مرادى خبرك اسمنه بقاسنك
امكانى زمانيدر پس ما زال زيد مقيما ديمك ثبت له
القيام مدة حياته او مدة كونه فى الدار ديمكدر وبو
افعالده نفى اوزرينه داخل ولمغين ايجابه بچون اولمدن
انلركه مجراسنه جارى اولديلر زيرا انلرده معناى
نفى واردركه اول عدم ثبات در زيرا نفى نفى اثبات در اول
اجلدن ما زال زيد الا مقيما ديمك جائز اولمدى زيرا
معناسى ثبت زيد على كل صفة الا مقيما ديمكدر وزيدك
قيامدن غيرى جميع صفات ايله متصف اولمسى محالدر
اول اجلدن ذو الرمة خراجيج لا تنفك الا مناخة على الخسف
او ترمى بها بلدة قفرا قولنده خطايه نسبت اولندى لكن
صاحب صحاح ذو الرمة نك بو قولنى ذكر ايتدكدن بريد
ما تنفك مناخة فزاد الا پس الا زائد اولور وبحق
ذو الرمه نسبت خطادن خلاص اولور والله اعلم الا حرف
استثنا در بش وجه اوزرينه مستعمل در وبونده تنبيه
ايچون كلمشدر كقوله تعالى الا انهم هم السفهاء وتحقيق
افاده ايلر والله اعلم وبو حديث شريف ابن عمرده رضى

الله

الله عنهما بر لفظ اخر ايله دخى مرويدر واول لفظ بودر
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لما خلق الله الخلق
اختار العرب ثم اختار من العرب قريشا ثم اختار من قريش
بنى هاشم ثم اختارنى من بنى هاشم فانا خيرة من خيرة
مصنف رحمه الله بو لفظ ايله نقل ايلدى يعنى وقتا كيم حق
تعالى علم سابقنده ايجاد مخلوقاتى تقدير ايتدى انلرده
عربى اختيار ايتدى صكره عربده قريشى اختيار ايتدى
صكره قريشده بنى هاشمى اختيار ايتدى صكره بنى هاشمده
بنى اختيار ايتدى پس بن خلقك خيرندن خيرم يعنى
افضلندن افضلم بو حديثى حاكم روايت ايتدى وتصحيح
ايلدى شرح الخير خير فاضل معناسنه در رجل خير
اى فاضل وامرأة خيرة وخيرة الناس اى فاضله قال
صاحب الصحاح اولئك لهم الخيرات جمع خيرة وهى
الفاضلة من كل شى وقال فان اردت معنى التفضيل قلت
فلان خير الناس ولم تقل خيرة وفلانة خيرة الناس ولم
تقل خير لا يثنى ولا يجمع لانه فى معنى افعل يعنى اكر خيردن
معناى تفضيل مراد ايدرسك مؤنثده فلانة خير الناس
ديرسن خيرة الناس ديمزسن تا ايله ومذكرده فلان
خيرة الناس ديرسن تا ايله واخير ديمزسن وخيرده
معناى افعل اولمغين مثنى ومجموع اولماز قاضى بيضاوى
خدانك عز وجل فيهن خيرات حسان قولنده ديركه اى

خيرات مخففت لانّ خيرا الّذی بمعنی اخير لا يجمع انتهی
صاحب قاموس دیرکه واذا اردت التفضيل قلت فلان
خيرة الناس بالهاء وفلانة خيرهم بترکها او فلانة الخيرة
من المرأتين انتهی مسلم وترمذی واثلة ابن الاسقع حضرتلرندن
رضی الله عنه روايت ايدرلرکه قال قال رسول الله صلّی الله
عليه وسلّم انّ الله اصطفی من ولد ابرهيم اسمعيل واصطفی
من قريش بنی هاشم واصفانی من بنی هاشم يعنی واثلة
بن الاسقع رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلّی الله
عليه وسلّم بيوردیکه بدرستی حق تعالی اولاد ابراهيم عليه
السّلامدن اسمعيل عليه السّلامی اصطفا ايلدی واولاد
اسمعيل عليه السّلامدن کنانه ابن خزيمه يی اصطفا ايلدی
وکنانه ابن خزيمه دن قريشی اصطفا ايلدی وقريشدن بنی
هاشمی اصطفا ايلدی وبنی هاشمدن بنی اصطفا ايلدی
بو لفظ ترمذينکدر ولفظ مسلمده اصطفی من ولد ابرهيم
اسمعيل يوقدر شرح کنانه لغتده کنانه کسر کاف ايله دريدر
وياخود اغاجدن اوق ويچق بسنه نك اسميدر واکا
جعبه دخی دينور جيمك فتحی وعينك سکونيله صکره ابن
خزيمه ابن مدرکه يه علم قلندی زيرا کنانه سهامی ساتره
اولدوغی کبی بو دخی قومی اوزرينه ستر ايدی وکنيه سی
ابو النضردر معلوم اوله کيم حضرت شيخ قدّس سرّه بو
احاديث شريفه يی ذکر ايتدکدنصکره بيوردیکه ومعلوم

ان الخيرية والاصطفاء والاختيار من الله تعالی والافضلية
عنده لاتکون مع الشّرك انتهی يعنی معلوم درکه خيريه
واصطفا واختيار حق تعالی حضرتلرندندر وعند الله
افضليت شرك ايله اولماز حاصلی بو احاديث شريفه حضرت
رسول الهك صلّی الله عليه وسلّم جميع آبا وامّهاتی تا آدم
ايله حوايه عليه وعليها السلامه وارنجه مؤمن وموحّد
اولدقلرينه وانلر کفر وشرك ايله ملبّس اولمدقلرينه دلالت
ايتديلر زيرا اگر انلرده بری کفر وشرك ايله متّصف اولسيدی
انلر مصطفا ومختار اولمزلردی حال بوکه حضرت رسول
الله صلّی الله عليه وسلّم انلری اصطفا واختيار ايله وصف
بيوردی واول صادق مصدوقدر پس بونده حضرت
رسول اللّهك صلّی الله عليه وسلّم ابوينی عبد الله ايله آمنه نك
مؤمن وموحّد اولمالری وساير مؤمنلر کبی جنت اعلايه
کرملری من باب اولی اولدوغی معلوم اولدی زيرا انلر اقرب
مختاريندر هکذا يجب ان يعتقد فهل يستبعد علی من
انجی الله به الثّقلين ان ينجی به الابوين فصل ثانی عربه محبّت
حضرت رسول الهه محبت وعربه عداوت حضرت رسول الهه
عداوت اولدوغی بيانندهدر طبرانی اسندده رضی الله
عنه روايت ايدرکه قال قال رسول الله صلّی الله عليه وسلّم
من احبّ العرب فقد احبّنی ومن ابغض العرب فقد ابغضنی
يعنی انس بن مالك رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله

صلى الله عليه وسلم بيوردیكه كیمكه عربه محبت ایدر اول
بكا محبت ایلر وكیمكه عربه بغض ایدرا و بكا بغض ایلر وحاكم
ابن عمردن رضی الله عنهما روایت ایدركه قال قال رسول الله
صلى الله علیه وسلم من احب العرب فبحبی احبهم ومن ابغض
العرب فببغضی بغضهم یعنی ابن عمر رضی الله عنهما دیركه
حضرت رسول الله صلى الله بیوردیكه كیمكه محبت ایدر اول
انلره بكا محبتی ویاخود بنم انلره محبتم سببیله محبت ایلر
یعنی سودوكی یاخود بن انلری سودوكم اجلدن سود
وكیمكه عربه بغض ایلر اول انلره بكا بغضی سببیله بغض
ایدر یعنی اول اول بكا بغض ایتدوكی جهتدن بغض ایلر
زیرا اگر حضرت رسول اللهی سویدی عربی سوردی وانلره
بغض ایتمزدی زیرا صدق محبتك جمله علاماتندن بری
اولدركه هر نسنه كیم محبوبنه منسوبدر اكا محبت ایلر حتی
قجنكم انسان بركیمسنه سودا اول انك محله سنك كلبنه
محبت ایدر لله در من قال واحسن المقال • وما عجب
اكرام الف لواحد • لعین تعذی الف عین وتكرم •••
طبرانی وحاكم وبیهقی شعب الایماننده وسننده ابن عباس
سدن رضی الله عنهما روایت ایدرلركه قال قال رسول
الله صلى الله علیه وسلم احبوا العرب لثلاث لانی عربی
والقران عربی وكلام اهل الجنة عربی افعال بابندن
امر حاضر جمع مذكردر و لثلاث لفظنك ممیزی محذوفدر

وتنوین

وتنوین اندن عوضدر تقدیری لثلاث خصال دیمكدر
وخصال مؤنث اولدوغی جهتدن ثلاثدن تا حذف
اولنمشدر وجائزدركه لفظ ثلاث بر مقدر موصوفك
صفتی اوله تقدیری لخصال ثلاث دیمكدر لانی عربی
الی آخره بدلدر ثلاثدن اعادۀ عامل ایله یعنی ابن عباس
رضی الله عنهما دیركه حضرت رسول الله صلى الله علیه
وسلم بیوردیكه عربه اوچ خصلت ایچون محبت ایلكوز
بیری بن عربه منسوب اولدوغیچون عربه محبت ایلكوز
وقران عظیم لسان عربا وزره اولدوغیچون عربه محبت
ایلكوز • واهل جنتك جنتده سوزلری وما بینلرنده
محاوره لری لسان عربا وزره اولدوغیچون عربه محبت
ایلكوز پس عرب بو اوچ خصلت ایله سائر امممدن ممتاز
اولدیلر وانلر ایله غیریلر اوزرینه تفضیل استحقاق
تحصیل ایتدیلر تنبیه حفاظدن ذهبی مختصر مستدركده
دیركه بنم ظنم بودركه بو حدیث موضوعدر وابن الجوزی
بو حدیثی موضوعاتنده ذكر ایتدی وعلقمی حاشیۀ جامع
صغیرده دیركه شیخمزك كه سیوطی حضرتلریدر اللآلی
كتابنده سوزینك حاصلی اولدركه بو حدیث موضوع دكلدر
انتهی • بو فقیر دیركه كذلك انی جامع صغیرده ایرادی
موضوع اولمدوغنه دلیلدر زیرا كتاب مزبورك خطبه سنده
بیوردركه وصنته عما تفرد به وضاع او كذاب تنبیه آخر

معلوم اولەکیم احبّوا امردر وموجب امرعامّهٔ علما عندنده
وجوبدر مکرکە وجوب مراد اولمدوغنە بر دلیل قائم اولە
حاصلی قرینەدە مجرّد اولان امرك موجبی وجوبدر زیرا
اول معنای خاصّ ایچون موضوعە بر صیغەدر پس
اشتراکە ثابت ولمّا اولا دلیل ایلە وبوندە احبّوده وجوب
مراد اولمدوغنە دلیل یوقدر والله تعالی اعلم فصل ثالث
عربك بغضی مفارقهٔ دین اولدوغنی بیان ایدر ترمذی
سلماندە رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال رسول
الله صلّی الله علیه وسلّم یا سلمان لا تبغضنی فتفارق
دینك قلت یا رسول الله کیف ابغضك وبك هدانی الله
فقال لا تبغض العرب فتبغضنی ترمذی بو حدیثه بو
حسنٌ غریبٌ دیدی یعنی سلمان رضی الله عنه دیرکە
حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم بیوردیکه ای
سلمان بکا بغض وعداوت ایدرسك دینکدە جدا
اولورسن سلمان رضی الله عنه دیرکە دیدمکە یا رسول
الله سکا نیجە بغض وعداوت ایدەیم حال بوکە حق تعالی
سنك سببکلە بکا هدایت ایلدی حضرت رسول الله
صلّی الله علیه وسلّم بیوردیکه عربە بغض ایدرسن وانلره
بغضك سببیلە بکا بغض ایلرسن شرح غریب الحدیث
دین لغتدە جزا معناسنەدر واصطلاحدە حضرت
رسول الله صلّی الله علیه وسلّم مبعوث اولدوغی شرعدە

عبارتدر

عبارتدر وشرع وکذا شریعت احکام تکلیفیه وتخییریه
ووضعیه نك اوزرینه مشتمل بر قانون الهیدە کنایتدر
صاحب قاموس دیرکە الشریعة ما شرع الله تعالی العباده انتهی
ودین بر تعریف اخرایلە دخی تعریف اولنوبدر دیدیکه الدین
وضعٌ الهیٌّ سائقٌ لذوی العقول باختیارهم المحمود الی ما هو
خیر لهم بالذات معلوم اولەکیم دین وملت واسلام وشریعت
مفهومدە مغایرلر وماصدقدە متّحدلردر تدبّر تدر هدایة
واهتدا مطلوبە موصل بر طریقه سلوکدر وبعضلر مطلوبە
ایصال ایدر بر نسنەیی بولمقدرد دیلر ومقابلی ضلالتدر
وهدایة مطلوبە ایصال ایدر بر نسنە نك اوزرینە دلالتە
دخی دیرلر وبو معنی اوزرینه آنك مقابلی اضلالدر
واضلال مطلوبە ایصال ایتمز بر نسنە نك اوزرینە دلالتدر
صاحب قاموس دیرکە الهدی الرشاد والدلالة ویذکر
هداه هدًی وهدیًا وهدایة وهِدیةً ارشده فتهدّی وهداه
الله الطریق وله والیه انتهی طبرانی انس ابن مالکدە رضی
الله عنه روایت ایدرکە قال قال رسول الله صلّی الله علیه
وسلّم حبّ العرب ایمانٌ وبغضهم کفرٌ فمن احبّ العرب فقد
احبّنی ومن ابغض العرب فقد ابغضنی یعنی انس بن مالك
رضی الله عنه دیرکە حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم
بیوردیکه سنك عربە مهر ومحبّتك علامت ایماندر وانلره
بغض وعداوتك امارت کفر وطغیاندر پس کیمکە عربە

محبت ایلر اول بکا محبت ایلر وکیمکه عرهبه بغض ایلر اول بکا
بغض ایدر **شرح غریب الحدیث** ایمان اصلنده ائیمان در.
ایکی همزه ایله همزهٔ ثانیه کند وساکن وما قبلی مکسور اولدوغی
جهتده طلب تخفیف ایچون وجوبا یایه قلب اولندیغنه کیم
قاعدهٔ صرفدر وایمان لغتده مطلقا تصدیق معناسنه در
قال الله تعالی وما انت بمؤمن لنا ای بمصدق وشرعده حضرت
رسول الهی صلی الله علیه وسلم جمیع خداده کتوردوکی نسنه ده
تصدیقدر واسلام لغتده تسلیم واستسلام کبی طاعت
وانقیاد معناسنه در قال الله تعالی قالت الاعراب امنا قل لم
تؤمنوا ولکن قولوا اسلمنا ای استسلمنا فی الظاهر وشرعده
کلمهٔ توحیدی لسان ایله بیان ومفهومنی قلب ایله قبول
واذعانله واقامهٔ صلاة وایتاء زکوة وصوم شهر
رمضان وحج بیت سبحانده عبارتدر قال رسول الله صلی
الله علیه وسلم بنی الاسلام علی خمس شهادة ان لا اله
الا الله وان محمدا رسول الله واقام الصلوة وایتاء الزکوة.
وصوم شهر رمضان وحج البیت من استطاع الیه سبیلا.
وبوبعینه ایمان شرعینک معناسیدر حاصلی ایمان ایله
اسلام علی الصحیح مفهوم اعتباریله متباینلردر وماصدق
اعتباریله مترادفلردر **فائده** معلوم اوله کیم اسم اسلامده
علما بیننده اختلاف واقع اولدی بعضلر دیدیلرکه هر دین
حتی تعمیم ایلر قسطلانی قدس سره مواهب لدنیه ده بیوردکه

بعضیلر

بعضیلر دیدیلرکه اسلام بو امته خاصدر انلره بو وضعده
انبیاده غیری بر کیمسنه مشارک دکلدر وبونلروک بو مدعا
لرینه دلیللرینک بری خدانک جل ذکره هو سماکم المسلمین
من قبل قولیدر وبری خدانک عز اسمه رضیت لکم الاسلام
دینا قولیدر اکر اسلام بو امته مختص ولمایدی انکله
بو امتک اوزرینه امتنانک فائده سی اولمازدی بعضلر
دیدیلرکه اسلام بو امته مختص دکلدر بلکه اول بو امتدن
غیره دخی طلاق اولنوردی اول لغة وشرعا هر دین حقک
اسمیدر وبونلرک بو مدعالرینه شاهدلرینک بری
خدانک جل وعلا ولا تموتن الا وانتم مسلمون قولیدر
وبری خدانک سبحانه وتعالی فما وجدنا فیها غیر بیت من
المسلمین قولیدر وعقلا شاهدلری بودرکه ایمان اکثر
علما مذهبنده اسلامدن اخصدر واول بو امته مختص
دکلدر بلکه هر کیمسنه کیم خدایه وپیغمبرلرینه مقر اولوب
شریعته داخل اوله اول انکله وصف اولنور واسلام
بو امته مختصدر دینلروک دلیللرنده جواب ویروب
دیدیلرکه خدانک عز وجل اسلامی انلره دین اولدوغی
حالده رضاسی ابراهیم علیه السلامک انلری اسلام
ایله تسمیه سی غیریلرک انکله اتصافلرینی منافی دکلدر.
وانک فائده سی غیریلروک اوزرلرینه انعام ایلدوکی
فضائل ایله انلروک اوزرلرینه انعامنی اعلامدر انتهی

كلامه وحضرت شيخك قدس سره بو خصوصده اتمام
النعمه فى اختصاص الاسلام بهذه الامة نامنده بر
رساله سى واردر وانك ابتداسنده بيورركه وبعد
فقد رفع الى السؤال هل كان الامم السالفة يوصفون
بانهم مسلمون ام لا فاجبت بما نصه اختلف العلماء هل
يطلق الاسلام على كل دين حق او يختص بهذه الامة
الشريفة على قولين وارجحها الثانى انتهى بعده ايكى
قولك تفصيل وزبينه دليللرينى ذكر ايلدى وقول
ثانينك ارجحيتنى بيان ايتدى مراد ايده مراجعت ايليسون
وكفر ضم كاف وسكونه فا ايله ضد ايماندر معلوم اوله كيم
حبك عربه اضافتى مصدرك مفعولنه اضافتى قبيلندندر
تقديرى حبك العرب ديمكدر وخطاب عامدر وبغضهم
دخى بو منوال اوزره در تقديرى وبغضك اياهم ديمكدر
والله اعلم طبرانى ابن عباسدن رضى الله عنهما اسناد
حسن صحيح ايله روايت ايدركه قال قال رسول الله صلى
الله عليه وسلم بغض بنى هاشم والانصار كفر وبغض
العرب نفاق يعنى ابن عباس رضى الله عنهما ديركه حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه بنى هاشم ايله
انصارك بغضيلرى كفردر وعربك بغضى نفاقدر • حاكم
انس ابن مالكدن رضى الله عنه روايت ايدركه قال قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم حب العرب ايمان وبغضهم

كفر

كفر يعنى انس بن مالك رضى الله عنه ديركه حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه سنك عربى سومك ايمانك
علامتيدر وعربى سوممك كفرك اماراتيدر وحاكم بو حديثى
تصحيح ايتدى وضعيفدر ديو رد اولندى وضعيفاولدوغى
تقديرجه حديث ضعيف فضائل منا قبده بالاتفاق
حجتدر طبرانى امام عليدن رضى الله عنه روايت ايدركه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يبغض العرب
الا منافق يعنى امام على رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم بيورديكه عربه بغض ايلمز الا منافق يعنى
عربه بغض ايدن كيمسنه منافقدر پس بو احاديث شريفه عربه
عداوت وشقاق علامت كفر ونفاق اولدوغنه دلالت ايدرلر
لكن بو معنى عرب من حيث هى بغض وعداوته محمولدر مطلقا
عربه بغض وعداوته محمول دكلدر زيرا عربه كا هى كفر ومعصيتدن
ونفاق وشقاقدن بعض امور عارضه اولوركه اول امور
سببيله انلره بغض وعداوت واجب اولور • زيرا حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردر احب الاعمال الى الله
الحب فى الله • والبغض فى الله رواه الامام احمد فى مسنده
عن ابى ذر الغفارى واسناده حسن يعنى ابوذر رضى الله
عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه
خدايه اعمالك سوكلوسى يعنى انلروك ثوابى چوقندن
اكثرى الله ايچون محبت والله ايچون عداوتدر وفى لام

تعليليه معناسنه در کما فی قوله تعالی فذلکن الذی لمتننی فیه
ای لاجله و برحدیث شریفده لا مصرحا ذکر اولنمشدر •
نته کیم انی طبرانی معاذ بن انسدن رضی الله روایت ایتمشدر
و اول حدیث شریف بودر افضل الایمان ان تحب لله •
وتبغض لله الحدیث پس کمال ایمان اولدر که اهل معروفی
خدا ایچون سوه سن سکا احسان ایتدکلری ایچون سومیه سن
و اهل شره خدا ایچون بغض ایلیه سن سکا جفا ایلدکلری ایچون
بغض ایتمیه سن ایمدی مطیعه میل و محبت واجبدر زیرا
اول عندالله محبوبدر و عاصی یه بغض و عداوت واجبدر
زیرا اول عندالله ممقوتدر پس مطیعه مطیع اولدوغی
جهتندن محبت ایلین کمسنه نک محبتی لله اولور و عاصی یه
عاصی اولدوغی اجلدن عداوت ایدن کمسنه نک عداوتی
لله اولور فائده نفاق اسم اسلامیدر عرب انی بو معنایه
مخصوص ایلیکه اظهار اسلام و ابطان کفردر بیلمزلردی
والله اعلم فصل رابع قریشک حبی و فضلی بیاننده در •
طبرانی انس بن مالکدن رضی الله عنه روایت ایدر که •
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم حب قریش ایمان
وبغضهم کفر یعنی انس بن مالک رضی الله عنه دیر که •
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بویوردیکه قریشی
سومک علامه ایماندر و قریشی سومک امارة کفر
وطغیاندر امام مالک و امام احمد و شیخان و ابو داود

ابو موسای اشعریدن و ابو سعید الخدریدن رضی الله
عنهما روایت ایدرلر که قال قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم احبوا قریشا فانه من احبهم احبه الله یعنی ابو
موسای اشعری ایله ابو سعید الخدری رضی الله عنهما
دیرلر که حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
قریشه محبت ایدیکوز زیرا بر دوستی شاه بو شول کمسنه
کیم انلره محبت ایدر حق تعالی اکا محبت ایلر و یا خود محبت
ایلسون پس احبه الله جمله سنک خبریه و انشائیه ولماسی
جائزدر تنبیه معلوم اوله کیم خدانک عبادنه محبتی
انلره اراده رحمت و ثوابدن عبارتدر و غضبی انلره
اراده شقاوة و عقابدن کنایتدر طبرانی عبدالله بن
السائب حضرتلرندن رضی الله عنه ایدر که قال قال رسول
الله صلی الله علیه وسلم قدموا قریشا ولا تقدموها
وتعلموا من قریش ولا تعلموها ولولا ان تبطر قریش لاخبرتها
بالخیار ها عند الله یعنی عبدالله بن السائب رضی الله
عنه دیر که حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه قریشی اوزریکزه تقدیم ایلکوز و شرعا انلری
تقدیم واجبا ولان امرده امامت کبی مثلا انلروک
اوزرلرینه تقدم ایلمکوز • و قریشدن تعلم ایدیکوز
و انلره تعلیم ایتمکوز و اکر قریش بطران اولماسه لردی
عند الله انلروک مختارلری ایچون اولان مراتب عالیه

ومنازل سامیه ده انلری خبردار ایدردم یعنی
قریش عند الله مختارلر ایچون اولانه خیرات ومثوباتی
بیلدکلرندن بماطغیان ایده لر یعنی اکا اعتماد ایدوب
عملی ترك ایلیه لردیو اول خیرادن انلره خبر ویرمدم
شرح غریب الحدیث قدّموا تفعیل بابندن امر حاضر جمع
مذکردر قریشی نفسکزا وزرینه ایلکوزد یمکدرو خطاب
عامدر یعنی هر مخاطب اولمغه صالح اولنه در ولا تقدّموها
تفعّل بابندن نهی حاضر جمع مذکردر اصلی لا تتقدّموها
در • احدی التائین تخفیف ایچون حذف اولنمشدر نته کیم
تفصیلی کتب صرفده مذکوردر وتعلّموا تفعّل بابندن امر
حاضر جمع مذکّردر اوکرنکوزد یمکدر اصلی تتعلّموا در ∴
سابق کبی احدی التائین تخفیفا یچون حذف اولنمشدر •
ولا تعلّموا تفعیل بابندن نهی حاضر جمع مذکردر اوکرتمکوز
د یمکدر بطر نعمت کتورمك ونعمت سببیله طغیان
ایتمکدر • وطغیان حدّدن تجاوز ایتمکدر ابن عدی جابردن
رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلّم قریش علی مقدمة الناس یوم القیمة ولولا
ان تبطر قریش لاخبرتها بما لمحسنها عند الله من الثواب
یعنی جابر رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلّم بیوردیکه قریش قیامت کونی ناسك مقدّمه سی
اوزره لردر یعنی انلروك ایلرولرنده درلر واکر قریش

بطران اولمسه لردی یعنی نعمت سببیله طغیان ایتمسه لردی
عند الله انلروك محسنلری ایچون اولان مثوبات عظیمه
ودرجات جسیمه دن انلری اکاه ایدردم تفسیر مقدّمه
مقدمه دالك کسریله عند الاکثر وفتحیله عند البعض
عسکرك اوکنجه کیدن جماعته دیرلر صاحب قاموس دیرکه
مقدّمة الجیش وعن ثعلب فتح داله متقدّموه انتهی ومقدّمة
کتاب ومقدمهٔ علم بوندن ماخوذلردر نته کیم ملا سعد الدین
قدّس سرّه مطوّلده بیورر المقدّمة مأخوذة من مقدّمة الجیش
للجماعة المقدّمة منها من قدّم بمعنی تقدّم یقال مقدّمة العلم
لما یتوقّف علیه مسائله کمعرفة حدّه وغایته وموضوعه
ومقدّمة الکتاب لطایفة من کلامه امام المقصود لارتباط
له بها وانتفاع بها فیه سواء توقف علیها ام لا انتهی پس
مقدّمهٔ کتاب مقدّمهٔ علمدن اعم اولور معلوم اوله کیم
بو حدیثك اکرچه اسنادی ضعیفدر لکن حدیث ضعیف
سابقا ذکر اولندوغی اوزره مناقب وفضائلده بالاتفاق
حجّتدر امام احمد حضرت عایشه دن رضی الله عنها روایت
ایدرکه قالت قال رسول الله صلی الله علیه وسلّم لولا ان
تبطر قریش لاخبرتها بما لها عند الله یعنی حضرت عایشه
رضی الله عنها دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلّم
بیوردیکه اکر قریش طغیان ایتمسه لردی عند الله انلروك
محسنلری ایچون اولان خیر وثوابدن انلره خبر ویرردم

عراقی بو حدیثك اسنادنی تصحیح ایتدی معلوم اولکم
بو حدیث شریف اگرچه مطلقدر • لکن سابقا ذکر اولنان
مقیدلره محمولدر • زیرا قضیه متحدهدر والله اعلم
طبرانی اسناد حسن ایله عبدالله بن الحارث الزبیدیدن
رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم العلم فی قریش والامانة فی الانصار یعنی
عبدالله بن الحارث رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه علم قریشدهدر وامانت
اکر مالیهدر واکر علمیهدر انصاردهدر هیثمی بو حدیثك
اسنادنی تحسین ایتدی یعنی حسندر دیدی طبرانی
ابی معاویة الازدیدن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم الامانة فی الازد والحیاء
فی قریش یعنی ابو معاویة الازدی رضی الله عنه دیرکه •
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه امانة
ازددهدر وحیا قریشدهدر یعنی بو ایکی قبیلهده امانة
ایله حیا غیریلردن اکثردر امام احمد وابن حبان وحاکم
اسناد صحیح ایله جبیردن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان للقرشی مثل
قوة الرجلین من غیر قریش یعنی جبیر رضی الله عنه دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه سلالهٔ قریشدن
بر کیمسهنك قریشدن غیریدن ایکی کمسنهنك قوتی کبی قوتی

واردر

واردر امام احمد وطبرانی وبزار قتادة بن النعماندن
رضی الله روایت ایدرلرکه انه وقع بقریش فقال له رسول الله
صلی الله علیه وسلم یا قتاده لا تسبن قریشا فانه لعلك
ان تری منهم رجالا تزدری عملك مع اعمالهم وفعلك
مع فعالهم وتغبطهم اذا رایتهم لولا ان تطغی قریش لاخبرتهم
الذی لهم عند الله یعنی قتاده بن نعمان رضی الله عنه
قریشی سب ایلدی پس حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم اکا دیدیکه ای قتاده البته قریشه دشنام ایلمه
یعنی انلره سوکمه زیرا ایدرسنکه اولهکیم سن انلرك بعضی
کیمسنهلر کورهسنکه عملکی انلرك عملری عندنده وفعلکی
انلرك فعلکزی یاننده استحقار ایدهسن وانلری •
کوردکده رشك ایلیهسن یعنی انلر نائل اولدقلری
نعمته نائل اولمغی دیلیهسن واکر قریش طغیان ایتمسهلردی
یعنی حدden تجاوز ایلمسهلردی عند الله انلرك محلنی یعنی
اولان خیرات وحسناتدن انلری خبردار ایدردم عراقی
بو حدیثك اسنادنی تصحیح ایتدی وفی لفظ اخران
ابا قتادة الانصاری ثم السلمی قال لخالد بن الولید یوم فتح
مکة هذا یوم یذل الله فیه قریشا فقال بعض اصحاب رسول
الله صلی الله علیه وسلم الا تسمع ما یقول ابو قتادة یا رسول
الله قال رسول الله صلی الله علیه وسلم مهلا یا ابا قتاده
انك لو وزنت حلمك مع حلومهم لتحاقرت حلمك مع حلومهم

ولو وزنت رايك مع ارائهم لتحاقرت رايك مع ارائهم
ولو وزنت فعالك مع فعالهم لتحاقرت فعالك مع فعالهم
لا تعلّموا قريشاً وتعلّموا منهم فلولا ان تبطر قريش لاخبرتهم
بما لهم عند ربّ العالمين رواه البيهقي في المدخل يعني
بر لفظ اخرده وارد اولدیکه بدرستی ابو قتادة الانصاری
مکه فتح اولندوغی کونده خالد بن ولیده رضی الله عنه دیدیکه
بو بر کوندرکه حق تعالی انده قریشی ذلیل ایدر پس حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلّم بعض اصحابی دیدیلرکه
ابو قتاده نك دیدوکنی اشیدرمیسن یا رسول الله
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلّم بیوردیکه رفق
وملایمت ایله ای ابا قتاده بدرستی اکر سن حلمکی انلروك
حلملریله وزن ایدیدك کند وحلمکی انلروك حلملرینه نسبت
حقیر عدّ ایدردك واکر رأیکی انلروك رأیلریله وزن
ایدیدك کندو رأیکی انلروك رأیلرینه نسبت صغیر کوروردك
واکر فعلکی انلروك فعللریله وزن ایدیدك کندو فعللرکی
انلروك فعللرینه نسبت استحقار ایدردك قریشه
اوکرتمکوز وقریشدن اوکرنکوز واکر قریش بطر اولمسه
لردی یعنی حددن تجاوز قلمسه لردی حاصلی کا اعتماد
ایدوب عملی ترك ایتمسه لردی عند الله انلروك محنلری نه
اولان مثوبات جزیله دن انلری آکاه ایدردم بیهقی
مدخلده جبیر بن مطعمدن رضی الله عنه روایت ایدرکه

قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلّم یا ایها الناس
لا تقدّموا قریشاً فتهلکوا ولا تخلّفوا عنها فتضلّوا ولا تعلّموها
وتعلّموا منها فانّها اعلم منکم لولا ان تبطر قریش لاخبرتهم
بالذی لهم عند الله یعنی جبیر مطعم رضی الله عنه دیرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلّم بیوردیکه ای آدم
اوغللری قریشك اوزرینه تقدّم ایلمکوز شول نسنه دهکه
شرعاً انلروك انده تقدّملری واجب اوله امامة کبی مثلاً
پس انلروك تقدیملری واجب اولان نسنه ده انلروك
اوزرلرینه تقدّم ایدرسکز هلاك اولورسکز وقریشدن
کرو قالمکوز پس انلردن کیرو قالورسکوز ضلالته دوشر
سکوز وطریق مقصوده مهتدی اولمازسکوز وقریشه
اوکرتمکوز وانلردن اوکرنکوز زیرا انلر سزدن اعلمدر
قرافی بو حدیثك اسنادنی تحسین ایتدی یعنی حسندر
دیدی شرح غریب ما تقدم من الاحادیث اخبار کشینك
کندو عندنده اولان نسنه دن اعلامیدر صاحب قاموس
دیرکه اخبره خُبُورَة انباه ما عنده انتهی واول ایکی مفعوله
تعدیه ایدر تارة نفسیله وتارة ثانیه با ایله اولجلدن
احادیث مذکوره نك بعضیسنده با ایله باسز واقع اولمشدر
امانة ضدّی خیانتدر انصار ناصرك جمعیدر وبونده
مراد اوس وخزرجدر حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلّم نصرة ایدن صحابه در رضی الله عنهم وبو صفت انلروك

اوزدلرينه غلبه ايتمكين عند الاطلاق ذهنه تبادر
ايده انلردر صاحب قاموس ديركه وانصار النبي صلى الله
عليه وسلم غلبت عليهم الصفة انتهى ازد واسد زا ايله
وسين ايله يمنده برقبيله نك بابا سيدروا وانصارك
جمله سى بونك اولادندندر وبوكا ازد شنوءه دينور صاحب
قاموس ديركه وازد شنوءة وقد تشدد الواو قبيلة سميت
لشناءه بينهم والنسبة شناءى وقال في محل اخر وازد بن
الغوث وبالسين افصح ابو حي باليمن ومن اولاده الانصار
كلهم ويقال ازد وسنوءة وعمان انتهى توربشتى ديركه
هو بسكون الزاى ويقال الاسد بسكون السين وهو بالسين
افصح ابو حي من اليمن وهما ازدان ازد شنوءه وازد عمان انتهى
قال الشاعر وكنت كذى رجلين رجل صحيحة • ورجل رمى فيها الزمان فشلت
فاما التى صحت فازد شنوءة • واما التى شلت فازد عمان
بيضاوى حضرت رسولك صلى الله عليه وسلم • الملك
فى قريش والقضاء فى الانصار والاذان فى الحبشة والامانة
فى الازد قولنده كه انى ابو هريره ده امام احمد ايله ترمذى
روايت ايتديلر ديركه حديثده ازدده مراد ازد شنوءه در
انتهى پس بو حديثده دخى ازدده مراد ازد شنوءه اولور
حياء مد ايله لغتده انك سببيله عيب اولنان نسنه نك
خوفنده انسانه عارض اولان تغير وانكساردر وشرعده
بر خلقدركه اجتناب قبيحه باعث اولور وحق صاحبنك

حقنده تقصيردن منع قلور والله اعلم قريشده اولان يا وحدت
ايچوندر واحد من قريش ديمكدر وقع بقريش قال فى النهاية
يقال وقعت بفلان اذا لمته ووقعت فيه اذا عبته وذممته
ومنه حديث طارق ذهب رجل ليقع فى خالد اى يذمه ويعيبه
ويغتابه انتهى وقال فى المصباح وقع فلان فى فلان وقوعا
ووقيعة سبه انتهى وحضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
لا تسبن قريشا قولى وقع بقريش سب قريشا معناسنه ولدوغنه
دلالت قلور پس بافى معناسنه اولور تزدرى افتعال بابندن
ناقص يائيسنده فعل مضارع مفرد مذكر مخاطبدر اصلى تززرى در
زيرا ثلاثيسى زرى يزرى در تا حرفدر حروف مهموسه ده
وزا حرفدر حروف مجهوره ده جهر ايله همس بيننده بعد
وتنافر اولمغين تا داله قلب اولندى زيرا تا ايله دال بيننده
مخرجده مقاربت واردر وازدراء احتقار وانتقاص
معناسنه در ومع بونده عند معناسنه در غبطه
كشنك غيرده اولان نعمت كبى نعمتك كندويه حصولنى
تمنى ايلمسيدر اول نعمتك اندن ازاله سنى تمنى ايتمكسزين
وبو قيد ايله غبطه حسدده ممتاز اولور زيرا حسد •
كشنك غيرده اولان نعمت مثلى نعمتك كندويه وصولنى
تمنى ايتمسيدر اندن زوالنى تمنى برله مصباحده ديركه الغبطة
حسن الحال وهى اسم من غبطه غبطا من ضرب اذا تمنيت مثل
ما ناله من غير ان تريد زواله عنه لما اعجبك منه وعظم

عندك وهذا جائز فانه ليس بحسدٍ فان تمنيت زواله
فهو الحسد انتهى وكاهى لفظ حسد غبطه اوزرينه اطلاق
اولنور يعنى حسد ذكر اولنور وانده غبطه مراد اولنور
وبو معنا احاديث صحيحه ده واقعدر مهلاً منصوبدر
مصدريه اوزره امهل رفق به ديمكدر صاحب قاموس
ديركه يقال مهلاً يا رجل وكذا للانثى والجمع امهل وتقول
مجيبا لا امهل والله ولا تقل لا مهلاً والله وتقول وما مهل
والله بمغنيةٍ عنك انتهى حلومُ حِلمكُ جمعيدر احلام وزنى
اوزرينه دخى جمعلنور صاحب قاموس ديركه الحلم بالكسر
الاناءة والعقل ج احلامٌ وحلوم ومنه ام تامرهم احلامهم
وهو حليم انتهى تفريده ديركه حَلمَ بالضم حلماً بالكسر صفح
ستر وعقل وتصاوه عن مراجعة السفيه فهو حليم انتهى
واناءة تثبتدر وعجله يى ترك ايتمكدر تحاقر تصاغر معناسنه
در فعال كسر فاايله فعلك جمعيدر لا تقدموا سابق كبى
اصلده لا تتقدموا در احدى التائين تخفيفا ايچون حذف
اولنمشدر هلك اوج بابده مستعملدر كه ضرب ومنع
وعلم در فتهلكوا اصلده فتهلكون در نون علامه جزم
ايچون حذف اولنمشدر زيرا جواب نهيدر لا تخلفوا كذلك
اصلده لا تتخلفوا در زيرا تفعل بابنده نهى حاضر جمع مذكر
در بش ايمدى تخفيف ايچون حذف اولنمشدر تخلف تاخر
معناسنه در فتضلوا كذلك اصلده فتضلون در نون

علامه

علامة جزم ايچون حذف اولنمشدر زيرا جواب نهيدر •
وتفصيلى كتب نحوده مسطوردر • ضل يضل بالكسر
وبفتح ضلا لا اى ضاع ومات والله تعالى اعلم بخارى وطبرانى
كبيرده وحاكم مستدركده ابن مردويه وبيهقى خلافياتده
ام هانى ده رضى الله عنها روايت ايدرلركه قالت قال رسول
الله صلى الله عليه وسلم فضل الله قريشا بسبع خصال • لم
يعطها احداً قبلهم ولا يعطيها احداً بعدهم فضل الله قريشا
بانى منهم وان النبوة فيهم وان الحجابة فيهم وان السقاية
فيهم ونصرهم على الفيل وعبدوا الله عشر سنين لا يعبده
غيرهم وانزل الله فيهم سورة من القرآن لم يذكر فيها احد
غيرهم لايلاف قريشٍ حاكم بو حديثى تصحيح ايتدى ورد اولندى
وعراقى تحسين ايلدى وابقا اولندى يعنى ام هانى بنت
ابى طالب رضى الله عنها ديركه حضرت رسول الله صلى الله
عليه وسلم بيوردىكه حق تعالى قريشى يدى خصلت ايله سائر
ناسك اوزرينه تفضيل ايلدى اخلاين يدى خصلت كه حق
تعالى انلرى قريشده اول بركمسنه يه ويرمدى وانلرى
قريشده صكره بركمسنه يه ويرمز اول يدى خصلتك
تفضيله شروع ايدوب بيوردى حق تعالى قريشى سائر ناسك
اوزرلرينه تفضيل ايتدى شونكله كيم بد دستى بن انلردنم
واخر زمانده مبعوث اولان نبى عربينك نبوتى انلرده در
وحجابه يعنى كعبه نك خدمتى وانك دربانلغى انلرده در

وسقایة یعنی حجاجك موسمده وغیرنده ایچد کلری
صونك محلی انلرده درو انلری حق تعالی اصحاب فیلك
اوزرینه منصور ایلدی وابتداء اسلامدن حق تعالی
حضرتلرینه اون ییل عبادت ایلدیلر انلرده غیری خدایه
عبادت صحیحه ایله برکیمسنه عبادت ایتمدوکی حالده وحق
تعالی انلروك حقلرنده قراندن برسوره انزال ایلدیکه
اول سوره ده انلرده غیری برکیمسنه ذکر اولنمدی واول
سوره لئیلاف قریشدر شرح غریب الحدیث خصال خصلتك
جمعیدر وخصلت فضیلت معناسنه در صاحب قاموس
دیرکه الخصلة الفضیلة والرذیلة وقد غلب علی الفضیلة
ح انتهی صاحب نهایه دیرکه قالت بنوا قصی فینا الحجابة
یعنون حجابة الکعبة وهی سدانتها وتوحفظها ومادهٔ
سدنه ده بیوردکه سدانة الکعبة هی حدمتها وتولی امرها
وفتح بابها واغلاقه یقال سَدَنَ یَسْدُنُ سدانة فهو
سادن والجمع سدنة انتهی وعبد الرؤف المناوی شرح
جامع صغیرده دیرکه وهی ای الحجابة سدانة الکعبة وتولی
حفضها انتهی وحضرت شیخ بیوردکه سدانة البیت بکسر
السین وبالدال المهملتین وهی حذمته والقیام بامره
انتهی وصاحب قاموس دیرکه سَدَنَ سَدْنًا وسدانة
خدم الکعبة او بیت الصنم وعمل الحجابة فهو سادن
انتهی وبالجمله حجابة بیت شریفی اچوب قپامق وانك

حذمتیله

حذمتیله مقید اولمقدر واول جاهلیتده عثمان
ابن طلحة ابن عبد العزی ده ایدی وحضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم مکهٔ فتح ایتدکده مفتاحنی
امر حق ایله بینه حق اکا تسلیم ایلدی زیرا حق تعالینك
ان الله یامرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها قولی بونك
حقنده نازل اولدی وعثمان مذکور هنوز حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم مدینهٔ منوره ده هـ
ایکن علی الصحیح خالد بن ولید وعمرو بن العاصی ایله
کلوب مسلمان اولمشیدی مسلم صحیحنده ابن عمردن
رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال اقبل رسول
الله صلی الله علیه وسلم یوم الفتح علی ناقته القصواء
وهو مردف اسامة حتی اناخ بفناء الکعبة ثم دعا
عثمان ابن طلحة فقال ائتنی بالمفتاح فذهب
الی امه فابت ان تعطیه فقال والله لتعطینه او لیخرجن
هذا السیف من صلبی فاعطته ایاه فجاء به النبی صلی
الله علیه وسلم فدفعه الیه ففتح الباب یعنی ابن عمر
رضی الله عنهما دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم مکهٔ مکرمهٔ فتح ایتدیکی کون ناقهٔ قصواسی
اوزرینه راکب اولدوغی حالده اقبال ایلدی حال بوکه
اول اسامة بن زیدی رضی الله عنهما مردوف ایدی
یعنی انی اردنه المشیدی تاکه ناقه سنی کعبه نك

اوكنده چوكرندى بعده عثمان ابن طلحه يى دعوت
ايلدى وكعبه نك مفتاحنى كتورديدى ومفتاح والده سى
سلافه ده ايدى پس عثمان بن طلحه رضى الله عنه مفتاحى
كتورمكه والده سى سلافه يه كتدى واول عثمانه مفتاحى
ويرمه ده ابا وامتناع ايتدى عثمان رضى الله عنه
اكا والله يا مفتاحى بكا ويررسن وياخود البته بوقليج بلده
چقرديدى والده سى انده بواقدامى كوردكده مفتاحى
اكا ويردى وعثمان رضى الله عنه مفتاحى الوب حضرت
رسول الهه كتوردى وحضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم كعبه نك قپوسنى اچدى **فائده** مولانا شمنى قدس
سره حاشيه شفاده بيوردكه عضبا وقصوا وجدعا
اوچ اسمادر ومسمالرى بردر وبعضيلر ديديلركه جدعا
وقصوا بردر وعضبا غيريدر انتهى وقاموس صاحبى
قدس سره بيوردكه الجدعاء ناقة رسول الله صلى الله
عليه وسلم وهى العضباء والقصواء ولم تكن جدعاء
ولا عضباء ولا قصواء وانما هى القاب انتهى پس بوندن
معلوم اولديكه صاحب قاموسك مختارى اولدركه
انلر اوچ اسملردر ومسمالرى بردر وسلافه ضم سين
مهمله وتخفيف فا ايله ضبط اولنمشدر بخارى صحيحنده
ابن عمردن رضى الله عنهما روايت ايدركه ان النبى صلى الله
عليه وسلم قدم مكة فدعا عثمان ابن طلحة ففتح الباب

فدخل

فدخل النبى صلى الله عليه وسلم وبلال واسامة ابن زيد
وعثمان بن طلحه ثم اغلق الباب فلبث فيه ساعة ثم خرجوا
قال ابن عمر فبدرت فسألت بلالا فقال صلى فيه فقلت
فى اى قال بين الاسطوانتين قال فذهب على ان اسأله كم
صلى يعنى ابن عمر رضى الله عنهما ديركه بدرسى حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم عام فتحده مكيه كلدى وعثمان
بن طلحه يى دعوت ايلدى پس اول كلوب كعبه قپوسنى
اچدى وحضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم ومؤذنى
بلال وخادمى اسامة ابن زيد وعثمان بن طلحه الحجبى
كعبه نك ايچنه داخل اولديلر وقپوقپاندى وحضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم انده برساعت اكلندى بعده حضرت
رسول الله وانكله اولان اصحاب كعبه دن چقديلر ابن عمر
رضى الله عنهما ديركه بن اسراع ايلدم وبلاله حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم كعبه ده نماز قلديمى ديو سؤال
ايتدم بلال رضى الله عنه ديديكه قلدى ابن عمر رضى الله
عنهما ديركه اكا ديدمكه قنغى جانبنده قلدى بلال رضى
الله عنه ديديكه اسطوانتين اورتاسنده قلدى ابن عمر
ديركه قاچ ركعت قلدوغنى سؤال ايتمك بندن فوت اولدى
بيان غريب الحديث بدر تسرعت ديمكدر صاحب قاموس
بدر ده الامر واليه عجل اليه واستبق انتهى لبث مكث كبى
اكلنمك ودورمق معناسنه در اسطوانتين تثنيه اسطوانه

در واسطوانه ضم همزه ایله ساریه دیمکدر دیرک معناسنه
استونك معربیدر صاحب قاموس دیرکه الاسطوانة
بالضم السارية معرب استون افعوالة او فعلوانة انتهى
ذهب علی فانت منی دیمکدر **فائده** قسطلانی مواهب
لدنیه ده دیرکه عثمان مذکور عثمان بن طلحه ابن ابی طلحه
ابن عبد العزی در واکا حجبی دینور حاء مهمله نك وجیمك
فتحه لریله والآن انلر شیبین دیمکله معروفلردر و شیبه
ابن عثمان بن طلحه نك عمسی اوغلیدر و بو عثمانك
اوغلی یوقدر لکن صحبتی و روایتی واردر انتهى حاصلی
عثمان بن طلحه الحجبینك اوغلی اولمدی لکن انك عثمان
بر عمسی وار ایدی و اول احد کونی مشرکلروك صاحبی
لوالری ایدی و انده قتل اولندی و بو عثمانك شیبه
نامنده بر اوغلی وار ایدی وقتاکم عثمان بن طلحه الحجبی
رضی الله عنه وفات ایتدی حجابة اکا انتقال ایلدی
و شیبه معاویه نك رضی الله عنه اوغلی یزید پلیدك
زماننده شقاوتنه یتشدی والله اعلم سقایه حجاجه ایچورمك
ایچون موسمده وغیرنده صو قونلان محلك اسمیدر
صاحب مجمل دیرکه السقاية الموضع الذي يتخذ فيه الشراب
في الموسم وغيره انتهى صاحب قاموس دیرکه السقاية موضعه
ويضم كالمسقاة ويكسر انتهى و صاحب نهایه دیرکه
المسقاة بالفتح والكسر موضع الشرب وقيل هو بالكسر

مطلب امر سقایه

الی الشرب انتهى و سقایه جاهلیتده حضرت عباسده
ایدی و حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم عام فتحده
ینه انی عباسك اوزرنده ابقا ایلدی پس اول آل
عباسده اولور ابدا بو محلك تفصیلی ولدرکه سقایه
اول عبد بن منافك النده ایدی و اول قربه لر ایله مکه ده
اولان قیولرده صو کتوروب کعبه نك اوکنده دری
حوضلر ایچنه دوکردی و انده حجاجه ایچردی بعده
امر سقایه اوغلی هاشمه انتقال ایتدی اول دخی پدری
کبی قربه لر ایله صو کتوروب اول حوضلرك ایچنه صب
ایدردی انده حجاجی سقی ایلردی و هاشمدن صکره
بو امر اوغلی عبد المطلبه دکدی **پس** اول دخی پدری کبی
ایتدی تاکه زمزمی حفر ایلدی و زمزمی حفر ایتدکدن صکره
اوزم صاتون الوب زمزم صوینه نبذ و طرح ایدردی
و انده خلقه ایچردی بعده بو امر ایله اوغلی عباس قائم
اولدی اول دخی پدری عبد المطلب کبی قلدی و یوم فتحده
حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم نته کیم حجابتی
عثمان بن طلحه نك اوزرنده ابقا ایتدی سقایتی دخی
عباسك اوزرنده ابقا ایلدی و عباس رضی الله عنه
وفات ایتدکدن صکره سقایه اوغلی عبد الله ه دکدی
و عبد الله رضی الله عنه وفات ایتدکدن صکره اوغلی
علی یه انتقال قلدی و هلم جرا والله تعالی اعلم **معلوم اولکم**

عبد المطلبك زمزمی حفری تجدید ایتدی ابتدا حفری دکل
ایدی زیرا انی ابتدا حضرت اسمعیل ایچون جبریل امین حفر
ایلدی علیهما السّلام صاحب کشاف ربیع الابرارنام
کتابنده دیرکه جبریل علیه السّلام ماء زمزمی ایکی کرّه
اخراج ایلدی برکره ادم علیه السّلام ایچون اخراج ایلدی
حتی زمان طوفانده منقطع اولدی وبرکرّه اسمعیل علیه
السّلام ایچون اخراج ایتدی انتهی زمرده دیرکه خویلد
بن اسد بن عبد العزّی نک عبد المطّلب حقنده دیدوکی
سوز صاحب کشّافک سوزنی تقویه ایدر شعر
اقول وما قولی الیهم بسبّة ● علیك ابن سلمی انت حافر زمزمی
رکیّة ابراهیم یوم ابن هاجر ● ورکضه جبریل علی عهد ادمی
سبّه ضم سین ایله عار معناسنه در صاحب قاموس
دیرکه السبّة العار وصاحب صحاح دیرکه یقال صار هذا
الامر سبّة علیه بالضمّ ای عارًا یسبّ به انتهی ابن سلمی
منصوبدر زیرا حرف نداسی محذوف منادای مضافدر
وتقدیری یا ابن سلمی دیمکدر وصاحب قاموس دیرکه
الرکض تحریك الرّجل ومنه ارکض برجلك والرکضة
الدفعة والحرکة رکیّة قیودیمکدر صاحب صحاح وصاحب
قاموس دیرلرکه الرکیّة البئر وجمعها رکا ورکاءً
انتهی ذکر قصّة الفیل بو قصّه نك علی طریق
الاجمال بیانی بودرکیم نجاشی جانبنده یمن ملکی

ذکر قصة اصحاب الفیل

ابرهه

ابرهه صنعاده رفیعة البنا ومزخرفة الارجا بر
کنیسه بنا ایلدی واول کنیسه یی بنادن قصدی عربك
حجّنی اکا صرف ایتمك ایدی پس نجاشی یه مکتوب
یازدی وبنا ایتدوکی کنیسه یی وصف ایتدی واندن
قصدنی اکا بیلدردی ایله اولیجق قریشدن برجماعت
اول کنیسه یه داخل اولدیلر وانك ایچنه اتش ایتدیلر
حکمت الهی اول کوه زیاده روزکارلی کون ایدی
پس کنیسه جمله یاندی ویقلدی ابرهه چونکه بو معنا
دن اکاه اولدی انك فاعلندن سؤال ایتدی دیدیلرکه
انی عربك حج ایتدکلری خانه نك اهلندن برقاچ
کیمسنه ایتدیلر یعنی بو کنیسه اول قصد اولنان معنانك
اهل دکلدر دیمك استدلر ابرهه غضبه کلدی ویمین
ایتدیکه کعبه یه کیده وانی هدم وخراب ایده ونجاشی نك
بو معنادن اکاه ایتدی واندن محمود نامنده اولان
فیلنی طلب ایلدی ووجه ارضده عظم وقوتده اکا مماثل
بر فیل کورلمش ایدی پس نجاشی ابرهه یه اول فیلی کوندر
دی فیل ابرهه یه اولدقده حبشه دن بتمش بیك آدم
ایله واول فیل ایله مکه جانبنه متوجّه اولدی ملوکدن
بعضیلر انی منع ودفع ایتمك سوداسیله اوزرینه
چقدیلر وانکله محاربه قلدیلر ابرهه انلروك جمله سنی
صندردی وسردارلرینی اسیر ایتدی وقتا کیم مغمّس

نام مکانه کلدی اسود بن مقصود نام بر کیمسنه یی
بر مقدار اتلو ایله کوندردی و قریشك و غیریلرك
دوه لرینی سوردردی و اول دوه لرك ایچلرنده
عبد المطلبك ایکی یوز دوه سی بیله سورلدی
پس عبد المطلب اخذ اولنان دوه لرینی خلاص
ایچون ابرهیه واردی و ابرهه انی کوردکده تعظیم
واکرام ایتدی و سریرندن اشغه اینوب انکله بساط
اوستنده اوتوردی زیرا عبد المطلب ناسك
اوسم و اجمل و اعظمی ایدی و حاجتك ندر دیو
اندن سؤال ایلدی عبد المطلب حاجتی اخذ اولنان
دوه لرینك ردّ اولنمالری اولدوغنی بیان ایتدی
ابرهه اکا دوه لریکی رجا ایدرسن و سنك و پدرلریکك
دینی اولان خانه یی رجا ایتمزسن دیدی یعنی ابرهه عبد
المطلبك رجاسنی بکنمدی زیرا رجایه جدیر اولان بیت
شریف ایدی عبد المطلب دیدیکم دوه لرك صاحبی
بنم انکچون انلری سندن رجا ایلرم اما خانه نك صاحبی
بن دکلم انك صاحبی واردر و اول کندو خانه سنی
حمایه ایتمك مقرردر بعده عبد المطلب قریشدن
بر جماعت ایله کعبه نك قپوسنك حلقه سنه یاپشدی
و دعا ایلدی و خداده نصرت دیلدی و دیدی **شعر**
یا ربّ لا ارجو لهم سواکا • یا رب فامنع منهم حماکا

امنعهم ان یخربوا قراکا • ان عدوّ البیت من عاداکا
چونکه صباح اولدی ابرهه عسکرینی و فیلینی حاضر ایتدی
و فیل محلنده چوکدی زیرا اصح اولان اولدرکه ابرهه داخل
اولمدی و بعضیلر دیدیلرکه داخل اولدی و فیل وادی
محسرده چوکدی حتی انکچون اول وادی یه وادی محسر
دیندی و هر نه دکلو کیم انی ضرب ایتدیلر مکه جانبنه توجه
ایتمدی و یمن جانبنه دوندردکلرنده قالقوب سکرتمکه
باشلدی و شام جانبنه و مشرق جانبنه دوندردکلرنده
بینه انجلین ایلدی و مکه جانبنه دوندردکلرنده چوکدی
و کمه دخی هر نه دکلو کیم ضرب ایتدیلر ابا و امتناع ایتدی
و حق تعالی کرزدن انلروك اوزرلرینه بلوك بلوك قوشلر
کوندردی و هر قوشك منقارنده بر طاش و ایاقلرنده بر بر
طاش وار ایدی و او طاشلروك مقداری مرجمك دن
بیوك و نخوددن کوچك ایدی و انلردن هر کیمه دوقندی
هلاك ایتدی **پس** انلر بو حالی کوردکلرنده قراری فراره
تبدیل ایتدیلر و یوللرده خزان یبراغی کبی دوکلمکه باشلدیلر
و ابرهه نك جسدنه بر طاش دوقندی و انك اعضاسی
وصله وصله دوکلدی صنعایه واصل اولنجه قناطسز
و قوپرقسز بر قوشه دوندی و اندن قاه وایره وصاروصوا قدی و یورکی پاره لنمنجه اولمدی نته کیم ابن الزبعری
بو معنایه اشارت ایتمشدر • **شعر**

تنكلوا عن بطن مكة انها • كانت قديما لا يرام حريمها
سائل امير الجيش عنها ما رآى • ولسوف ينبي الجاهلين عليمها
ستون الفا لم يوبوا ارضهم • ولم يعش بعد الاياب سقيمها
وسقيمده مرادى ابرهه در وحق تعالى كلام قديمنده وفرقان
عظيمنده بو قصه يى حكايت ايدوب بيوردى بسم الله الرحمن الرحيم
الم تر كيف اى الم تعلم خطاب حضرت رسوله در صلى الله عليه
وسلم واستفهام تعجيب ايچوندر • زيرا اول نقل متواتر ايله
منقول ايرامردر پس كويا كه قد علمت وتعجب ديندى كيف
فعل ربك باصحاب الفيل كيفا ايله تعبير اولنوب ما ايله
تعبير اولنمدى • زيرا بو قصه ده مراد حق تعالى حضرتلرينك
كمال علم وقدرتى وخانه سنك غايت شرف وحرمتى ورسولك
صلى الله عليه وسلم نهايت فضل وعزتى اوزرينه وجوه
دلالتى تذكيردر • زيرا بو قصه حضرت رسول اللهك
صلى الله عليه وسلم نبوتنه ارهاص وتأسيسدر •••
زيرا اول قوشلرك وصف منقول اوزرينه كلمه لري
خوارق عادابده در وانبيانك صلوات الله عليهم
وسلامه وجودلرى اوزرينه دالّه اولان معجزاتدندر
يعنى بيلدك يا محمد ربك اصحاب فيل ايله نيجه ايشلدي
اصحابده مراد ابرهه ايله عسكريدر وفيلده مراد قصه ده
ذكر اولنان فيلدر الم يجعل كيدهم فى تضليل الم يجعل
جعل ديمكدر كيد مكر وحيله معناسنه در ومضاف

اولدوغى

اولدوغى ضمير جمع مذكر اصحابه راجعدر تضليل خسار وهلاك
معناسنه در يعنى انلروك هدم كعبه ده قيلدقلرى مكري
خسار وهلاكده قالدى شونكله كيم عربك حجنى اكا دوندرمك
قصديله بنا ايتدكلرى كنيسه يى ياقدى وكعبه يى هدم ايتمك
مراد ايلدكلرنده انلرى هلاك ايتدي وارسل عليهم طيرا
ابابيل ترميهم بحجارة من سجيل طير اسم جمعدر تذكير
وتأنيثى جائزدر ابابيل جماعات جماعات ديمكدر مفردي
يوقدر اساطير كبى صاحب قاموس ديركه ابابيل فرق بجمع
بلا واحد انتهى بعضيلر ديديلركه مفردى ابول درعجول كبى
وياخود ابال در مفتاح كبى وياخود ابيل در سكين كبى
ترميهم مثناة فوقيه وتحتيه ايله قراءت اولندى قراءة
اولى طير مؤنث اولمق اوزره در وقراءة ثانيه مذكر اولمق
اوزره در وبعضيلر ديديلركه قراءة ثانيه اوزره ضمير
خدايه راجعدر من سجيل حجارة بياندر وسجيل بشمس
كبى ديمكدر قال صاحب القاموس رحمه الله كسكيت
اى السجيل حال كونه مثل سكيت فى الوزن حجارة كالمدر
معرب سنك وكل وكانت طبخت بنار جهنم وكتب فيها
اسماء القوم وقوله تعالى من سجيل اى من سجيل اى مما
كتب لهم انهم يعذبون بها قال الله تعالى وما ادريك
ما سجين كتاب مرقوم والسجيل بمعنى السجين قال الازهري
هذا احسن ما مر فيها عندى وابينه انتهى فجعلهم

كعصف مأكولٍ عصف اكن ديمكدر وصاحب قاموس
عصف مأكوله اوج معنى ويردى نته كيم بيوردى وكعصف
مأكول كزرع اكل حبه وبقى تبنه او كورق اخذ ما كان
فيه وبقى هو لا حبّ فيه او كورق اكلته البهائم انتهى
يعنى انلرك اوزرلرينه بلوك بلوك قوشلر كوندردى
انجلين قوشلركه نار جهنم ايله پشمش طاشلر ايله انلرى
رمى ايدرلردى پس انلرى دانه سى يينمش اكين وصمانى
قالمش اكين كبى قالدى والله اعلم فائده مغمّس ميمك ضمّى
وغين معجمه نك فتحى وميم مشدّده نك كسريله طائف
يولنده بر موضعك اسميدر وصاحب قاموس بيوردكه
المغمّس كمعظم ومحدّث ع بطريق الطائف فيه قبر ابى
رغال دليل ابرهه ويرجم انتهى مقصود فا ايله
واخرنده دال المهمله ايله نته كيم بو بيتده ظاهردر شعر
اللهم اخذ الاسود بن مقصود الآخذ الهجمة فيها التقليد
بو بيت اولادقصيده‌در عكرمه نك حبشه يه بددعا ايلديكى
ابياتدن بريدر قال صاحب النهاية الهجمة من الابل قريب
من المائة انتهى طبرانى اوسطده وابن مردويه وابن
عساكر زبير بن عوامدن رضى الله عنه روايت ايدرلركه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم فضّل الله قريشا بسبع
خصالٍ فضّلهم بانّهم عبدوا الله عشر سنين لا يعبد الله الّا
قريش وفضّلهم بانّه نزلت فيهم سورة من القرآن لم يدخل

فيها

فيها احد من العالمين غيرهم وهى لايلاف قريش وفضّلهم
بان فيهم النبوّة والخلافة والحجابة والسقاية يعنى زبير بن
عوام رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم بيوردیكه حق تعالى قريشى يدى خصلت ايله سائر ناسك
اوزرينه تفضيل ايلدى حق تعالى قريشى تفضيل ايتدى
شونكله كيم انلر خدايه اون ييل عبادت ايتديلر حال بوكه اول
اون ييلده عبادت كامله ايله خدايه قريشدن غيرى بر كيمسنه
عبادت ايلمدى وحق تعالى قريشى تفضيل ايلدى شونكله كيم بدر سنه سى
اول يوم فيلده انلره نصرت ايتدى حال بوكه مشركلر ايدى
وحق تعالى انلرى تفضيل ايلدى شونكله كيم بدرستى انلرك
حقلرنده قرآندن بر سوره نازل اولدى انجلين سوره كه
اهل عالمدن آكا بر كيمسنه داخل اولمدى واول سوره لايلاف
قريش سوره سيدر وحق تعالى انلرى سائر ناسك اوزرينه
تفضيل ايتدى شونكله كيم بدرستى نبوّت انلرده در وخلافت
وامامت وحجابت انلرده در والله اعلم فصل خامس خلافت
عظمى استحقاق ايله قيامته دك قريشده اولدوغى بياننده
ايدر امام احمد وترمذى اسناد صحيح ايله عمرو بن العاصدن
رضى الله عنه روايت ايدرلركه قال قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم قريش ولاة الناس فى الخير والشرّ الى يوم القيمة
يعنى عمرو بن العاص رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم بيوردیكه قريش خيرده وشرده يعنى

جاهلية واسلامده قیامته دك ناسك حاكملريدر
حاصلي ما دامكه دنيا باقيدر استحقاق ايله خلافت وامانت
انلرده در امام احمد ومسلم جابردن رضي الله عنه روايت
ايدرلركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الناس
تبع لقريش في الخير والشر يعني جابر رضي الله عنه ديركه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه ناس
تابعلردر قريشه خيرده وشرده شرح غريب الحديث ناس
قاموسده ذكر اولندوغي اوزره انسده اولور وجنده
اولور انسك جمعيدر اصلي اناسدر طلب تخفيف ايچون
اولنده همزه حذف اولندی واندن عوض الف ولام ادخال
اولندی انس بشر ديمكدر انساه كبي واحدی انسيدر
وجمعي اناسيدر تبع تانك وبانك فتحه لريله تابع
ديمكدر واحد اولور وجمع اولور بو محلده جمعدر
زيرا ناسه محمولدر واول جمعدر قال صاحب قاموس
والناس يكون من الانس ومن الجن جمع انس اصله اناس
جمع عزيز ادخل عليه ال انتهى امام احمد ابو بكر الصديق
وسعد بن ابي وقاصدن رضي الله عنهما روايت ايدرلركه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم قريش ولاة هذا
الامر فبر الناس تبع لبرهم وفاجرهم تبع لفاجرهم يعني ابو بكر
الصديق وسعد بن ابي وقاص رضي الله عنهما ديرلركه حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه قريش بو امرك

يعني

يعني امر خلافتك واليلريدر پس ناسك مطيع وصادقی
انلرك مطيع وصادقنه تابعدر وناسك عاصي وفا
سقی انلرك عاصي وفاسقنه تابعدر يعني انلر جاهليتده
بونك اوزرينه ايديلر واسلامده بيله بونك اوزرينه
كيدرلر شرح غريب الحديث ولاة واليك جمعيدر والي
حاكم ديمكدر اصلي وَلَيَةٌ در نَصَرَةٌ كبي يا متحرك وما قبلي
مفتوح اولدوغي جهتدن الفه قلب اولندی بعده حيات
وممات كبي مفرده ملتبس اولمسون ديو واوك فتحه سي
ضمه يه تبديل اولدی وبو وزن ناقصده كلن اسم فاعلك
جمع مكسرنده قياسدر قضاة ونحاة وغزاة ورماة كبي
بر بانك فتحيله كثير الطاعة ديمكدر صاحب قاموس ديركه
البر بالفتح الصادق والكثير البر كالبار ج ابرار وبررة
انتهى وبعضيلر ديديلركه ابرار برك جمعيدر وبررة بارك
جمعيدر وبر كسر با ايله صدق وطاعة معناسنه در وجميع
خيراتي جامع بر اسمدر وتبع مفرد وجمع استعمال اولنور
صاحب قاموس ديركه التبع محركة التابع يكون واحدا
وجمعا ويجمع على اتباع انتهى وبونده مفرددر زيرا برك
اوزرينه محمولدر وبر مفرددر فاجر برك مقابليدر
كثير العصيان ديمكدر صاحب قاموس ديركه الفجر
الانبعاث في المعاصي والزنا كالفجور فيهما انتهى راغب
ديركه اصل الفجر الشق والفجور شق ستر الديانة ويطلق

على الميل الى الفساد وعلى الانبعاث فى المعاصى واسمٌ جامعٌ
للشرّ انتهى بخارى ومسلم امام عمردن رضى الله عنه روايت
ايدرلركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلّم لا يزال
هذا الامر فى قريش ما بقى من النّاس اثناه بو لفظ مسلمدر
ورواية بخاريده ما بقى منهم اثنان واقعدر يعنى عمر بن
الخطّاب رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله
عليه وسلّم سوردیكه بو امر يعنى خلافة قريشده ثابتا ولودر
وانلردن زائل ولمازما دامكه ناسدن ويا خود انلردن
ايكى كمسنه باقى قله حاصلى استحقاقيله خلافة انلرده در
يعنى خلافته مستحق دائما انلردر **فائده** امام احمد وترمذى
وابن حبّان وابو يعلى سفينه دن كه حضرت رسول اللّهك
موالیسندن بريدر روايت ايدرلركه قال قال رسول الله صلى
الله عليه وسلّم الخلافة بعدى فى امّتى ثلثون سنة ثم ملك
بعد ذلك يعنى بندن صكره امتمده خلافة اوتوز ييلدر
اندن صكره ملكدر خلافت دكلدر وبر روايتده الخلافة
بعدى ثلثون سنة ثم تصير ملكا عضوضا واقعدر وكتب
كلامده بو لفظ ايله نقل اولنمشدر صاحب قاموس سوردیكه
العضوض ملك فيه عسفٌ وظلم وابن اثير نهايه ده ديركه
ثم يكون ملك عضوض اى يصيب الرّعيّة عسفٌ وظلم
كانّهم يعضون فيه عضّا والعضوض من ابنية المبالغة
وفى رواية ثم تكون ملوك عضوض وهو جمع عضٍّ بالكسر

وهو

وهو الخبيث الشّوس انتهى پس بو حديث شريف مقتضاسنجه
معاويه رضى الله عنه واندن صكره كلنلر خلفا دكللردر •
بلكه ملوك وامرادرلر **اكر ديرسه كيم** بو مشكلدر زيرا امتدن
اهل حلّ وعقد خلفاء عبّاسيّه نك وعمر بن عبد العزيزك
بعض مروانيه نك خلافتلرينه متفق ايديلر **جواب**
اولدركه حديث شريفده واقع اولان خلافتدن مراد
خلافة كاملة دركه اول خلافة نبوّتدر نته كيم بر حديثده مصرّحا
ذكر اولنمشدر واول حديث بودر خلافة النبوّة بعدى
ثلثون سنة ثم يؤتى الله الملك من يشاء رواه ابو داود
والحاكم عن سفينة رضى الله عنه وبو اوتوز ييلدن مراد
خلفاء اربعه ايله امام حسنك رضى الله عنهم مدّة
خلافتلريدر حضرت ابو بكرك رضى الله عنه خلافتى
ايكى ييل واوچ آى واون كوندر وامام عمرك رضى الله
عنه مدّة خلافتى اون ييل وبش آى ويكرمى بر كوندر •
وامام عثمانك رضى الله عنه مدة خلافتى اون ايكى ييلدن
التى كون اكسكدر وامام علينك رضى الله عنه مدة خلافتى
بش ييل وبر روايتده بش ييلدن بر آى اكسكدر وامام حسنك
رضى الله عنه مدّة خلافتى يدى آيدر والله تعالى اعلم
فصل سادس قريشه اهانت موجب ذلّت وخسارت
اولدوغنى بيان ايدر امام احمد وحاكم وترمذى سعد بن
ابى وقاصدن رضى الله عنه روايت ايدرلركه قال قال

مطلب خلفاء اربعه نك خلافتلری

رسول الله صلى الله عليه وسلم من يرد هوان قريش
اهانه الله قال الترمذی حدیث حسن یعنی سعد بن ابی
وقاص رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه کیمکه قریشك ذلتینی دیلر حق تعالی
اکا اهانت ایدر یعنی انی عمل جنسیله جزالندرر وکذو
وهوانی انك هوانته مقابل قلور زیرا جزا عمل جنسنده
اولور ویاخود خدا اکا اهانت ایلسون دیمکدر پس
اهانه الله جمله سی یا خبریه در ویاخود انشائیه در امام
احمد وطبرانی وحاکم اسناد صحیح ایله حضرت عثماندن
رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم من اهان قریشا اهانه الله یعنی حضرت عثمان
رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه کیمکه قریشه اهانت ایدر حق تعالی اکا اهانت ایدر
ویاخود اهانت ایلسون پس سابق کبی اهانه الله جمله سنك
خبریه وانشائیه اولمسی جائزدر ابن عساکر اسناد ضعیف
ایله عمرو بن العاصدن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم قریش خالصة الله تعالی
فمن نصب لها حربا سلب ومن ارادها بسوء خزی فی الدنیا
والاخرة یعنی عمرو بن العاص رضی الله عنه دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه قریش خدانك
عز وجل خالص قوللریدر کیمکه انلر ایچون جنك قالدروه

اول سلب اولنور وکیمکه انلره یاره مزلق دیلیه اول دنیا
واخرتده ذلیل اولور طبرانی وبخاری رفاعه بن رافعدن
وابن النجار جابر بن عبد الله دن رضی الله عنهما روایت ایدر
لرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان قریشا اهل
امانة لا یبغیهم العثرات احد الا کبه الله لمنخریه یعنی جابر بن
عبد الله ورفاعه بن رافع رضی الله عنهما دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بدرستی قریش
اهل امانتدر انلر ایچون بر کیمسنه ذلات دیلمز الا حق تعالی
انی خور وحقیر ایدر یعنی کیمکه انلرك ذلات وسقطاتنی
آرر حق تعالی انی خور وذلیل ایلر قال المص رحمه الله وعن
رفاعة بن رافع رضی الله عنه ان رسول الله صلی الله علیه
وسلم قال ان قریشا اهل امانة من بغی لهم العواثر کبه
الله علی منخریه قالها ثلاثا رواه البزار ورجاله ثقات انتهی
شرح غریب الاحادیث هوان مذله معناسنه در صاحب
قاموس دیرکه هان هونا وهوانا ذل فهو هین وهین
واهون ومنه اهونه علیه ج اهوناء انتهی خالصة
خاصه معناسنه در قال الله تعالی قل ان کانت لکم الدار
الاخرة عند الله خالصة من دون الناس ای خاصة صاحب
صحاح دیرکه هذا الشیء خالصة لك ای خاصة انتهی وصالح
اولمق معناسنه دخی کلور صاحب قاموس دیرکه خلص
خلوصا وخالصة صار صالحا انتهی نصب اضداددندر

وضع ورفع معناسنه استعمال اولنور صاحب قاموس دیرکه
نصب الشیء وضعه ورفعه انتهی وبونده رفع معناسنه
صاحب صحاح دیرکه تقول نصبت الشیء اذا اقمته سلب
صویمق معناسنه مصدردر اختلاس کبی وسلب سینک
ولامک فتحه لریله صویغون دیمکدر قال رسول الله صلی
الله علیه وسلم من قتل کافرا فله سَلَبُهُ رواه الشیخان
وابوداود والترمذی عن ابی قتادة سلب سینک ولامک
فتحه لریله اوستنده اولان اسبابیدر حضرت رسول صلی
الله علیه وسلم بو حدیث شریفی یوم حنینده بیوردی
حرب جنک دیمکدر مؤنثدر وکاهی مذکر اولور صاحب
قاموس دیرکه الحرب م وقد تذکر ج حروب انتهی صاحب
صحاح دیرکه الحرب تؤنث یقال وقعت بینهم حرب سوء
یاره مزلق دیمکدر صاحب قاموس دیرکه ساءه سُوءً
وسوآءً وسواءةً وسوایةً وسوائیةً ومسائةً مقلوبا
واصله مساوئةً ومسایةً ومساءً ومسائیةً فعل به مایکره
فاستاء هو والسوء بالضم الاسم منه انتهی خزی ذلة
معناسنه در قال صاحب القاموس خزی خزیا وخزًا
وقع فی بلیة فذل انتهی بغیة طلب معناسنه در قال صاحب
القاموس بغیته ابغیه بغاة وبغا وبغیةً وبغیةً طلبته
کابتغیته وتبغیته واستبغیته انتهی عثرات عثرتک
جمعیدر وعثرة ذلة معناسنه در صاحب صحاح دیرکه

العثرة الذلة صرعه دیمکدر وصرع صادک فتحی وکسریله
یره اوزرینه اتمقدر صاحب صحاح دیرکه کبه الله لوجهه
ای صرعه واکب هو علی وجهه هذا من النوادر ان یقال
افعلت انا وفعلت غیری وصاحب قاموس دیرکه الصرع
ویکسر الطرح علی الارض انتهی اکبه لمنخریه قولی انی خور
وحقیر ایدر دیمکدر کنایتدر ومنخرین تخصیص بیوردوغی
رغم انفه قوللرینک اوزرینه جریاندر عواثر عاثورک
جمعیدر نواطر ناطورک جمعی اولدوغی کبی وعاثور مهلکه
دیمکدر صاحب قاموس دیرکه العاثور المهلکة فی الارضین
والشر کالعثار وما اعد لیقع فیه احد انتهی والله اعلم
باب ثانی حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم آباء
عظام واجداد کرامنده وامهات طاهرات وجدات
زاهراتنده شرک اولمیوب انلرک جمله سی حنیفیه یعنی
جدلری ابراهیم علیه السلامک دینی اوزره اولدقلرینک
بیاننده در معلوم اوله کیم احادیث صحیحه دلالت ایتدیلرکه
حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم اصولنده هر
اصل آدم علیه السلامدن پدری عبد اللهه کلنجه کندو
زمانه سی خلقینک اشرف وافضللرندندر وکذلک احادیث
وآثار دلالت ایتدیلرکه ارض عهد نوح علیه السلامدن
ویاخود عهد آدم علیه السلامدن حضرت رسول
اللهک صلی الله علیه وسلم بعثتنه کلنجه وانده قیامت

قوبجه فطرتا وزینه خدایه عبادت ایدر بعضی کیمسنه لرده
خالی اولمدی واوزرلرینه انلر ایله حفظ اولنور واکر انلر اولمسه
لردی ارض اوزرنده هرنه وار ایسه هلاك اولوردی وقضیة تحتکم
بو ایکی مقدّمه بینی جمع اولنور وانلرده قطعا حضرت رسول
اللّهك صلی الله علیه وسلّم اباء عظامنده شرك
اولمدوغی منتج اولور زیرا ثابت اولدیکه انلرده هربری
کند وزماننده اولاده خلقك افضلنندر پس اکر اول
فطرة اوزره اولنلر حضرت رسول اللّهك صلی الله علیه وسلّم
پدرلری ایسه لر فهو المدّعی واکر غیرلر ایسه لر وانلر
شرك اوزرینه ایسه لر مشرکك مسلماندن افضل اولماسی
لازم کلور واول بالاجماع باطلدر ونصّ قرانه مخالفدر
قال الله تعالی ولعبد مؤمن خیر من مشرك وپاخود غیرلر وك
انلرده افضل اولمالری لازم کلور اولدخی باطلدر زیرا
احادیث صحیحه یه مخالفدر پس قطعا انلرده مشرك اولماق
واجب اولدی ایله اولیجق بو بابالتی فصل اوزرینه ترتیب
اولندی **فصل اوّل** حضرت رسول اللّهك صلی الله علیه وسلّم
ابا وامّهاتنده هربری ادم علیه السّلامده پدری
عبد اللّه ومادری آمنه یه کلنجه کندو زماننده اولاد
خلقك اشرف وافضلنده اولدوغنه وانلره دنس
دنس کفر وشرك اصابت ایتمدوکنه دلالت ایده احادیث
صحیحه بیان ایدر بزار وطبرانی رجال ثقات ایله عکرمه دن

واول خدانك عزّ وجلّ وتقلّبك فی السّاجدین قولنده
ابن عبّاسدن رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال من صلب
نبیّ الی صلب نبیّ حتّی صرت نبیّا یعنی ابن عبّاس رضی الله عنهما
خدانك جلّ وعلی وتقلّبك فی السّاجدین قولنك تفسیرنده
بیورورکه ساجدیندن مراد اصلاب انبیادر پس آیۀ کریمه
نك معناسی دیمك اولورکه توکّل ایله عزیز ورحیمه انجلین
عزیز ورحیم که سنك کیجه ایله تهجّد ایجون قالقدیغکی وسغمبر
اولنجه بر پیغمبرك صلبنده بر پیغمبرك صلبنه انتقالکی
کورر ابو نعیم عطادن واول آیۀ مذکوره ده ابن عبّاسدن
رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال تقلّب فی اصلاب الانبیا
حتّی ولدته امّه یعنی حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلّم
اصلاب انبیاده تقلّب ایلدی حتّی انی والده سی طوغردی
وابو جعفر النّحّاس معانی قرانده خدانك جلّ وعلا وتقلّبك
فی السّاجدین قولنده ابن عبّاسدن رضی الله عنهما روایت
ایدرکه قال تقلّبه فی الظهور حتّی اخرجه نبیّا یعنی حق تعالی
تقلّبك فی السّاجدین قولیله حضرت رسول اللّهك
صلی الله علیه وسلّم ظهورده تقلّبنی مراد ایلدی حتّی انی
پیغمبر اخراج ایتدی فخر الدّین الرّازی قدّس سرّه العزیز
اسرار التّنزیل نام کتابنده بیورورکه ازر ابراهیم علیه
السّلامك پدری دکل ایدی بلکه عمیسی ایدی وبونك
اوزرینه بر نیجه وجهله احتجاج اولندی برسی اولدرکه

اولدکه انبیانك صلوات الله علیهم وسلامه پدرلری
کافر دکللرایدی وبو کا برنیجه وجه دلالت ایدربری
اولدرکه حق تعالی کلام قدیمنده حبیبنه صلی الله علیه وسلم
خطاب ایدوب الذی یراك حین تقوم وتقلبك فی السا
جدین بیوردی معناسنده دیندیکه حضرت رسول
اللهك صلی الله علیه وسلم نوری برساجدده برسا جده
منتقل اولوردی وبو تقدیرایله ایۀ کریمه حضرت رسول
اللهك صلی الله علیه وسلم جمیع پدرلری مسلمان اولدقلرینه
دلالت ایتدی ایدی اولیجق حضرت ابراهیمك علیه السلام
پدری کافر اولمدوغنه قطع واجب اولدی وآزر حضرت
ابراهیمك پدری دکل ایدی بلکه عمیسی ایدی اقصی مافی
الباب خدانك جل ذکره وتقلبك فی الساجدین قولی
وجوه اخره حمل اولنور وجمله سیله روایات وارده اولیجق
واول روایات بیننده منافات اولمیجق ایتی جمله سنك
اوزرینه حمل ایتمك واجب اولور وایتی جمیع روایاتك
اوزرینه حمل ایتمك واجب اولیجق حضرت ابراهیمك علیه
السلام پدری عبدهٔ اوثان اولمدوغی ثابت اولور
وبری اولدرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
لم ازل انقل من اصلاب الطاهرین الی ارحام الطاهرات
دیدی وحق تعالی جل ذکره انما المشرکون نجس بیوردی
پس حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم اجدادنده

بریسی

بریسی مشرك اولمامق واجب اولدی حضرت شیخ قدس
سره بو کلامی نقلنده صکره بیوردکه هذا کلام الامام
فخر الدین بحروفه وناهیك به امامة وجلالة فانه امام اهل
السنة فی زمانه والقایم بالرد علی فرق المبتدعة فی وقته
والناصر لمذهب الاشاعرة فی عصره وهو العالم المبعوث
علی رأس المایة السادسة لیجدد لهذا الامة امر دینها
انتهی وامام ابو الحسن الماوردی قدس سره اعلام
النبوة نام کتابنده بیوردکه وقتاکیم انبیاء عظام
علیهم الصلوة والسلام عباد اللهك صفوتی وخلقنك
خیرتی اولدیلر سه حق تعالی انلری اکرم عناصردن
اصطفا واشرف اواصر ایله اجتبا ایلدی پس انلروك
نسبتلری قدح ومنصبلرینه جرح اولمدی تاکه انلره قلوب
اصغی ونفوس وطا اوله پس ناس انلروك اجابتلرینه اسرع
وامرلرینه اطوع اولورلر وحق تعالی رسولنی صلی الله علیه
وسلم اطیب معنا لحدنده استخلاص ایلدی وانی دنس
فواحشده حمایت قلدی واصلاب طاهره دن ارحام
منزهه یه نقل ایلدی وتحقیقا ابن عباس خدانك جل وعلا
وتقلبك فی الساجدین قولنك تأویلنده ای تقلبك
فی اصلاب طاهرة من اب بعد اب الی ان جعلك نبیا
بیوردی انتهی مولانا سیوطی قدس سره بیوردوالماوردی
المذکور هو احد ایمة اصحابنا وهو صاحب الحاوی الکبیر له

كتاب اعلام النبوة فی مجلد کثیر الفوائد و قد رایته وسأنقل
منه فی هذا الکتاب انتهی شمس الدین ابن ناصر الدین
الدمشقی رحمه الله نك زیبا بیوردر **شعر**
تنقل احمد نورا مبینا تلألأ فی جباه الساجدینا
تقلب فیهم قرنا فقرنا الی ان جاء خیر المرسلینا
طبرانی دیرکه حضرت عباس رضی الله عنه دیدیکه یا
رسول الله سنی مدح ایتمك استرم حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم بیوردیکه سویله حق تعالی سنك اغزكی
صولدرمسون پس حضرت عباس بیوردی **شعر**
من قبلها طبت فی الظلال وفی • مستودع حیث یخصف الورق
ثم هبطت البلاد لا بشر • انت ولا مضغة ولا علق
بل نطفة ترکب السفین وقد • الجم نسرا وقومه الغرق
ووردت نار الخلیل مکتتما • تجول فیها ولیس تحترق
تنقل من صالب الی رحم • اذا مضی عالم بدا طبق
حتی احتوی بیتك المهیمن من • خندف علیاء حولها نطق
وانت لما ولدت اشرقت الارض • وضاءت بنورك الافق
فنحن فی ذلك الضیاء وفی • النور وسبل الرشاد نخترق
شرح غریب الابیات من قبلها ضمیری یا دنیایه راجعدر
ویاخود نبوته راجعدر ظلال ظلك جمعیدر و بونده
مراد ظل جنتدر مستودع فتح دال مهمله ایله در مضغه
ات پاره سی دیمکدر علق علقه نك جمعیدر و علقه

طوکمش

طوکمش قان پاره سی دیمکدر و علقه یی جمع ایندوکی قافیه ایچوندر
ویاخود تعظیم اجلیچوندر سفین سفینه نك جمعیدر نسردن
مراد سوره نوحده مذکور اولاندر تنقل مثناة فوقیه ایله در
صالب صلب معناسنه در عالم فتح لام ایله در بدا ظهر معناسنه در
مهیمن امین دیمکدر خندف خندفه ده مأخوذدر و اول اصلده
سرعتله یورمك دیمکدر صکره الیاس بن مضرك خاتوننه علم قلندی
نطق ضم نون ایله وطاء مهمله ایله نطاقك جمعیدر و نطاق
کمر دیمکدر بخاری صحیحنده ابو هریره ده رضی الله عنه روایت
ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم بعثت من خیر
قرون بنی ادم قرنا فقرنا حتی کنت من القرن الذی کنت فیه یعنی
ابو هریره رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم بیوردیکه بن بنی ادمك قرون و طبقاتنك قرنا بعد
قرن و طبقه بعد طبقه خیر و افضلنده و اشرف و اکملنده
بعث اولندم حتی موجود اولدوغم قرنده موجود اولندم
یعنی اصلاب طاهره ده ابا بعد اب تقلب ایتدم حتی
اولدوغم قرنده ظهوره کلدم **شرح غریب الحدیث** شمنی
رحمة الله علیه حاشیه شفاده بیوردکه قرن هر زمانك
اهلیدر و انك مقدارنده اختلاف واردر بعضیلر [1]قرق
ییلدر و بعضیلر [2]التمش ییلدر و بعضیلر [3]یتمش ییلدر
و بعضیلر [4]سکسان ییلدر و بعضیلر [5]یوز یکرمی ییلدر
دیدیلر انتهی قرنا فقرنا منصوبدر حالیة او زرینه

تفصیل ایچوندر ای کائنین طبقة بعد طبقةٍ مفضّلین
بهذا التفصیل وهر زمانك اهلنه قرن تسمیه اولنمانك
سببی انده برامّة برامّته و بر عالم بر عالمه مقترن اولدوغیدر
بعث کوندرمك معناسنه در ارسال کبی صاحب قاموس
دیرکه بعثه کمنعه ارسله کا تبعثه فانبعث انتهی وکاه
تامّه در طبرانی اوسطده و بیهقی دلائلده حضرت عایشه
دن رضی الله عنها روایت ایدرلرکه قالت قال رسول الله
صلّی الله علیه وسلّم قال لی جبریل قلّبتُ مشارق الارض
ومغاربها فلم اجد رجلا افضل من محمّد ولم اجد بنی اب
افضل من بنی هاشم حافظ ابن حجر قدّس سرّه امالیسنده
بیوردکه لوایح صحّة بو امتنك اوزرنده لایحه در یعنی
امّ المؤمنین عایشه رضی الله عنها بیوردکه حضرت رسول
الله صلّی الله علیه وسلّم بیوردیکه جبریل علیه السّلام
بکا دیدیکه ارضك مشارق ومغاربنی تقلیب ایتدم یعنی
آره دم پس محمّد دن افضل بر کیمسنه بولمدم و بنی هاشمدن
افضل بر بابا اوغللرینه واصل اولمدم پس بو حدیث شریف
بنی هاشمك سائر ناس اوزرینه فضیلتلرینه دلالت
ایتدی صاحب مبسوط قدّس سرّه بیوردکه افضل النّاس
نسبًا بنوا هاشم ثمّ قریش ثمّ العرب انتهی فائده معلوم اولسکیم
بنی هاشم ایله قریش بیننده اولان تفاضل کفائتده معتبر
دکلدر پس قریش هاشمیّه یی تزوّج ایلمك وهاشمی

قریشیه یه نکاح ایتمك جائزدر و امام علینك حضرت
فاطمه دن رضی الله عنهما امّ کلثوم نامنده اولان قزی
حالت صغرنده امام عمر رضی الله عنه تزویجی بوکا دلالت
ایدر حال بوکه امام عمر رضی الله عنه عدویدر و امام
علینك رضی الله عنه قزی هاشمیّه در و قریش انلری
جمع ایدر لکن قریش ایله عرب بیننده اولان تفاضل
کفائتده معتبردر سائر عرب قریشك کفوی دکللردر
و قریشده اولمیان عربك بعضیسی بعضیسنك کفوی در
و عجم عربك کفوی دکلدر زیرا انلر موالیدر شول
جهتدن که انلرك مملکتلری عرب ایله عنوة و قهرًا فتح
اولندی پس عرب انلری قول ایتمك جائز ایدی وقتاکیم
انلری عرب احرار ترك ایتدیلر کویاکه انلری آزاد ایلدیلر
موالی معتوق دیمکدر فقلت هذه الفائدة من شرح کنز
الدّقایق للعلامة الزیلعی رحمة الله علیه حاکم ربیعه ابن
الحارثدن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال رسول
الله صلّی الله علیه وسلّم انّ الله خلق خَلْقَهُ فجعلهم
فرقتین فجعلنی فی خیر الفرقتین ثمّ جعلهم قبائل فجعلنی
فی خیرهم قبیلًا ثمّ جعلهم بیوتا فجعلنی فی خیرهم بیتًا
فانا خیرکم قبیلًا وخیرکم بیتًا یعنی ربیعه بن الحارث
رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم
بیوردیکه بدرستی حق تعالی مخلوقاتنی خلق ایتدی وانلری

ایکی فرقه قلدی و بنی اول ایکی فرقه نك خیرنده قلدی
بعده خلقی قبائل و بنی قبیله جهتندن انلروك خیرنده
قلدی بعده انلری بیوت واصول ایلدی و بنی اصل جهتندن
انلروك خیرنده قلدی پس بن سزك قبیل جهتندن
خیریکزم واصل جهتندن خیریکزم ترمذی وبیهقی ابن
عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم ان الله حین خلقنی
جعلنی من خیر خلقه ثم حین خلق القبائل جعلنی فی
خیرهم قبیلة وحین خلق الانفس جعلنی من خیر انفسهم
ثم حین خلق البیوت جعلنی من خیر بیوتهم فانا خیرهم
بیتا وخیرهم نفسا ترمذی بو حدیثی تحسین ایتدی یعنی
اسنادی حسن دردیدی یعنی ابن عباس رضی الله عنهما
دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
بدرستی حق تعالی بنم نوریمی خلق ایتدکده بنی خلقتنك
خیرنده قلدی بعده قبائلی خلق ایتدکده بنی خلقتنك
خیرنده قلدی بنی قبیله جهتندن انلروك خیرنده قلدی
و ذاتلری خلق ایتدکده بنی انلروك ذاتلرینك خیرنده
قلدی وبعده بیوت واصولی خلق ایتدکده بنی انلروك
بیوت واصوللرینك خیرنده قلدی پس بن اصول جهتندن
انلروك خیریم وروح وذات جهتندن انلروك افضلیم
طبرانی وبیهقی وابونعیم ابن عباسدن رضی الله عنهما

روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
ان الله قسم الخلق قسمین فجعلنی فی خیرهما قسما ثم جعل
القسمین اثلاثا فجعلنی فی خیرها ثلثا ثم جعل الاثلاث
قبائل فجعلنی فی خیرها ثم جعل القبائل بیوتا فجعلنی فی
خیرها بیتا یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بدرستی حق تعالی
خلقی ایکی قسمه تقسیم ایتدی و بنی انلروك قسم جهتندن
خیرنده قلدی بعده اول ایکی قسمی اثلاث ایلدی و بنی
ثلث جهتندن انلروك خیرنده قلدی بعده اثلاثی
قبائل ایلدی و بنی اول قبائلك خیرنده قلدی بعده قبائل
بیوت واصول ایلدی و بنی انلروك اصل جهتندن خیرنده
قلدی طبرانی وبیهقی وابن عساکر ابن عباسدن رضی الله
عنهما روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
ان الله قسم خلقه قسمین فجعلنی فی خیرهما قسما ثم جعل
القسمین اثلاثا ثم جعل الاثلاث قبائل فجعلنی فی خیرها
قبیلة ثم جعل القبائل بیوتا فجعلنی فی خیرها بیتا فذلك
قوله تعالی انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت
الایة یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بدرستی حق تعالی
خلقتی ایکی قسمه تقسیم ایتدی و بنی قسم جهتندن انلروك
خیرنده قلدی بعده انلری اثلاث ایلدی و بنی ثلث جهتندن

انلروك خيرنده قلدى بعده اثلاثى قبائل ايلدى وبنى
قبيله جهتندن انلروك خيرنده قلدى بعده قبائلى بيوت
واصول ايلدى وبنى بيت جهتندن واصل جهتندن انلروك
خيرنده قلدى وبونك بيانى خدانك جل وعلا انما يريد
الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت ويطهركم تطهيرا
قوليدر بيهقى دلائل نبوتده انسدن رضى الله عنه روايت
ايدركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما افترق
الناس فرقتين الا جعلنى الله فى خيرهما فاخرجت من بين
ابوى فلم يصبنى من عهد الجاهلية وخرجت من نكاح ولم
اخرج من سفاح من لدن ادم حتى انتهيت الى ابى وامى فانا
خيركم نفسا وخيركم ابا يعنى انس رضى الله عنه ديركه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردى كه هر باركه
ناس ايكى فرقه ايرلدى البته حق تعالى بنى انلروك خيرنده قلدى
پس بن پدر وما درم ميانندن بكا عهد جاهليتدن
بر نسنه اصابت ايتمكسزين اخراج اولندم وبن ادم عليه
السلام زمانندن پدر وما درمه كلنجه نكاحدن چقدم
زنادن چقمدم پس بن سزوك روح وذوات جهتندن
خيريكزم معلوم اولدكيم حضرت رسول الله صلى الله
عليه وسلم خرجت من نكاح ولم اخرج من سفاح قولى
استشكال اولندى شونكله كيم كنانه پدرينك خاتونى
برهيى تزوج ايتدى وانده نضر تولد ايلدى وبو اشكالدن

جواب

جواب صحيح اولدركه كنانه نك تزوج ايتدوكى پدرينك خاتونى
برهدكلدر بلكه قرنداشنك قزى اولان برهدر ولكن انلرك
اسمده مشترك اولدقلرى جهتدن بونى انى ظن ايتديلر
ابونعيم دلائل نبوتده بر نيجه طريقده ابن عباسدن
رضى الله عنهما روايت ايدركه قال قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم لم يلتق ابواى قط على سفاح لم يزل الله ينقلنى
من الاصلاب الطيبة الى الارحام الطاهرة مصفى مهذبا
لا تتشعب شعبتان الا كنت فى خيرهما يعنى ابن عباس
رضى الله عنهما ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
بيوردى كه بنم پدرم وما درم هرگز زنا اوزرينه بولشمديلر
يعنى اباء وامهاتم اصلا زنا ايله جمع اولمديلر همیشه حق
تعالى بنى اصلاب طيبه دن ارحام طاهره يه مصفى ومهذب
اولدوغم حالده نقل ايدردى ايكى شعبه يعنى ايكى طائفه
متشعبه ومتفرقه اولمازدى الا بن انلروك خيرنده
اولوردم ابن عساكر ابى هريره دن رضى الله عنه روايت
ايدركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما ولدتنى
بغى قط منذ خرجت من صلب آدم ولم تزل تنازعنى الامم كابرا
عن كابر حتى خرجت من افضل حيين من العرب هاشم وزهرة
يعنى ابو هريره رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم بيوردى كه آدم عليه السلامك صلبندن
چيقلدن برو بنى اصلا زانيه طوغرمدى يعنى هركز اصل

وسلمه زنا قارشمدی دائما امم اولوده اولویه بنی جدن
ایدلردی تاکه عبدن ایکی قبیله نك که هاشم ایله زهره در
افضلنده چقدم هاشم پدرینك قبیله سیدر و زهره
والده سنك قبیله سیدر زیرا آمنه وهب قزیدر و وهب
عبدمنافك اوغلیدر و عبدمناف زهره اوغلیدر ابن
مردویه انسدن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قرأ رسول
الله صلی الله علیه وسلم لقد جاءکم رسول من انفسکم
بفتح الفاء وقال انا انفسکم نسبا وصهرا وحسبا لیس
فی ابائی من لدن آدم سفاح کلنا نکاح یعنی انس رضی الله
عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم لقد جاءکم
رسول من انفسکم قرأة ایلدی فانك فتحیله و دیدیکه بن سزك
نسب جهتندن و صهر یعنی کویکو و انشته جهتندن و آباده
اولادن شرف جهتندن انفسکز یعنی اعلا و انزهکزم و آبا
و اجدادمده آدم علیه السلام زماننده برو زنا یوقدر
جمله من نکاحز یعنی نکاحدن متولدز قسطلانی شرح بخاریده
دیرکه قرأ ابن عباس وابو العالیة وابن محیصن ومحبوب عن
ابی عمرو ویعقوب عن بعض طرقه وهی قرأته صلی الله علیه وسلم
وفاطمة وعایشة ای اشرفکم انتهی عدی مسندنده وابن
عدی وابونعیم وطبرانی وابن عساکر امام علیدن رضی
الله عنه روایت ایدلرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم خرجت من نکاح ولم اخرج من سفاح من لدن آدم الی

ان ولدنی ابی وامی ولم یصبنی من سفاح الجاهلیة شیء
یعنی امام علی رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله علیه وسلم
بیوردیکه بن نکاحدن چقدم آدم علیه السلامدن
تا بنی بدروما درم طوغرنجه زنادن چقمدم و زناء جاهلیتدن
بکا بر نسنه طوقنمدی ابن سعد وابن عساکر ابن عباسدن
رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم خرجت من لدن ادم من نکاح غیر سفاح یعنی
ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم بیوردیکه آدم علیه السلامدن برو بن
زناسز نکاحدن چقدم ابن سعد وابن عساکر عایشه دن
رضی الله عنها روایت ایدرلرکه قالت قال رسول الله صلی
الله علیه وسلم خرجت من نکاح غیر سفاح یعنی حضرت عایشه
رضی الله عنها دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه بن زناسز نکاحده چقدم من نکاح غیر سفاح
بیوردی زیرا زمان جاهلیتده عورت اریله بر مدت زنا
ایدردی صکره اولانی تزوج ایلردی ابن سعد وابن عساکر
کلبیدن روایت ایدرلرکه قال کتبت للنبی صلی الله علیه وسلم
خمسمایة ام فما وجدت فیهن سفاحا ولا شیئا من امر الجا
هلیة یعنی کلبی دیرکه پیغمبرك صلی الله علیه وسلم بشیوز
والده سنی یازدم و انلرده زنا بولمدم و امر جاهلیتدن
بر نسنه یه مصادف اولمدم و بشیوز انا ده مرادی پدر

جانبندن وما دری جانبندن اولان بیولکنا الریدن •
یعنی جدّا ایدر حافظ شمس الدین ناصر الدمشقی رح بیوررشعر
حفظ الاله کرامة لمحمد • ابآءة الامجاد صونا لاسمه
ترکوا السّفاح فلم یصبهم عاره • من آدم والی ابیه وامّه
شرح غریب الحدیث المتقدّمة تقلیب برنسنه نك
طشرہ سنی ایچنه دوندرمکدر قلّبه ای حوّله ظهرًا البطن
وبو محلده اول زیاده اره مقده عبارتدر نته کیم ترکیده
برکیمسنه برنسنه نك تحصیلنده زیاده اهتمام ایتدوکنی
بیان مراد ایلسه شهرکی اوستنی التنه کتوردم دیر مشارق
مشرقك جمعیدر ومشرق کونشك چقدوغی مکانك اسمیدر
صاحب قاموس دیرکه شرقت الشمس شرقا وشروقا طلعت
کاشرقت انتهی ومغارب مغربك جمعیدر ومغرب کونش
باتدوغی مکانك اسمیدر وکونشك مطالع ومغاربی
متعدّد اولدوغی جهتدن مشرق ایله مغرب جمعلندی
سعید بن منصور وعبد بن حمید وابن جریر وابن المنذر
وابن ابی حاتم خدانك فلا اقسم بربّ المشارق والمغارب
قولنده ابن عبّاسدن رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه
قال للشمس کل یوم مطلع تطلع فیه ومغرب تغرب فیه
غیر مطلعها بالامس • وغیر مغربها بالامس ویاخود مشا
رق ومغاربدن مراد انده شمس ایله قمر جاریه اولدوغی
منازلدر عبد ابن حمید وابن المنذر خدانك ربّ المشارق

والمغارب

والمغارب قولنده عکرمه روایت ایدرلرکه قال المنازل
التی تجری فیها الشمس والقمر فرقة ناسدن برطائفه یه دیرلر
قال صاحب القاموس الفرقة بالکسر طائفة من الناس ج
فِرَق والفریق کامیر اکثر منها ج افرقاء وافرقة وفروق قبائل
قبیله نك جمعیدر واول برجماعتك اسمیدرکه بدرلر براولور
قال صاحب القاموس قبائل الراس للقطع المشعوب بعضها
الی بعض ومنه قبائل العرب واحدهم قبیلة وهم بنو اب
واحدٍ انتهی قبیل اوجده یوقری جماعته دیرلر واندر اقوام
متفرقه دن اولورلر صاحب قاموس دیرکه القبیل الجماعة
من الثلاثة فصاعدا من اقوام شتّی وقد یکونون من نحوٍ
واحدٍ وربما کانوا من اب واحد انتهی حین کسر حا ایله وقت
مبهم در جمیع زمانه صالحدر کرك اول طویل اولسون
وکرك قصیر اولسون وجعل فی ایله اولدوغی محلده صیرّ
معناسنه در ومن ایله اولدوغی یرده خلق معناسنه در
بیتا ودیمکدر خانه معناسنه صاحب صحاح دیرکه البیت
معروف والجمع بیوتٌ وابیاتٌ واباییتُ مثل اقوالٍ
واقاویل وتصغیره بُیَیْتٌ وبییتا ایضا بکسر اوّله والعامّه
تقول بویت والبیتا ایضا عیال الرجل انتهی بونده بیتدن
بیت عزّ وشرف در نفس روح وحقیقت دیمکدر قال تعالی
تعلم ما فی نفسی ولا اعلم ما فی نفسك ای حقیقتی وحقیقتك
قسمه یقسمه وقسّمه جزّأه دیمکدر صاحب قاموس دیرکه

وهذا ينقسم قسمين بالفتح اذا اريد المصدر وبالكسر
اذا اريد النصيب او الجزء من الشيء المقسوم انتهى •
اثلاث جمع ثلثدر وثلث ثانك ولامك ضمه‌لريله اوجك
بريدر قال صاحب القاموس الثلث بضمتين سهم من
ثلثة اسهم كالثليث انتهى رجس كسر را ايله نجاسته دیمکدر
واية كريمه ده رجسدن مراد كناهدر صاحب قاموس دیرکه
الرجس بالكسر القذر ويحرك وبفتح الراء وبكسر الجيم
والماء ثم وكل ما استقذر من العمل والعمل المؤدى الى
العذاب انتهى وبيتك اهلى سكانيدر وحضرتك صلى
الله عليه وسلم اهل بيتندن مراد بنى هاشم ايله عبد
المطلبك مؤمنلريدر واكثر مفسرين بونك اوزرينه
درلركه اية كريمه امام على ايله حضرت فاطمه نك حسن
وحسينك شانلرنده نازل اولدى رضى الله عنهم لكن
قاضى بيضاوى بو قولى شيعه ده نقل ايتدى وسوديكه
اهل بيتى انلره تخصيص ايتك ماقبله ومابعدنه مناسب
دكلدر استدلال ايتدكلرى حديث انلروك اهل بيت
اولدقلرينى اقتضا ايدر انلرده غيرك اهل بيت اولمدوغنى
اقتضا ايتمز انتهى • وبعضيلر ديديلركه حضرت رسول اللهك
صلى الله عليه وسلم خاتونلرينك حقلرنده نازل اولدى
وبو قول ابن عباسه نسبت اولندى وقولى عكرمه بونكله
چارسوده ندا ايدردى وبو قول عنكم ده ومابعدنده

اولان ضميرك تذكيرى ايله رد اولندى وبرجماعت ايليسنك
دخى شانلرنده نازل اولدى ديديلر وبرجماعت بو قولى
ترجيح ايتديلر شونكله كيم سبب نزول انلردرلر پس قطعًا
داخل اولورلر وخبر صحيحده وارددركه ام سلمه رضى الله
عنها حضرت رسول اللهه صلى الله عليه وسلم ديديكه يا رسول
الله انا من اهل البيت حضرت رسول الله بيورديكه بلى •
ان شاء الله وصحيح مسلمده واقعدركه حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم امام على يى وحضرت فاطمه يى
وامام حسن وحسينى كسا التنه ادخال ايلدى واية
كريمه يى اوقودى پس معلوم اولديكه اية كريمه ده اهل
بيتدن مراد حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم
اهل بيت سكنيدركه انلر مؤمنلروك انالريدر واهل
بيت نسبيدركه انلر بنى هاشمك وبنى عبد المطلبك
مؤمنلريدر واشهر اولان بودركه اللهم صل على محمد
وعلى آل محمد قولنده آلدن مراد بونلردر وبو معنانك
بياننده بخصوصه تقى الدين احمد بن على المقريزى نك
معرفت ما يجب لآل البيت النبوى من الحق على من عداهم
نامنده بر رساله سى واردر مراد ايده مراجعت ايتسون
فائده جليله ترمذى شمائلده حضرت عائشه دن
رضى الله عنها روايت ايدركه قالت حدث رسول الله
صلى الله عليه وسلم ذات ليلة نساءه حديثًا فقالت

امرأة منهن كان الحديث حديث خرافة فقال اتدرون ما خرافة
ان خرافة كان رجلا من عذرة اسرته الجن فى الجاهلية فمكث
فيهم دهرا طويلا ثم ردته الى الانس فكان يحدث الناس
بما راى فيهم من الاعاجيب فقال الناس حديث خرافة •
عصام ديوكه قياسا يتدربن ايدى لكن حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم انلرى شرف صحبتى ايچون كمال عقلده
ذكو دعقلا منزله سنه تنزيل ايلدى وانلره خطابنه كو ايله
خطاب ايتدى انتهى وبو حديثى حضرت شيخ ذيل جامع صغيرده
ذكر ايتدى واكا حمت ايله رمز ايلدى عزرة يمنده بر قبيله
نك اسميدر وحديث خرافه حديث مستملح كذبده عبارتدر
صاحب قاموس ديوكه خرافه رجل من عذرة استهوته الجن
وكان يحدث بما رآى فكذبوه وقالوا حديث خرافة اوهى
حديث مستملح كذبا نتهى وحديثده اولخاتونك حديث
خرافه دن مرادى حديث مستملحدر فقط زيرا اول حضرت
رسول اللهك صلى الله عليه وسلم لسان شريفلرندن
حقدن غيرى جارى اولمدوغنه عالمه در قال الله تعالى
وما ينطق عن الهوى ان هو الا وحى يوحى حاصلى حديث
خرافه ايكى وصفه كه كذب ايله استملاحدن مشتملدر •
پس تشبيه احدهماده در كلاهماده دكلدر والله تعالى
اعلم بين وسط معناسنه در سينك سكونيله كه تور كيده
انده اورته ديمكله تعبير اولنور اصابت لحاق معناسنه در

لامك

لامك فتحيله اصابت ووجدان وادراك ولحاق برمعنا
يه در يتشمك ديمكدر بونده زماه معناسنه در انتهيت
بلغت ديمكدر وبلغت وصلت معناسنه در نكاح لغتده وطئ در
وانكچون عقددر وشرعده تعريفى بودر هو عقد يرد على ملك
المتعة قصدا سفاح زنا معناسنه در قال صاحب القاموس
التسافح والسفاح والمسافحة الفجور انتهى فائده كنز
صاحبى بيوردكه ولا ينكح مرتد او مرتدة احدا علامه زيلعى
شرحنده بيوردكه لان النكاح يعتمد الملة ولا ملة له انتهى
اول احلدن يعنى نكاح ملته معتمد اولدوغى اجلدن مجوسيه
ايله وثنيه يى تزوج ايتمك جائز دكلدر پس حضرت رسول
اللهك صلى الله عليه وسلم خرجت من نكاح قولى جميع ابا
وامهاتنك ملة اوزرينه اولد قلرينه دلالت ايتدى
والامر كذلك لدن ظرف زمانى ومكانيدر عندكبى وانده
اون بر لغت واردر نته كيم قاموسده مذكوردر وبونده
ظرف زماندر ولم يلتق افتعال بابنك ناقص يائيسنده
فعل مضارع بناء معلوم مفرد مذكر غائبدر ومجزومدر
لم ايله وعلامه جزمى لام الفعلنك سقوطيدر زيرا اصلى
يلتقى در والتقا بولشمق معناسنه در ابوآى فاعل لم
يلتق در اصلى ابوان در ياء متكلمه مضافا ولدوغيچون
نون دوشمشدر زيرا نون تثنيه ايله نون جمع اضافتله
ساقط اولور نته كيم بو معنى بيانده بعض عارفلر

كالفقير فى النون فى الاضافه
الضرب

دید یلرالنون فی الاضافة کالفقیر فی الضیافة قط ظرف
زمان ماضیء منفید در نحو ما رأیته قط وانده بش لغت
وارددر ١ قط در قافك فتحی وطاء مشدده نك ضمیله ٢
قطّ در قافك وطاء مشدده نك ضمه لریله ٣ قط در
قافك فتحی وطاء مخففه نك ضمیله ٤ قط در قافك
وطاء مخففه نك ضمه لریله ٥ قط در طاء مشدده
مجروره ایله لم یزل افعال ناقصه دندر اصلی یزال ایدی جازم
لم درد اخل اولدقده التقاء ساکنین اولدی الف ایله
لامدن اول التقائی دفع ایچون الف حذف اولندی
معلوم اوله که زال یزال افعال ناقصه دندر وزال
یزیل ویزول تاملردر ولکیسی متعدیدر مفعول واحده
ومصدری زیلدر وایکنجیسی لازمدر ومصدری
زوالدر صلاب صلبك جمعیدر وصلب ارقه دیمکدر
زیرا بابانك صویی انده در و تورکیده اندن بل ایله
تعبیر اولنور مثلا سن هنوز بابك بلنده ایکن بو امر
بویله ایدی دیرلر صاحب قاموس دیرکه الصلب
بالضم وبالتحریك من لدن الکاهل الی العجب کالصالب
ج اصلب واصلاب وصلبة ودیرکه الکاهل مقدم
اعلی الظهر مما یلی العنق وهو الثلث الاعلی وفیه ست فقر
او ما بین الکتفین او هو موصل العنق فی الصلب ودیرکه
العجب اصل الذنب انتهی طیب پاك دیمکدر طاهر معناسنه

صلب

صاحب صحاح دیرکه الطیب خلاف الخبیث وطاب
الشیء یطیب طیبة وتطیابا انتهی صاحب نهایه دیرکه
وقد تکرر فی الحدیث ذکر الطیب والطیبات واکثر ما یرد
بمعنی الحلال کما ان الخبیث کنایة عن الحرام وقد یرد الطیب
بمعنی الطاهر ومنه الحدیث انه قال لعمار مرحبا بالطیب
المطیب ای الطاهر المطهر ومنه حدیث ابی بکر لما مات رسول
الله صلی الله وسلم قال بابی انت وامی طبت حیا وطبت میتا
ای طهرت انتهی ارحام رحمك جمعیدر ورحم اوغلان یاتغی
دیمکدر صاحب قاموس دیرکه الرحم بالکسر وککتف بیت
منبت الولد ووعاؤه والقرابة ج ارحام انتهی مصفی
تفعیل بابنك ناقص واویسندن اسم مفعولدر مکدرك
مقابلیدر اصلی مصفو در واو خامسة واقع اولمغین
الفه قلب اولنوب مصفی دینلدی بعده یا حرف علت متحرك
وما قبلی مفتوح اولدوغی جهتدن الفه قلب اولنمغین
التقاء ساکنین اولدی الف مقلوبه ایله تنویندن پس
الف مقلوبه حذف اولندی وتنوین ما قبلنه ویرلدی
مهذب مطهر دیمکدر صاحب قاموس دیرکه رجل مهذب
مطهر الاخلاق انتهی تشعب تفرق کبی ایرلمق معناسنه در
صاحب قاموس دیرکه تشعب وانشعب تفرق وصار
ذا شعب وشعب ج شعبة والشعبة بالضم الطایفة
من الشیء انتهی ملخصا تنازع نجاذبه دیمکدر نازعه ای

جاذبه وجاذب الشیء ای حوّله عن موضعه کابر کبیر
دیمکدر صاحب صحاح دیرکه قولهم توارثوا المجد
کابرًا عن کابرٍ ای کبیرًا عن کبیر فی العزّ والشرف انتهی
زهره ضمّ زا وسکون ها ایله ابن کلابدر وامّ زهره
کلابک خاتونیدر صاحب قاموس دیرکه وبالضمّ ابن
کلاب ابو حیٍّ من قریش وزهره حضرت رسول اللّهك
صلی الله علیه وسلّم والده سی آمنه جانبندن دده سیدر
وانك نسبی بودر آمنه بنت وهب بن عبد مناف
ابن زهره ابن کلاب ابن مرّه ابن کعب ابن لوی ابن غالب
ابن فهر ابن مالك ابن النضر ابن کنانه ابن خزیمة ابن
مدرکه ابن الیاس ابن مضر ابن نزار ابن معدّ ابن عدنان
نسب مطلقا خصملقدر ویاخود خاصّةً ابا جانبنده
اولان خصملقدر صاحب صحاح دیرکه النسب واحد
الانساب والنسبة والنسبة مثله وانتسب الی ابیه
ای اعتزی وتنسّب ای ادّعی انه نسیبك فی المثل القریب
من تقرّب لا من تنسّب ورجل نسّابة ای عالم بالانساب
الهاء للمبالغة فی المدح انتهی وصاحب قاموس دیرکه
النسب محرّكةً والنسبة بالکسر والضمّ القرابة وفی الآباء
خاصّةً انتهی قال فی المصباح نسبته الی ابیه نسبًا من باب
قتل عزوته الیه وانتسب هو الیه اعتزی والاسم النسبة
بالکسر فیجمع علی نسب مثل سدرة وسدرٍ وقد یضمّ فیجمع

مثل

مثل غرفة وغرفٍ قال ابن السکّیت ویکون من قبل الاب
ویقال نسبه فی تمیم ای هو منهم والجمع انساب مثل سبب
واسباب • قال فی النهایة کل سبب ونسب ینقطع الا سببی
ونسبی النسب بالولادة والسّبب بالزواج انتهی بو حدیث
شریفی ابن عساکر امام عمردن رضی الله عنه روایت ایلدی
لکن کل نسب وصهرٍ ینقطع یوم القیمة الا نسبی وصهری
لفظیله نقل ایتدی صهر قرابة معناسنه در وکشینك
قرینك وقز قرنداشنك قوجه سیدر وحرمت تزویجدر
صاحب قاموس دیرکه الصّهر بالکسر القرابة حرمة الختونة
ج اصهار وصهراء وزوج بنت الرجّل وزوج اخته
والاختان اصهارٌ ایضا انتهی ومادّهٔ ختن ده دیرکه
الختن بالتحریك الصّهر اوکل من کان من قبل المرأة کالاب
والاخ ج اختان انتهی وابن السّکیت دیرکه کل من
کان من قبل الزوج من ابیه او اخیه او عمه فهم الاحماء
ومن کان من قبل المرأة فهم الاختان ویجمع الصّنفین
الاصهار انتهی وصاحب نهایه دیرکه الاختان من
قبل المرأة والاحماء من قبل الرجل والصّهر یجمعهما وخاتن
الرجل الرجل اذا تزوّج الیه ومنه الحدیث علیّ ختن
رسول الله صلی الله علیه وسلّم ای زوج ابنته انتهی
وحضرت رسول اللّهك صلی الله علیه وسلّم احفظونی
فی اصحابی واصهاری قولنده اصهاردن مراد ازواج

بنا اید رحسب حانك وسینك فتحه لریله اسانك
پدرلرینك مفاخرنده عدّ ایتدوکی نسنه درو ابادة
ثابت اولان شرفدر صاحب نهایه دیرکه الحسب فی الاصل
الشرف بالاباء وما یعدّه الانسان من مفاخرهم انتهی
وصاحب قاموس دیرکه الحسب ما تعدّه من مفاخر
آبائك او الشرف الثابت فی الاباء ومعنای ثانی
بو محلده انسبدر والله اعلم **فصل ثانی** نوح علیه
السلامدن ویاخود آدم علیه السلام حضرت رسول
اللهك صلی الله علیه وسلّم بعثتنه کلنجه واندن قیامت
قوپنجه فطرة اوزرینه بعضی کمسنه لر اولدقلرینه
داله اولان احادیث واثارك بیاننده در عبد الرزاق
مصنفده وابن المنذر تفسیرنده سند صحیح ایله شیخین
شرطی اوزره علی بن ابی طالبدن رضی الله عنه روایت
ایدرلرکه قال لم یزل علی وجه الدهر فی الارض سبعة
مسلمون فصاعدًا فلولا ذلك هلکت الارض ومن علیها
یعنی امام علی حضرتلری رضی الله عنه دیرکه وجه دهر
اوزره ارضده یدی مسلمان دخی زیاده یه جمیع زمانده
وجود ثابت اولدی یعنی همیشه وجه ارضده یدی مسلمان
دخی زیاده دن خالی اولمدی **پس** اکر انلر اولمسه لردی
وارضك اوستنده اولنلر هلاك اولورلردی
حضرت شیخ قدس سره بیوردکه بو اسنادصحیحدر

شیخین شرطی اوزره وبونك کبی رأی قبیلندن دکلدر **پس**
انکچون حکم واردر انتهی یعنی انده رأیك مدخلی اولمیان
موقوف مرفوع حکمنده درنته کیم اول محلنده مذکوردر
شرح غریب الحدیث وجه الدهر ای اوله قال صاحب القاموس
ومن الدهر اوله انتهی فصاعدًا خالیة اوزرینه منصوبدر
وانك صاحبی وعاملی وجوبًا محذوفدر پس اخذته بدرهم
فصاعدًا او بدرهم فزایدًا قولنك معناسی اخذته بدرهم
فذهب الثمن فصاعدًا او زائدًا دیمکدر صاحب قاموس
دیرکه فصاعدًا ای فما فوق ذلك انتهی وصاحب نهایه
دیرکه لا صلاة لمن لم یقرأ بفاتحة الکتاب فصاعدًا ای
فما زاد علیها کقولهم اشتریته بدرهم فصاعدًا وهو
منصوب علی الحال تقدیره فزاد الثمن صاعدًا انتهی لولا
بو محلده امتناعیه در وبو لولانك ما بعدنده واقع
اولان اسم مرفوع مبتدادر وخبری غالبًا محذوفدر
مثلا لولا علی لهلك عمر تقدیره لولا علی موجود لهلك
عمر دیمکدر پس علینك وجودی ایچون عمرده هلاك
یعنی خطا منتفی اولدی وبو کلام حضرت عمردن ایکی
محلده صادر اولدی نته کیم تفصیلی محلنده مذکوردر
پس خبرکه موجوددر حذف اولندی وجواب لولانك
مقامنه اقامة اولندی وغالبًا دیدك زیرا کاه اولورکه
حذف اولنمز نته کیم امام شافعی حضرتلری بیوردر **شعر**

لو لا الشعر بالعلماء يزري لكنت اليوم اشعر من لبيد
امام احمد زهدده وخلال كرامات اولياده شيخين
شروطی اوزره سند صحیح ایله ابن عباسدن رضی الله عنهما
روایت ایدرلرکه ما خلت الارض من بعد نوح من سبعة
یدفع الله بهم عن اهل الارض یعنی ابن عباس رضی الله عنهما
دیرکه حضرت نوحدن صکره علیه السلام یدی کمسنه‌دن
خالیه اولمدی انجلین یدی کمسنه که حق تعالی اهل ارض
دن انلر ایله عذابی دفع ایدر شیخ قدس سره بیوردکه بو
حدیث ایچون دخی حکم رفع واردر انتهی یعنی اگرچه موقوفدر
لکن حکم مرفوعده‌در زیرا انده رأیک مدخلی یوقدر
شرح غریب الحدیث خلت غزت نصر بابندن ناقص واوی سند
فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه‌در اصلی خلوت در نصرت
کبی واو حرف علت متحرك وما قبلی مفتوح اولمغین الفه
قلب اولندی بعده الف مقلوبه ایله تاده التقاء
ساکنین واقع اولدی پس اول التقائی دفع ایچون الف
مقلوبه حذف اولنوب خلت دیندی فعت وزنی اوزره
ارض مؤنث سماعیدر انکچون آکا مسند اولان فعله
علامت تأنیث داخل اولدی قال صاحب القاموس
الارض مؤنثة اسم جنس وجمع بلا واحد ولم یسمع ارضة
ج ارضات واروض وارضون واراض والاراضین
غیر قیاس انتهی بعد ضدّ قبلدر قال صاحب القاموس

وبعد ضدّ قبل یبنی مفرداً ویعرب مضافاً وحکی من بعد انتهی
ومفعول یدفع محذوفدر تقدیری یدفع الله بهم عن اهل
الارض العذابدر دیمکدر جندی فضائل مکه‌ده مجاهددن
رضی الله عنه روایت ایدرکه قال لم یزل علی الارض سبعة
مسلمون فصاعداً لولا ذلك هلکت الارض ومن علیها یعنی
مجاهد دیرکه یریوزنده یدی مسلمانه دخی زیاده‌یه جمیع
زمانده وجودی ثابت اولدی اگر انلر اولمسه‌لردی ارض
وارضك اوستنده اولنلر هلاك اولورلردی امام احمد
زهدده کعبدن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال لم یزل
بعد نوح اربعة عشر یدفع الله بهم العذاب یعنی کعب دیرکه
نوح علیه السلامدن صکره ارضده اون درت کمسنه‌یه
ثابت اولدی انجلین اول درت کمسنه که حق تعالی انلر ایله
اهل ارضدن عذابی دفع ایدر خلال کرامات اولیاده زاد
انده روایت ایدرکه قال ما خلت الارض بعد نوح من اثنی
عشر فصاعداً یدفع الله بهم عن اهل الارض یعنی نوح علیه
السلامدن صکره ارض اون ایکی کمسنه‌دن دخی زیاده‌دن
خالیه اولمدی انجلین اول ایکی کمسنه دخی زیاده که حق
تعالی اهل ارضدن انلر ایله عذابی دفع ایدر حضرت شیخ
قدس سره بیوردکه نوح علیه السلامده اولخلقك
جمله‌سی هدی اوزرینه اولدقلری اجلدن بو اثنا دثلاثه‌ده
من بعد نوح ایله تقیید واقع اولدی بزار مسندنده

وابن جریر وابن المنذر وابن ابی حاتم تفسیرلرنده وحاکم
مستدرکده وتصحیح ایتدی خدانک جل وعلا کان الناس
أُمَّةً وَاحِدَةً قولنده ابن عباسدن رضی الله تعالی عنهما
روایت ایدرلرکه قال کان بین آدم ونوح عشرة قرون
کلهم علی شریعة من الحق فاختلفوا فبعث الله النبیین قال
وکذلک هی فی قراءة عبد الله بن مسعود کان الناس امة
واحدة فاختلفوا یعنی ابن عباس حضرتلری بیوردرکه آدم
ایله نوح بیننده علیهما السلام اون قرن وار ایدی وانلرک
جملهسی حقدن شریعت اوزره ایدیلر صکره اختلاف ایتدیلر
پس حق تعالی انلره انبیایی ارسال ایلدی ابن عباس
دیدیکه اول عبد الله بن مسعودک قرائتنده بویله در
کان الناس امة واحدة فاختلفوا صاحب قاموس دیرکه
الشریعة ما شرع الله تعالی لعباده انتهی امت بر دین ایله
منفرد جماعتدر صاحب نهایه دیرکه وفی حدیث قس بن
ساعدة انه یبعث یوم القیمة امة وحده الامة الرجل
المنفرد بدین کقوله تعالی ان ابراهیم کان امة قانتا لله وفیه
لولا ان الکلاب امة تسبح لأمرت بقتلها یقال لکل جیل
من الناس والحیوان امة انتهی جیل کسر جیمله صنف
معناسنهدر ابو یعلی وطبرانی وابن ابی حاتم سند صحیح
ایله خدانک جل وعلا کان الناس امة واحدة قولنده
ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال علی

الاسلام

الاسلام کلهم یعنی جمله اسلام اوزرینه ایدیلر ابن
سعد طبقاتنده وجه اخرده ابن عباسدن رضی الله
عنهما روایت ایدرکه قال ما بین نوح الی ادم من الاباء
کانوا علی الاسلام یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه
نوح علیه السلام ایله ادم علیه السلام بیننده اولان
ابا اسلام اوزرینه ایدیلر ابن سعد سفیانه ثوریدن
واول پدرندن واول عکرمهدن روایت ایدرکه قال کان
بین ادم ونوح عشرة قرون کلهم علی الاسلام یعنی عکرمه
دیرکه ادم علیه السلام ایله نوح علیه السلام بیننده
اون قرن وار ایدیکه انلرک جملهسی اسلام اوزره ایدیلر
وحق تعالی کلام قدیمنده نوح علیه السلامدن حکایت
ایدوب بیوردی رب اغفرلی ولوالدی ولمن دخل بیتی مؤمنا
ونوح علیه السلامک اوغلی سامک مؤمن اولدوغی نص
قرآن ایله واجماع ایله ثابتدر زیرا اول یدی نوح علیه
السلام ایله سفینهده نجات بولدی واندهمؤمندن
غیری نجات بولمدی وحق تعالی کلام قدیمنده بیوردی
وجعلنا ذریته هم الباقین بلکه بر اثرده انک پیغمبر اولدوغی
وارد اولدی واوغلی ارفخشدک ایمانیله بر اثرده تصریح
اولندی نته کیم انی تاریخ مصرده ابن عبد الحکم روایت
ایلدی واندهمذکوردرکه اول جدی نوح علیه السلامه
یتشدی ونوح علیه السلام اکا حق تعالی ملک ونبوتی

انك ولدنده قلمغله دعا ایلدی و دندیكه كنعان نوح
علیه السلامك طوغمش اوغلی دكلیدی بلكه بسلمه سی
ایدی و بو قولی وناد‌ی نوح ابنها قرآء‌تی تأیید ایتدی
ابن جریر وابن المنذر وابن ابی حاتم و ابو الشیخ خدانك
ونادی نوح ابنه قولنده ابی جعفر محمد بن علیدن روایت
ایدلوكه قال هی بلغة طی لم یكن ابنه وكان ابن امرأته ابن
الانباری مصاحفده وابو الشیخ علیدن روایت
ایدركه اول ونادی نوح ابنها قراءت ایلدی شونك اوزرینه كه
ضمیر مؤنث خاتوننه راجع اوله قاضی بیضاوی سوردكه
وقرأ علی ابنها وابنه بحذف الالف علی ان الضمیر لامرأته
وكان ربیبه انتهی ابن سعد طبقاتده طریق كلبیدن ابی
صالحدن ابی هریره دن رضی الله عنهم روایت ایدركه
وقتاكیم نوح علیه السلام سفینه دن چقدی بر قریه یه
هبوط ایتدی وانلردن هر بری كندویه بر او بنا ایلدی
واول قریه سوق ثمانین ایله تسمیه اولندی وقتاكیم
بونلر سوق ثمانینه صغمدیلر بابله تحول ایتدیلر وانده
چوغلدیلر حتی یوز بیكه واصل اولدیلر وانلروك جمله سی
اسلام اوزرینه ایدیلر زیرا قابیلك جمله اولادی طوفانده
غرق اولدی پس انلر بابلده اسلام اوزرینه ثابت اولدیلر
حتی نمرود ابن نوس بن كنعان بن حام بن نوح پادشاه
اولدی پس نمرود انلری عبادة اوثانه دعوة ایتدی

وانلر دخی دعوتنی قبول ایتدیلر حضرت شیخ قدس
سره بیوردكه بو آثارك مجموعندن حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم اجدادنك آدم علیه السلامدن
نمرود زماننه گلنجه مؤمن اولدقلری معلوم اولدی
و نمرود زماننده ابراهیم علیه السلام ایله آزر وارایدی
اگر آزر ابراهیم علیه السلامك پدری ایسه سلسله ٔ
نسبدن استثنا اولنور واگر پدری اولمیوب عمیسی ایسه
استثنایه حاجت اولماز وآزرك ابراهیم علیه السلامك
پدری اولمیوب عمیسی اولدوغی سلفدن بر جماعتدن وارد
اولدی ابن حجر المكی شرح همزیه ده بیوردكه ولا یرد آزر
فانه كافر مع ان الله تعالی ذكر فی كتابه العزیز انه ابو
ابراهیم وذلك لان اهل الكتابین اجمعوا علی انه لم یكن
اباه حقیقة وانما كان عمه والعرب سمی العم ابا بل فی
القرآن ذلك قال الله تعالی واله اباءك ابراهیم واسمعیل
مع انه عم یعقوب بل لو لم یجمعوا علی ذلك وجب تأویله
جمعا بین الاحادیث واما من اخذ بظاهره كالبیضاوی
وغیره فقد استروح وتساهل انتهی بحروفه وشیخ طرز
العامه فی التفرقة بین المقامة والعمامة نام رساله سنده
بیوردكه صح عن ابی جعفر ان المذكور فی قوله تعالی ونادی
نوح ابنه هو ربیبه وكان علی یقرأ ونادی نوح ابنها
فاطلق مجازا لانه نشیئه فعلی هذا لم یكن لابراهیم اب

ولا لنوح كافران ويؤيد ذلك انه لم ينقل عن نبي قط
كفر والده ولا ولده بل هما بالهداية ظافران انتهى **فصل**
ثالث آزر ابراهيم عليه السلامك پدري اولمدوغنه داله
اولان آثاري بيان ايدر ابن ابي حاتم خدانك جل وعلا
واذ قال ابراهيم لابيه قولنده سند ضعيف ايله ابن عباسدن
رضي الله عنهما روايت ايدركه قال ان ابا ابراهيم لم يكن
اسمه آزر وانما كان اسمه تارخ يعني ابن عباس رضي الله
عنهما بيوردكه بدرستي ابراهيم عليه السلامك پدرينك
اسمي آزر دكل ايدي وانك اسمي تارخ ايدي وابن ابي
شيبه وابن المنذر وابن حاتم طرق عديده ده كه انلرك
بعضيسي صحيحدر مجاهددن روايت ايدرلركه قال ليس آزر
ابا ابراهيم وابن المنذر سند صحيح ايله خدانك جل وعلا
واذ قال ابراهيم لابيه آزر قولنده ابن جريجدن روايت
ايدركه قال ليس آزر بابيه انما هو ابراهيم بن تارخ بن
شاروخ بن ناخور ابن فالخ ابن ابي حاتم سند صحيح ايله
سديدن روايت ايدركه قيل له اسم ابي ابراهيم آزر فقال
لا تارح يعني سدي سؤال اولنديكه ابراهيم عليه السلامك
پدرينك اسمي آزرميدر اول ديديكه انك اسمي تارح در
صاحب قاموس بيوردكه وتارح كآدم ابو ابراهيم عليه
السلام وبيوردكه وآزر كهاجر اسم عم ابراهيم واما ابوه
فانه تارح انتهى وعربك من حيث اللغة لفظ ابي واكر جانب

ايسه

ايسه دخي عم اوزرينه اطلاقلري شايعدر وقرآن عظيمده
واقعدر قال الله تعالى ام كنتم شهداء اذ حضر يعقوب الموت
اذ قال لبنيه تعبدون من بعدي قالوا نعبد الهك واله آبائك
ابراهيم واسمعيل واسحق پس بو آيه كريمه ده اسمعيل عليه السلامك
اوزرينه اب اطلاق اولندي حال بوكه اول يعقوب عليه
السلامك عميسي ايدي نته كيم ابراهيم عليه السلامك اوزرينه
اطلاق اولندي مع هذا اول يعقوب عليه السلامك دده سي
ايدي ابن ابي حاتم روايت ايدركه ابن عباس رضي الله عنهما
دده يا بادر ديردي وخدانك عز وجل قالوا نعبد الهك
واله آبائك قولني تلاوت ايدردي وخدانك جل وعلا واله
آبائك ابراهيم واسمعيل قولنده ابي العاليه دن روايت
ايدركه قال سمي العم ابا ومحمد بن كعب القرظيدن روايت ايدركه
قال الخال والد والعم والد وتلا هذه الآية حضرت قدس سره
بيوردكه پس آزرده صحابه وتابعيندن سلفك قوللري
بو ذكر اولنان نقولدر وآزر ابراهيم عليه السلامك عميسي اولوب
پدري اولمدوغنه دليلك بري بودركه ابن المنذر سند
صحيح ايله سليمان صرددن روايت ايدركه نمرود ابراهيم
عليه السلامي آتشه القا ايتدكده ابراهيم عليه السلام
حسبي الله ونعم الوكيل ديدي پس حق تعالى آتشه يا نار كوني
بردا وسلاما على ابراهيم بيوردي وابراهيم عليه السلامه
امر حقله آتش ضرر ايتمدوكده عميسي ديديكه ابراهيمدن

آتش بنم ایچون دفع اولندی پس حق تعالی اکا اتشدن
برشراره کوندردی واول شراره انك اباغنی اوزرینه
دوشوب انی یاقدی حضرت شیخ بیوردکه بو اثرده عمنك
ابراهیم علیه السلام تصریح اولندی وبونده برفائده دخی
واردر واول فائده بودرکه ابراهیم علیه السلام ناره
القا اولندوغی مادده عمسی هلاك اولندی وحق تعالی
قرآن عظیمنده خبر ویردیکه وقتاکیم ابراهیم علیه السلام
انك عدو الله اولدوغی ظاهر اولدی اکا استغفاری ترك
ایتدی وناره وارد اولدیکه ابراهیم علیه السلام انك
عدو الله اولدوغی شرك اوزرینه اولدوکی وقتده ظاهر
اولدی واندن صکره اکا استغفار ایلمدی ابن ابی حاتم سند
صحیح ایله ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال
مازال ابراهیم یستغفر لابیه حتی مات فلما مات تبین له انه
عدو الله فلم یستغفر له محمد بن کعب القرظی وقتاده ومجاهد
وحسن بصری وغیرلر دیدیلرکه ابراهیم علیه السلام انی
حیاتنده رجا ایدردی پس وقتاکیم اول شرکی اوزرینه اولدی
ابراهیم علیه السلام اندن تبری ایلدی بعده ابراهیم علیه
السلام واقعۀ نارك عقبنده شامه هجرت ایلدی نته کیم
حق تعالی قرآنده انك اوزرینه نص ایتدی بعده شامه
هجرتنده برمدت تدنصکره مصره داخل اولدی وانده انك
جبار دین ایله ساره ایله هاجر سببیله برقصه سی واقع

اولدی

اولدی نته کیم اول بین الناس مشهوردر واوبن احادیثده
وکتب تواریخده مسطوردر بعده یینه شامه رجوع ایلدی
وحق تعالی اکا امر ایتدیکه هاجری واوغلی اسمعیلی مکه یه
نقل ایده پس ابراهیم علیه السلام امر حقله انلری مکه یه
نقل ایلدی ودعا ایتدی ودیدی ربنا انی اسکنت من
ذریتی بواد غیر ذی زرع الی قوله ربنا اغفر لی ولوالدی
وللمؤمنین یوم یقوم الحساب پس والدینه استغفار
ایلدی واول مدة طویله عمیسینك هلاکندن صکره ایدی
پس بوندن استنباط اولنور که قرآنده کفر ایله واکا
استغفاردن تبری ایله مذکور اولان ابراهیم علیه السلامك
عمیسیدر پدری حقیقیسی دکلدر لله الحمد علی ما الهم ابن
سعد طبقاتنده کلبیدن روایت ایدرکه ابراهیم علیه السلام
بابلدن شامه هجرت ایتدوکنده اوتوز یدی یاشنده ایدی
وواقدیدن روایت ایدرکه اسمعیل علیه السلام طوغدقده
ابراهیم علیه السلام طقسان یاشنده ایدی پس اثردن
معلوم اولدیکه ابراهیم علیه السلامك واقعۀ نارك
عقبنده بابلدن هجرتیله مکه ده ایتدوکی دعا بیننده اللی
اوچ ییل واردر والله اعلم **فصل رابع** توحید اولاد ابراهیم
واسمعیلده علیهما السلام مستمر ایکن عمرو بن لحی نامنده
برشخص انی تبدیل ایلدوکنی بیان ایدر شهرستانی ملل
ونحلده بیوردکه دین ابراهیم قائم وصدر عربده توحید

شایع ایدی • واول دین دین ابراهیمی تغییر ایدن
وعبادهٔ اصنامی اتخاذ ایلین عمرو بن لحی در انتهی امام
احمد وبخاری ومسلم ابی هریره دن رضی الله عنه روایت
ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم رایت
عمرو بن عامر الخزاعی یجر قصبه فی النار کان اول من سیب
السوایب وبحر البحیرة یعنی ابوهریرة رضی الله عنه دیرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه عمرو بن
عامر الخزاعی یی کوردم بغرسقلرینی اتش ایچنده چکدوکی
حالده زیرا اول یورکندن بر بدعت استخراج ایتدی
سبیله قومنه جریره یعنی جنایت جر ایلدی ابتدا سوایبی
تسییب ایدن یعنی ناقهٔ نذر ایچون وغیر ایچون صالیویرن
وانی بنلمه دن واو زینه یوک یوکلمه دن ازاد ایدن
وبحیرهٔ نی بحر ایلین یعنی ناقه نک وشاتک قولاقلرینی
شق ایدوب طواغیت ایچون انلری صاغمدن منع
ایدن اول ایدی **معلوم اوله کیم** رایت رؤیت بصریه دن
مأخوذدر پس بر مفعولی اقتضا ایدر که اول عمرودر
ویجر قصبه فی النار حالدر مفعولدن وکان اول من
سیب السوایب جمله سنک اعرابدن محلی یوق مستأنفهٔ
بیانیه در یعنی سؤال مقدره جوابدر یجر قصبه فی النار
دیندکده کویاکه بری لم یجر قصبه فی النار دیو سؤال
ایلدی پس جوابنده لانه کان اول من سیب السوایب

مطلب سائبه

والله اعلم امام احمد مسندنده وعبد بن حمید وابن
مردویه ابن مسعوددن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان اول من سیب
السوایب وعبد الاصنام ابوخزاعه عمرو بن عامر وانی
رایته یجر امعاءه فی النار یعنی ابن مسعود رضی الله عنه
دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
بدرستی ابتدا سوایبی تسییب ایدن واصنامهٔ عبادت
ایلین ابوخزاعه درکه اولعمرو بن عامردر وبدرستی
بن انی کوردم بغرسقلرینی اتشده چکدوکی حالده بخاری
وابن مردویه عایشه دن رضی الله عنها روایت ایدرلرکه
قالت قال رسول الله صلی الله علیه وسلم رایت جهنم
یَحْطِمُ بعضها بعضاً ورأیت عمرواً یجر قصبه فی النار
وهو اول من سیب السوایب یعنی حضرت عایشه رضی
الله عنها دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه جهنمی کوردم انک بعضیسی بعضیسنی اکل ایدر
وعمرو بن عامری کوردم بغرسقلرینی نارده جر ایلر وابتدا
سوایبی تسییب ایدن اولدر یَحْطِمُ کسر طا ایله یأکل دیمکدر
صاحب نهایه دیرکه ومنه سمیت النار الحُطَمَة لانها
تحطم کل شئ ومنه الحدیث رایت جهنم یحطم بعضها
بعضاً انتهی ابن اسحق تفسیرنده ابن جریر ابی هریره دن
رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی

الله علیه وسلّم رایت عمرو بن لحیّ بن قمعة بن خندف یجرّ
قصبه فی النار انه اوّل من غیّر دین ابراهیم یعنی ابوهریره
دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلّم بیوردیکه
عمرو بن لحیّ بن قمعة بن خندفی کوردم بغرسقلرنی اتشده
چکدوکی حالده زیرا بو دستی ابتدا دین ابراهیم علیه
السلامی تغییر ایدن اول ایدی انه اوّل کسر همزه ایله جملهٔ
مستأنفهٔ بیانیه در یعنی سؤال مقدّره جوابدر کانه
بریسی لم یجرّ قصبه فی النار دیو سؤال ایتدی وجوابنده
انه اوّل من غیّر دین ابراهیم دیندی پس اعرابدن محلی
اولماز وجائزدرکه انه فتح همزه ایله اولوب تقدیری
لانه دیمک اوله زیرا انّ وانّ دن حرف جرّک حذفی سایع
وشایعدر قال الله تعالی وان المساجد لله فلا تدعوا ای
ولانّ المساجد وقال الله تعالی عبس وتولّی ان جاءه الاعمی
ای لان جاءه پس انّ اسمیله وخبریله اعرابده محلاً
مجرورا ولور لام مقدّره ایله وجار مع المجرور متعلقدر
یجرّ فعلنه والله اعلم بو لفظکه ذکر اولندی ابن جریرکدر
ولفظ ابن اسحق بویله در رایت عمرو بن لحیّ بن قمعة بن خندف
یجرّ قصبه فی النار انه کان اوّل من غیّر دین اسمعیل
فنصب الاوثان وبحّر البحیرة وسیّب السائبة ووصل
الوصیلة وحمی الحامی وبو حدیثک بوندن غیری بر طریقی
دخی وارد رطبرانی ابن عبّاسدن رضی الله عنهما مرفوعاً

روایت ایدرکه قال اوّل من غیّر دین ابراهیم عمرو بن
لحیّ بن قمعة بن خندف ابو خزاعه وفاکهی طریق عکرمه دن
بونک کبی روایت ایتدی مرسلاً وفی روایة للشیخین
رایت عمرو بن لحیّ بن قمعة ابن خندف زاد مسلم اخا بنی
کعب وفی روایة له ابا بنی کعب وفی روایة البخاری ابو خزاعه
شرح غریب الحدیث المتقدّمه خزاعی خاء معجمه نک ضمّی
وزانک تخفیفیله رؤسآء خزاعه نک بریدر وخزاعه
ازددن بر قبیله نک باباسیدر غیر منصرفدر وعلّة
منع صرف علمیّه ایله تأنیثدر قال صاحب القاموس
الخزاعة بالضمّ القطعة تقطع من الشیء وبلا لام ابو حیّ
من الازد انتهی وبو قبیله نک خزاعه ایله تسمیه اولنداری
اولندقلرینک علّتی اولدرکه یمندن کلوب شامه کیتمک
مراد ایتدکلرنده ولد عمرو بن عامردن منقطع اولدیلر
ومرّ الظهران نام مکانه نزول ایتدیلر واندە اقامت
ایلدیلر نته کیم بو معنی بیاننده دیدیلر شعر
فلما هبطنا بطن مرّ تخزّعت • خزاعة منّا فی حلول کراکر
حمت کلّ وادٍ من تهامة واحتمت • بصمّ القنا والمرهفات البواتر
شرح غریب البیتین تخزّعت انقطعت دیمکدر کراکر
جماعات دیمکدر ذیرا کراکره کسر کاف ایله ناسدن جماعت
معناسنه در صمّ ضرب معناسنه در صاحب قاموس
دیرکه صمّه بجهر ضربه به انتهی قنا جمع قناتدر وقناة رمح

معناسنه در مرهفات مرهفك جمعيدر ومرهف قليجك
اسميدر بواتر باترك جمعيدر وباتر قاطع ديمكدر كسكين
معناسنه قليجك صفتيدر وقصب قافك ضمى وصادك
سكونى ايله بغرسق ديمكدر صاحب قاموس ديركه القصب
بالضم الظهر والمعى ج اقصاب انتهى معى دخى بغرسق
ديمكدر صاحب قاموس ديركه المعى بالفتح وكالى من
اعفاج البطن وقد يؤنث ج امعاء وسورد كه العفج
بالكسر وبالتحريك وككتف ما ينتقل الطعام اليه بعد
المعدة ج اعفاج انتهى بحيره فعيله بمعنى مفعوله در
وبحردن مشتقدر وبحر قولاغى يارمقدر
سائبه مسيبه معناسنه در وسوائب جمعيدر
وتسييب برنسنه‌يى صاليويرمكدر ابن جرير وابن ابى
حاتم وابن مردويه طريق عوفيدن خدانك جل ذكره
ما جعل الله من بحيرة ولا سائبة ولا وصيلة ولا حام
قولنده ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت ايدرلركه
جاهليتده بركمسنه‌نك ناقه‌سى بش بطن طوغوردقده
انك قولاغنى بحرايدردى يعنى ياردردى وتوينى
قرقمازدى وسوتندن ايچمزدى واوستنه بنمزدى
بحيره ديدكلرى بودر وحين انلردن بريسى خسته
اولسه اكر شفا بولورسم ناقم سائبه اولسون ديردى
وآنى تحريم انتفاعده بحيره كبى قيلاردى وحين

بحيره

انلردن

انلردن برينك قيونى يدى قارن طوغورديكى اكر يدنجى
قارن اركك اولورسه انى ذبح ايدردى واكر ديشى اولورسه
ترك ايلردى واكر برقرنده هم اركك وهم ديشى طوغورديكى
ديشى قارداشنه واصله اولدى ديردى وانكسنى
دخى ترك ايدردى يعنى ديشى ايچون ارككى ذبح ايتمزدى
واصله ديدكلرى بودر وبركيمسنك دوه‌سنك
صلبندن اون بطن ولد كلدكده انك ارقه‌سنى حرام
ايدردى وانى صودن واوتلاقدن منع ايتمزدى واول
ارقه‌سنى حمايت ايتدى ديردى حام ديدكلرى بودر
معلوم اوله كيم نظم شريفده جعل شرع ووضع معناسنه در
انكچون بر مفعوله تعديه ايتدى كه بحيره‌در ومن زائده در
بخارى ومسلم وعبد الرزاق وعبد بن حميد ونسائى وابن
جرير وابن المنذر وابو الشيخ وابن مردويه سعيد بن
المسيبدن رضى الله عنه روايت ايدرلركه قال البحيرة التى
يمنع درها للطواغيت فلا يحلبها احد من الناس والسائبة
كانوا يسيبونها لالهتهم لا يحمل عليها شئ والوصيلة الناقة
البكر تبكر فى اول نتاج الابل ثم تثنى بعد بانثى وكانوا
يسيبونها لطواغيتهم ان وصلت احديهما بالاخرى ليس
بينهما ذكر والحام فحل الابل يضرب الضراب المعدود فاذا
قضى ضرابه ودعوه للطواغيت واعفوه من الحمل فلم يحمل
عليه شئ وسموه الحامى يعنى سعيد المسيب رضى الله عنه

بیوردکه بحیره شول ناقه یه دینورکه اهل جاهلیه پتلربحوره
انك سوتنی صاغمه دن منع ایدرلردی یعنی برکیمسنه
انی صاغمزدی وسائبه شول ناقه یه دینورکه اهل
جاهلیه آنی آلهۀ باطله لریچون صالیویررلردی
وانك اوزرینه برنسنه یوکلمزدی ووصیله شول
بکر ناقیه دینورکه اول دفعه ده دیشی طوغوره وصکره
ایکنجی دفعه ده ینه دیشی طوغوره واول ایکی دیشنك
بریسی ما بینلرنده ارکك اولمقسزین اخره واصله
اولورسه انی پتلریچون ازا ایدرلردی وحام شول
ارکك دوه یه دینورکه نیجه دفعه دیشی دوه یه آشه
وانك صلبندن بطنًا بعد بطنٍ اون بطنه دك یوردی
طوغه پس اول آشمه سنی تمام ایتدکده آنی آلهۀ
باطله لریچون ترك ایدرلردی ویوکدن آنی عفو ایدر
لردی یعنی انك اوزرینه برنسنه یوکلمزدی واول
حامی تسمیه اولندی شرح غریب الاثر طواغیت جمع
طاغوتدر وطاغوت هر معبود بالباطلك اسمیدر
وبونده مراد صنمدر ومذکر ومؤنث استعمال اولنور
قال الله تعالی یریدون ان یتحاکموا الی الطاغوت وقد امروا
ان یکفروا به وقال تعالی والذین اجتنبوا الطاغوت
ان یعبدوها تبکرتبا دردیمکدر صاحب نهایه دیرکه
کل من اسرع الی شیء فقد بکر الیه قال علیه الصلوة

والسلام لا تزال امتی علی سنتی ما بکروا بصلوة المغرب
ای صلوها اول وقتها حامی حمایت ایدیجیدر دیمکدر صاحب
قاموس دیرکه الحامی الفحل من الابل یضرب الضراب المعدود
او عشرة ابطن ثم هو حامٍ حمی ظهره فیترك فلا ینتفع منه
بشیءٍ ولا یمنع من ماءٍ ولا مرعیً انتهی ضراب ضادك
کسریله ارکك دوه نك دیشی دوه یه آشمه سنه دیرلر
صاحب نهایه دیرکه یقال ضرب الجمل الناقة یضربها
اذا انزا علیها واضرب فلان ناقته ای انزی الفحل علیها
انتهی نزو صیچرمق دروثب معناسنه صاحب قاموس
دیرکه نزا نزوًا ونزآء ونزوًا ونزوانًا وثب کنزّا انتهی
لحی لامك ضمی وحانك فتحی ویانك تشدیدیله برقبیله
نك باباسیدر نووی دیرکه قمعه یی درت وجه اوزره
ضبط ایتدیلر وجه اول قافك کسری ومیم مشدده نك
فتحیله در ووجه ثانی قافك فتحی ومیمك سکونیله ووجه
ثالث قافك ومیمك فتحه لریله در ووجه رابع قافك
ومیم مشدده نك کسره لریله در واشهری وجه اولدر
انتهی خندف علی المشهور خاء معجمه نك ودال المهمله نك
کسره لریله لیلی حلوان بن عمرانك لقبیدر وخندفه
اصلده هروله ومشیده اسراع معناسنه در صاحب
نهایه دیرکه الخندفة الهرولة والاسراع فی المشی وخندف
فی الاصل لقب بنت عمران بن الحاف بن قضاعه سمیت بها

مطلب قمعه

القبيله انتهى وآنك بو اسمله ملقب اولدوغنك بيانى
ان شاء الله محلنده ذكر اولنور وخندف غير منصرفدر
وعلة منع صرف علميت ايله تأنيثدر قاضى ديوكه نسب ابى
خزاعه ده معروف اولان عمرو بن لحىّ ددر والله اعلم بزّار
مسندنده سند صحيح ايله انسدن رضى الله عنه روايت
ايدركه قال كان الناس بعد اسمعيل على الاسلام وكان
الشيطان يحدّث الناس بالشئ يريد ان يردّهم عن الاسلام
حتى ادخل عليهم فى التلبية لبيك اللهمّ لبيك لاشريك لك
الا شريك هو لك تملك وما ملك قال فما زال حتى اخرجهم
عن الاسلام الى الشرك يعنى انس رضى الله عنه بيورديكه
اسمعيل عليه السّلام دن صكره خلق اسلام اوزرينه ايديلر
وشيطان عليه اللعنه ناسه بعض شيئله خبر ويردى
انلرى اسلامدن دوندرمك مراد ايدردى بو امر اوزرينه
مستمر اولدى حتى انلروك اوزلرينه تلبيه ده الا شريك
هو لك تملكه وما ملك لفظنى ادخال ايلدى انس رضى الله
عنه ديركه شيطان بو امرك اوزرينه دايم وثابت اولدى
حتى انلرى اسلامدن شركه اخراج ايلدى وابن اسحق ذكر
ايتديكه اوّل اصنامى حرامه ادخال ايلين وناسى عبادة
اصنامه حمل ايدن عمرو بن لحىّ ددر وعهد ابراهيم عليه
السّلامده تلبيه لبيك اللهمّ لبيك لبيك لاشريك
لك لبيك ايدى حتى بركون عمرو بن لحىّ تلبيه ايدركن
شيطان

شيطان عليه اللعنه انكله تلبيه ايدر بر پير صورتنده
اكا متمثل اولدى پس عمرو لبيك لاشريك لك ديدى واول
پير الا شريكا هو لك ديدى عمرو پيرك بو سوزنى انكار ايلدى
واكا بو سوزنه سوزدر ديدى پس اول پير صورت اكا
ديديكه تملكه وما ملك ديرا بونده بأس يوقدر وعمرو
آنى ديدى وعرب انده اكا اقتدا ايتديلر حافظ كثير تاريخنده
ديركه عرب ابراهيم عليه السّلامك دينى اوزره ايديلر
تاكه عمرو بن عامر الخزاعى مكيه حاكم اولدى وولاية بيت
اجداد مصطفادن صلى الله عليه وسلم منتزع اولدى
وعمرو مذكور عبادة اصنامى احداث ايلدى وسوائبدن
وغيرندن عرب ايچون ضلالات وضع ايتدى وتلبيه ده
لبيك لاشريك لك قولندن صكره الا شريكا هو لك
تملكه وما ملك قولنى زياده ايلدى وايتدا اول اولسونكه
دين عمرو ايدى وعرب شرك اوزرينه اكا تابع اولديلر
پس انلر بو فعللر ايله قوم نوح عليه السّلامه وسائر امم
متقدّمه يه بكزديلر وانلرده دين ابراهيم عليه السّلامدن
بقايا وار ايدى وخزاعه نك بيت شريف اوزرينه مدّة
ولايتى وچيوز يل ايدى وانلروك ولايتلرى مشوبه
ايدى تاكه حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم
دده سى قصىّ كلدى وانلر ايله جنك ايلدى وانلروك
حريلرى اوزرينه عربدن ياردم ديلدى وولايه

بيتا نلردن منتزع اولدى لكن عرب عمرو بن الخزاعينك
كند ولرايچون احداث ايتدوكى ضلالاتى ترك ايتمديلر
زيرا انلر اول ضلالاتى نفسنده تغييرى جائز دكل
دين اعتقاد ايتديلر انتهى حضرت شيخ قدس سره
بيوردكه پس بوندن حضرت رسول اللهك صلى الله
عليه وسلم جميع اجدادى ابراهيم عليه السلامدن
عمره مذكورك زماننه كلنجه شبهه سز مؤمن اولدقلرى
ثابت اولدى والله تعالى اعلم **فصل خامس** ابراهيم عليه
السلامك ذريتى وعقبى حقنده وارده اولان
آيات وآثار بياننده در قال الله تبارك وتعالى واذ قال
ابراهيم لابيه وقومه اننى براء مما تعبدون الا الذى فطرنى
فانه سيهدين وجعلها كلمة باقية فى عقبه قاضى بيضاوى
عقبى ذريتله تفسير ايتدكدنصكره بيوردىكه فيكون فيهم
ابدا من يوحد الله ويدعوا الى توحيده انتهى عبد بن حميد
تفسيرنده خدانك عز وجل وجعلها كلمة باقية فى عقبه
قولنده سنديله ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت
ايدركه قال لا اله الا الله باقية فى عقب امرهم يعنى ابن عباس
رضى الله عنهما ديركه كلمهٔ لا اله الا الله اولاد ابراهيم
عليه السلامك عاقبة امرلرنده باقيه در وعبد بن حميد
وابن جرير وابن المنذر خدانك عز وجل وجعلها كلمة
باقية فى عقبه قولنده مجاهددن روايه ايدرلركه قال

لا اله الا الله يعنى مجاهد ديركه عقب ابرهيم عليه السلامده
باقيه اولان كلمه لا اله الا الله در وعبد بن حميد سنديله
وابن المنذر قتاده دن خدانك جل وعلا وجعلها كلمة
باقية فى عقبه قولنده روايت ايدرلركه قال الاخلاص
وعبد بن حميد سنديله قتاده دن خدانك جل ذكره
وجعلها كلمة باقية فى عقبه قولنده روايت ايدركه قال
شهادة ان لا اله الا الله والتوحيد لا يزال فى ذريته من
يقولها من بعده يعنى قتاده آية مذكوره ده ديركه شهادت
ان لا اله الا الله وتوحيد حضرت ابراهيم عليه السلامدن
صكره بو كلمهٔ دِينْ كيمسنه اولادنده دائم وثابت اولدى
وعبد بن حميد ابنده زهرهدن روايت ايدركه قال العقب
ولده وعصبته صاحب صحاح ديركه عقب الرجل ولده وولد
ولده وفيه لغتان عَقِبٌ وعَقْبٌ بالتسكين انتهى صاحب
قاموس ديركه العقب الولد وولد الولد كالعقب ككتف
انتهى وقال الله تعالى واذ قال ابراهيم رب اجعل هذا البلد
آمنا واجنبنى وبنى ان نعبد الاصنام ابن جرير تفسيرنده
مجاهددن بو آية كريمه ده روايت ايدركه قال فاستجاب
الله لابراهيم عليه السلام دعوته فى ولده فلم يعبد
احد منهم صنما بعد دعوته واستجاب الله له وجعل
هذا البلد آمنا وارزق اهله من الثمرات وجعله اماما
وجعل من ذريته من يقيم الصلوة يعنى مجاهد رضى الله

عنه دیرکه حق تعالی براهیم علیه السلامك اولادی
حقنده دعاسنی قبول ایلدی پس انك دعاسندنصکره
اولادندن بریسی بته عبادت ایتمدی وحق تعالی ابراهیم
علیه السلامك دعاسنی قبول ایتدی وبو بلده که مکه‌در
امن صاحبی قلدی انده قاده وکلمز وبرکیمسنه برکیمسنه یه
ظلم ایلمز وصیدی شکار اولنمز وانك اهلنه ثمراتدن
رزق ویردی واول افقرایکن اصلا انده وصو یوغیکن
شامدن طائفی اکا نقل ایلدی وانی امام یعنی دیناده
قدوه ایتدی وصلاتی اقامة ایلەنی انك ذریتندن
قلدی حضرت شیخ قدس سره بیوردوکه شك یوقدرکه
ولایة بیت خاصته حضرت رسول اللّهك صلی الله علیه
وسلم اجدادنده ایدی سائر اولاد ابراهیم علیه السلامده
دکل ایدی وولایت بیت اجداد مصطفیده ثابت اولدی
تاکیم عمرو الخزاعی انی انلردن اخراج ایتدی بعده اولبینه
انلره عودت ایلدی پس معلوم اولدیکه ذکر اولنان
ذریة ابراهیم علیه السلامه اولی واحراسی سلسلهٔ
اجداد شریفه در ابجلین اجداد شریفه که قبل حقدن
اصطفی ایله مخصوص اولدیلر ونور نبوت واحداً بعد
واحد انلره منتقل اولمغله تشریف بولدیلر پس ابراهیم
علیه السلامك رب اجعلنی مقیم الصلوة ومن ذریتی
قولیله اشارت اولنان بعض غیرا ولمادن انلر اولمق

اولی واحرادر ابن ابی حاتم دیرکه سفیان بن عیینه دن
ولد اسمعیل علیه السلامدن برکمسنه اصنامه عبادت
ایتمدیمی دیو سؤال اولندی ابن عیینه ایتمدی دیو جواب
ویردی ومدعاسنه ابراهیم علیه السلامك واجنبنی
وبنی ان نعبد الاصنام قولنی دلیل ذکر ایتدی اکا دیندیکه
پس نیچون اکا اسمنی علیه السلامك اولادی وابراهیم
علیه السلامك سائر اولادی داخل اولمدی اول دیدیکه
زیرا ابراهیم علیه السلام بو بلدك اهلنه انلری انده
اسکان ایتدکده اصنامه عبادت ایتمه‌لر نیچون دعا ایدوب
رب اجعل هذا البلد آمنا بیوردی واجنبنی وبنی ان نعبد
الاصنام دیدی وکندو اهلنی مخصوص ایتدی دخی ربنا انی
اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع عند بیتك المحرم ربنا
لیقیموا الصلوة بیوردی حضرت شیخ دیرکه سفیان بن
عیینه دن بو جوابه نظر ایله واول ائمهٔ مجتهدینك بریدر
واما مزشافعینك شیخیدر ابن المنذر تفسیرنده سند
صحیح ایله خدانك عز وجل رب اجعلنی مقیم الصلوة ومن
ذریتی قولنده ابن جریجدن روایت ایدرکه قال فلن یزال
من ذریة ابراهیم علیه السلام ناس علی الفطرة یعبدون
الله یعنی ابن جریج دیرکه پس همیشه ابراهیم علیه السلامك
ذریتندن یعنی اولادنده فطرت اوزرینه خدایه
عبادت ایدر بعض کیمسنه‌لر موجود لردر فائده فطرة

فطرة كسريله خلقت معنا سنه در صاحب قاموس دیرکه
الفطرة بالكسر الخلقة التي خلق عليها المولود في رحم الله
انتهى ابو يعلى وطبراني وبيهقي اسود بن سريعدن رضى
الله عنه اسانيد جياد ايله روايت ايدركه قال قال رسول
الله صلى الله عليه وسلم كل مولود يولد على الفطرة حتى
يعرب عنه لسانه فابواه يهودانه او ينصرانه او يمجسانه
فطرتده اولان الف ولام عهد ايچوندر والمعهود فطرة
الله التي فطر الناس عليها اى الخلقة التي خلقهم عليها
من الاستعداد لقبول الحق والتاني عن الباطل يعنى هر
مولودكه طوغر اول خدانك خلقى انك اوزرينه خلق
ايتدوكى خلقة اوزرينه طوغر واول خلقتدن مراد قبول
حقه ورد باطله استعداددر پس سويلهكيم اول مولود
حالى اوزرينه قاله فساد تربيت وتقليد ابوين وامثالى
اكا تعرض ايدوب انى نظر صحيحدن منع ايتميه لر اول ملة حنيفيه
ده غيرى اختيار ايتمز صاحب نهايه بو حديث شريفك
تفسيرنده بيوردكه الفطرة الابداع والاختراع والفطرة
منه الحالة كالجلسة والركبة والمعنى انه يولد على نوع من
الجبلة والطبع المتهيئ لقبول الدين فلو ترك عليها لاستمر
على لزومها ولم يفارقها الى غيرها وانما يعدل عنها من
يعدل لآفة من آفات البشر والتقليد ثم تمثل باولاد اليهود
والنصارى فى اتباعهم لآبائهم والميل الى اديانهم عن مقتضى

الفطرة السليمه وقيل معناه كل مولود يولد على معرفة الله
والاقرار به فلا تجد احدا الا وهو يقر بان له صانعا وان
سماه بغير اسمه او عبد معه غيره وقد تكرر الفطرة فى الحديث
ومنه حديث على غير فطرة محمد اراد دين الاسلام الذى
هو منسوب اليه ومنه حديث عشر من الفطرة اى من
السنه يعنى سنن الانبياء عليهم الصلوة والسلام التى
امرنا ان نقتدى بهم فيها انتهى والله اعلم **فصل سادس**
حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم بعض اجدادنك
ايمانلرى حقنده وارده اولان نصوصى بيان ايدر ابن
حبيب تاريخنده ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت
ايدركه قال كان عدنان ومعد وربيعه ومضر واسد على ملة
ابرهيم فلا تذكروهم الا بخير يعنى ابن عباس حضرتلرى رضى الله
عنهما بيوردیكه عدنان ومعد وربيعه ومضر واسد ملة
ابراهيم عليه السلام اوزرينه ايديلر **پس** انلرى يادايلمك
الا خير ايله **فائده** ربيعه نزارك اوغليدر پس اول مضرك
برادرى اولور صاحب قاموس ديركه ربيعة الفرس هو ابن
نزار بن معد بن عدنان ابو قبيلة وذكر **ح م د** اسد خزيمه نك
اوغليدر وبوندن غيرى اوچ اوغلى دخى واردر ولكن
اول بونكله مكنى در صاحب قاموس ديركه واسد بن محركه
ابو قبيلة من مضر انتهى وبو اثرده ذكر اولنلروك باقيلرى
نسب شريفده بيان اولنور وابن حبيب سند جيد ايله ابن

الفطرة

عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال مات اُدُدُ والد
عدنان وعدنان ومعدّ وربیعة ومضر وقیس بن عیلان
وتیم واسد وضبّة وخزیمة علی الاسلام علی ملّة ابراهیم
یعنی ابن عباس حضرتلری رضی الله عنهما بیوردیکه اددکه
عدنانک پدریدر وعدنان ومعدّ وربیعة ومضر وقیس
بن عیلان وتیم واسد وضبّه وخزیمه اسلام اوزرینه
وفات ایتدیلرکه اول ابراهیم علیه السّلامک ملّتیدر •
معلوم اولهکیم علی ملّة ابراهیم علی الاسلام قولنک عطف
بیانیدر وجایزدرکه اندن بدل اوله صاحب قاموس
دیرکه وقیس وعیلا بالفتح ابو قبیلة واسمه الیاس بن
مضر ودیرکه وعیلان بلا لام ابو قیس والصّواب
قیس عیلان مضافاً ولیس له سمیّ وهو فی الاصل اسم
فرس انتهی تیم غالب ابن فهرک اوغلیدر ابو جعفر
الطبری وانک غیری روایت ایتدیلرکه حق تعالی ارمیا
علیه السّلامه وحی ایتدیکه بخت نصّره وار واکا بلدرکه
تحقیقا بن انی عربک اوزرینه مسلّط ایلدم وحق تعالی
ارمیایه امر ایتدیکه معدّ بن عدنانی کندو ایله براق
اوستنه بندوره تاکه اکا نقمة یعنی عقوبتله مکافاة
اصابت ایتمیه زیرا بن انک صلبندن بر بنی کریم چقرسم
کرکدر وانکله رسللی ختم ایلسم کرکدر پس ارمیا معدّی
براق اوستنه بندردی وانی ارض شامه ایلتدی •

وانده بنی اسرائل ایله نشو نما بولدی بعده فتن ساکنه
اولدقده یلینه مکاننه عودت ایلدی فایده صاحب قاموس
بیوردکه بخت ضمّ با ایله ابن معناسنهدر ونصّر نعمّ وزنی
اوزره بر صنمک اسمیدر واول صنم عندنده بولنوب
انک باباسی معلوم اولماغین صنمه نسبت اولندی
واول قدسی خراب ایلدی انتهی ابن سعد طبقاتنده
عبد الله بن خالدک مرسلندن روایت ایدرکه قال
قال رسول الله صلّی الله علیه وسلّم لا تسبّوا مضر
فانه قد کان اسلم یعنی عبد الله بن خالد دیرکه حضرت
رسول الله صلّی الله علیه وسلّم بیوردیکه مضری سوکمک
زیرا بدرستی اول مسلمان اولمشیدی ابن حبیب سند
جیّد ایله سعید بن المسیّبدن رضی الله عنه روایت
ایدرکه قال قال رسول الله صلّی الله علیه وسلّم لا تسبّوا
مضر فانه کان علی ملّة ابراهیم ورواه الزبیر والبلاذری
بسند جیّد عن الحسن مرسلا نحوه یعنی سعید المسیّب
وحسن بصری روایت ایدرلرکه حضرت رسول الله صلّی
الله علیه وسلّم بیوردیکه مضری سوکمک زیرا بدرستی
اول علیه السّلامک ملّتی اوزره ایدی • سهیلی
الرّوض الانف نام کتابنده دیرکه حضرت رسول
اللهدن صلّی الله علیه وسلّم روایت اولنورکه • قال
لا تسبّوا ربیعة ولا مضر فانهما کانا مؤمنین یعنی

يعنى ربيعه ايله مضره سبّ ودشنام ايلمك زيرا بدرستى
انلر مؤمنلر ايدى حضرت شيخ قدّس سرّه بيوردكه بن بو
حديث شريفك اوزرينه مسند اولدوغى حالده واقف
اولدم بعده انك سندنى ذكر ايتدي وابن سعد سنديله
حضرت عايشه دن رضى الله عنها روايت ايدركه قالت
قال رسول الله صلى الله عليه وسلّم لاتسبّوا تميماً وضبّة
فانّهما كانا مسلمين يعنى حضرت عايشه رضى الله عنها ديركه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلّم بيورديكه تميمى
وضبّه يى سبّ ايلمك زيرا بدرستى انلر مسلمانلر ايدى •
صاحب قاموس ديركه ضبّه بن أدٍّ عمّ تميم بن مرّة انتهى
وسنديله ابن عبّاسدن رضى الله عنهما روايت ايدركه قال
قال رسول الله صلى الله عليه وسلّم لاتسبّوا قيساً فانه كان
مسلماً يعنى ابن عبّاس ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلّم بيورديكه قيسى سبّ ايلمك زيرا بدرستى اول مسلمان
ايدى ابن حبيب سند جيّد ايله ابن عبّاسدن رضى الله عنهما
روايت ايدركه قال مات خزيمة على ملّة ابراهيم عليه السّلام
يعنى ابن عبّاس رضى الله عنهما ديركه خزيمه ابراهيم عليه
السّلامك ملّتى اوزرينه اولدى طبرانى غالب ابن ابجردن
روايت ايدركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلّم
رحم الله قيساً انه كان على دين ابى اسمعيل بن ابراهيم يعنى
غالب بن ابجر رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى

الله

الله عليه وسلّم بيورديكه حق تعالى قيسه رحمت ايليسون
اول بدرم اسمعيل بن ابراهيمك دينى اوزره ايدى ابجر احمد
وزنى اوزره صحابه دن برينك اسميدر قال السهيلي
ويذكر عن النبىّ صلى الله عليه وسلّم انه قال لاتسبّوا الياس
فانه كان مؤمناً وذكر انه كان يسمع فى صلبه تلبية النّبى
صلى الله عليه وسلّم بالحج يعنى سهيلى ديركه حضرت رسول
اللّهدن صلى الله عليه وسلّم روايت اولنوركه بدرستى
اول ديديكه الياسى سبّ ايلمك زيرا اول تحقيقا مؤمن
ايدى وروايت اولنديكه اول صلبنده حضرت رسول
اللّهك صلى الله عليه وسلّم حجّ ايله تلبيه سنى اشيدردى
وسهيلى ديركه ابتدا يوم عروبه يى جمعه ايدن كعب بن لؤى
ايدى وبعضيلر ديلركه عروبه جمعه ايله اسلامه كللى تسميه
اولندى وقريش اكا جمع اولورلردى واول انلره نصيحت ايدردى
وحضرت رسول اللّهك صلى الله عليه وسلّم مبعثنى انلره اكدو
رردى واول كندو اولادندن اولدوغنى بلدوررردى واكا
اتباع ايله وايمان ايله امر ايدردى وبو معناده بعض
ابيات انشاد ايلردي واول ابياتك برى بودر شعر
ياليتنى شاهداً نحواء دعوته • اذا قريش تبغى الحقّ خذلانا
بو خبرى اعلام النبوّه نام كتابنده ماوردي ذكر ايلدى
انتهى حضرت شيخ ديركه بو خبرى دلائل النبوّه ده ابونعيم
سنديله ابى سلمه دن عبد الرّحمن ابن عوفدن روايت

ايلدى واخرنده ديركه كعبك موتى ايله حضرت رسول
الهك صلى الله عليه وسلم مبعثى بيننده بشيوز التمش
ييل وار ايدى بعده حضرت شيخ ديركه پس اېراد ايتدوكمز
دن حاصل اولديكه حضرت رسول الهك صلى الله عليه
وسلم جميع اجدادى عهد ابراهيم عليه السلامدن كعب
بن لؤيه كلنجه ابراهيم عليه السلامك دينى اوزره ايديلر
وكعبك اوغلى مره ظاهرا ولان اولدركه انلركبى دين ابراهيم
عليه السلام اوزرينه ايدى كعبك ايمان ايله وصيت
ايتدى ومره ايله عبد المطلب بيننده دورت بابا قالديكه
انلر كلاب وقصى وعبد مناف وهشام در وبن انلروك
حقلرنده برنقله واصل اولمدم بو فقير ديركه اگرچه انلروك
خصوصلرنده نص وارد اولمدي لكن سابقا ذكر اولنان
نصوصك عموملري انلروك دخى دين ابراهيم عليه
السلام اوزرينه اولدقلرينه دلالت ايدرلر والله اعلم
عبد المطلبده اوچ قول وارددر **قول اول** اولدركه حق
تعالى حضرت رسول الهك صلى الله عليه وسلم بعثتندن
صكره احيا ايلدى حتى اول حضرته ايمان كتوردى
ومسلمان اولدى وبعده اولدي بو قولى ابن سيد الناس
حكايت ايتدى لكن بو قول دليلدن مجرد اولدوغندن
تضعيف اولندى بلكه شيعه يه نسبت اولندي **قول ثانى**
اولدركه اكا دعوت واصل اولمدي يعنى اهل فترتدن

ايدى وفترت هر ايكى رسولك ما بيننده اولان زمانه ديرلر
يعنى بر رسولك موتيله انى ولى ايلين رسولك بعثتنك
ما بيننه فترت تسميه ايدرلر صاحب قاموس ديركه الفترة
ما بين كل نبيين انتهى پس اول زمانك اهلنه اهل فترت
دينور شول شرطله كيم انلره انبيادن برينك دعوتى
واصل اولميه اما شويله كيم انلردن برينه انبياء سابقينك
برينك دعوتى واصل اولميه اما شويله كيم انلردن برينه
انبياء سابقيندن برينك دعوتى واصل اوله اول اهل
فترتدن اولماز پس اهل كلامده اشاعره وفقهادن
شافعيه ديديلركه اكا دعوت واصل اولمياه كمسنه
معذور در وقيامتده معذب دكلدر زيرا عبرت سمعه در
عقله دكلدر ودليللرينك اقواسى خدانك جل ذكره
وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا قوليدر نووى قدس
سره شرح مسلمده مسئله اطفال مشركينده بيوردكه
المذهب الصحيح المختار الذى صار اليه المحققون انهم
فى الجنة بقوله تعالى وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا
اذا كان لا يعذب البالغ لكونه لم تبلغه الدعوة فغيره
اولى انتهى وصاحب محجن كبى وعمرو بن لحى كبى اهل فترتك
تعذيبيله ناطقه اولان احاديث صحيحه ده اوچ وجهله
جواب ويرلدى **جواب اول** اولدركه انلر اخبار احاددر
قواطعه معارض اولمازلر **جواب ثانى** اولدركه انلروك

اوزرلرينه تعذيبی قصرك سببنی خدا بيلور جواب
ثالث اولدركه بو احاديثده مذكور اولان تعذيب شرعی
تبديل وتغيير ايده نه وضلالتده انك سببيله عذر
قبول اولنميان نسنهٔ تشريع ايلينه مقصوردر معلوم
اوله كيم بعضيلر آيهٔ كريمه نك ظاهريله اخذ ايدوب مطلقا
اهل فترتك نجاتلريله وانلروك جنته دخوللريله جزم
ايتديلر حضرت شيخ سبل النجاتده بوكا ذاهب اولدی
وبعضيلر ديديلركه اهل فترت قيامت كونی امتحان او
لنورلر اطاعت ايدنلر جنته وعصيان ايلينلر جهنمه
داخل اولورلر حضرت شيخ مسالك الحنفاده ودرجهٔ
منيفه ده ومقامات سندسيه ده بوكا ذاهب اولدی
وتحقيقه اقرب اولان بودر ديديلر پس اهل فترت
ناجيدر ديدكلری بشرط الامتحان ديمكدر وتعذيب
اولنمازدر ديدكلری معانده ايدن كبی ابتداء تعذيب
بلكه انده امتحان جاری اولوردر ديمكدر وانك آخرتده
امتحانی دنياده اكا دعوة رسولك بلوغی منزله سنه
تنزيل اولنوروانك آخرتده عصيانی رسوله مخالفتی
منزله سنده اولور انتهی ابن حجر رحمه الله اصابه
نام كتابنده ترجمهٔ ابی طالبده قصهٔ امتحانی ذكر
ايتدكدن صكره بيوردركه ونحن نرجوا ان يدخل
عبد المطلب وال بيته فی جملة من يدخلها طائعا فينجوا

اهل فترت قيامت كونی امتحان اولنور

الا ابا طالب فانه ادرك البعثة ولم يؤمن وثبت
انه فی ضحضاح خفيف من النار انتهی وابن حجرك
بو قولی عبد المطلبك اهل فترتدن اولدوغنه دلا
لت ايدر معلوم اوله كيم حديث امتحان احاديث صحاح
وحسانده وارد اولدی وحضرت شيخ مسالك
الحنفاده انلری ذكر ايتدی ومصنف دخی كتابنده
نقل ايلدی مراد ايدن مراجعت ايلسون قول ثالث
اولدركه عبد المطلب توحيد اوزرينه وابراهيم عليه
السلامك ملتی اوزرينه اولدی زيرا حضرت رسول
اللهك صلی الله عليه وسلم دلائل نبوتنی كوردی
وانك توحيد ايله مبعوث اولجغنی بيلدی امام فخر
الدين حضرتلرندن صادر اولان كلامك عمومنك وآيات
سابقه نك تفسيرنده مجاهددن وسفيان بن عيينه دن
تقدم ايدن كلامك شمولنك ظاهر اولدر وحضرت رسول
اللهك صلی الله عليه وسلم يوم حنينده اكا منتسب اولوب
انا النبی لا كذب انا ابن عبد المطلب بيوردوغی بو قولی
تأييد ايدر زيرا اكر مشرك اوليدی حضرت رسول الله
صلی الله عليه وسلم اكا منتسب اولمازدی زيرا حضرت
رسول الله صلی الله عليه وسلم آباء كفاره انتساب
انتسابدن نهی قلدی نته كيم شعب الايمانده بيهقی ابی بن
كعبدن ومعاذ بن جبلدن رضی الله عنهما ونسائی

وبینه شعبلیمانده وبیهقی والضیاء المعدسی ابی ذردن
رضی الله عنه روایت ایدلرکه قالوا قال رسول الله صلی
الله علیه وسلم انتسب رجلان علی عهد موسی فقال
احدهما انا فلان ابن فلان حتی عد تسعة فمن انت لا ام
لك قال انا فلان ابن فلان بن الاسلام فاوحی الله الی
موسی ان قل لهذین المنتسبین اما انت ایها المنتسب
الی تسعة فی النار فانت عاشرهم فی النار واما انت یا ایها
المنتسب الی اثنین فی الجنة فانت ثالثهما فی الجنة یعنی
ابی بن کعب ومعاذ بن جبل وابوذر رضی الله عنهم دیدیلرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه حضرت
موسی علیه السلامك زماننده ایکی کمسنه منتسب
اولدیلر انلردن بریسی دیدیکه بن فلان اوغلی فلانم
حتی طقوز بابایه دك عد ایندی پس سن کمسن
انالك اولمسون وبریسی بن اسلام اوغلی فلانك اوغلی
فلانم دیدی حق تعالی موسی علیه السلامه وحی ایتدیکه
بو ایکی منتسبه سویله اما سن ای نارده اولان طقوزه
منتسب اولان کمسنه سن انلرك عاشریسن نارده
واما ای جنتده اولان ایکیه منتسب اولان کمسنه
سن انلرك ثالثیسن جنتده فائده لا ام لك کلمه ذمدر
صاحب نهایه دیرکه لا ام لك هو ذم وسب ای انت
لقیط لا تعرف لك ام وقیل وقد تقع مدحا بمعنی

التعجب

التعجب منه وفیه بعد انتهی وصاحب قاموس دیرکه
لا ام لك ربما وضع موضع المدح انتهی امام احمد وبیهقی
وبخاری وابویعلی وبغوی وابن قانع وطبرانی ابی ریحانه دن
رضی الله عنه روایت ایدلرکه قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم من انتسب الی تسعة اباء کفار یرید بهم عزا و
کرما فهو عاشرهم فی النار یعنی ابو ریحانه رضی الله عنه دیرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه کیمکه طقوز
کافر بابایه منتسب اوله انلره انتساب ایله عز وکرم اراده ایلدوکی
حالده اول انلرك اونجیسیدر نارده تنبیه کفار آبایه صفتده
یریدبهم انتسب فاعلنده حالدر ای انتسب حال کونه یرید
بالانتساب الیهم عزا وکرما وبر لفظده کرما محلنده کبرا
واقعدر ابن ابی شیبه وامام احمد ومسلم ابی مالك الاشعریدن
رضی الله عنه روایت ایدلرکه قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم اربع فی امتی من امر الجاهلیة لا یترکهن الفخر
فی الاحساب والطعن فی الانساب والاستسقاء بالنجوم
والنیاحة یعنی ابو مالك الاشعری رضی الله عنه دیرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه امر جاهلیتدن
دورت خصلت امتمده موجوددر انلر اولدر دورت خصلتی
ترك ایتمزلر بریسی احسابده فخردر یعنی آبا ایله شرف وانلرك
مناقبلریله تعاظمدر وایکنجیسی انسابده ذم وقدح ایله
مثلا طعندر واوچنجیسی نجوم ایله استسقادر یعنی مطروك

نزولی نجومده برینك تأثیریله اولدوغنی اعتقاددر
ود ووردنجنسی نیاحتدر یعنی ندب میّت ایله رفع صوتدر
پس بو دورت خصلت محرّمه درلر ومع هذا بو امّة یعنی
اکثری حرام اولدقلرینی بیلورکن انلری ترك ایتمزلر من امر
الجاهلیة ولا تترکهن حالنده جار ومع المجرورده مستقر
اولان ضمیردن ذکره الطیبی عقبه دیرکه اکر بو حدیث شریف
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اصطفی ءیه
ها شمده وارد اولان حدیثیله معارضه اولنورسه حلیمی
اکا جواب ویروب دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم بونکله فخر مراد ایتمدی بلکه مذکورلروك منزله لرینی
ومرتبه لرینی تعریف مراد ایلدی مثلا بر کیمسنه پدریم فقیه
ایدی دیر حال بوکه اول انکله فخر مراد ایتمز بلکه انجق پدرینك
حالنی تعریف مراد ایدر ویاخود حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بو کلامیله حق تعالی حضرتلرینك کندواوزرینه
نفسنده ویدرلرنده نعمتنه علی وجه الشکر اشارت
مراد ایتدی وبونده استطالة وتفخر دن بر نسنه یوقدر
انتهی کلام الحلیم وبیهقی شعب ایماننده بو کلامی نقل ایدکدن
وآنی ابقا ایلدی حضرت شیخ قدّس سرّه بیورر که حلیمینك
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بو قولی ایله مذکور
لروك منزله لرینی ومرتبه لرینی تعریف مراد ایتدی
ویاخود حق تعالی حضرتلرینك کندواوزرینه نفسنده

استطالة ارتفاع وتفضیل
معناسنه دیر یقال طال علیه
واستطال وتطاول اذا علاه
وترفع علیه

ویدرلرنی

ویدرلرنده نعمتنه علی وجه الشکر اشارت مراد ایلدی
قولنده مقالهء امامی تقویه وانی عمومی اوزرینه اجرا واردر
کما لا یخفی زیرا اصطفا ولما ذا الّا شول کیمسنه که اول توحید
اوزرینه اوله انتهی اکر دینورسه کیم مسند دارمیده وسنن
نسائیده عبد الله ابن عمرده رضی الله عنهما مرویدر که
ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال لفاطمة وقد عزت
قوما من الانصار عن میتهم لعلك بلغت معهم الکدی
ویروی الکرا یعنی القبور قالت لا قال لو بلغت معهم الکدی
ما رأیت الجنة حتی یراها جد ابیك یعنی حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم حضرت فاطمه یه حال بو که اول انصارده
بر قومی میتلرنده تعزیه ایتمشیکن بیورد یکه اول کیم انلر ایله
قبوره واصل اولدك حضرت فاطمه رضی الله عنها دیدیکه
واصله اولمدم حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه اکر انلر ایله قبوره واصل اولیدك جنتی کورمزدك
حتی بابانك دده سی کوره پس بو حدیث شریف عبد المطلبك
عدم اسلامنده ظاهردر جواب اولدر که جائزدر که حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بو قولیله انك تخویفنی مراد
ایده زیرا حضرت رسول اللهك قولی حقدر وفاطمه نك
رضی الله عنها انلر ایله قبوره وصولی نارده خلودی
ایجاب ایلمز بو جواب سهیلینکدر لکن ابوداود بو حدیثی
روایت ایتدی وانده حتی یراها جد ابیك لفظنی ذکر ایتمدی

فائده معلوم اوله کیم لعلّ لغة عربده ترجّی واشفاق ایچون
کلور و ترجّی محبوبده اولور لعلّ الله یرحمنا کبی واشفاق
مکروهده اولور لعلّ العدوّ یقدم کبی واشفاق صقندرمق
و قورقمق معناسنه در صاحب قاموس دیرکه شفق
واشفق حاذرا ولا یقال الا اشفق انتهی و شك ایچون
دخی کلور واکر دینور سه کیم بخاری صحیحنده ذکر ایدر که حضرت
رسول الله صلّی الله علیه وسلّم ابو طالبك اوزرینه موتی
وقتنده داخل اولدی و ابو جهل انك یاننده ایدی
حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم اکا دیدیکه قل لا اله
الا الله کلمة اُحَاجُّ وفی روایة اشهد لك بها عند الله یعنی
ای عمّ لا اله الّا الله دی بر کلمه اولد وغی حالده که انکله بن
عند الله سنکیچون شهادت ایده رم ابو جهل ایله ابن ابی امیّه
اکا دیدیلرکه ملّة عبد المطّلبده اعراض ایدرمیسن اول
دیدیکه بن عبد المطّلبك ملّتی اوزره یم پس بو حدیثك
ظاهری اقتضا ایدرکه عبد المطّلب کفر اوزرینه اوله جواب
اولدرکه اقتضاء مذکور ممنوعدر زیرا عبد المطلب بعثته
یتشمدی پس اول نه دعوت اولندی ونه انده دعوتده
امتناع صادر اولدی بلکه انك حقنده دینلن اقوالك
ادناسی اولدرکه اول اهل فترتدندر واشاعره ایله شافعیّه
عندنده اهل فترت معذّب دکلدر قال الله تعالی وما کنّا
معذّبین حتّی نبعث رسولا امّا ابو طالب بعثته یتشدی

وحضرت

وحضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم انی دعوت ایلدی
وکلمهٔ توحیدی لسانی اوزرنده اجرا ایتمکی طلب ایلدی
و اول کلمهٔ توحید ایله نطق ایتمکدن ابا و امتناع قلدی
ومع هذا حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم قرابتی
حرمتیچون اندن عذاب تخفیف اولندی صحیح بخاریده وارد
درکه حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم بیوردیکه هو فی
ضَحْضَاحٍ من النار ولولا انا لکان فی الدّرك الاسفل من
النار ضادین معجمتین ایله واولی نك فتحیله صاحب
قاموس دیدوکی اوزره ماء یسیرة و یاخود طبوقلره دك
صویه دیرلر وحدیث شریفده نار ایچون استعاره اولنمشدر
یعنی اول طبوقلرینه دك نارده در صاحب نهایه دیرکه
فی حدیث ابی طالب وجدته فی غمرات من النار فاخرجته
الی ضحضاح وفی روایة انه فی ضحضاح من نار یغلی منه دماغه
الضحضاح فی الاصل ما رق من الماء علی وجه الارض
ما یبلغ الکعبین فاستعاره للنار شهرستانی ملل ونحلده
دیرکه حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم نور شریفی
اسارير عبد المطلبده بعض ظهور ایله ظاهر اولدی
واول نورك برکتیله ذبح ولدنده نذر ایله الهام اولندی
وانك برکتیله اولادینه ترك ظلم ایله وبغی ایله امر ایدر
ایدی وانلری مکارم اخلاقه حث ایلردی ودنیّات
امورده نهی قلوردی واول نور برکتیله وصایا سنده

الاسارير الخطوط التی تجتمع فی الجبهة
وتنکسر واحدها سرر وسرر وجمعها اسرار
اسرار واسرّة وجمع الجمع اسارير
صحاح

دیردیکه برظالم چقمزماد امکه انده انتقام اولنمیه بر
مصیبت اصابت ایتمیه حتی برظالم کیمسنه هلاك اولدی
حال بوکه اکا برمصیبت اصابت ایتمدی بومعنی عبدالمطلبه
دینلدی واول انده تفکر ایلدی ودیدیکه والله ان وراء
ان وراء هذه الدار دارًا یجزی فیها المحسن باحسانه
ویعاقب فیها المسیء باساءته واول نور برکتیله ابرهه یه
ان لهذا البیت ربّا یحفظه دیدی واول نور برکتندن
ابوقبیسه صعود ایدوب دیدی شعر
لاهمّ ان المرأ یمنع رحله فامنع حلالك • لا یغلبنّ صلیبهم
ومحالهم عدوا محالك • فانصر علی ال الصّلیب • وعابدیه
الیوم الك • ان کنت تارکهم وکعبتنا فامر مابدالك •
انتهی منصف دیرکه حشی دیرکه حلال حاء مهمله نك
کسریله جمع حلّه در وحلّه جماعة بیوتدر سهیلی دیرکه حلال
بوبیتده مکانه حلول ایدیجی قومدر غدوا عین معجمه ایله در
نهایه صاحبی دیرکه اصله الغد وهو الیوم الذی یأتی بعد
یومك فحذفت لامه ولم یستعمل تامًّا الا فی الشعر ومنه
قول ذی الرمة وما الناس الا بالدیار واهلها بها یوم
حلوها وغدوًا بلاقع ولم یرد عبد المطلب الغد بعینه
وانما اراد تقریب الزمان انتهی محال کسر میمله قوة وشدّتدر
فامر ما بدالك ما زائده مؤکده در ویاخود موصوله در
ای الذی بدالك من المصلحة فی ترکهم انتهی وبالجمله

عبد المطلبدن کفر وشرك معروف دکلدر بلکه اندن
محفوظ اولان بونلردرکه خلافیدر جبل حراده انك خدایه
عبادت ایتدوکی کتبده مذکور والسنه ده مشهوردر
وقریش انکله استسقا ایدوب سقی اولندقلری دواوین
سیرده مسطوردر وانك ابرهه یه ان لهذا البیت ربّا یحفظه
قولی وجود حقه مقرّ ومعترف اولدوغنه دلالت ایدر •
وقصّه اصحاب فیلده ودعاسنده یا ربّ لا ارجو لهم
سواکا قولی وانصر علی آل الصّلیب وعابدیه الیوم آلك
قولی موحّد اولوب بت پرست اولمدوغنه اشارت ایدر
وقتا کیم عبد المطلب احبار یهوددن ورهبان نصارادن
حضرت رسول اللهك صلّی الله علیه وسلّم بوامّته مبعوث
اولاجغنی اشتدی اکا تبجیل وتعظیم وتوقیر وتکریمی زیاده
ایتدی حتّی انی جمیع اولادی بلکه اوز نفسی اوزرینه ترجیح
ایدردی وامّ ایمنه انك حفظ وحراستیله امر ایلردی
واهل کتاب انکیچون بوامّتك پیغمبریدر دیرلر ایدی پس
بن اوزرینه اهل کتابدن خوف ایدرم دیردی وابن سکن
عبد المطلبی صحابه ده عدّ ایلدی زیرا اول حضرت رسول
اللهك صلّی الله علیه وسلّم مبعوث اولاجغنه اقرار ایتدی
بحیرا الراهب کبی بحیرا بانك فتحی وحانك کسری ومثناة
تحتیه نك سکونیله واخری راء مقصوره ایله ضبط اولنمشدر
مصنف دیرکه ابن حجر اصابه ده ابن سکنی برنسنه ایله

تعقبا يتمدى الا بوقدر واركه انى قسم رابعده ذكر ايلدي
وضدركتابده ديديكه القسم الرابع فيمن ذكر في كتب الصحابه
على سبيل الوهم والغلط ظاهرا اولان بودركه ابن حجر قدس
سره عبد المطلبى قسم رابعده انكيچون ذكر ايتديكه اول
بعثته يتشمدى پس نه كونه صحابه ده عد اولنور وبالجمله
الصحابي من صحب النبي صلى الله عليه وسلم اوراه ولوساعة
من نهار قوللرنده رؤيتده مراد بعد النبوه اولان رؤيتدر
مطلق رؤيت دكلدر ايله اويلجق عبد المطلب وحضرتك
نبوتنه يتشميوب دين حنيفيه اوزرينه اولنلر انك
امثالي اصحاب رسولدن اولمازلر لكن ابن منده ايله ابو
نعيم بحيرايي كتابلرنده صحابه ده ذكر ايتديلر پس معلوم
اولديكه انلروك عندلرنده حضرت رسول اللهي كورن
هر مسلم صحابيدر كرك اول رؤية قبل النبوة اولسون
وكرك بعد النبوه اولسون والله اعلم برده صاحبي شرف
الدين البوصيري رضي الله عنه وشكر الله سعيه بيورر

وبدا للوجود منك كريم • من كريم اباؤه كرماء
نسب تحسب العلى بحلاه • قلدتها نجومها الجوزاء
حبذا عقد سودد وفخار • انت فيه اليتيمة العصماء

شرح الابيات بدا اي ظهر للوجود اي لهذا العالم منك
كريم اي سالم من كل صفة جامع لكل صفة كمال يعني كريمدن
مراد هر صفة نقصدن سالم وهر صفة كمالي جامع بر وجود

دركه اول حضرت رسول اللهدر صلى الله عليه وسلم •
زيرا حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم صفة كرمده
كماليچون انده بر شخص كريم منتزع اولمق صحيح اولدي صفت
كرمده وانده كمالنده مبالغه اجليچون من كريم من اصل
اب وام كريم ديمكدر وكريمده مراد نقص جاهليتدن سالم
ديمكدر پس بو محلده وما بعدنده اولان كريم حضرتك
غيريدر وناظمك بو كلامي حضرت رسول اللهك صلى الله عليه
وسلم پدر ومادرينك اسلاملرنده ظاهردر اباؤه جميعهم
ديمكدر نته كيم اني اضافة افاده ايتدى وناظم قدس
سره ابا قوليله امهاته شامل بر معنى مراد ايتدى زيرا
سابقا ذكر ايتديكه ايكي نوع معنا مختارلردر واختيار
وكرمك ما للرى بردر كرماء اي سالمون من سفاح الجاهلية
ونقصهم محصول بيت اول عالم مكوناته سندن يا رسول الله
هر صفت نقصدن سالم وهر صفت كمالي جامع بر وجود
ظاهر اولدي واول وجودده مراد حضرت رسول اللهك
صلى الله عليه وسلم كنديدر وبو كا علم بديعده تجريد درلر
تفصيلي محلنده كوريله انجلين كريم كه اصل كريمده يعني
نقص جاهليتده سالم بر اصلدن موجود اولدي انجلين
اصل كريم كه انك جميع ابا وامهاتي كريملردر يعني سفاح
اهل جاهليتدن ونقصلرندن سالملردر نسب خبردر
مبتداء محذوفه وتنوين تعظيم ايچوندر اي هذا نسب

عظیمٌ بل لا اظهر ولا اجلّ منه فی الانساب بحسب ایّها
المخاطب ای تظن العلی جمع علیادر و علیا تأنیث اعلی در •
بحلاه ضم کسر ایله وکسر افصحدر جمع حلیه در کسر حا ایله
ای بسبب حلا ذلک النسب حلیه برك دیمکدر قلّدتها
ضمیر علا یه راجعدر بنجومها نزع خافض او ذرینه منصوبدر
ای بنجومها الجوزاء جوزا سماده بر برجك اسمیدر وقلّدتها
فعلنك فاعلیدر وقلدتها جمله سی اعرابده محلا منصوب
بحسب فعلنك مفعول ثانیسیدر ومفعول اولی العلی در
محصول بیت ثانی حضرت رسول الهك صلّی الله علیه وسلّم
نسب شریفی بر نسب عظیمدر که انك حلیه لری سببیله
معالی سنی ایها المخاطب ظن ایدرسنکه جوزا نجومیله
تقلید ایلدی یعنی نجوم منی انلره قلاده قلدی معلوم اولکم
ناظمك قدّس سرّه کلامی افاده ایتدیکه اول آباء کرامك
هر بری زماننده مرتفع اولدی حتّی شرفده و علوّ مرتبه ده
واضائتده و ظلمات برّ و بحرده انکله اهتداده نجم کبی
اولدی حتّی ظانّ ظنّ ایدرکه اول نجوم جوزادن بر نجمدر •
حبّذا فعلدر افعال مدحدن ونعم کبیدر عملاً و معنی عقد
کسر عین ایله جواهردن قلاده معناسنه در سودر سیاده
دیمکدر ولولو معناسنه وفخار فتح فا ایله خصال جلیله
ایله تمدّح در انت فیه ای فی ذلك العقد و بر نسخه ده •
فیها واقعدر و عقده ضمیر مؤنث ارجاعی معنی جانبنه نظر

درر زیرا عقد قلاده معناسنه درالیتیمة شول نسنه یه
دیرلرکه حسننده انك شبیهی ولمیه العصما عصمتدن
مأخوددر و عصمة حفظ و منع معناسنه در زیرا بودرّه
یتیمه نك شاننده در که اکا ید اغیار واصل اولمدن انك
حفظ و منعنده مبالغه اولنه وجملهٔ انت فیه صفتدر
عقده و یاخود حالدر اندن زیرا اولا اضافتله تخصیص
کسب ایتمشدر محصول بیث ثالث نه کونه کوکچکدر کمال
جهتندن نسنك که اول سیادتك وخصال جلیله ایله
تمدّحك قلاده سیدر حبّذا نسبکه انجلین نسب که سن
ذکر اولنوب و سنکله بدرلروك عدّ اولنه قده انلر جواهر
ذی قیمتدن منتظمه قلاده اولورلر و سن انلروك انفس
واعظمی و اعلا و اکرمی اولورسن والله اعلم حافظ العصر
ابن حجر العسقلانی حضرتلری قدّس سرّه بیوردرکه شعر
نبیّ الهدی المختار من آل هاشم • فعن فخرهم فلیقصر المتطاول
تنقّل فی اصلاب قوم شرّفوا • به مثل ما للبدر تلك المنازل
وبالجمله خصّ الله تعالی هذا النبی الکریم بطهارة النسب
تعظیما لشأنه وحفظ آباءه من الدّنس تتمیماً لبرهانه •
وجعل کل اصل من اصوله خیر اهل زمانه کما قال فی حدیث
البخاری الذی تقطع بصدوره من فیه بعثت من خیر قرون
بنی آدم قرناً فقرناً حتی کنت من القرون الذی کنت فیه •
یرحم الله القائل

اولئك السادات لم تر مثلهم • عینی علی متتابع الاحقاب •
لم یعرفوا ردّ العفاة وطالما • ردّوا اعداتهم علی الاعقاب •
زهر الوجوه كریمة احسابهم • یعطفون جاههم بغیر حساب •
حلوا الحان لا تكاد تراهم • یوم اعلی ذی هفوة بغضاب •
وتكرّموا حتّی ابوا ان یجعلوا • بین العفاة ومالهم من باب •
كانت تعیش الطیر فی احسانهم • والوحش حین تشحّ كلّ سحاب •
وكفاهم ان النبی محمّداً • منهم فمدحهم بكلّ كتاب •

شرح غریب الابیات احقاب جمع حقبدر وحقب بوندە سنین معنا سنه در صاحب قاموس دیركه الحقب بالضم وبضمّتین ثمانون سنة او اكثر والدهر والسنة او السنون ج احقاب واحقب انتهی عفاة ضم عین ایله جمع عافیدر وعافی قونق دیمكدر وهر طالب فضل معنا سنه در صاحب قاموس دیركه العافی الضیف وكلّ طالب فضل ورزق كالمعتفی اعقاب عقبك جمعیدر وعقب قافك كسری وسكونیله اوكجه دیمكدر قال رسول الله صلّی الله علیه وسلّم ویل للاعقاب من النار رواه الشیخان وابو داود والنسائی وابن ماجه عن ابن عمرو والامام احمد والشیخان والترمذی وابن ماجه عن ابی هریرة بعضیلر بو حدیث ایچون متواتردر دیدیلر صاحب نهایه بیوردركه وخصّ العذاب بالاعقاب لانه العضو الذی لم یغسل وقیل اراد صاحب العقب المضاف وانّما قال ذلك لانهم كانوا لا یستقصون غسل ارجلهم

فی الوضوء

فی الوضوء ویقال فیه عَقَبٌ وَعَقِبٌ انتهی زهر زانك ضمّی وهانك سكونیله جمع ازهردر وازهراق بكزلو دیمكدر صاحب قاموس دیركه الازهر الابیض اللون والنیر والمشرق الوجه انتهی هفوة ذله دیمكدر غضاب عینك كسریله غضبانك جمعیدر باب ثالث حضرت رسول اللهك صلّی الله علیه وسلّم نسب طاهری بیاننده در وبو باب اوچ فصله مشتملدر فصل اول حضرت رسول اللهك صلّی الله علیه وسلّم نسب شریفی عدنانه دك صحیح ومتفق علیه وانك ما فوقی مكیّة اعداد وكیفیة اسما حسبیله مختلف فیه اولدوغی بیانه ایدر معلوم اولكم حضرت رسول اللهك صلّی الله علیه وسلّم نسبی عدنانه دك صحیح ومتفق علیه در وحدیث شریفده حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم آنی بیان بیورمشدر بیهقی دلائل نبوة ده انسدن روایت ایدركه قال قال رسول الله صلّی الله علیه وسلّم انا محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم ابن عبد مناف بن قصی بن كلاب بن مرّة بن كعب بن لؤی بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانه بن خزیمه بن مدركه بن الیاس بن مضر بن نزار وما افترق الناس فرقتین الا جعلنی الله فی خیرهما فاخرجت من بین ابوی فلم یصبنی شیء من عهد الجاهلیة وخرجت من نكاح ولم اخرج من سفاح من لدن آدم حتی انتهیت الی ابی وامّی فانا خیركم نسباً وخیركم اباً وبو حدیث

شريفك معناسی سابقدن معلومدر زیرا مثلی تقدّم
ایتمشدر بعضیلر حضرت رسول الله‌ك صلی الله علیه وسلّم
نسب شریفی عدنانه دك ایکی بیتده جمع ایتدیلر شعر
عَلِقْتُ شَفِيعًا هَالَ عَقْلِي قِرَانَهْ   كِتَابُ مُبِينٍ كَسْبُ لُبِّي غَرَائِبَهْ
فِدَا مَعْشَرٍ نَفْسِي كِرَامٍ خُلَاصَةٍ   مَدَا الفَهْمِ مُدْ نِيلَ مَجْدٌ عَوَاقِبَهْ
هر کلمه‌نك اوّلنده سرخ ایله یازیلان حرف براسمه اشارتدر
مثلا علقت‌ده عين عبد الله‌ه وشفيعاده شين شيبة الحمده که
عبد المطلبدر ایمادر باقیلرنده دخی حال بویله‌در بخاری
صحیحنده بیوردکه باب مبعث النبی صلّی الله علیه وسلّم
محمّد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم ابن عبد مناف
بن قصّی بن کلاب بن مرّه بن لؤی بن غالب بن فهر بن مالك
بن النضر بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه بن الیاس بن مضر بن
نزار بن معدّ بن عدنان پس نسب شریف عدنانه دك معلومدر
وصحیحدر وعدنانك مافوقنده اختلاف واردر لکن
عدنان اسمعیل علیه السّلامك ذرّیتندن اولدوغنده
اختلاف یوقدر بلکه خلاف عدنان ایله اسمعیل علیه السّلا
مك ما بینلرنده اولنلروك عددلرنده ودروانده نسّابون
اختلاف ایتمشلردر بعضیلر دیدیلرکه انلر معلوم دکللردر
کذلك ابراهیم علیه السّلام ایله آدم علیه السّلامك
ما بینلرنده اولنلری حقیقة اوزرینه انجق خدا بیلور اندن
غیری بیلمز زیرا حضرت ابن عبّاس رضی الله عنهما روایت ایدرکه

انه صلّی الله علیه وسلّم کان اذا انتسب لا یجاوز معدّ
ابن عدنان ثم یمسك ویقول کذب النسّابون مرّتین
او ثلاثا رواه فی مسند الفردوس لکن سهیلی دیرکه بو
حدیثده اصحّ اولدرکه اول ابن مسعودك قولیدر رضی
الله عنه انتهی ابن سعد وابن عساکر ابن عبّاسدن
رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلّی
الله علیه وسلّم کذب النسّابون قال الله تعالی وقرونا
بعد ذلك کثیرا یعنی ابن عبّاس رضی الله عنهما دیرکه
حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم بیوردیکه نسّابلر
یعنی نسبله عالملر کذب سویلدیلر زیرا حق تعالی ناسدن
علم انسابی نفی ایلدی قال الله تعالی وقرونا بین ذلك
کثیرا یعنی انلر کثرتدن برحیثیتله درلرکه عددلرینی
خدادن غیری برکیمسنه بیلمز ابن دحیه دیرکه علما جمع
اولدیلر واجماع علما حجتدر شونك اوزرینه کیم
حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم منتسب
اولدقده عدنانی تجاوز ایتمزدی انتهی وبعضیلر
دیدیلرکه انلر معلوملردر لکن بونلردخی عدنان ایله
اسمعیل علیه السّلام بینلرنده اولنلروك عددلرنده
اختلاف کثیره ایله اختلاف ایتدیلر بعضیلری انلر
دورتدر دیدیلر وبعضیلری یدیدر دیدیلر وبعضیلری
سکزدر دیدیلر وبعضیلری طقوزدر دیدیلر وبعضیلری

اوندردیدیلر وبعضیلری اون بشدر دیدیلر
وبعضیلری یکرمیدر دیدیلر وبعضیلری اوتوزدر
دیدیلر وبعضیلر اوتوز سکزدر دیدیلر وبعضیلری
قرقدر دیدیلر وبعضیلری بونلردن غیری دخی دیدیلر
ابن جریر وابن حبان وابن مسعود تاریخلرنده بونک
اوزرینه کلامی بسط ایتدیلر ابن حجر قدس سره بیوردیکه
بنم نظرمده مترجح اولان اولدرکه ابن اسحقک دیدوکی
نسنه نک اوزرینه اعتماد اولیدر مصنف دیرکه حافظ
ابو الفضل العراقی الفیه سیرده انی تصحیح ایتدی انتهی
وابن اسحقک قولی اوزرینه عدنان ایله اسمعیل علیه
السلام ما بینلرنده اولنلر یدیدر ابن حجر فتح القدیرده
ابراهیم علیه السلامک نسبنی نوح علیه السلامه دک
سوق ایتدکدن صکره بیوردیکه جمهور اهل نسب واهل
کتاب بونده اختلاف ایتمزلر الا بعض اسما ایله نطقده
اختلاف ایدرلر نعم ابن حبان اول تاریخنده انک
خلافنی سوق ایتدی واول شاذدر انتهی وابن درید
کتاب اشتقاقده بیوردیکه اما ابراهیم علیه السلامک
آدم علیه السلامه دک نسبی صحیحدر انده خلاف یوقدر
زیرا اول توراتده منقولدر وانده انلرک نسبلری
ومبلغ عمرلری مذکوردر جوانی مقدمه ده دیرکه آدم
علیه السلام اسمعیل علیه السلام ما بینلرنده اولان

نسب صحیحدر علما بیننده انده خلاف یوقدر خلاف
نقل السنه اجلیچون انجق اسماء آباده در انتهی وحضرت رسول
الملک صلی الله علیه وسلم نسب شریفنی آدم علیه السلامه
دک رفعده علما بیننده اختلاف واقع اولدی ابن اسحق
وابن جریر وغیریلر جوازنه ذاهب اولدیلر وامام مالک
کراهتنه ذاهب اولدی اندن سؤال اولندیکه برکیمسنه حضرت
رسول الملک صلی الله علیه وسلم نسبنی آدم علیه السلامه دک
رفع ایدر اول انی کریه کوردی اکا دیدیلرکه اسمعیل علیه
السلامه دک جائزمیدر انی دخی انکار ایلدی وانکله اکا کیم
خبر ویردی دیدی وسائر انبیانک دخی نسبلری رفع
اولنمغی مثلا ابراهیم بن فلان بن فلان دینمکی دیلمدی واکا
انکله کیم خبر ویردی دیدی والله اعلم **فصل ثانی** حضرت رسول
الملک صلی الله علیه وسلم پدرلرینک ابن اسحق ذکر ایتدوکی
اوزره آدم علیه السلامه دک اسملرینی واولا اسملرک
شرحلرینی بیان ایدر عبدالله بن عبد المطلب بن هاشم بن
عبد مناف بن قصی بن کلاب بن مره بن کعب بن لؤی بن
غالب بن فهر بن مالک بن النضر بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه
ابن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان ابن ادبن
ادر بن الیسع بن الهمیسع بن سلامان بن بنت بن حمل بن
قیدار بن مقوم بن ناخور بن تیرح بن یعرب بن یشجب بن
نابت بن اسمعیل بن اسمعیل بن ابراهیم علیهما

السلام بن ناحور بن ناخور بن شاروخ بن راعو بن
فالخ بن عيبر شالخ بن ارفخشذ بن سام بن نوح عليه السلام
بن لامك بن متوشلخ ابن خنوخ بن يرد بن مهلائيل بن
قينن بن يانش بن شيث بن آدم عليهما الصلاة والسلام
عبدالله مركبا اضافيدن منقول علمدر عبد قول ديمكدر
تعبددن مشتقدر وتعبد تذلل معناسنه در ابن انباري
ديركه عبد خدا ايچون خاضع ديمكدر واول عربك طريق
معبد قوللرندن مأخوذدر وطريق معبد شول يوله ديرلر
كه ناس اني باصمش اوله وعبوديت اوصاف عبدك اشرفيدر
وحق تعالى حبيبني صلى الله عليه وسلم مقاماتنك اعلا
سنده كه اسرادر انكله وصف ايلدى ولفظة الله ده يكرمي
قول وارددر ارجحي اولدركه اول اسم ذات مستجمع جميع
صفاتدر وعبدالله كنيه سي ابو القثم در وقثم حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم اسملرندندر وبعضلر
عندنده كنيه سي ابو محمددر وبعضلر عندنده ابو احمددر
ولقبى ذبيحدر وانك بو اسمله ملقب اولماسنك اصلى
بودركه زمزم عمرو بن الحارث زماننده عبد المطلب
زماننه كلنجه مجهول ايدي تا كه عبد المطلب واقعه سنده
علامات واماراتيله حفر زمزمه دلالت اولندى وقريش
اندن اني منع ايتديلر وبعض سفهاسي اني ايجاد يلربو
سببدن عبد المطلبك بلواسي زياده اولدى واكا اوغلي

حارثدن غيري معين وظهير بر كيمسنه يوغيدى پس خدايه
نذر ايتديكه اكر بلندن اون اوغلي كلورسه وانلر كندويه معين
وظهير اولورلرسه انلروك بريني خدا ايچون قربان ايليه
بعده حفر زمزمه بشلدى واول اكا افتخار ايدى وقتا كيم حق تعالى
عبد المطلبه تمام اون اوغل وردى وعبد المطلبك انلر
ايله كوزلرى ايدن اولدى بر كيجه واقعه سنده كورديكه بر
كيمسنه كندويه ديركه يا عبد المطلب اوف بنذرك لرب هذا
البيت يعني اي عبد المطلب بو خانه نك صاحبنه نذركله
وفا ايله عبد المطلب قورقو ايله اويقوسندن اوياندى
وبر قيون بوغازلدى واني فقرا ومساكينه اطعام ايلدى
وايرتسي كيجه ينه واقعه سنده كورديكه بريسي اكا ديركه
اندن بيوكى قربان ايله عبد المطلب ويقوسندن اويانديغى
وبر ثور ذبح ايلدي وايرتسي كيجه ينه واقعه سنده كورديكه
برى اكا ديركه اندن بيوكى قربان ايله عبد المطلب ويقوسندن
قالقدى وبر دوه بوغازلدي واني فقر ومساكينه اطعام
ايلدى وايرتسي كيجه واقعه سنده كورديكه برى اكا ديركه
اندن بيوكى ذبح ايله عبد المطلب ديديكه اندن بيوك ندر
اول ديديكه نذر ايتدوكك اولادكك بريني ذبح ايله عبد
المطلب بو امردن زياده مغموم ومحزون اولدى واولادني
جمع ايلدى وانلره ايتدوكى نذري وكوردوكى واقعه يي
سويلدى وانلري وفاء نذره دعوت ايتدى انلر ديديلركه

بز سکا مطیع و منقادز قننقمز ذبح ایدرسن عبد المطلب
دیدیکه هر بریکز بر قدحی النه السون و اوزرینه اسمنی
یازسون انلر دخی دیدوکی کبی ایتدیلر و عبد المطلب
انلری الوب جوف کعبه ده هبلك اوزرینه داخل اولدیلر
و هبل بر قیونك اوستنده ایدی و اول شول قیودرکه
کعبه یه هدیه اولنان انده جمع اولوردی و هبلك عندنده
یدی قدح واردی و قدح دمرسز اوقه دیرلر انلری دیدکلری
نسنه نك اوزرینه ضرب ایدرلردی و هرنه چقرسه امور
لرنده انك اوزرینه منتهی اولورلردی پس عبد المطلب
صاحب قداحه دیدیکه بنم بو اوغللریمك اوزرینه بو قدحلر
ایله ضرب ایله وقتاکیم صاحب قداح اول قداحی ضرب ایتدی
سهم عبد اللهك اوزرینه چقدی پس عبد المطلبی ذبح
عبد اللهدن منع ایتدیلر و دیدیلرکه اکر بونی ایده جك
اولورسك سنت اولور هر کس قیامته دك اوغلنی بوغاز
لمغه باشلر و آنی حجاز بر کاهنه یه دلالت ایتدیلر عبد
المطلب اولادیله اول کاهنه یه واردی و انی خیبرده بولدیلر
و ماجرایی سراپا سرباخ اکا بیان ایتدی اول کاهنه سؤال
ایلدیکه سزده دیت نه دکلودر بونلر دیدیلرکه اون دوه در
پس اول دیدیکه شهریکزه رجوع ایدك و صاحبکزی
و دوه دن اونی قربان ایلك و صاحبکز ایله اول اون
دوه نك اوزلرینه قداح ایله ضرب ایدك اکر قداح

دوه‌لر

دوه لر اوزرینه چقرلرسه انلری ذبح ایلك صاحبکز
خلاص اولدی بیلك و اکر صاحبکز اوزرینه چقرلرسه
دوه نی یکرمی ایلك و بینه ضرب ایدك و بو اوسلوب اوزره
ربکز سزدن راضی اولنجه دوه نی اون اون زیاده ایلك
و قداح دوه لر اوزرینه چقدقلرنده انلری ذبح ایلك
و بیلك که ربکز سزدن راضی اولدی و صاحبکز قورتلدی
پس عبد المطلب اولادیله مکه یه رجوع ایتدی عبد الله
و دوه دن اونی قربان ایلدی و قداحی انلرك اوزرلرینه
ضرب ایتدی قدح عبد اللهك اوزرینه چقدی و عبد المطلب
یوزه وارنجه دوه نی اون اون زیاده ایلدی یوزه واصل
اولدقده قدح دوه لر اوزرینه چقدی پس عبد المطلب
انلری ذبح ایتدی و انلردن انسانی و طیری و سباعی
منع ایتمدی فائده قداح کسر قافله قدحك جمعیدر و قدح
شول سهمك اسمیدرکه عربانك اهل جاهلیتده استقسام
ایدرلردی صاحب صحاح دیرکه القدح بالکسر السهم
قبل ان یراش و یرکب نصله و قدح المیسر ایضا والجمع
قداح و اقداح و اقدح و اقادیح انتهی صاحب قاموس
دیرکه القدح بالکسر السهم قبل ان یراش و ینصل ج
قداح و اقداح و اقدح و اقادیح انتهی و قرآن عظیمده
ذکر اولنان ازلام بو قداحدن عبارتدر بخاری
تفسیرده دیرکه قال ابن عباس الازلام القداح یقسمون

بها فی الامو انتهی حاکم و ابن جریر و اموی معاویه دن
رضی الله عنه روایت ایدرکه براعرابی حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم یا ابن الذبیحین دیدی حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم تبسم ایلدی وانك اوزرینه انکار
ایلمدی معاویه دن ذبیحلر کیملردر دیو سؤال اولندی اول
جوابنده انلر اسمعیل علیه السلام ایله عبد الله در دیدی
لکن بعض علما عندنده ذبیح اسحاق علیه السلامدر نتکم
ترجمه اسمعیل علیه السلامده انشاء الله تعالی بیان اولنور
ابن حزم دیرکه عبد الله حضرت رسول اللهدن غیرا کلدن
و دیشیدن اصلا اولادی اولمدی ابن سعد دیرکه آمنه نك
و عبد الله حضرت رسول اللهدن غیری اولادلری وجوده
کلمدی و عبد الله والده سنك اسمی فاطمه در وا اول
عمرو بن عائذ بن عمران بن مخزومك قزیدر و عائذ
عین مهمله و مثناة تحتیه و ذال معجمه ایله ضبط اولنمشدر
و بو ابیات حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
والدی عبد الله شعرندندر شعر
لقد حکم السادون فی کل بلدة • بان لنا فضلا علی سائر الارض
وان ابی ذو المجد والسودد الذی • یشاد به ما بین نشر الی حفض
وجدی واباء له اثلوا العلی • قدیما بطیب العرق والحسب المحض
بو ابیاتی صلاح صفدی تذکره سنده و حضرت شیخ مسالك
حنفا نام رساله سنده ایراد ایتدیلر شرح غریب الابیات

سودد

سودد سیادت معناسنه در مکان مرتفع دیمکدر و مکانده
ارتفاعه دخی دیرلر صاحب قاموس دیرکه النشز المکان المرتفع
کالنشاذ بالفتح والنشز محرکة ج نشوز وانشاذ ونشاذ والارتفاع
فی مکان ینشز انتهی اثلوا اصلوا دیمکدر صاحب قاموس
دیرکه اثل یأثل اثولا وتأثل تأصل واثل ماله تأثیلا زکاه
واصله وملکه وعظمه انتهی صاحب نهایه دیرکه یقال لمال
مؤثل ومجد مؤثل ای مجموع ذو اصل واصلة الشیء اصله
انتهی عرق عینك کسری ورانك سکونیله اصل دیمکدر
صاحب قاموس دیرکه العرق اصل کل شیء انتهی معلوم اوله کیم
آمنه نك حملندن ایکی ای تمام اولدقده عبد الله وفات
ایتدی و دار نابغه ده دفن اولندی ابن اسحق بونکله جزم
ایلدی و واقدی و ابن سعد و بلاذری بو قولی ترجیح ایتدیلر
و ذهبی بونی تصحیح ایتدی و ابن کثیر مشهور اولان بودر دیدی
و ابن جوزی بو قولی معظم اهل سیردن نقل ایتدی و حاکم بونی
قیس بن مخرمه دن رضی الله عنه روایت ایلدی و ذهبی انی ابقا
ایتدی و قسطلانی مواهبده راجح و مشهور اولان بودر دیدی
و حین وفاتنده حافظ علائی و ابن حجر اختیار ایتدکلری
اوزره اون سکز یاشنده ایدی و حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم دورت یاشنده و بر روایتده التی یاشنده و بر
روایتده یدی یاشنده و بر روایتده طقوز یاشنده و بر
روایتده اون ایکی یل ایله قرق کونه واصل ولدقده والده سی

آمنه وفات ایتدی وبوا قوالك صحیحی قول ثانیدر واصحی
قول ثالثدر وآمنه وفات ایتدکده عمری عبد الملك عمرینه
یقین ایدی ومکه ایله مدینه بیننده ابوا نام مکانده دفن
اولندی بعضیلر دیدیلرکه حجونده دفن اولندی ابن سعد
دیرکه بو غلطدر زیرا انك قبری مکه ده دکلدر بلکه ابواده‌در
لکن صاحب قاموس بیوردکه وداررایعة بمکة فیها مدفن
آمنة ام النبی صلی الله علیه وسلم والله اعلم عبد المطلب
مفتعلدر طلبدن اصلی مطتلبدر طا حرفدر مستعلیه
مطبقه دن وتا حرفدر مستفله دن استعلا ایله استفال
بیننده بعد وتنافر اولمغین تا طایه قلب اولندی وطا
طاده ادغام اولندی کنیه‌سی ابو الحارثدر وحارث عبد
المطلبك اولادندن برینك اسمیدر زیرا انك عبد الله
دن غیری طقوز اوغلی والتی قزی اولدی واسمی شیبة الحمددر
علی الصحیح وعبد المطلب لقبیدر ومطلب پدری هاشمك
برادریدر وهاشم حین وفاتنده مطلبه اذدك عبدك
بشربه دیدی انکیچون اول بو لقب ایله ملقب اولدی وعبد
المطلب اق تنلو اوزون بویلو وطتلو دیللو برکیمسنه
ایدی هرکیم انی کورسه اکا محبت ایدردی پدری هاشمدن
سقایت ورفاده اکا دکدی وقومنده کریم واررنده
شانی عظیم اولدی سیماسنده نور نبوت وهیبت
سلطنت ظاهر ایدی واول یوز یکرمی ییل ویرروا ایتدهم

یوزاللی ییل معمر اولدی هاشم سابقا ذکر اولندوغی اوزره
هشمدن مأخوذ اسم فاعلدر وهشم بریابس نسنه کسردر
وابتدا قومنه ثرید کسر ایدن بو اولدوغیچون بو لقب
ایله ملقب اولدی واسمی عمرو العلادر وکنیه‌سی ابو نضله
درو نضله انك اولادندن برینك اسمیدر زیرا انك
عبد المطلبدن غیری اوچ اوغلی ودورت قزی اولدی
وابتدا رحلت شتاء حبشه ورحلت صیفی شامه سنت
ایدن بو ایدی وهاشمك مناقبی بین الانام مشهوره
ومحاسنی کتب سیرده مسطوره در وقتا کیم قیصر روم
انجیلده انك صفتنی کوردی قزینی اکا اولندرمك دیلدی
هاشم اندن ابا وامتناع ایلدی وامام علینك رضی الله
عنه والده‌سی فاطمه رضی الله عنها بونك اسد نام
اوغلیدر قزیدروا اول غزه ده وفات ایتدی نته کیم مطرود
بن کعب اکا اشارت قلدی ... شعر
وهاشم فی ضریح عند بلقعة • تسفی الریاح علیه وسط غزات
عبد مناف لقبدر واسمی مغیره‌در وکنیه‌سی ابو عبد شمسدر
وعبد شمس عبد منافك اوغللرندن برینك اسمیدر زیرا
انك هاشمدن غیری اوچ اوغلی اولدی بلادری دیرکه زیرا
ابن اسلمدن رضی الله عنه مرویدر حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم برجاریه‌یی اشتدی که انشاد ایدر شعر
کانت قریش بیضة فتفلقت • فالمح خالصة لعبد الدار •

حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم حضرت ابو بكر رضى
الله عنه شاعر بويلمى ديدى حضرت ابو بكر بيوردیكه بويله
ديمدى بلكه اول لعبد مناف ديدى حضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم بيوردیكه امرديد وكك كبيد ربلادری
ديركه مغيره نك حجره سنده بر كتاب بولندى واندە قريشه
خدانك تقوا سيله وصلهٔ رحم ايله وصيّت ايتدي
معلوم اوله كيم هاشم ايله عبد شمس اكيز دوغديلر وعبد
شمس هاشمدن اوّل طوغدى وبرينك بارمغى اخروك
جبهه سنه ملتصق ايدى نزع اولندقده مكانى قانندي
بونلروك وياخود اولادلرينك ارالرنده قان اولور
ديندى فى الواقع اويله اولدي وابتدا منافرت هاشم
ايله قرد شى عبد شمسك اوغلى اميّه بيننده واقع اولدى
نته كيم تفصيلى كتب تواريخده مذكوردر واوين سيرده
مسطوردر وبو معنا بياننده بخصوصه تقى الدين
احمد بن على المقريزينك النزاع والتخاصم فى ما بين امية
وبنى هاشم نامنده بر كتابى واردر مراد ايدن مراجعت
ايلسون **شرح غريب البيت** تغلّقت تشقّقت ديمكدر
وتشقق يارلمق معناسنه در صاحب قاموس ديركه
فلقه يفلقه شقه كفلّقه فانفلق وتفلّق انتهى مح
ميمك ضمى وحاء مهمله نك تشديديله يومرده نك
صاريسنه ديرلر صاحب قاموس ديركه المحّ بالضم

خالص كل شئ وصفرة البيض كالمحّة **قصى** قافك ضمى وصاد
مهمله نك فتحيله قصى لفظنك تصغيريدر قصو بعد معناسنه
دروا قصى ابعد ديمكدر اول والده سيله بلاد قضاعه ده
قومندن بعيد اولمغين بو لقب ايله ملقب اولدى واسمى
زيددر وياخود مجمعدر قال صاحب القاموس وقصى
بن كلاب اسمه زيد او مجمع انتهى **شعر**
ابوكم قصى كان يدعى مجمعا ❁ به جمع الله القبائل من فهر
وحجابت وسقايت ولوا ورفادة وندوة انده ايدى
ودار ندوه ندوه اول بنا ايلدى ندوه لغتده اجتماع
معناسنه در وقريش مشورة ايچون انده جمع اولدقلريچون
اكا دار الندوه ديديلر **پس** نكاح اولمق لازم كلسه انده
اولوردى وجنكه لوا عقد اولنمق اقتضا ايلسه انده عقد
اولنوردى واني قصى وياخود بعض اولادى عقد ايدردى
وقصى وفاتندن اول مكارمنى اولادى بيننده تقسيم
ايتدي سقايت وندوتى عبد منافه ويردى **پس** نبوة وثروة
آنده ايدى ولوا ايله حجابتى عبد الداره ويردى ورفادتى
عبد العزى يه اعطا ايلدى **فائده** ثروة كثرة مالدر ورفادة
اعانت معناسنه در وبونده رفادتدن مراد شولسنه
دركه جاهليتده قريش انكله تعاون ايدرلردى ما بينلرنده
مال اخراج ايدوب انكله حجاجه بيجك واوزم صاتون
الورلردى صاحب قاموس ديركه الرفادة شئ تترافد به

قريش في الجاهلية تخرج فيما بينها ما لابد للحاج طعاماً
وزبيباً انتهى وانك عبد منافدن غيري اوچ اوغلي وايكي
قزي اولدي ومكه ده وفات ايدوب حجونده دفن اولندي
معلاة مكه ده برطاغك اسميدر قال صاحب القاموس
الحجون جبل بمعلاة مكه انتهى **كلاب** كسر كاف ايله وتخفيف
لام ايله كلبك جمعي وكلاب دن منقول لقبدر وبو
نقلك وجهندن برنيجه وجه ذكر اولنمشدر اقربي
اولدركه اول كلاب ايله صيده سوردي وانلردن چوق
نسنه جمع ايتمشيدي وكلاب ايله اول بر قومك اوزرينه
اوغرادقده بو ابن مره نك كلابيدر ديرلر ايدي پس
لفظ كلاب بو جهتدن اكا لقب اولدي واسمي حكيمدر
نته كيم بعض عرب انك مدحنده ديمشدر **شعر**
حكيم بن مرة ساوى الورى ✤ ببذل النوال وكف الاذى
وكنيه ابو زهره در وزهره زانك ضمي وهانك سكونيله
وقصينك برادريدر وكلابك قصي ايله زهره دن
غيري اولادي يوقدر وزهره سابقا ذكر اولندي وعمي
اوزره حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم والده سي
امنه جانبندن دده سيدر **مره** ميمك ضمي وراءنك
تشديديله مضبوطدر واول قوت معناسنه اولان
مره دن منقول علمدر وكنيه سي ابو يقظه در ويقظه
مثنا تحتيه وقافك وظاء معجمه نك فتحه لريله مره نك

اولادنده

اولادندن برينك اسميدر زيرا انك اوچ اوغلي اولمشدر
بري كلابدر وبري يقظه دركه انكله كنيه لنمشدر وبري تيمدركه
اول حضرت ابو بكرك رضي الله عنه قومي وقبيله سيدر پس
ابو بكر رضي الله تعالى عنه وحضرت رسول الله صلى الله عليه
نسبده مره ده جمع اولورلر **كعب** كعب انساندن منقول علمدر
انك قومنك اوزرينه علو رفعتي وانلرده شرف وعزتي
ايچون بو اسمله تسميه اولندي وكنيه سي ابو هصيصدر
مهملتين ايله نصير وزني اوزره وهصيص انك اولادندن
برينك اسميدر زيرا كلابدن غيري انك ايكي اوغلي ولدي
بري هصيصدركه انكله مكنيدر وبري عديدركه اول حضرت
عمرك رضي الله عنه قومي وقبيله سيدر پس حضرت عمر رضي
الله عنه وحضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم نسبده •
كعبده جمع اولورلر **لؤي** لامك ضمي وهمزه نك فتحيله ضبط
اولنمشدر واول اصلنده لاينك تصغيريدر ولاي لغتده
ابطاء واحتباس معناسنه در ولؤي اسميدر وكنيه سي ابو
كعبدر **فائده** معلوم اوله كيم اسماء منقوله ده ديرلركه
منقول عنه ايله منقول اليه بيننده مناسبت مرعيه دكلدر
اما القابده مرعيه در وبونك كعبدن غيري ابن هشام
ذكر ايتدوكي اوزره اوچ ومصنف ذكر ايتدوكي اوزره التي
اوغلي اولدي **غالب** غلب يغلب فعلندن مأخوذ اسم
فاعلدن منقول علمدر وكنيه سي ابو تيمدر زيرا بونك لؤيدن

غیری تیم نامنده بر اوغلی واردر وانوکله کنیه لنمشدر
فهر فانک کسری وهانک سکونیله ضبط اولنمشدر فهر
لغتده جوز کسر ایده جک دکلو و یا خود الی طلوسی مقداری
طاشک اسمیدر صاحب قاموس دیرکه الفهر بالکسر الحجر
قدر ما یدق به الجوز او ما یملاء الکف و یؤنث ج افهار و فهور
و قبیلة من قریش انتهی و قریش بر قولده سابقا ذکر اولندوغی
اوزره بودر پس بونک ما قبلی کنانیدر قریشی دکلدر
و بونک غالبدن غیری اوج اوغلی اولمشدر مالک ملک
یملکدن مأخوذ اسم فاعلدن منقول علمدر و کنیه سی
ابو الحارثدر و بونک فهردن غیری اوغلی یوقدر النضر
نونک فتحی و ضادک سکونیله لقبدر و بو نکله ملقب
اولماسی وجهنک و جمالنک نضارتیچوندر و اسمی قیسدر
و کنیه سی ابو یخلددر مثناة تحتیه مفتوحه و لام مضمومه
ایله و یخلد مالکک برادریدر و بونک مالک ایله یخلددن
غیری اولادی اولمدی کنانه کسر کافله و ایکی نونله اوق
قوبیجق تنسنه نک اسمی اولان کنانه دن منقول علمدر کنانه
اوقی ساتره اولدوغی کبی بودخی قومنک اوزرینه ستر
اولدوغیچون بو اسمله تسمیه اولنمشدر و کنیه سی ابو النضردر
دیرلرکه کنانه شیخ عظیم القدر ایدی و علمی و فضلی ایچون
عرب اکا حج ایدرلردی و انک نضردن غیری اوج اوغلی
اولدی خزیمه خانک ضمی و زاء معجمه نک فتحیله مصغر

خزمه دن منقول علمدر و خزمه خاء معجمه نک فتحی و زانک
سکونیله خزمک واحدیدر و خزم شک کبی بار موق معناسنه در
قال صاحب القاموس خزمه یخزمه شکه انتهی و اسمی منقول
عنه ایله منقول الیه بیننده مناسبت لازم دکلدر نته کیم
سابقا بیان اولنمشدر و کنیه سی ابو اسددر و اسد
اوغللرندن برینک اسمیدر زیرا انک کنانه دن غیری اوج
اوغلی اولمشدر ابن عباسدن رضی الله عنهما بر اثرده وارد
اولدیکه خزیمه ابراهیم علیه السلامک ملتی اوزرینه وفات
ایندی نته کیم سابقا بیان اولندی مدرکه میمک ضمی
و دالک سکونی و رانک کسری ایله ادرک یدرکدن
یعنی افعال بابنک فعل مضارعندن مأخوذ اسم فاعلدن
منقول لقبدر و تا مبالغه ایچوندر و اسمی عمرودر علی الصحیح
و کنیه سی ابو هذیلدر و ابو خزیمه دخی دینور و بونک
خزیمه ایله هذیلدن غیری اولادی اولمدی و مدرکه ایله
ملقب اولنماسنک حکمتی ترجمهٔ الیاسده ذکر اولنور
الیاس قسطلانی مواهبده دیرکه الیاس کسر همزه ایله قول
انباریده و فتحله قول قاسم بن ثابتده ضددر و لام
تعریف ایچوندر و همزه وصل ایچوندر و سهیلی دیرکه بو قول
اصحدر انتهی و مشهور اولان اولدرکه الیاس اسمدر و کنیه سی
ابو عمرودر صاحب قاموس دیرکه و الیاس بن مضر بن
نزار اول من اصابه الیاس محرکة ای السل و مادهٔ سلده

دیرکه السّلة بالفتح والسّل بالکسر والضمّ وکغراب قرحه
یحدث فی الرئة وذوات الجنبا وزکام ونوازل اوسعال
طویل انتهی ابن زبیر دیرکه الیاس بالغ اولدقده بنی اسمعیلك
اوزدلرینه پدرلرینك طریقت وسیرتلرنده تغیر وتبدیل
ایتدکلری اموری انکار ایتدی وانك فضلی وشرفی انلروك
اوزرلرینه ظاهر اولدی وانلر اکا راضی اولدیلر پس
اول انلری پدرلرینك طریقلرینه ردّ ایلدی ودائما اهالی
عرب لقمان کبی وامثالی کبی اهل حکمة اولنان تعظیم ایدرلردی
ابن دحیه دیرکه اول پدرینك وصیسی ایدی وجمال بارع
صاحبی ایدی والیاسك مؤمن اولدوغی برحدیث شریفده
وارد اولدی واول حدیثی سهیلی روایت ایتدی نتهکیم
سابقا بیان اولندی معلوم اوله کیم الیاسك اوچ اوغلی
اولدی برینه عمرو وبرینه عامر وبرینه عمیر دینوردی
والده لرینك اسمی لیلی بنت حلوان بن عمران ایدی برکون
الیاس انلرایله اوتلاغه چقدی حکمت الهی دوه لری
برطوشاندن اورکوب قچدی وعمرو دوه نك اردنه دوشوب
یتشدی پس اکا مدرکه دینیدی وعامر طوشانی صید ایدوب
طبخ ایتدی پس اکا طابخه دینیدی وعمیر اوبایه کیروب
کیزلندی پس اکا قمعه دینیدی ووالده لری سکردوب
اردلرینه دوشدی والیاس اکا این تخندفین دیو سؤال
ایتدی یعنی نره یه سکردوب کیدرسن دیدی اول سزکیده جگی

بن اردکرجه سکردورم دیو جواب ویردی پس اکا
خندف دینیدی مضر میمك ضمی وضاد معجمه نك فتحیله
ماضردن معدول لقبدر واسمی عمرودر وکنیه سی ابو
الیاسدر وانك الیاسدن غیری عیلان نامنده براوغلی
اولدی والیاسك ملة ابراهیم علیه السلام اوزره
اولدوغی احادیثده وارد اولدی نتهکیم ذکری تقدم
ایتدی مضر مضر اللبن قوللرندن مأخوذدر دیو غزتجین
اکشسه وبیاضله ولسه مضر اللبن دیرلر صاحب قاموس
دیرکه مضر اللبن والنبیذ مضرا ویحرك ومضودا کنصر
وفرح وکرم حمض وابیض فهو مضر ومضر وماضر ومضر بن
نذار کزفر ابو قبیله وهو مضر الحمراء وتقدم فی ج م د سمیه
لوقوعه بشرب اللبن الماضر ولبیاض لونه انتهی نزار کسر
نون وتخفیف زا ایله نزردن مأخوذدر ونزر قلیل
معناسنه در پدری معدّ انك حین ولادتنده ایکی
کوزلرینك اورتاسنده حضرت رسول اللهك صلی الله
علیه وسلم نورنی مشاهده ایلدی زیرا حضرتك نور شریفی
صلبیدن صلبه نقل ایدردی واندن معدّ زیاده مسرور
اولدی وچوق نسنه بوغازلری ومساکینه یدردی
وبو مولودك حقنده بو معنی نزر وقلیلدر دیدی
بوسببدن اول بو اسمله تسمیه اولندی وانك مضردن
غیری ایکی اوغلی اولدی معَدّ میمك وعینك فتحه لری

و دالك تشديدی ایله عددت الشیء اعده عدا لفظنده
منقول علمدر وکنیه سی ابو قضاعه در و بعضیلر عندنده
ابو نزار در و انك نزاردن غیری اوج اوغلی ولدی صاحب
قاموس دیرکه معد حی ویؤنث وهو معدی ومنه تسمع
بالمعیدی انتهی ومعدك ابراهیم علیه السلامك
ملتی اوزره اولدوغی ابن عباسدن رضی الله عنهما
وارد اولدیغنه کیم سابقده ذکر اولندی عدنان
عینك فتحی و دالك سکونیله عدن بالمکان قوللرندن
مأخوذ اسمدر عدن بالمکان اقام به دیمکدر وکنیه سی
ابو معددر و عدنانك معددن غیری عك نامنده بر اوغلی
اولدی وکذلك عدنانك ابراهیم علیه السلامك ملتی
اوزره اولدوغی ابن عباسدن رضی الله عنهما وارد اولدیغی
نته کیم ذکری مرور ایتدی و سابقا ذکر اولندوغی اوزره
حضرت رسول الملك صلی الله علیه وسلم نسب شریفی عدنانه
دك متفق علیه در وانده اختلاف یوقدر اختلاف
عدنانك ما فوقنده در شعر
وکم اب قد علا بابن ذی شرف • کما علت برسول الله عدنان
اُدّ همزه نك ضمی و دالك تشدیدی ایله ضبط اولنمشدر •
اُدَد همزه ضمی و دال مهمله اولینك فتحی وضمیله ضبط
اولنمشدر صاحب قاموس دیرکه اُدُد کعُمَر مصروفا ••
وبضمتین ابو قبیله الیسع قرآن عظیمده مذکور اولان

پیغمبرك اسمی اوزره در صاحب قاموس دیرکه سیع کیضع
اسم اعجمی ادخل علیه ان ولا تدخل علی نظایره کیزید ویزید وفریغ
واللیسع بلامین انتهی الهَمَیْسَع جوهری دیرکه الهمیسع
الرجل القوی صاحب قاموس دیرکه الهمیسع کسمیدع
القوی الذی لا یصرع و دیرکه السمیدع بفتح السین والمیم
بعدها مثناة تحتیة ومهملة مفتوحة ولا تضم السین لانه
خطاء السید الکریم الشریف السخی الموطأ الاکناف والشجاع
انتهی سلامان مصنف دیرکه بونك ترجمه سنه واقف
اولمدم نبت نونك فتحیله ضبط اولنمشدر و نابت دخی
دینور حَمَل حاء مهمله نك و میمك فتحه لریله مضبوطدر
قَیْذَار ذال معجمه واخرنده راء مهمله ایله ضبط اولنمشدر
سهیلی دیرکه تفسیری صاحب الابل دیمکدر زیرا اول ابل
اسمعیل علیه السلامك صاحبی ایدی مُقَوَّم میمك ضمیله
مضبوطدر بالاتفاق و واونده اختلاف اولندی بعضیلر
فتحه ایله در دیدیلر و بعضیلر کسره ایله ضبط ایتدیلر
نَاحُور نون ایله وحاء مهمله ایله ضبط اولنمشدر تَیْرَح
مثناة فوقیه مفتوحه و مثناة تحتیه ساکنه بعدها
راء مفتوحه وحاء مهمله ایله ضبط اولنمشدر و تارح دخی
دینور الف ایله یَعْرُب مثناة تحتیه مفتوحه و عین مهمله
ساکنه بعدها راء مضمومه و باء موحده ایله ضبط
اولنمشدر یَشْجُب مثناة تحتیه مفتوحه و شین معجمه

ساكنه بعد ها جيم مضمومه و باء موحده ايله ضبط اولنمشدر
نابت نون ايله اصلده نبت فعلندن اسم فاعلدر اسمعيل
اسم اعجميدر سهيلى ديركه تفسيرى مطيع الله ديمكدر واول
حق تعالى حضرتلرينك پيغامبريدر صلى الله عليه وسلم وحق
تعالى انى جرهمدن احوالنه وارض حجازده عمالقه ارسال
ايلدى وانلرك بعضيسى ايمانه كلدى وبعضيسى كافر اولدى
وابتدا بنى ادمدن بو اسمله تسميه اولنان اول ايدى بنى
ادمدن ديدك زيرا ملائكه ده اسمعيل واردركه اول ملائكه
سماء دنيانك اميريدر و ابتدا عربيه بينه ايله نطق ايدن
اسمعيل عليه السلامدر معلوم اوله كيم بر حديث شريفده
وارد اولديكه اسمعيل عليه السلام عربيتى جرهمدن اوكرندى
و بر حديث شريفده واقع اولديكه ابتدا عربيه ايله نطق
ايدن اسمعيل عليه السلام ايدى پس ايكى حديث بيننده
تعارض واقع اولدى و بر حديث شريفده اول من فتق الله
لسانه بالعربية البينة اسمعيل واقع اولدى حافظ ابن حجر
ديركه بو قيد ايله يعنى بينه قيديله ايكى خبر بينى جمع اولنور
پس اسمعيل عليه السلامك عربيه ايله نطقده اوليتى
بياننده خ زياده لك حسبيله در اوليته مطلقه دكلدر
پس اول اصل عربيتى جرهمدن تعلمندن صكره حق تعالى
اكا عربيه فصيحه الهام ايلدى و اسمعيل عليه السلام
انكله نطق ايتدى معلوم اوله كيم ذبيحده اختلاف اولندى

بعض علما اول اسحق عليه السلامدر ديدى امام مالك
رضى الله عنه بونى اختيار ايتدى و بو معنى اهل كتابدن
نقل اولندى واكثر علما ذبيح اسمعيل عليه السلامدر ديديلر
ابو حنيفه و شافعى رضى الله عنهما بونى اختيار ايتديلر •

انشد بعضهم

ان الذبيح هديت اسمعيل • نطق الكتاب بذاك والتنزيل •
شرف به خص الاله نبيا • وابانه التفسير والتأويل •
حضرت شيخ القول الفصيح فى تعيين الذبيح نامنده بر
رساله تاليف ايتدى و انده دلائل فريقين على التفصيل
بيان ايلدى و اخرنده ديديكه وجزم بهذا القول القاضى
عياض فى الشفاء والسهيلى فى التعريف والاعلام وكنت
ملت اليه فى التفسير وانا الان متوقف على ذلك انتهى •
بهذا القول لفظندن مرادى ذبيح حضرت اسحق عليه السلام
اولدوغيدر ابراهيم اسم عجميدر معناسى اب راحم
ديمكدر و اكثر محققين انك اسم جامد اولدوغنه ذاهب
اولديلر و اول حق تعالى حضرتلرينك پيغامبريدر و خليليدر
و كندودن صكره كلن پيغمبرلرك صلوات الله عليهم
و سلامه پدرلريدر و اول بزوم پيغامبريمزدن غيريلرك
افضليدر حافظ عماد بن ابن تاريخنده بونكله جزم ايتدى
و انك اوزرينه دليل ذكر ايلدى بزار و امام و حاكم مسلم
شرطى اوزره سنديله ابى هريره دن رضى الله عنه •

روایت ایدرلرکه قال خیار بنی آدم نوح وابراهیم وموسی
وعیسی ومحمّد وخیرهم محمّد ثمّ ابراهیم وبونک کبی سوز
دینمز الّا توقیفدن پس اول حکم مرفوع عدّه در ذهبی
عقیده سنده وحضرت شیخ نقایه سنده بونکله جزم
ایتدیلر وابراهیم علیه السّلام خلقت آدم علیه السّلامدن
ایکی بیک ییلک باشنده دوغدی وابراهیم ایله نوح علیه
السّلام ما بینی اون قرن ایدی انی مستدرکده حاکم
واقدیدن روایت ایتدی وطبرانی رجالی ثقات سندیله
ابی امامه دن رضی الله عنه روایت ایتدیکه انّ رسول
الله صلّی الله علیه وسلّم قال بین ابراهیم ونوح عشرة قرون
واوّل ابراهیم علیه السّلام سریانیه ایله تکلّم ایدردی
نمروددن قچوب نهره کیردکده عبرانیه ایله تکلّم ایتدی
بیانی اولدرکه ابراهیم علیه السّلام نمروددن فرار ایتدکده
نمرود انک طلبنه آدملر کوندردی وقچنکم سریانیه تکلّم
ایدر بر کیمسنه بوله سکز انی بکا دوندریکز دیدی انلر
ابراهیم علیه السّلامه یتشوب انی سویلتدکلرنده حق
تعالی انک لسانی سریانیه دن عبرانیه تحویل ایتدی
وتحویل نهر عبوری حیننده واقع اولمغین عبرانیه
تسمیه اولندی واما سریانیه نک وجه تسمیه سنده
دینلدیکه حق تعالی آدم علیه السّلامه اسمائی تعلیم
ایتدکده سرّا تعلیم ایتدی وملائکه نک اوزرینه انک

فضلنی

فضلنی وخلافته استحقاقنی اظهار مراد ایتدکده انی انلر
ایله ناطق قلدی **تارخ** مثنّاة فوقیّه وراء مهمله مفتوحه
بعدها حاء مهمله ایله ضبط اولنمشدر **معلوم اولکم** تارحک
علما بیننده اختلاف واقع اولدی بعضیلر دیدیلرکه آزر
ابراهیم علیه السّلامک پدرینک اسمیدر وبعضیلر
دیدیلرکه پدرینک وآزر عمسنک اسمیدر والصّحیح
هو الثّانی کما تقدّم **ناحور** نون ایله وحاء مهمله مضمومه ایله
ضبط اولنمشدر وبو سابقا ذکر اولنان ناحورک غیریدر
شاروخ شین معجمه وراء مهمله مضمومه وواو ساکنه
وخاء معجمه ایله ضبط اولنمشدر **راعو** راء مهمله مفتوحه
وغین معجمه مضمومه ایله ضبط اولنمشدر وارغو دخی
روایت اولندی همزه نک فتحی وراءنک سکونی وغین
معجمه نک ویاخود مهمله نک ضمّیله **فالخ** فا ایله ولام
مفتوحه ایله صکره خاء معجمه ایله ضبط اولنمشدر وفالغ
دخی دینور غین معجمه ایله **عَیبَرُ** عین مهمله مفتوحه ومثنّاة
تحتیه ساکنه بعدها موحّده مفتوحه وراء مهمله ایله ضبط
اولنمشدر جعفر وزنی اوزره وعابر دخی دینور الف ایله
تنبیه سهیلی وتوزری طبریدن روایت ایدرلرکه عامر ایله
فالخ بیننده برجد واردرکه اسمی قینادر ولفظ توزرقینن
در قاف مفتوحه بعدها مثنّاة تحتیه وایکی نون ایله انک
توراتده ذکری ترک اولندی زیرا اول ساحر ایدی بعضیلر

دیدیلر که ابن حزم طبری یی تعقب ایتدی شونکله کیم اول
بالاجماع توراتده ثابتدر **شالخ** شین معجمه ولام مفتوحه وخاء
معجمه ایله ضبط اولنمشدر و **ارفخشد** فتح همزه وراء مهمله
ساکنه وفاء مفتوحه وخاء معجمه ساکنه وشین معجمه
مفتوحه ودال مهمله ایله ضبط اولنمشدر وابن حجر دیرکه
انفخشد دینور نون ایله **سام** سین مهمله وتخفیف میم
ایله ضبط اولنمشدر امام احمد وترمذی وحاکم سمره ابن
جندبدن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم سام ابو العرب وحام ابو الحبش
ویافث ابو الروم ترمذی بو حدیثی تحسین ایتدی وحاکم
تصحیح ایلدی **نوح** اسم اعجمیدر علی الصحیح ومشهور اولان
صرفیدر واول حق تعالی حضرتلرینک پیغمبریدر وادم ثانیدر
زیرا ادم علیه السلامک عقبی نوح علیه السلامدندر
وحق تعالی ایات عدیده ده انی مدح ایتمشدر ابن قتیبه دیرکه
نوح نجار ایدی وقتاکیم اولاد قابیل فسادی اکثار ایتدیلر
حق تعالی انلره نوح علیه السلامی ارسال ایتدی ونوح علیه
السلام طقوز یوز ییل انلری دینه دعوت ایلدی وعذاب
خدادن قورقوتدی انلر اصلا فسادلرندن واز کلمدیلر
ونوح علیه السلامک کلامنی قولاقلرینه قومادیلر
وانونک نبوت ورسالتنه ایمان کتورمدیلر بلکه اول
انلری طریق حقه دعوت ایتدکجه انلر فسادلرینی زیاده

ایتدیلر

ایتدیلر نته کیم حق تعالی کلام قدیمنده نوح علیه السلامدن
حکایت ایدوب بیورور رب انی دعوت قومی لیلا ونهارا فلم
یزدهم دعائی الا فرارا وقتاکیم نوح علیه السلامک قومی
دعوتی وانلرک نوح علیه السلامه جفالری اوزالدی
نوح علیه السلام جناب عزته نیاز ایلدی حق تعالی قومندن
ایمانه کلنلردن غیری برکیمسنه ایمانه کلمزدیو اکا وحی ایتدی
چونکه حق تعالی نوح علیه السلامه اصلاب وارحامده مؤمن
قلمدوغندن خبر ویردی پس نوح علیه السلام انلرک
اوزرلرینه دعا ایدوب رب لا تذر علی الارض من الکافرین
دیارا انک ان تذرهم یضلوا عبادک ولا یلدوا الا فاجرا
کفارا ایله اولیجق حق تعالی اکا اتخاذ سفینه ایله امر ایلدی
نوح علیه السلام یارب خشب قانده دردیدی حق تعالی
اکا غرس شجر ایله امر ایتدی **پس** اول انک اوزرینه قرق ییل کچدی
ونوح علیه السلام انلره بددعا فراغت ایتدی وحق تعالی
انلرک عورتلرینک رحملرینی عقیم ایلدی اندن صکره اصلا
اوغلانلری اولمادی **وقتاکیم** شجر تمام بیودی حق تعالی نوح علیه
السلامه انک قطعیله وتجفیفیله وانی کمی یاپمغله امر ایلدی
وکمینک کیفیت صنعتی اکا تعلیم ایتدی وکمینک طولی
سکسان ذراع وعرضی اللی ذراع وسماده سمکی وتوز ذراع
ایدی وابن عباسدن رضی الله عنهما مرویدرکه انک طولی
التیوز ذراع ایدی وحق تعالی اکا حیواندن هر جنسندن

كميه برچفتي المغه امر ايتدي وكميده اهل يماندن بر روايتده
يدي وبر روايتده سكز وبر روايتده اون وبر روايتده يتمش
ايكي وبر روايتده سكسان كيمسنه وار ايدي والله اعلم •
لامك ميم مفتوحه ايله واخرنده كاف ايله ضبط اولنمشدر
متوشلخ ميم مضمومه ومثناة فوقيه مشدده مضمومه
وبعدها واو ساكنه وشين معجمه مفتوحه ولام ساكنه
وبعدها خاء معجمه ايله ضبط اولنمشدر خنوخ خاء معجمه
مفتوحه ونون مضمومه وبعدها خاء معجمه ايله مضبوطدر
وزني ثموددر وبونكيچون ادريس عليه السلام درديلر
حاكم مستدركده سند واهي ايله وهبدن روايت ايدركه
اكا ادريس عليه السلامدن سؤال اولندي اول ديديكه
ادريس عليه السلام نوح عليه السلامك يدرينك
دده سيدر ودينوركه اول نوح عليه السلامك دده سيدر
حافظ ابن حجر ديركه قول اول اولى در وبعضيلر ادريس
عليه السلام نوح عليه السلامك دده سي اولدوغنه
اوزرينه اجماع نقل ايتديلر ابن حجر ديركه بونقلده نظر
واردر عبد بن حميد وابن ابي حاتم اسناد حسن ايله
ابن مسعوددن رضي الله عنه روايت ايدرلركه اولديكيم
الياس ادريسدر ويعقوب اسرائيلدر وابن عباسدن
رضي الله عنهما سند ضعيف ايله بونك كبي روايت اولنور
پس الياس ادريس عليه السلام اوليجق لازم كلوركه اول

نوح عليه السلامك اولادندن اولوب نوح عليه السلام
انك اولادندن اولميه زيرا حق تعالى سوره انعامده بيوردكه
ونوحا هدينا من قبل ومن ذريته داود وسليمان الى ان قال
وعيسى والياس پس بو آيه كريمه الياس عليه السلام نوح عليه
السلامك اولادندن اولدوغنه دلالت ايتدي كرك
من ذريته قولنده اولان ضمير نوح عليه السلامه راجعدر
ديه لم وكرك ابراهيم عليه السلامه راجعدر ديه لم
زيرا ابراهيم عليه السلام نوح عليه السلامك ذريتندن
در پس ابراهيمك ذريتندن اولان نوحك ذريتندن
اولور لا محاله حاكم مستدركنده ديركه نوح ايله ادريسده
اختلاف اولندي بعضيلر ديديلركه ادريس نوحدن
اولدر وبعضيلر ديديلركه اندن صكره در واكثر صحابه
بونك اوزرينه در قاضي ابو بكر ابن العربي ديركه ادريس
نوحك دده سي دكلدر بلكه اول بني اسرائيلدندر • زيرا
الياسك بني اسرائيلدن اولدوغي وارد اولدي وبونك
اوزرينه ليله اسراده انك حضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم مرحبا بالنبي الصالح والاخ الصالح قوليله
استدلال ايلدي زيرا اول اكر حضرتك اجدادندن اولسيدي
ابراهيم عليه السلام ديدوكي كبي لابن الصالح ديردي
مصنف ديركه بو استدلال جيد دكلدر لكن اندن جواب
ويريلور شونكله كيم اني تواضع وتلطف طريقي اوزره

دیدي واول قائلك زعم ایلدوكی نسنه ده نصّ كلدراكا
نوویا اشارت ایتمشدر یَرَدْ مثنّاة تحتیهٔ مفتوحه ورآء
مهملهٔ ساكنه وبعدها دال مهمله ایله ضبط اولنمشدر مهلائیل
میم مفتوحه وهاء ساكنه وبعدها لام والف ایله ضبط اولنمشدر
ومهلیل دخی روایت اولنمشدر لام مفتوحه دنصكره یانك
كسری وسكونیله قَیْنَنْ ومثناة تحتیهٔ ساكنه وبعدها
نونین ایله ضبط اولنمشدر واوّلی مفتوحه در و وزنی
جعفردر وقینان دخی دینور الف ایله یانش مثناة تحتیه
ونون مفتوحه وبعدها شین معجمه ایله ضبط اولنمشدر
شیث شین معجمهٔ مكسوره ومثنّاة تحتیهٔ ساكنه
وبعدها مثلثهٔ ایله ضبط اولنمشدر وشیث آدم علیه
السّلامك اولادنك اجمل وافضلی وكندویه اشبه
واحبّی وانك وصیسی وولیعهدی ایدی آدم علیه السّلام
كنیه سی ابو البشردر واول سریانیدر وبعضیلر عندنده
عربیدر جوهری بونكله جزم ایتدی ومطلعده بوندن
غیریسنی روایت ایتمدي ثعلبی خدانك جلّ ذكره خلقتني
مِنْ نَارٍ وخلقته مِنْ طِينٍ قولنده دیركه علما دیدیلركه
عدو الله نارك طینه اوزرینه فضیلتنده برنیجه
وجهله خطا ایلدي وجه اوّل اولدركه جوهر طینك
شانی سكون ورزانت ووقار وحِلم واناءة دروا ول آدم
علیه السّلامك توبه سنه وتواضعنه سبب دیس اول

ادم علیه السّلامه مغفرت واجتبا وهدایه ایراث ایتدی
وجوهر نارك شانی طیش وخفة وارتفاع وحدّت در ●
واول ابلیس علیه اللّعنه نك استكبارینه سبب دیس اول
اكا لعنت وهلاكه باعث اولدي وجه ثانی اولدركه جنّت خاكی
مسك اولمغله موصوفدر واندهنار اولدوغی منقولدكلدر
وجه ثالث اولدركه نار سبب عذابدر وطین سبب عذاب
دكلدر وجه رابع اولدركه طین جمیع اشیایه سببدر ونار
تفرّق اشیایه سببدر وصحیح مسلمده حضرت رسول الهدی
صلّی الله علیه وسلّم وارددركه حق تعالی آدم علیه السّلامی
جمعه كونی خلق ایلدي وكتب تواریخده مشهوردركه اول
بیك ییل معمّر اولدی والله اعلم فصل ثالث حضرت رسول
اللهك صلّی الله علیه وسلّم انا ابن العواتك والفواطم
بیانیدر سعید بن منصور وطبرانی وابن عساكر سیابه
بن عاصمدن رضی الله عنه روایت ایدرلركه قال قال رسول
الله صلّی الله علیه وسلّم انا ابن العواتك من سلیم بو حدیث
شریفك سند ینك رجالی ثقاتدر وانی حافظ ضیاء
الدین المقدسی تصحیح ایتدي سیابه مهملهٔ مكسوره ومثنّاة
تحتیهٔ مخففه وبعدها باء موحّده ایله ضبط اولنمشدر ●
وابن عساكر قتاده دن مرسلاً روایت ایدركه حضرت رسول
الله صلّی الله علیه وسلّم بعض غزواتنده بیوردیكه انا النبیّ
لا كذب انا ابن عبد المطّلب انا ابن العواتك معلوم اولكم

عواتك عاتكه نك جمعیدر وعاتكه حضرت رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم جدّاتندن طقوز خاتونك اسمیدر •
قال صاحب الصحاح والقاموس العواتك فی جدات النبی
صلی الله علیه وسلم تسع ثلاث من سلیم بنت هلال امّ جدّ
هاشم وبنت مرة بن هلال امّ هاشم وبنت الاوقص بن مرة بن
هلال امّ هلال ام وهب بن عبد مناف والبواقی من غیر بنی
سلیم انتهی صاحب نهایه دیرکه العواتك ثلاث نسوة کنّ
امّهات النبی صلی الله علیه وسلم احدیهن عاتکه بنت هلال
بن فالج بن ذکوان وهی امّ عبد مناف بن قصی والثانیة عاتکه
بنت مرة ابن هلال بن فالج وهی ام هاشم ابن عبد مناف
والثالثة عاتکه بنت الاوقص بن مرة ابن هلال وهی ام وهب
ابی آمنه امّ النبی صلی الله علیه وسلم فالاولی من العواتك
عمة الثانیة والثانیة عمة الثالثة انتهی پس عاتکه بنت
هلال صاحب نهایه ذکر ایتدوکی اوزره عبد مناف
ابن قصینك والدهسیدر وصاحب صحاح ایله صاحب
قاموس ذکر ایتدکلری اوزره عبد منافك والدی
قصینك والدهسیدر والله اعلم ابن عساکر سندیله
روایت ایدرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم یوم
احدده دیدیکه انا ابن العواتك والفواطم فواطم فاطمه نك
جمعیدر وفاطمه حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم
جدّه لرندن اوچ ویاخود یدی ویاخود اون درت خاتونك

اسمیدر

اسمیدر وابن سعد دیرکه فواطم حضرت رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم جدّاتندن اوچ خاتوندر وصاحب
قاموس بیوردکه والفواطم اللاتی ولدن النبی صلی الله علیه
وسلم قرشیة قریشیتان خ وقیسیتان ویمانیتان وازدیة
وخزاعیة انتهی پس صاحب قاموس قولی اوزره فواطم
یدی اولور وابن عساکر دیرکه حضرت رسول اللهك صلی
الله علیه وسلم جدّاتندن عواتك اون درت خاتوندر
اوچی قرشیه در دردی سلیمیه در وایکیسی عدویه در
وبری هذلیه در وبری قحطانیه در وبری ثقفیه در وبری
اسدیه در وبری قضاعیه والله اعلم باب رابع علمادن
رضی الله عنهم حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم
ابوینی ناجیلردر دینلروك دلیللرینك وکیفیت نجاتلرینك
اختلافلرینك بیاننده در معلوم اوله کیم اکثر علما رحمهم الله
تعالی حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم ابوینی ناجی
اولدقلرنده اتفاق ایتدیلر لکن اول نجاتك طریقیله
اولدوغنده اختلاف ایلدیلر بعضیلر دیدیلرکه انلر اهل
فترتدن اولدقلری مقرردر واهل فترت فقهادن شافعیه
واهل اصولدن اشاعره عندلرنده ناجیلردر وبعضیلر
دیدیلرکه انلر جدلری ابراهیم علیه السلامك دین وملتی
اوزره ایدیلر وبعضیلر دیدیلرکه حضرت رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم بعثتندن صکره حق تعالی انلری

احیا ایدوب حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلمه ایمان
کتوردیلر حضرت شیخ قدس سره طرز العمامه نام رساله
سنده بیوردکه وانا قد ذکرت عن العلماء فی ذلك اربعة
فی المسالك الاول وهو اقواها انهما ممن لم تبلغه الدعوة
وهذا حکم النجاة لاهل الاسلام وهو مقطوع به فی مذهب
الشافعیة والاشاعرة الاعلام وادلته قرآنیة قطعیة
لان المسئلة من مسائل علم الکلام وممن مشی علی هذا من المالکیة
الابی فی شرح مسلم ووجه علی من خالفه الملام والثانی
انهما واهل الفترة فی ترقبا لامتحان فمن اطاع منهم دخل
الجنان واحادیث هذ المسلك صحاح وحسان والثالث انهما
کانا علی دین ابراهیم ما عبد قط فی عمرهما الاصنام واحادیث
هذ المسلك قویة السند کثیرة العدد عظیمة المدد لا یقوم
لردها احد والرابع ان الله احیاهما فی حجة الوداع وآمنا
بالشفیع المطاع وهذا احادیثه ضعیفة لا موضوعة ومو
صولة لا مرسلة ولا مقطوعة انتهی پس بو بابا وچ فصله
منطوی قلندی وهر فصلده بر طائفه نك دلیلکری بیان
اولندی **فصل اول** طائفۀ اولی نك دلیللرینی بیان ایدر
خفی اولمیه کیم اهل فترت سابقا ذکرا ولندوغی اوزره
ایکی رسول بیننده واقعه اولان امتدن عبارتدر ...
وشك یوقدرکه انلر عیسی علیه السلام ایله حضرت
رسول اللهك صلی الله علیه وسلم ما بینلرنده واقعلردر

اکر دینورسه کیم اهل فترت ایکی رسول بیننده واقعه اولان
امته دیرلر شول شرطله کیم انلره رسول اول بعث اولنمیه
وانلر رسول ثانیه واصل اولمیه لر وشك یوقدرکه عربه
ابراهیم علیه السلام بعث اولندی پس تعریفا اهل فترت
انلر اولمق اوزولرینه صادق اولمدی **جواب اولدرکه** نعم
عربه ابراهیم علیه السلام بعث اولندی لکن شریعت
ابراهیم علیه السلام بالکلیه مندرسه اولمشیدی انی
عربدن بیلور کیمسنه قلمامشیدی زیرا حضرت ابراهیمدن
علیه السلام انلرك زمانلرینه کلنجه اوچ بیك ییلدن
زیاده مرور ایتمشیدی اولاجلدن حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم بعث اولندقده اهل مکه تعجب ایدیلر
ابعث الله بشرا رسولا لو شاء ربنا لانزل ملائکة ما سمعنا
بهذا فی آبائنا الاولین دیدیلر پس اکر انلرده بعث رسلدن
علم اولیدی حضرت رسول اللهك بعثنی انکار ایتمزلردی
واندن تعجب ایلمزلردی وعربدن انی بیلور کیمسنه قلمامشیدی
دیدك زیرا اهل کتابدن بلاد متفرقده انی بیلور بعض
افراد وار ایدی وقتا کیم انلرك اهل فترتدن اولدقلری
ثابت اولدی پس اندن انلرك ناجی اولمالری لازم کلدی
زیرا اهل فترتك ناجی اولدقلرینه کلام رب العزت وسنت
حضرت رسالت دلالت ایدرلر اولاجلدن فقهادن
شافعیه واهل اصولدن اشاعره انلرك ناجی اولدقلرینه

ذاهب ولدیلر قال الله تعالی وما كنا معذبین حتی نبعث رسولا
وقال الله تعالی ذلك ان لم یكن ربك مهلك القری بظلم واهلها
غافلون وقال الله تعالی ولولا ان تصیبهم مصیبة بما قدمت
ایدیهم فیقولون ربنا لولا ارسلت الینا رسولا فنتبع ایاتك
ونكون من المؤمنین وقال الله تعالی ولو انا اهلكناهم بعذاب
من قبله لقالوا ربنا لولا ارسلت الینا رسولا فنتبع ایاتك
من قبل ان نذل ونخزی وقال الله تعالی وما كان ربك مهلك
القری حتی نبعث فی امها رسولا یتلوا علیهم ایاتنا وقال
الله تعالی وهذا كتاب انزلناه مبارك فاتبعوه واتقوا لعلكم
ترحمون ان تقولوا انما انزل الكتاب علی طائفتین من قبلنا
وان كنا عن دراستهم لغافلین وقال الله تعالی وما اهلكنا
من قریة الا لها منذرون ذكری وما كنا ظالمین وقال الله
تعالی وهم یصطرخون فیها ربنا اخرجنا نعمل صالحا غیر الذی
كنا نعمل اولم نعمركم ما یتذكر فیه من تذكر وجاءكم النذیر
فذوقوا فما للظالمین من نصیر واحادیث صحاح وحسانده
وارد اولدیكه قیامت كونی پیرفانی وانادن دیلسز وصاغر
ومجنون دوغان ویاخود اكا دعوت واصل اولمازدن
اوّل اوزرینه جنون طاری اولان وفترتده وفات ایلین
حجت قامت ایدرلر پیرفانی دیركه یاربّ اسلام كلدی
حال بوكه بن برنسنه اكلمزدم دیلسز وصاغرده هر بری
دیركه یاربّ اسلام كلدی حال بوكه برنسنه اشتمزدم

ومجنون دیركه یاربّ بكا عقل ویرمدك كه انكله خیری
وشری ادراك ایدیدم فترتده اولان دیركه یاربّ بكا سنك
رسولك كلمدیكه اكا ایمان كتوریدم پس انلر ایچون محشرده
بر آتش رفع اولنور وانلره بو آتشه داخل اولیكوز دینور
اطاعت ایدوب داخل اولنه اول آتش برد وسلام اولور
ومخالفت ایدن جبرا وقهرا ادخال اولنور وحضرت
رسول اللهك صلی الله علیه وسلم ابوینه ظن اولندركه
امتحان وقتنده حق تعالی انلری حضرت رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم شفاعتیله اجابته موفق قلورنتكم
تمام الرازی فوائدنده ابن عمردن رضی الله عنهما روایت
ایدركه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم اذا كان
یوم القیمة شفعت لابی وامی الحدیث بو حدیث شریفی
محب الطبری ذخائر العقبی فی مناقب ذوی القربی
نام كتابنده ایراد ایلدی حضرت شیخ دیركه محب طبری
حفاظ وفقهادندر وحاكم ابن مسعوددن رضی الله عنه
روایت ایدركه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
پدر ومادرندن سؤال اولندقده ما سألتهما ربی وانی
لقائم یومئذ المقام المحمود بیوردی پس بو حدیث شریف
حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم مقام محموده
قیامی عندنده انلره خیر ارجا سنه دلالت ایتدی
واول ارجا شونكله دركیم حضرت رسول الله صلی الله

عليه وسلم عند الامتحان انلروك طاعته موفق اولملرينى
شفاعت ايليه وشك يوقدركه حضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم اول مقامده قائم اولدوغى وقت اكا
سل تعط واشفع تشفع دينلور نته كيم احاديث صحيحه ده
واقعدر **پس** حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
حق تعالى حضرتلرنده عند الامتحان انلروك طاعت ايتملرينى
رجا ايدر وحق تعالى انى اكا اعطا ايلر وابو سعيد النيسابورى
شرف نبوتده وعمر الملا سيره سنده وابو القاسم بن
بشران اماليسنده عمران بن حصيندن رضى الله عنه
روايت ايدرلركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
سألت ربى ان لا يدخل النار احدا من اهل بيتى فاعطانى
ذلك وفى رواية فاعطانيها يعنى عمران بن حصين رضى
الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
بيورديكه ربمدن رجا ايلدمكه اهل بيتمدن برينى ناره
ادخال ايتميه حق تعالى انى بكا ويردى بو حديث شريفى
حافظ محب طبرى ذخائر العقبى نام كتابنده ذكر ايتدى
وابن جرير تفسيرنده خدانك جل ذكره ولسوف
يعطيك ربك فترضى قولنده ابن عباسدن رضى الله
عنهما روايت ايدركه قال من رضى محمد صلى الله عليه
وسلم ان لا يدخل احد من اهل بيته النار يعنى ابن عباس
حضرتلرى خدانك جل وعلى ولسوف يعطيك ربك

فترضى

فترضى قولنده بيوردكه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم اهل بيتمدن برينك جهنمه داخل اولماسنى انك
رضاسندندر حضرت شيخ بيوردكه بو احاديث شريفه نك
بعضسى بعضسنى شد ايدر زيرا حديث ضعيفك طرقى
متعدد اولسه اول انك قوتنى افاده ايدر نته كيم علم حديثده
بيان اولنمشدر وبو حديثلرك امثلى شبهلرى ابن مسعود
حضرتلرينك رضى الله عنه حديثيدر انتهى ديلمى ابن عمرودن
رضى الله عنهما روايت ايدركه قال قال رسول الله صلى
الله عليه وسلم ما بال اقوام يزعمون ان شفاعتى لا تنال
اهل بيتى وان شفاعتى حا وحكم مصنف ديركه قال فى
النهاية حا وحكم قبيلتان جافيتان من وراء رمل يبرين
انتهى ويبرين بمثناة تحتية فباء موحدة فراء مهملة ومثناة
تحتية فنون ويقال يبرون قال ابو عبيد البكرى هو رمل
معروف فى ديار بنى سعد بن تميم انتهى لكن بو فقيرك كوردوكى
نسخه ده حا وحكم حيان من اليمن وراء رمل يبرين واقعدر
والله اعلم **فصل ثانى** طائفهء ثانيه نك دليللرينى بيان
ايدر معلوم اوله كيم اكرچه بو طائفه نك دليللرى سابقا
تفصيل اوزرينه تحرير اولندى لكن بو محلده انلروك
بعضيلرينى تذكير اجليچون اجمال طريقى اوزره يينه تسطير
ايتمك مناسب كورلدى قال الله تعالى واذ قال ابراهيم
رب اجعل هذا البلد آمنا واجنبنى وبنى ان نعبد الاصنام

پس حق تعالى ابراهيم عليه السّلامك دعاسنى قبول ايتدى
وانك اولادندن برسى صنمه عبادت ايتمدى قال الله تعالى
حكاية عن ابراهيم عليه السّلام ربّ اجعلنى مقيم الصّلوة
ومن ذرّيّتى وعند الله حضرت ابراهيمك عليه السلام •
دعاسى خير قبولده واقع اولدى پس هميشه وجه ارض
انك اولادندن فطرت اوزره خدايه عبادت ايدر بعض
كيمسنه لردن خاليه اولمدى قال الله تعالى الّذى يراك حين تقوم
وتقلّبك فى السّاجدين ابن عبّاس رضى الله عنهما ديركه •
ساجدينده مراد اصلاب ساجديندر وحضرت رسول
اللّهك صلّى الله عليه وسلّم لم يزل الله ينقلنى من الاصلاب
الطيبة الى الارحام الطّاهرة قولى ابن عبّاسك رضى الله عنهما
كلامنى تأييد ايدر وطهارة ايمانى مستلزمه در • زيرا
مشركك نصّ قرآنله نجس در قال الله تعالى انّما المشركون
ورمان جاهليتده ابو بكر الصدّيق وعمرو بن نفيل وورقه
ابن نوفل وقس ابن ساعده كبى بعض افرادك تحنفا بتلكرى
وشركى ترك ايدوب ابراهيم عليه السّلامك دينى اوزره
اولدقلرى ثابتدر پس حضرت رسول اللّهك صلّى الله
عليه وسلّم يدروماد رينك تحنّف وتديّنده انلروك
طريقلرينه ذاهب اولملرينه مانع يوقدر حافظ ابو الفرج
ابن الجوزى تلقيح نام كتابنده جاهليتده عبادت اصنامى
ترك ايدنلروك ايتملرينى ذكر ايتدى وزيد بن عمروك

وورقه نك وقيسك تحنفلريله احاديث وارده اولدى
والله تعالى اعلم فصل ثالث طائفهٔ ثالثه نك دليللرينى
بيان ايدر ابن شاهين ناسخ ومنسوخده وخطيب بغدادى
سابق ولاحقده ومحبّ طبرى سيره سنده ودارقطنى
ايله ابن عساكر غرايب مالكده سند ضعيف ايله حضرت
عايشه دن رضى الله عنها روايت ايدرلركه قالت حج بنا
رسول الله صلّى الله عليه وسلّم حجّة الوداع فمرّ بى على عقبة
الحجون وهو باكٍ حزين مغتم فبكيت لبكائه ثمّ انه طفق يقول
يا حميرا استمسكى فاستندّت الى جنب البعير فمكث عنّى طويلا
ثمّ عاد وهو فرح متبسّم فقلت له بابى انت وامّى يا رسول
الله نزلت من عندى وانت باكٍ حزين مغتم فبكيت لبكائك
ثمّ انك عُدْتَ الىّ وانت فرح متبسّم فمم ذاك قال ذهبت
لقبر امى فسألت الله ان يحييها فاحياها فآمنت بى وردّها الله
يعنى حضرت صدّيقه رضى الله عنها بيوردركه حضرت رسول
الله صلّى الله عليه وسلّم بزمله حجّهٔ وداعى حج ايلدى وبنمله
كريان وحزين وكئيب وغمكين اولدوغى حالده عقبهٔ حجون
اوزرينه مرور ايتدى پس بن انك اغلمسيچون اغلدم يعنى
بكاده اكا موافقت ايلدم بعده حضرت رسول الله صلّى الله
عليه وسلّم بكا اى عايشه بوراده دور واكلن ديو امر
ايلدى پس بن دوه نك جانبنه طاينيدم حضرت رسول
الله صلّى الله عليه وسلّم بندن برزمان طويل اكلندى

بعده شاد وخندان اولدوغی حالده عودت ایتدی بن
اکا دیدم که پدر مادرم سکا فدا اولسون یا رسول الله بنم
عندمدن کریان وحزین ومهموم وغمکین اولدوغك
حالده کتدك صکره بکا شادان وخندان اولدوغك
حالده عودت ایتدك بو معنانك سببی ندر حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بیورديکه والده مك •
قبرینه کتدم وحق تعالى حضرتلرندن انی احیا ایتمه سنی رجا
ایتدم وحق تعالى انی احیا ایتدی واول بکا ایمان کتوردی
وحق تعالى بینه انی رد ایلدی شرح غریب الحديث ج
لغتده قصد معناسنه در وشرعده تعریفی بودر هو
زيادة مكان مخصوص فی زمان مخصوص بفعل مخصوص
وحجة وداع هجرتك اوننجی ییلنده ایدی وبونك ملخصی
بودرکه سنهٔ مذکوره نك ذی القعده سنده حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم حجه حاضر اولدی وخلقه
دخی انکچون حاضر لنمغی امر ایلدی وشهر مزبورك یکرمی
التنجی کونی که خمیس کونیدر اصحاب کرام ایله اویله نمازنی
دورت قیلدی ومدینه دن انك اوزرینه ابو دجانة
الساعدی‌یی ویا دروایتده سباع بن عرفطة الغفاری‌یی
استعمال ایتدکدنصکره یعنی حاکم قلدقدنصکره طشره چقدی
وانکله اهل مدینه دن وغیرندن اون بیك کمسنه وار ایدی
نمازنی ذو الحليفه نام مکانده ایکی رکعت ادا ایلدی واول

یکجه

کیجه انده قلدی وبو کا حجهٔ وداع دینلدوکنك سببی
بودرکه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم انده
اصحابیله وداع ایتدی باكٍ بکی یبکی دن اسم فاعلدر
اصلی باکیٌ در یا اوزرینه ضمه اشتقال اولنوب حذف
اولنمغین التقاء ساکنین اولدی یادن وتنویندن •
یا حرف علت اولدوغی جهتدن حذف اولنوب وتنوینی
ماقبلنه ویرلدی وباك دینلدی فاع وزنی اوزره حزین
محزون دیمکدر ومحزون مهموم معناسنه در صاحب
قاموس دیرکه الحزن بالضم ویحرك الهم ج احزان انتهى مغتم
غمدن مأخوذدر وغم کرب معناسنه در صاحب قاموس دیرکه
الغم الكرب كالغماء والغمة بالضم ج غموم غمه فاغتم والغم
اخزنه انتهى طفق اخذ وشرع معناسنه در طفق زید یفعل
زید اشلمکه باشلدی دیمکدر صاحب نهایه دیرکه طفق
بمعنى اخذ في الفعل وجعل يفعل وهي من افعال المقاربة
انتهى وصاحب قاموس دیرکه طفق یفعل کذا کفرح وضرب
طفقا وطفوقا اذا وصل الفعل بالاثبات ولا يقال
ماطفق انتهى قاضی بیضاوی خدانك جل ذکره وطفقا
يخصفان عليهما قولنك تفسیرنده دیرکه اخذا یلزقان
الورق على سوآتهما للتستر وهو ورق التين انتهى احمر
اضداددندر اقده وقزلده استعمال اولنور صاحب
نهایه دیرکه الاحمر الابيض ومنه قوله عليه السلام ••

خذوا شطر دينكم من الحميراء يعنى عائشة كان يقول لها
احيانا يا حميراء بتصغير الحمراء يريد البياض وقد تكرر فى
الحديث انتهى صاحب قاموس ديركه الاحمر ما لونه الحمرة
ومن لا سلاح معه جمعهما حمر وحمران وتمر والابيض
ضد ومنه الحديث يا حميراء انتهى استمساك دوردمق
و بردشنه يه ياپشمقدر صاحب قاموس ديركه مسك
به وامسك وتماسك وتمسك واستمسك ومسك
احتبس واعتصم به انتهى جنب جانب ديمكدر بعير دوه
ديمكدر صاحب قاموس ديركه البعير وقد تكسر الباء
الجمل البازل والجذع وقد يكون للانثى انتهى مكث كلمه‌سكدر
صاحب قاموس ديركه المكث مثلثا ويحرك والمكيثى
ويمد والمكوث والمكثان بضمهما اللبث والفعل كنصر وكرم
انتهى طويلا زمان زمان محذوفك صفتيدر تقديرى
فمكث عنى زمانا طويلا ديمكدر عاد رجع ديمكدر وهو
فرح ضمير عاده دن حالدر متبسم خبر بعد الخبردر صاحب
قاموس ديركه بسم يبسم بسما وابتسم وتبسم وهو اقل
اقل الضحك واحسنه انتهى **معلوم اوله كيم** فقها كوللكى
اوچ قسمه تقسيم ايتديلر قسم اول اولدركه آنى نه كندو
ايشيده ونه يانندهولان ايشيده وبوكا تبسم ديديلر
قسم ثانى اولدركه انى كندو ايشيده لكن يانندهولن
ايشتميه وبوكا ضحك ديديلر وقسم ثالث اولدركه

انى هم كندو ايشيده وهم يانندهولن ايشيده وبوكا
قهقهه ديديلر قسم ثالث بزده ابدستى وهم نمازى مبطلدر
وقسم ثانى نمازى مبطلدر اما ابدستى مبطل دكلدر وقسم
اول انلردن بريسنى مبطل دكلدر بابى انت وامى تركيبنده
جار مع المجرور بر محذوفه متعلقدر تقديرى افديك
بابى وامى ديمكدر معنانك ظهورى ايچون حذفا ولندى
وكاه اولوركه ذكرا ولنور نته كيم حضرت ابو بكر رضى الله
عنه بيورر فديناك بآبائنا وامهاتنا فم ذاك اصلنده
اصلنده فما ديمكدر نون ميمه قلبا ولندى وميم ميمده
ادغام اولنوب فما دينلدى بعده الف حذف اولندى
زيرا ماء استفهاميه يه حرف جر داخل اولدقده الفى حذف
اولنور قال الله تعالى فناظرة بم يرجع المرسلون وقال تعالى
عم يتساءلون تفصيلى كتب نحوده مذكوردر **معلوم اولكم**
بو حديث شريف اكثر ائمه وحفاظ عندنده ضعيفدر
وحديث ضعيفك فضائل ومناقبده روايتى جائزدر
واكرچه ابن جوزى بو حديثى موضوعاتده ذكر ايتدى
لكن اصابت ايتمدى حضرت شيخ مسالك الحنفا نام رساله
سنده بيوردركه هذا الحديث ضعيف باتفاق المحدثين
قيل انه موضوع لكن الصواب ضعفه لا وضعه وقد الفت
فى بيان ذلك جزءا مفردا انتهى ومقامه سندسيه نام
رساله سنده بيوردركه وما زال اهل العلم والحديث فى القديم

والحديث يروون هذا الخبر وبه يسرون وينشرونه بين
الناس ولا يسرّون ويجعلونه في عداد الخصايص والمعجزات
ويدخلونه في حيز المناقب والكرامات ويرون ان ضعف
اسناده في هذا المقام مغتفر وان ايراد ما لين في الفضائل
والمناقب معتبر وقد خرّجت الائمّة في ابواب المناقب ما هو
اشدّ ضعفا من هذا وتسامحوا فيها بايراد ما لم يصل الى
رتبته وحاذى وجّهوه بانواع التوجيه وارتضوه لما فيه من
القربة والتنزيه انتهى حافظ شمس الدّين ابن ناصر الدّين
الدمشقي رحمه الله مورد الصّادي في مولد الهادي نام كتابنده
حديث مذكوري ايراد ندنصكره بيوردر شعر
حبا الله النبي مزيد فضل • على فضل وكان به رؤفا
فاحيا امّه وكذا اباه • لايمان به فضلا لطيفا
فسلّم فالقديم بذا قدير • وان كان الحديث به ضعيفا
حضرت شيخ بيوردركه بعض اساطين بو حديث شريفي
تأييد وتشييد وتأكيد وتشديد وطريقني تمهيد وتمديد
ايتديلر شونكله كيم اول جميع امّتك اتفاق ايتدكلري
قاعده يه موافقدر واول قاعده بودركه هر معجزه وخصيصه كه
سائر انبيايه ويرلدي انك كبي بزم پيغمبريمزه دخي اعطا
اولندي وحضرت عيسايه قبوردن موتائی احيا واقع
اولدي پس بزم پيغمبرزه دخي انك نظيري واقع اولمق لازم
كلدي وقصّهٔ ابوين جمله دن مماثلته اقرب ومشاكلته

انسبدر واصولده محرّردركه امر ضعيف قاعدهٔ مقرّره يه
موافقت ايله قوي اولور انتهى سهيلي بو حديث شريفي ايرادندن
صكره بيوردركه حق تعالى هر شيئه قادردر وانك رحمت وقدرتي
بر نسنه عاجز ايلمز وپيغمبري صلّى الله عليه وسلّم فضلندن
ديلدوكي نسنه ايله اني مختص ايتمكه وكرامتندن مراد ايلدوكي
نسنه ايله انك اوزرينه انعام ايلمكه اهلدر انتهى علّامه ناصر
الدّين بن منيّر المالكي المقتفي في شرف المصطفى نام كتابنده بيوردركه
بدرستي حضرت رسول الله صلّى الله عليه وسلّم وقتا كيم
كفّاره استغفاردن منع اولندي خدادن كندو ابجون
پدر وما درني احيا ايتمه سني رجا ايلدي پس حق تعالى انلري
حضرت ابجون صلّى الله عليه وسلّم احيا ايتدي وانلر حضرته
ايمان كتورديلر واني تصديق ايلديلر ومؤمن اولدقلري •
حالده اولديلر انتهى امام قرطبي قدّس سرّه بيوردركه بدرستي
حضرت رسول الله صلّى الله عليه وسلّم فضائل وخصايصي
زمان ولادتندن حين وفاتنه دك هميشه متواليه ومتتابعه
ايدي پس بو معنى حضرت حقك حبيبني تفضيل واكرام •
ايلدوكي اموردن بعض اولور وانلروك احيالري وحضرت
رسول الله صلّى الله عليه وسلّم ايمان كتورمه لري عقلاً
وشرعاً ممتنع دكلدر انتهى اكر دينورسه كيم كلام ربّ العزة
واجماع امّة بونك اوزرينه بعد الموت ايمان نافع دكلدر
پس انلروك بعد الموت ايمانلري نافع اولديغي جواب ويرلدركه

ايمانك بعد الموت نافع اولمامه سنك محلى خصوصيته
وكرامتك غيرنده دراما خصوصيته وكرامت ده بعد الموت
ايمان نافعدر وقوم يونس عليه السلام عذابيله ملتبس
اولمشلر ايكن حق تعالى انلرك ايمانلريني وتوبه لريني قبول
ايلدي نته كيم اول ظاهر قرانده وخبرده وارد اولديكه حق
تعالى حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم اوزرينه
كونشي مغيبندن صكره رد ايلدي پس وقت عودت ايتدي
وامام على رضى الله عنه صلاة عصري وقتنده ادا ايلدي
والا رجوعنه فائده اولمازدي زيرا صلاة عصرك اخشامدن
صكره قضاسي صحيح ايدي بو حديثي طحاوى ذكر ايتدي
وثابتدر ديدي وطعن طاعن بين المحققين مقبول اولمادي
ابن حجر مكى شرح همزيه ده بيوردركه وطعن بعضهم فى صحة
هذا الخبر بما لا يجدى نفعا انتهى حضرت شيخ بيوردركه بعد
الموت ايمان نفع ويرمز ديدكلرى انقضاء اجلدن صكره
اولان موتدر اما انقضاء اجلدن اول واقع اولان موتدن
صكره اولان ايمان نافعدر نته كيم اصحاب كهفه واقعدر
ابن مردويه تفسيرنده ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت
ايدركه اصحاب كهف مهدينك اعوانيدر ديس انلر اخر
زماننده بعث اولنورلر وحج ايدرلر وبو امتدن اولورلر
انلرى بونكله تشريفا ايچون پس اصحاب كهفك بعد الموت
حياتلرى عندنده اشلدكلرى نسنه يه اعتبار واعتداد

اولندي

اولندي وجائزدركه حق تعالى حضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم پدر وماد رينى استيفاء اجللرندن قبض
ايده بعده اول لحظهٔ باقيهٔ استيفاء ايچون انلرى اعاده
ايليه واول بقيه نك استدراكى ايمان ايچون تأخير اولنمسى
حق تعالى حبيبنى اكرام ايلدوكى اموردن اولور نته كيم اصحاب
كهفك بودكلو مدت تأخيرلرى انلرك اكرام اولندقلرى
اموردن عد اولنور انتهى شعر

سبقت نبوته وآدم طينة • فله الفخار على جميع الناس
سبحان من خص النبى محمدا • بفضائل تتلى بغير قياس

ابو نعيم دلائل نبوتده سند ضعيف ايله ام سماعه بنت
ابى رهمدن واول والده سندن روايت ايدركه اول ديديكه
آمنه بنت وهبه مرض موتنده حاضر اولدم وحضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم بش ياشنده انك باشى يانندة ايدى
پس آمنه حضرتك مبارك جمالنه نظر ايدوب ديدي شعر

بارك فيك الله من غلام • يا ابن الذى من حومة الحمام
نجى بعون الملك المنعام • فودى غداة الضرب بالسهام
بمائة من اهل سوام • ان صح ما ابصرت فى المنام
فانت مبعوث الى الانام • من عند ذى الجلال والاكرام
تبعث فى الحل وفى الحرام • تبعث بالتحقيق والاسلام
دين ابيك البر ابراهام • فالله انهاك عن الاصنام
• ان لا توالیها مع الاقوام •

بعده هرزنده مرده دره • وهرجديد اسكی اولور • وهر
بيوك فنا بولور وبن الويم وذكرم باقيدر وخير ترك ايتدم
وياك دوغوردم ديدی واولدی حضرت شيخ بيوردكه
سن آمنه دن بو كلامی اقوام ايله موالات اصنامدن
تهيده وابراهيم عليه السلامك دينته واوغلنك
خدادن اسلام ايله انام بعثته اعترافده صريح كوردسن
وبو الفاظ شركی منافيه دركه بدرستی بن امهات
انبيائی عليهم الصلوة والسلام استقرا وتتبع ايتدم •
انلری مؤمنات بولدم بس اسحق وموسی وهارون •••
وعيسانك عليهم الصلوة والسلام والده لری • وحوا
وشيث عليه السلامك والده سی قرآن عظيمده ذكر
اولنديلر بلكه بعضيلر انلروك نبوتلرينه ذاهب اولديلر
واسمعيل عليه السلامك والده سی هاجرك ويعقوبك
واوغوللرينك وداودك وسليمانك وزكريانك ويحيانك
وشموئيلك وشمعونك وذی الكفلك صلوات الله عليهم
وسلامه والده لرينك ايمانلريله احاديث وارده اولدی
وبعض مفسرين نوح عليه السلام ايله ابراهيم عليه
السلامك والده لرينك ايمانلری اوزره نص ايتدی
وابو حيان تفسيرنده بو قولی ترجيح ايلدی وابن عباسدن
رضی الله عنهما نقدم ايتديكه نوح عليه السلام ايله
آدم عليه السلام ما بينلرنده والدكافر بولنمدی اول

اجلادن

اجلادن نوح عليه السلام رب اغفرلی ولوالدیّ ولمن
دخل بيتی مؤمناً ديدی وابراهيم عليه السلام ربّ اغفرلی
ولوالدی وللمؤمنين يوم يقوم الحساب بيوردی وابراهيم
عليه السلامك قرآنده خاصّه بدرينك استغفارندن
اعتذار ايدوب والده سنك استغفارندن اعتذار •••
ايتمدوكی انك مؤمنه اولدوغنه دلالت ايدر ابن عبّاس
رضی الله عنهما بيوردكه اون پيغمبردنكه نوح وهود وصالح
ولوط وشعيب وابراهيم واسمعيل واسحق ويعقوب
ومحمّد عليهم الصلوة والسلام • ما عدا جميع انبيا بنی
اسرائيلدندر وبنی اسرائيلك جمله سی مؤمن ايديلر •••
وانلرده عيسی عليه السلام بعث اولنجه كافر بولنمدی
وعيسی عليه السلام بعث اولند قدنصكره اكا كافر اولان
كافر اولدی پس بنی اسرائيلدن اولان پيغمبرلروك والده
لری مؤمنه لردر بو حديثی ابن عباسدن مستدركده
حاكم روايت ايتدی وتصحيح ايلدی وكيرو كچنلرين بنی اسر
ائيلك پيغمبرلری پيغمبر اوغللريدر وپيغمبر اوغللرينك
اوغللريدر زيرا نبوت انلردن تناسل ايتدكلری حالده
بر سبطده اولوردی نته كيم اول قصّه لرنده معروفدر
ونوح وابراهيم واسمعيل واسحق ويعقوبك عليهم
الصلوة والسلام والده لرينك ايمانلری ثابت اولدی
وهود وصالح ولوط وشعيبك عليهم الصلوة والسلام

والده لری قالدی اگرچه انلرک حقلرنده نقل دلیل
وارد اولمدی لکن ظاهر اولان ان شاء الله ایماندلریدر
وحضرت رسول اللهک دخی صلی الله علیه وسلم والده سی
انجلیندر وامهات انبیانک علیهم الصلوة والسلام
والده لرینک مؤمنه اولدقلرینک سری حین وصفلرنده
نور کوردیدرنته کیم حدیث شریفده وارد اولمشدر •
انتهی کلام الشیخ رضی الله عنه وحق تعالی شرف الدین البوصیری
حضرتلرینه رحمت ایلسون همزیه سنده نه زیبا بیوررشعر
فهنیئاً به لآمنة الفضل • الذی شرفت به حواء •
من لحواء انها حملت احمداً • وانها به نفساء
یوم نالت بوضعه ابنة وهب • من فخار مالم تنله النساء
واتت قومها بافضل مما • حملت قبل مریم العذراء
باب خامس علمادن بعضیلر حضرت رسول اللهک صلی الله
علیه وسلم والدینک عدم نجاتلرینه ذاهب اولدقلرینک
بیاننده در بو باب ایکی فصلی مشتملدر فصل اول بو طائفه
نک دلیللرینی بیان ایدر مسلم صحیحنده انسدن رضی الله
عنه روایت ایدر که ان رجلاً قال یا رسول الله این ابی قال
فی النار فلما قفی دعاه فقال ان ابی واباک فی النار یعنی
انس رضی الله عنه دیر که برکیمسنه حضرت رسول اللهه
صلی الله علیه وسلم دیدیکه یا رسول الله پدرم قنده
در حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه •

جهنمده در اول کیمسنه اردینه دوندکده حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم انی دعوت ایتدی ودیدیکه بنم
پدرم وسنک پدرک جهنمده درلر و بو طائفه نک حضرت
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم والدی عبدالله حقنده
بو حدیثدن اقوی دلیللری یوقدر و بو حدیث وقتا کیم
سابقاً ذکر اولنان نصوصه مخالف اولدی انک تأویل
وتوجیهی لازم کلدی واول تأویلده درت وجه اوزره در
وجه اول اولدر که حضرتک ابی قولندن مرادی شریف عیسی
ابوطالبدر زیرا عرب ک عمه مجازاً ابا اطلاق ایتدوکی
شایعدر و بونده قرینهٔ مجاز اصح محاملی اوزره خلافنه
شاهده اولان آیتدر اول اجلدن اکا قل لابنک یرجع
عن شتم آلهتنا دیرلردی ابوطالب حضرت رسول الله
ایله صلی الله علیه وسلم شامه سفر ایتدوکده اکا حضرتدن
سؤال بحیرا ایتدی ابوطالب هو ابنی دیو جواب ویردی
بحیرا ما ینبغی لهذا الغلام ان یکون ابوه حیاً دیدی
وقتا کیم اول حضرتک عمیسی ومربی وحافظی وصغرندن
کافلی اولدی پس اندن سؤال مظنه سی ایکن وجه ثانی
حضرت بو قولیله اول کیمسنه نک خاطرنی تطییب
مراد ایلدی و بو وجهه حضرت انی انک دیارندن یعنی
اردندن دوندوکندن صکره دیدوکی دلالت ایتدی •••
وجه ثالث اولدر که بو واقعه نک وقوعی حضرته صلی الله

عليه وسلم وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا آيتى
نازل اولمازدن اول ايدى نته كيم بونك نظيرى اطفال
مشركينده واقع اولدى زيرا ابتدا حضرته صلى الله عليه
وسلم انلردن سؤال اولندقده پدرلرايله نارده درلر
ديو جواب ويردى وصكره سؤال اولندقده انلر جنتده
درلر ديدى **وجه رابع اولدركه** جائزدركيم بو حديث
شريف حق تعالى انلرى احيا ايدوب حضرته ايمانلريندن
اول واقع اولمش اوله حضرت شيخ قدس سره بيوردكه
جميع روايتلرده ان ابى واباك فى النار لفظنك ذكرى
اوزرينه اتفاق واقع اولمدى بلكه انى ثابتدن انجق
حماد ابن سلمه ذكر ايلدى وبو حديثى ثابتدن معمر دخى
روايت ايتدى وحماد بن سلمه يه مخالفت ايدوب ان ابى
واباك فى النار لفظنى ذكر ايتمدى لكن اكا اذا مررت
بقبر كافر فبشره بالنار ديدى وبو لفظده حضرتك
صلى الله عليه وسلم والده سى اوزرينه البته بر امر ايله
دلالت يوقدر وبو لفظ روايت جهتندن اثبتدر
زيرا معمر حماددن اثبتدر زيرا حمادك حفظنده تكلم
اولندى واحاديثنده مناكير واقع اولدى اول اجلدن
بخارى انكيچون صحيحنده حديثن اخراج ايتمدى اما
معمرك حفظنده تكلم اولنمدى وحديثندن برى
استنكار اولنمدى واندن روايت اوزرينه شيخان

بيننده

اتفاق واقع اولدى پس انك لفظى اثبت اولور وبو حديث
شريف سعد بن ابى وقاصدن وارد اولدى معمرك روايت
ايلدوكى لفظ كبى پس بزار وطبرانى وبيهقى سعد بن ابى
وقاصدن رضى الله عنه روايت ايدرلركه ان اعرابيا قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم اين ابى قال فى النار قال فاين
ابوك قال حيثما مررت بقبر كافر فبشره بالنار يعنى بر اعرابى
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم ديدكه پدرم
قنده در حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم ديديكه
نارده در اعرابى سنك پدرك قنده در ديو سؤال ايتدكى
حضرت هر بار كه بر كافرك قبرينه مرور ايدرسين اكا نار
ايله بشارت ايله ديدى بو حديثك اسنادى شيخين
شرطى اوزره در پس بو لفظك اوزرينه اعتماد وانى
غيريلك اوزرينه تقديم متعين اولدى وطبرانى وبيهقى
بو حديثك اخرينه فاسلم الاعرابى بعد فقال لقد كلفنى
رسول الله صلى الله عليه وسلم تعبا ما مررت بقبر كافر
الا بشرته بالنار لفظنى زياده ايتديلر يعنى بوندن صكره
اعرابى مسلمان اولدى وديديكه والله تحقيقا حضرت رسول
الله بكا تعب تكليف ايتدى يعنى بكا كوج نسنه ايله امر ايلدى
بر كافرك قبرينه مرور ايتمدم الا اكا نار ايله بشارت ايتدم
ابن ماجه سند بله روايت ايدركه جاء اعرابى الى النبى
صلى الله عليه وسلم فقال ان ابى كان يصل الرحم وكان

فاين هو قال فى النار فكانه وجد من ذلك فقال يارسول
الله فاين ابوك قال رسول الله صلى الله عليه وسلم حيثما
مررت بقبر كافر فبشره بالنار قال فاسلم الاعرابى بعد فقال
لقد كلفنى رسول الله صلى الله عليه وسلم تعبا ما مررت
بقبر كافر الا بشرته بالنار يعنى بر اعرابى حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم كلدى وديدى كه بدرستى پدرم صلهٔ رحم
ايدردى يعنى خصملرينه احسان ايلردى وشويله ايدى
وشويله ايدى يعنى جميع محاسننى ذكر ايندى پس اول
قنده در حضرت بيورديكه جهنمده در پس كويا كه اول اندن
الم چكدى وديديكه يا رسول الله سنك پدرك قنده در
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه هر بار كه
بر مشركك قبرينه سرور ايده سن اكا نار ايله بشارت ايله
بعده اول اعرابى مسلمان اولدى وديديكه والله تحقيقا
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بكا تعب تكليف
ايتدى يعنى بر صعب نسنه ايله امر ايلدى بر كافرك قبرينه
مرور ايتمدم الا اكا نار ايله بشارت ايلدم بو زياده
شكسز حضرتدن صلى الله عليه وسلم صدور ايدن
بو لفظ عام اولدوغنى ايضاح ايدر و اعرابى اسلامندن
صكره انى امتثالى قتضا امر كوردى پس اكا امتثالدن
غيرى قادر اولمدى واكر لفظ جواب اول ايله اوليدى
اندن البته بر نسنه ايله امر اولمازدى پس معلوم اولديكه

لفظ اول راوينك تصرفندندر انى فهمى حسبى اوزره
معنى ايله روايت ايتمشدر واكر رواتك لفظ اول اوزره
اتفاقلرى فرض اولنيدى تقدم ايدن ادله يه معارض
اولوردى وحكم حديث صحيحه كندودن ارجح ادلهٔ اخرى
معارضه ايليه انك تأويلى اول ادله نك انك اوزرينه
تقديمى واجبدر نته كيم كتب اصولده تحرير اولنمشدر
انتهى كلام الشيخ رضى الله عنه شرح غريب الاحاديث
قفى ولى وادبر ديمكدر صاحب نهايه ديركه ومنه الحديث
فلما قفى قال كذا اى ذهب موليا فكانه من القفا اى
اعطاه وقفاه ظهره انتهى ابن مكاندن سؤالدر اين زيد
فى اى مكان هو ديمكدر حيثما اسمدر اسماء منقوصه دن
وعلى ان شرطيه عملى كبيدر تكليف انسانى مشقته ايقاع
ايدر نسنه ايله امردر صاحب قاموس ديركه التكليف
الامر بما يشق عليك انتهى صاحب نهايه ديركه كلفه الشئ
تكليفا اذا امره بما يشق عليه انتهى پس تكليف ايكى مفعوله
تعديه ايدر مفعول اولى ياء متكلمدر ومفعول ثانيسى
تعبا لفظيدر وصلهٔ رحم خصملره احساندن عبارتدر
صاحب نهايه ديركه قد تكرر فى الحديث ذكر صلة الرحم
وهى كناية عن الاحسان الى الاقربين من ذوى النسب
والاصهار والتعطف عليهم والرفق بهم والرعايه
لاحوالهم وكذلك ان بعدوا واساؤا وقطع الرحم ضد

ذلك كله يقال وصل رحمه يصلها وصلا وصلة والهاء
فيها عوض من الواو المحذوفة فكانه بالاحسان اليهم
قد وصل ما بينه وبينهم من علاقة القرابة والصهر انتهى
مسلم صحيحنده وابوداود ابی هریره دن رضی الله عنه
روايت ايدرلركه قال زار النبی قبر امه فبكى وابكى من
حوله فقال استأذنت ربی فی ان استغفر لها فلم يأذن
لی واستأذنته فی ان ازور قبرها فاذن لی فزوروا
القبور فانها تذكر الموت يعنی ابی رضی الله عنه ديركه
حضرت رسول الله صلی الله عليه وسلم والده سی آمنه نك
قبرنی زيارت ايلدی واغلدی واطرافنده اولانلری
اغلتدی وبيوردیكه بن ربمدن والدم ايچون استغفار
اذن طلب ايلدم ربم بكا اذن ويرمدی واندن قبرنی
زيارته اذن طلب ايلدم بكا اذن ويردی پس قبوری
زيارت ايلكوز زيرا اول موتی اكدرر وبو طائفه نك
حضرت رسول الله صلی الله عليه وسلم والده سی آمنه
حقنده بو حديثدن اقوی دليللری يوقدر ومع هذا
بو حديثده مدعالرينه دلالت ايدرنسنه يوقدر زيرا
استغفاره عدم اذندن كفر لازم كلمز شول دليل ايله كيم
ابتداء اسلامده حضرت رسول الله صلی الله عليه
وسلم دينه كفايت ايدر نسنه ترك ايتمين مديونك
اهل اسلامدن ايكن اوزرينه نماز قلمه دن وانك

ایچون

ايچون مغفرت طلب ايلمدن ممنوع ايدی وعلتنده ديديكه
حضرت رسول الله صلی الله عليه وسلم استغفاری
علی الفور مجاب در پس كيمه كيم استغفار ايليه دعاسنك
عقبنده جنتده منزل كريمنه واصل اولور ومديون دينی
قضا ايدنجه مقامنده محبوس قالورنته كيم نفس المديون
معلقة بدينه حتى يقضی حديثی بو معنايی بيان قلور پس
جائزدركه حضرتك دخی والده سی كفردن غيری استغفاره
عدم اذنی مقتضيه بعض امور ايچون برزخده جنتدن
محبوسه اوله وصكره حق تعالى اكا استغفاره اذن
ويره وكيع وسفيان ابن عيينه وعبد الرزاق وعبد بن
حميد وابن جرير وابن المنذر محمد ابن كعب القرظيدن
روايت ايدرلركه قال قال رسول الله صلی الله عليه وسلم
ليت شعری ما فعل ابوای فنزل انا ارسلناك بالحق
بشيرا ونذيرا ولا تسئال عن اصحاب الجحيم فما ذكرهما حتى
توفاه الله يعنی محمد بن كعب القرظی ديركه حضرت رسول
الله صلی الله عليه وسلم بيورديكه نوليدی بدرومادرم
نشلدكلرينی ونه حالده اولدقلرينی بليدم پس خدانك
انا ارسلناك بالحق بشيرا ونذيرا ولا تسأل عن اصحاب
الجحيم قولی نازل اولدی پس حضرت انلری ذكر ايتمدی
حتى حق تعالى انی كندويه قبض ايتدی شيخ ديركه بو حديث
مرسلدر انكله حجت قائمه اولمانز وابن جرير داودبن

عاصمدن روایت ایدرکه ان النبی صلی الله علیه وسلم
قال ذات یوم این ابوای فنزلت انا ارسلناك بالحق
بشیرا ونذیرا ولا تسأل عن اصحاب الجحیم پس داود بن
عاصم دیرکه برکون حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بدرم ومادرم قنده در دیدی پس بو آیة کریمه نازل
اولدی شیخ دیرکه بو حدیث مفضل الاسناددر ضعیفدر
انکله حجت قائمه اولماز وعلم حدیثده ثابت اولدیکه
سبب نزولك حکمی حدیث مرفوع حکمی کبیدر پس اندن
مقبول اولان صحیح ومتصلدر وضعیف ومقطوع دکلدر
وبو سببك دنیاده بر اسنادی صحیح متصلی بیلنمزکه
اول ذکر اولنه حاصلی بو حدیث کتب احادیث معتمده نك
برنده واقع اولمدی وبعض تفاسیرده سند منقطع ایله ذکر
اولندی پس اکا اعتماد ایتمك وانکله احتجاج ایلمك جائز
دکلدر وبو سببا اصول وبلاغة واسرار بیان جهتندن
وجوه اخر ایله مردوددر بیانی شیخك قدس سره
مسالك الحنفا نام رساله سنده مذکوردر مراد ایلین
مراجعت ایلسون بزار روایت ایدرکه انه صلی الله علیه
وسلم استغفر لامه فضرب جبریل صدره وقال لا تستغفر
لمن مات مشرکا یعنی حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
والده سیچون استغفار ایلدی وحضرت جبریل علیه
السلام حضرتك مبارك صدرینی ضرب ایلدی وشرك

اوزرینه اولنه استغفار ایلمه دیدی بو حدیثك
سندنده مجهول واردر پس انکله حجت قائمه اولماز
حاکم مستدرکده روایت ایدرکه انه صلی الله علیه وسلم
قال لابنی ملیکة امکما فی النار فشق علیهما فدعاهما
فقال ان امی مع امکما یعنی حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم ملیکه نك اوغللرینه انا کوز نارده در دیدی
پس حضرتك بو قولی انلره کوچ کلدی ایله اولیجق حضرت
انلری دعوت ایتدی وبد دستی بنم انام سیزوك
انا کوز ایله در دیدی بو حدیثی اکرچه حاکم تصحیح ایلدی
لکن حاکمك مستدرکده تساهلی معروفدر وعلم حدیثده
ثابت اولدیکه حاکمك تصحیح ایله تفردی مقبول دکلدر
وذهبی مختصر مستدرکده وقتا کیم بو حدیث ایراد ایلدی
وحاکمك صحیحدر دیدوکنی نقل ایتدی عقبنده قلت
لا والله دیدی زیرا عثمان بن عمیری دارقطنی تضعیف
ایلدی پس ذهبی ضعف حدیثی بیان ایتدی وصحیح
اولمدوغنه یمین ایلدی حضرت شیخ بیوررکه بو حدیث
صحیح اولدوغی تقدیرا اوزره اندن ویریلن جوابك
احسنی اولدرکه دینه حضرتك صلی الله علیه وسلم
امی مع امکما قولی انك اهل جنتده اولدوغی کندویه وحی
اولنمازدن اول صادر اولدوغی نته کیم حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم تبع حقنده لا ادری تبعا

مسلماً كان ام لا بيوردي وبونى ابى هريره دن رضى الله
عنه حاكم وابن شاهين روايت ايتديلر وصكره انك
شاننده كندويه وحى اولندقد نصكره لا تسبوا ابتغاً
فانه كان قد اسلم بيوردي وبونى ناسخده ابن شاهين
سهل بن سعد دن وابن عباسدن رضى الله عنهم
روايت ايتدى انتهى حاكم ابن مسعوددن وابن جرير
وطبرانى ابن عباسدن وابن مردويه بريده دن رضى
الله عنهم روايت ايدرلركه حق تعالى حضرتلرينك ماكان
للنبى والذين امنوا ان يستغفروا للمشركين ولو كانوا
اولى قربى من بعد ما تبين لهم انهم اصحاب الجحيم
قولى حضرت رسول الملك صلى الله عليه وسلم والده
سى حقنده نازل اولدى وبو حديث جميع طرقندن
ضعيفدر اما حديث ابن مسعودى رضى الله عنه اگرچه
حاكم مستدركده تصحيح ايتدى لكن مختصرنده ذهبى
انى تعقب ايلدى سندنده ايوب بن هانى واردر انى
ابن معين تضعيف ايتدى ديدى پس بو معنى انك
صحتنى قادحه بر علتدر و بر علتى دخى حديث صحيحه
مخالفتيدر بخارى صحيحنده ديركه حدثنا محمود نا عبد
الرزاق انا معمر عن الزهرى عن ابن المسيب عن ابيه
ان اباطالب لما حضرته الوفاة دخل عليه النبى صلى
الله عليه وسلم وعنده ابوجهل فقال اى عم قل لا

اله الا الله كلمة احاج لك بها عند الله فقال ابوجهل
وعبد الله ابن ابى اميه يا اباطالب ترغب عن ملة عبد
المطلب فلم يزالا يكلمانه حتى قال آخر شىء كلمهم به على ملة
عبد المطلب فقال النبى صلى الله عليه وسلم لاستغفرن
لك ما لم انه عنه فنزلت ما كان للنبى والذين امنوا ان
يستغفروا للمشركين ولو كانوا اولى قربى من بعد ما تبين
لهم انهم اصحاب الجحيم ونزلت انك لا تهدى من احببت
واما بو حديث ابن عباسك رضى الله عنهما ضعفنه
ايكى علت واردر علت اولى انك حديث صحيحه مخالفتيدر
وعلت ثانيه اسنادنك ضعفيدر واما حديث
بريده نك ضعفنه ايكى علت واردر علت اولى حديث
صحيحه مخالفتيدر وعلت ثانيه انك قبرى مكه ده در
ديدوكيدر وابن سعد بو حديثى اخراج ايتدكدنصكره
دركه غلط ايتدى انك قبرى مكه ده دكلدر ابواده در
محصل كلام حضرت رسول الملك صلى الله عليه وسلم
والدينى حقلرنده وارد اولان احاديثك غالبى ضعيف
و واهيدر وانلردن صحيح اولان انجق ايكى حديثدر واول
ايكى حديثدن جواب تقدم ايتمشدر وحديث واهى ايله
احتجاج جائز دكلدر واگر حديث واهى ايله احتجاج جائز
اولورسه بز دخى انك كبى بر حديث واهى ايله احتجاج
ايدرز ابن جوزى امام عليدن رضى الله عنه مرفوعاً

روایت ایدرکه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
هبط جبريل علىّ فقال ان الله يقرئك السّلام ويقول
انى حرّمت النار على صلب انزلك وبطن حملك وحجر
كفلك يعنى امام على حضرتلرى رضى الله عنه دیرکه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بیوردیکه بکا
جبريل عليه السلام نازل اولدى ودیدیکه حق تعالى
سکا سلام ایدر و دیرکه بن دخی سنی بن اتشی حرام ایتدم
برصلبک اوزرینه که سنی انزال ایلدی و بربطنک
اوزرینه که سنی کوتوردی و بر قوجاغک اوزرینه که
سنی ضم ایلدی حجرحانک کسری وجیمک سکونیله قوجاق
دیمکدر کفلک ضمک دیمکدر قال الله تعالى وكفلها زكريا
اى ضمّها اليه وحمزه وكسائى وعاصم تشدیدیله قراءت
ایتدیلر و بو قراءت اوزره فاعلی تحتنده خدایه عائد
ضمیردر و ضمیر بارز مفعول اوّلی و زكريّا قصرایله حمزه
ایله کسائی قرائتنده و مدّ ایله عاصم قرائتنده مفعول
ثانیدر تفسیرى جعله كافلًا لها وضامنًا لمصالحها
دیمکدر ابن الاثیر نهایه ده انا وكافل اليتيم كهاتين
فى الجنة له ولغيره قولنک تفسیرنده دیرکه الكافل
القائم بامر اليتيم المربّى له وهو من الكفيل الضمين
والضمير فى قوله ولغيره رجع الى الكافل اى ان اليتيم
سواء كان للكافل من ذوى رحمه وانسابه او كان

اجنبیًا

اجنبيًا لغيره تكفّل به وقوله كهاتين اشارة الى اصبعيه
السّبابة والوسطى انتهى پس بو حدیث شریف حضرتک
صلى الله عليه وسلم جمیع ابا وامّهاتنک ناجی اولدقلرینه
دلالت ایتدی وکفلک قولنه ابو طالب دخی داخل اولدی
لکن اول حدیث صحیح ایله چقدی معلوم اوله کیم بعض علما
رضى الله عنهم بو اجوبه نک جمله سندن راحت اولدیلر •
و بونلروک شانلرنده وارده اولان احادیثدن اطفال
مشرکینک شانلرنده وارده اولان احادیث کبی منسوخه در
دیو جواب ویردیلر پس احادیث اطفال مشرکین خدانک
ولا تزر وازرة وزر اخرى قولی و احادیث بوینی خدانک
وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا ناسخدر دیدیلر بو
جواب اکرچه جواب مختصردر لکن انلر اهل فترتدندرلر
دینلروک قوللری اوزره درستا ولور انلر اهل توحیددرلر
دینلروک قوللری اوزره درستا و لمازانکیچون اول
ادلّه دن تحریر جوابه محتاج اولدق امام قرطبى قدّس
سرّه دیرکه حدیث احیا ایله استغفاردن نهیده وارد
اولان حدیث بیننده تعارض یوقدر زیرا احیالری
انلرایچون استغفاردن متأخّردر زیرا احیالری
حجّة الوداعده واقع اولمشدر نته کیم حضرت عایشه نک
رضى الله عنها حدیثی اکا دلالت ایتمشدر و اول اجلدن
ابن شاهین الی احادیث متقدّمه یه ناسخ قلمشدر •

شیخ قدس سره مقامه سندسیه ده بیوردکه واما
قول المنکر انه وردت احادیث کثیره فی عذابهما فقد
وقفت علیها باسرها وبالغت فی جمعها وحصرها واکثرها
ما بین ضعیف ومعلول والصحیح منها منسوخ بما تقدم
من النقول او معارض فیطلب الترجیح علی تقرر فی الاصول
وقد اتی بعض بعض المالکیة بجواب ساطع فقال هذه
اخبار احاد لا تعارض القاطع والله تعالی اعلم **فصل**
ثانی بعض فوائد وتنبیهاتی بیانندهدر فائده حدیث
صحیحده ثابت اولدیکه ان اهون اهل النار عذابا ابو
طالب وانه فی ضحضاح من النار فی رجلیه نعلان تغلی
منهما دماغه وحضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم
والدینی ناجی اولدقلرینه دلالت ایدر اموردن بری بو
حدیث شریفدر زیرا اکر انلر نارده اولهلردی عذاب
جهنمده ابو طالبدن اهون اولورلردی زیرا ابو طالبك
عذابك تخفیفا ولنماسی حضرت رسول اللهك صلی الله
علیه وسلم قرابتی ایچوندر وحضرتك پدر ومادری
خودانده اقرب اولدقلری مقرردر وبعثته یتشمدکلری
جهتدن عذرلرا وضح واظهردر وابو طالب بعثته
یتشمش ایکن صادق مصدوقك عذاب جهنمدن
اهل نارك اهونی اولدوغنه دلالت ایدی **پس** بونلك
حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم پدر ومادرنك

اهل

اهل نار اولمدقلری ثابت اولدی وبوکا اهل اصول عندنده
دلالت اشارت دینور **فائده اخری** بیهقی سند ضعیف
ایله طلق بن علیدن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال
سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول لو ادرکت
والدی او احدهما وانا فی صلاة العشاء وقد قرأت فیها
بفاتحة الکتاب فنادیا یا محمد لاجبتهما لبیك **یعنی**
طلق بن علی رضی الله عنه دیرکه ایشتدم حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم بیوردکه اکر بن پدر ومادرمه
ویاخود انلردن برینه واصل اولیدم وبن صلاة عشاده
سورهٔ فاتحه‌یی اوقمش ایکن انلر یا محمد دیو ندا ایده‌لردی
بن انلره لبیك ایله جواب ویرردم بو معنی حضرت
رسول اللهك صلی الله علیه وسلم انلرك خاطرلرینی
کمال رعایتنه اشارت وامتنی حقوق والدین ایله قیامه
ارشاده دلالت ایدر **فائدهٔ اخری** شیخ دیرکه بعض علما
سابقا ذکر اولنان مسلکك ایکی حدیثی ونظیرلرینی
ظاهرلری اوزرینه ابقا ایلدیلر دعوای نسخ ایله وغیر ایله
انلردن عدول ایتمدیلر ومع ذلك بر کیمسنه به انی ذکر
ایتمکی جائز کورمدیلر سهیلی الروض الانف نام کتابنده
حدیث مسلمی ایراد ایتدکدنصکره بیوردیکه بزه حضرتك صلی
الله علیه وسلم ابوینده انی دیمك جائز دکلدر
زیرا حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه

لا تؤذوا الاحياء بسبب الاموات وحق تعالى بیوردکه •
ان الذین یؤذون الله ورسوله لعنهم الله فی الدنیا
والاخرة واعدّ لهم عذابا مهینا **فائدهٔ اخری** ابن عساکر
تاریخنده سندیله روایت ایدرکه عمر بن عبد العزیز رضی
الله عنه عاملی حضرتنك پدری مشرك ایدی دیدوکیچون
عزل ایلدی واکا ماداممکه بن صاغ اولدقجه بریمه قارشمه
دیدی **تنبیه** باجی شرح موطاده دیرکه بعض علما دیدیلرکه
حضرت رسول الهی صلی الله علیه وسلم فعل مباح ایله •
وغیریله رنجیده ایتمك جائز دکلدر واما حضرت رسول
الهدن غیریسنك فعل مباح ایله اذا اولنمه سی جائزدر
واول اندن منعه قادر دکلدر وفعل مباحك فاعلی
آثم اولماز واکر اول غیرك اذاسنه واصل اولورسه ده
انکیچون امام علی رضی الله ابو جهلك قزینی تزوج ایتمك
مراد ایتدکده حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم •
انما فاطمة بضعة منّی وانّی لا احرّم ما احلّ الله ولکن
والله لا تجتمع ابنة رسول الله وابنة عدو الله عند رجل
ابدا بیوردی وفاطمه نك رضی الله عنها فعل مباح ایله
اذا اولنمسی جائزا اولمه مده حکمنی کندو حکمی کبی •
قلدی وبونك اوزرینه اولخدانك عز وجل انّ الذین
یؤذون الله ورسوله لعنهم الله فی الدنیا والاخرة •
واعدّ لهم عذابا مهینا والذین یؤذون المؤمنین •

والمؤمنات

والمؤمنات بغیر ما اکتسبوا فقد احتملوا بهتانا واثما
مبینا قولیله احتجاج ایتدی پس مؤمنلرك اوزرلرینه
اکتساب ایتدکلری نسنه نك غیریله اذا اولنمالری نه
شرط ایتدی واذای خصوص حضرتده صلی الله علیه
وسلم شرطسز اطلاق ایلدی انتهی **تنبیه آخر** حضرت
شیخ قدس سره بیوردرکه نقلت من مجموعة بخطّ الشیخ کمال
الدین الشمنی والد الشیخ الامام تقی الدین ما نصّه سئل
القاضی ابو بکر بن العربی عن رجل قال انّ ابا النبی فی
النار فاجاب بانه ملعون لان الله تعالی قال ان الذین
یؤذون الله ورسوله لعنهم الله فی الدنیا والاخرة
واعدّ لهم عذابا مهینا ولا اذی اعظم من ان یقال
عن ابیه انه فی النار انتهی بلفظه **تنبیه آخر** امام موفق
الدین بن قدامة الحنبلی المقنع نام کتابنده بیوردرکه من قذف
ام النبی صلی الله علیه وسلم یقتل مؤمنا کان او کافرا **یعنی**
کیمکه حضرتك صلی الله علیه وسلم والده سنی قذف وذم
ایلیه اولقتل اولنور کرك مؤمن اولسون وکرك کافر
اولسون قسطلانی مواهب لدنیّه ده بیوردرکه فالحذر
الحذر من ذکر ما فیه نقص فان ذلك قد یؤذی النبی •
صلی الله علیه وسلم لان العرف جار بانه اذا ذکر ابو الشخص
فیما ینقصه او وصف بوصف وذلك الوصف فیه نقص
تأذی ولده بذکر ذلك له عند المخاطب وقد قال علیه

الصلوة والسلام لا تؤذوا الاحياء بسبب الاموات رواه
الطبرانی فی الصغیر ولا ریب ان اذاه علیه الصلوة والسلام
كفر يقتل فاعله ان لم يتب عندنا وسيأتی مباحث ذلك
ان شاء الله تعالی فی الخصائص من مقصد المعجزات ولقد
اطنب بعض العلماء فی الاستدلال لایمانهما فالله تعالی
يثيبه علی قصد الجميل انتهی **تنبیه اخر** مصنفدیر كه بعض
علماء مغاربه نك خطیله بر فتوایه واقف اولدم اول بو مقا
ملك اوزرینه انده كلامی بسط ایلمش و شیخك سلوك
ایتدوكی طریقی ترجیح ایتمش وانك فتواسنده ذكر ایتدوكی
امور دن بری بودركه بو مقامده تكلم اوچ قسم اوزره در
بر قسمك قائلنك تكفیر و زندقه سی واجبدر واندن قتلدن
غیری یوقدر واول شول مكانده اولوركه ذلك القائل
انلروك حقلرنده تكلم ایله حضرتك اذیته وتعییرنی
اكار زا یعنی عیبا دخالنی قصد ایده **وقسم ثانی** انكله تكلم
ایدن كمسنه نك اوزرینه عیب یوقدر واول شول
مكانده اولوركه انكله تكلمه دواعی شرعیه دن بر داعی
دعوت ایده نته كیم مثلا حدیثك اوزرینه انی مفسر
ومقرر اولدوغی حالده تكلم ایده **وقسم ثالث** انده تكلم
حرامدر لكن انكله قتل مرتبه سنه واصل اولماز واول
شول مكانده اولوركه انكله تكلمه انی بر داعی شرعی دعوت
ایتمیه پس بو شخص حالی حسبی اوزرینه تأدیب اولنور

واكر اندن جرأت ولسانده عدم تحفظ بیلنورسه ●
آدابنده تشدید اولنور و وظائف شرعیه سندن
عزل اولنور و بونك اوزرینه عمر بن عبد العزیزك
عاملنی عزلیله استدلال ایتدی بعده دیدیكه بر عاقله
حضرت رسول الهك احیاء ابوینی حقنده وارد اولان
حدیث شریفی انكار جائز دكلدر زیرا حضرتك مولاسی
اوزرینه كرامتی بوندن اعظمدر وانك صحیح وضعیف
اولماسیله بو مقامده مقید اولنماز زیرا علما رضی الله
عنهم دیدیلركه احادیث ترغیب و ترهیبده صحت شرط
دكلدر **پس** بو مقام ایله حالك ندر وانك صحتنه انشاء الله
تعالی مانع یوقدر وجناب شریفه صلی الله علیه وسلم هر
محبك ظننه غلبه ایدن اولدر انتهی **تنبیه اخر** معلوم اولكم
حضرت رسول الهك صلی الله علیه وسلم نسبنه ویاخود
ذاتنه ویاخود دیننه ویاخود خصالندن بر خصلتنه
نقص الحاق ایلین ویاخود انك حقنده شان شریفنه لایق
اولمیان نسنه نی سویلین كرك تصریح طریقی اوزره اولسون
وكرك تعریض طریقی اوزره اولسون سابّ حكمنده در ●
وحضرت رسول الهی صلی الله علیه وسلم سب ایلین كمسنه
نك استباحه دمنده علماء اعصار وائمهٔ امصار بیننده
اختلاف یوقدر بلكه اختلاف استتابه وعدم استتا
بتنده در اول ردّ تدردین كمسنه نك عندنده اندن

نوبه طلبا ولنمیوب قتل اولنور سحنون دیرکه علما جمع اولدیلرکه
حضرت رسول اللهی صلی الله علیه وسلم شاتم وانی متنقص
کافردر خطابی دیرکه حضرتی شتم وتنقص ایدن نك اکر مسلما
ایسه وجوب قتلنده اهل اسلامدن برینك اختلافی معلوم
معلوم دکلدر وسائر انبیا وملائکه دخی بویله درلر وبو محلی
قاضی عیاض شفانك اخرنده تفصیل وزرینه بیان ایتدی
برجهتله کیم انده عزم سوزیری قومدی رضی الله عنه ∴

خاتمه حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم بعض
سیره سی بیاننده در وبو خاتمه بش فصلی مشتملدر فصل
اول خدانك انی تشریفی بیاننده در وبو فصلده وورت
لطیفه نی جامعدر لطیفهٔ اولی حضرتك صلی الله علیه وسلم
خلقت جهتندن انبیانك اوللری وبعثت جهتندن انلروك
اخرلری اولدوغی بیاننده در ابن سعد قتاده دن رضی الله
عنه مرسلاً روایت ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم کنت اول الناس فی الخلق واخرهم فی البعث یعنی قتاده
دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بن
خلقت جهتندن ناسك اوللری وبعثت جهتندن انلروك
اخرلری ایدم ورواه الدیلمی وغیره عن ابی هریرة رضی الله عنه
ابن ابی حاتم تفسیرنده ابی هریره دن رضی الله عنه روایت
ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم کنت اول
الانبیاء خلقا واخرهم بعثا یعنی ابو هریره رضی الله عنه

دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
خلقت جهتندن انبیانك اوللری وبعثت جهتندن اخرلری
یم سعید بن منصور وابن المنذر وابن ابی حاتم وبیهقی وابن
عساکر ابی هریره دن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال
قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لما خلق الله ادم خبره
ببنیه فجعل یری فضائل بعضهم علی بعض فرای نوراً ساطعاً
فی اسفلهم فقال یا رب من هذا قال ابنك احمد وهو اول
واخر یعنی ابو هریره رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیوردیکه وقتاکیم حق تعالی ادم علیه
السلامی خلق ایتدی اکا اولادنی بلدردی پس ادم علیه
السلام انلروك بعضیلرینك بعضیلری اوزرلرینه فضلنه
درجات رفیعه لرینی مشاهده ایلدی وانلروك اخرلرنده
مرتفع وعالی بر نور کوردی ودیدیکه یا رب بو نور کیمدر
حق تعالی بیوردیکه بو نور سنك اوغلك احمددر واول
خلقتده اول وبعثتده اخردر وشیخ بو حدیث شریفی
جامع کبیرده ذکر ایتدی واکا کر رمز ایلدی واخرنه وهو
اول شافع واول مشفع لفظی زیاده قیلدی مصنف دیرکه
ولفظ سعید والبیهقی وهو اول من یدخل الجنة فقال
الحمد لله الذی جعل من ذریتی ولا احسده شرح غریب الحدیث
حبره اعلمدیمکدر صاحب صحاح دیرکه الخبر واحد الاخبار
واخبرته وخبرته بمعنی انتهی جعل یری کورمکه باشلدی

دیمکدر صاحب قاموس دیرکه جعل یفعل کذا اخذ انتهی
فضائلك فضیلتك جمعیدر صاحب قاموس دیرکه الفضیلة
الدرجة الرفیعة فی الفضل والاسم الفاصلة انتهی
ساطع مرتفع دیمکدر صاحب قاموس دیرکه سطع الغبار
کمنع سطوعا وسطیعا کامیر وهو قلیل ارتفع انتهی
لطیفهٔ ثانیه حضرتك خلقتی خلقت مخلوقاته علت غائیه
اولدوغنی بیان ایدر ابو الشیخ وحاکم ابن عباسدن رضی
الله عنهما روایت ایدرلرکه قال اوحی الله تعالی الی عیسی
آمن بمحمد ومر امتك ان یؤمنوا به فلولا محمد ما خلقت
آدم ولا الجنة ولا النار ولقد خلقت العرش علی الماء
فاضطرب فکتبت علیه لا اله الا الله محمد رسول الله
فسکن بو حدیثی حاکم تصحیح ایتدی وشفاء الغرامه ده سبکی
انی ابقا ایلدی وفتوا اسنده بلقینی انك طریقنه ذاهب
اولدی یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حق تعالی عیسی
علیه السلامه وحی ایتدیکه محمده ایمان کتور وامتکه اکا
ایمان کتورمکله امر ایله اکر محمد اولمایدی بن آدمی وجنتی
وجهنمی خلق ایتمزدم وبن عرشی صوا وستنده خلق ایتدم
وعرش مضطرب اولدی یعنی حرکته کلدی پس انك اوزرینه
لا اله الا الله محمد رسول الله کلمه سنی یازدم واول
ساکن اولدی دیلمی مسندنده ابن عباسدن رضی الله
عنهما روایت ایدرکه قال ان رسول الله صلی الله علیه

وسلم قال اتانی جبریل فقال یا محمد ان الله تعالی یقول
لولاك ما خلقت الجنة ولولاك ما خلقت النار یعنی
ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم بیوردیکه بکا جبریل کلدی ودیدیکه یا محمد
بدرستی حق تعالی بیوردیکه اکر سن اولمایدك بن جنتی
خلق ایتمزدم وسن اولمایدك بن جهنمی یارتمزدم طبرانی
سلماندن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال هبط جبریل
علی النبی صلی الله علیه وسلم فقال ان ربك یقول ان
کنت اتخذت ابراهیم خلیلا فقد اتخذتك حبیبا وما
خلقت خلقا اکرم علی منك ولقد خلقت الدنیا واهلها
لاعرفهم کرامتك ومنزلتك عندی ولولاك ما خلقت
الدنیا یعنی سلمان رضی الله عنه دیرکه جبریل علیه السلام
حضرت رسول الهك صلی الله علیه وسلم اوزرینه نازل
اولدی ودیدیکه بدرستی ربك دیرکه اکر بن ابراهیمی
خلیل اتخاذ ایتدم ایسه سنی حبیب اتخاذ ایتدم بکا سندن
اکرم وافضل بر نسنه خلق ایتمدم عزتم وجلالم حقیچون
دنیایی واهلنی بنم عندمده سنك کرامتکی ومنزلتکی
انلره بیلدرمکیچون خلق ایتدم واکر سن اولمیایدك
بن دنیایی خلق ایتمزدم شرح غریبا لاحادیث الثلثه اوحی
ضرب بابنك لفیف مفروقندن فعل ماضی بناء معلومدر
وحی الیه واوحی الیه بر معنایه در ووحی لغتده معانی

متعدّده بيننده مشترکدر و اول معانيدن بري
الهامدر و بري کلام خفيدر و شرعده جانب حقدن
پيغمبره بر امري اعلامدر و کاه اولور وحي اطلاق اولنور
و اندن اسم مفعول مراد اولنور و خدانك جلّ ذکره
ان هو الّا وحي يوحى قولي بوندندر يعني مصدري اسم
مفعول اوزرينه اطلاق قبيلندندر زيرا وحيدن مراد
حق تعالى حضرتلرينك حضرت رسول اللهك صلى الله عليه
وسلّم اوزرينه منزل اولان کلامدر علي وزني اوزره
امر يأمردن فعل امردر اصلي ءمردر همزهٔ ثانيه تخفيفا
حذف اولندي بعده همزهٔ اوليدن استغني اولندي
زيرا انك اتياني ساکنله که همزهٔ ثانيه در نطقه توصّل
ايچوندي پس همزهٔ ثانيه حذف اولندقده اکا حاجت
قالمدي نته کيم تفصيلي کتب تصريفده مذکوردر و اضطرب
تحرّك ديمکدر معلوم اوله کيم لولا امتناعيّه اکثر استعمالده
ضمير مرفوعه داخل اولور پس لولا انا و لولا انت و لولا
هو دينور قال الله تعالى لولا انتم لکنّا مؤمنين و بعضلر
قولنده لولاي و لولاك و لولاه دينور و حديث شريفده
لولاك بو بعضك قولي اوزرينه تصحيح اولنور سيبويه
ديرکه لولا بونلرك جمله سنده ضميري جارّه در
و اول برنسنه يه متعلق دکلدر نته کيم شاعرك ع
لعلّ ابي المغوار منك قريب قولنده لعلّ برنسنه يه

اولماز و اول بحسبك درهم ترکيبنده مبتدا اوزرينه
داخل حرف زائد منزله سنده در پس مابعدي ابتدائيه
اوزرينه اعرابدن محلّا مرفوع اولور و اخفش ديرکه لولا
انلرده جارّه دکلدر و ما بعدنده اولان ضمير ابتدائيّه
اوزرينه محلّا مرفوعدر لکن انلر ضمير مجروري ضمير مرفوع
مکاننه استعاره ايتديلر والله اعلم هبط نزل معناسنه در
صاحب قاموس ديرکه هبط يهبط هبوطا نزل لطيفهٔ
ثالثه حضرتك صلى الله عليه وسلّم نبوّتي آدم عليه
السّلامه نفخ روحدن مقدّم اولدوغني بيان ايدر
مسلم صحيحنده عمرو بن العاصدن رضي الله عنه روايت
ايدرکه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلّم انّ الله عزّ
وجلّ کتب مقادير الخلق قبل ان يخلق السّموات والارض
بخمسين الف سنة وکان عرشه على الماء مصنّف ديرکه
صاحب لطائف زياده ايلدي و من جملة ما کتب في الذکر
و هو امّ الکتاب انّ محمّدا خاتم النّبيين يعني عمرو بن
العاصي رضي الله عنه ديرکه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلّم بيوردي که بدرستي خدا عزّ و جلّ مقادير خلقي کوکلري
و يرلري خلقندن اللي بيك ييل اوّل يازدي حالبوکه عرشي
صو اوستنده ايدي و حضرت محمّدك خاتم النّبيين
اولدوغني ذکرده که امّ الکتابدر يازدوغي امورك
بعضيدر و من جملة ما کتب مقدّم خبردر و انّ مفتوحه

اسمیله وخبریله تأویل مصدرده مؤخر مبتدادر
تقدیری کون محمد خاتم النبیین کائن من جملة ما کتب
دیمکدر امام احمد وبیهقی وطبرانی وحلیه ده ابونعیم
وحاکم سند صحیح ایله عرباض بن ساریه دن رضی الله
عنه روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم انی عند الله فی ام الکتاب خاتم النبیین وان
آدم لمنجدل بین طینته یعنی عرباض ابن ساریه رضی الله عنه
دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
بدرستی بن عند الله ام الکتاب ده آدم ارض اوزرینه
ملقی ومطروح واثناء طینة وخلقتنده حاصل ایکن
خاتم النبیین یازلمش ایدم **تفسیر الحدیث** ام الکتاب
بونده لوح محفوظ دیمکدر خاتمده تانک کسری وفتحی
جائزدر قاضی بیضاوی خدانک وخاتم النبیین قولنک
تفسیرنده دیرکه واخرهم الذی ختمهم اوختموا به علی
قراءة عاصم بالفتح انتهی یعنی خاتم کسر تا ایله سنک
ختمت الشیء قولندن اسم فاعلدر ومعناسی اخر الانبیاء
دیمکدر وخاتم فتح تا ایله انکله ختم اولنان نسنه نک
اسمیدرکه اکا مهر دینور وقتاکیم دائرهٔ نبوة حضرتک
صلی الله علیه وسلم وجود شریفیله تمام اولدی
کانه اول برخاتمدرکه انکله فراغی وقتنده مکتوب ختم
اولندی ومهرلندی منجدل ملقی ومطروح دیمکدر

صاحب

صاحب نهایه دیرکه وان ادم لمنجدل فی طینته ای ملقی
علی الجدالة وهی الارض وطینته خلقت معناسنه در
صاحب نهایه دیرکه یقال طان الله علی طینة ای خلقه
علی جبلته وطینة الرجل خلقه واصله انتهی **معلوم اولکم**
ایکی ظرف معاً عند الله ایله فی ام الکتاب در اسم ان ایله
خبری بیننده واقع اولان نسبته متعلقلردر کما فی قوله
تعالی ان الدین عند الله الاسلام وفی طینة منجدله متعلق
دکلدر بلکه ان کلمه سنه خبر ثانیدر وان اسمیله خبریله
اعرابدن محلا منصوب لخاتم النبیین قولندن حالدر زیرا
معناده مفعولدر تقدیری کتبت فی ام الکتاب خاتم النبیین
فی الحال الذی ادم مطروح علی الارض حاصل فی اثناء الخلقة
دیمکدر مصنف رحمه الله دیرکه الله اعلم بو حدیث شریفله
مراد حضرت رسول الملک صلی الله علیه وسلم خاتم الانبیا
اولدوغنی اول وقتده یازلدی دیمک دکلدر بلکه مراد
انک ام الکتابده اول حالده ادم علیه السلامه روح
نفخ اولنمزدن اول مکتوب اولدوغندن اخباردر انتهی
خفی اولمیه که خداده جل وعلا نفس وصورت ووجه
ورؤیة وعین وبطش وید وجنب وقدم وفوقیة
واستوا واسرا ونزول ومجی واتیان وقرب وعندیة
واین ومعیة ومحبت وغضب ورضی وضحک متشا
بهاتدندر ومتشابهاتده مذهب سلف وقفدر

ومذهب خلف تأويلدر يعني سلف متشابهاتك حق
اولدوغنى اعتقاد ايدرلر وعلملرينى خدايه حواله ايليوب
انلرده تأويله خوض ايتمزلر امام ابو حنيفه حضرتلرينك
رضي الله عنه مذهبي بودر وخلفا انلرى خدانك عز
وجل ذات شريفنه لايق برمعنا ايله تأويل ايدرلر •
ومتشابه قران وحديثده شمس الدين محمد بن اللبا الشاذلي
حضرتلرينك رضي الله عنه عظيم القدر وجليل النفع بر
تأليفي واردر مراد ايدن مراجعت ايلسون امام احمد وبخاري
تاريخنده وابو نعيم حليه ده وحاكم ميسرة الفجردن
رضي الله عنه روايت ايدرلركه قال قلت يا رسول الله
متى كنت نبيًا قال وادم بين الروح والجسد يعني ميسرة
الفجر رضي الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم ديدمكه يا رسول نه زمانده پيغمبر ايدك حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردیكه ادم روح ايله
جسد بيننده ايكن يعني هنوز جسدنه روح نفخ اولنمامشيكن
پيغمبر ايدم وادم مبتدادر وبين الروح والجسد خبردر
وجملهٔ اسميه حالدر وعاملي محذوفدر تقديري كنت
نبيًا وادم حاصل بين الروح والجسد ديمكدر سؤالده
ذكر اولنمغين جوابده حذف اولندي ميسره ميمك
فتحي وشناة تحتيه نك سكونيله الفجر فانك فتحي
وجيمك سكونيله صحابه دن برينك اسميدر ذهبي

تجريد

تجريد اسماء صحابه دن ديركه ميسرة الفجر ايله صحبته من
اعراب البصرة قال يا رسول الله متى كنت نبيًا انتهى •
ترمذي ابي هريره دن رضي الله عنه روايت ايدركه قال
قالوا يا رسول الله متى وجبت لك النبوة قال وادم بين
الروح والجسد ترمذي بو حديثي تحسين ايتدي اگر
ديرلرسه كيم نبوت وصفدر انكله موصوفك موجود اولماسي
لازمدر وانكله موصوف فرق بيله بلوغندن صكره اولور
پس حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم وجودندن
اول واوسالندن اول انكله نيجه وصف اولنور واگر
اول صحيح اولورسه سائرى دخي بخلين اولور تقي الدين
السبكي رحمة الله بو سؤالدن جواب ويروب ديركه حديث
شريفده واردر اولديكه حق تعالى ارواحي اجساددن اول
خلق ايتدي پس حضرتك كنت نبيًا قولي روح شريفنه ويا
خود حقايقدن برحقيقته اشارت اولور ومعرفت حقايقدن
عقوللمز قاصره در انلري انجق خدا بيلور ويا خود حق تعالى
اكا نور الهيله امداد ايلين كمسنه بيلور بعده حق تعالى
اول حقايقدن هر حقيقته مراد ايلدوكي وقتده مراد ايلدوكي
نسنهٔ اعطا قيلور پس حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم حقيقتي ادم عليه السلامك حقيقتندن اول
متكوّنه اولدي وحق تعالى اكا اول وصفي اعطا قيلدي •
شو انكله كيم اني اول وصفه متهيئه خلق ايتدي واول وصفي

انك اوزرینه اول وقتده افاضه ایلدی بس اول پیغمبر
اولدی وحق تعالی اسمنی عرش اوزرینه یازدی واندن
رسالتیله خبر ویردی تاکه ملکلری وامتی وغیریلری
انی کندو عندنده کرامتنی بیله لر پس حضرت رسول
الهك صلی الله علیه وسلم حقیقتی اول وقتده موجوددر
متأخر اولان حقیقتله متصف اولان جسد شریفیدر •
وحقیقتنك حضرت الهیه دن اوزرینه مفاضه اولان
اوصاف شریفه ایله اتصافی اول وقتده در ومتأخر
اولان بعثت وتبلیغدر وهر نسنه کیم اکا خدا جهتندن
وذات شریفه سنك وحقیقتنك تأهلی جهتندن •
حاصلدر اول معجلدر واندہ تأخیر یوقدر وکذلك انك
پیغمبر اولماسی واکا کتاب وحکم ونبوت ویرلمسی معجلدر
ومتأخر اولان تکونی وظاهر اولمغه تنقلیدر صلی الله
علیه وسلم انتهی ملخصا شعر

یا اول الخلق نورا کنت مدخرا • من قبل ادم عند الله فی القدم
فکنت من قبل ان لاکون کان ولا • انسا وجانبیا راسخ القدم •
من قبل ان یخلق العرش العلی • بخمسین الف عام وعرشه علی الطعم
بامره خط فی ام الکتاب محمد • النبی ختام الرسل ذو القدم •
والعرش من هیبة الجلال مضطرب • حتی علی ساقه کتب اسم ذی العصم
بسره سکن العرش الکریم بقد • رة العظیم وادم صفوة الحکم •
سموات اذ ذاك منجدل بطینة • علی الجدالة بین الروح والنسم •

ابیات مذکوره بو کتاب مستطابك تحریر وتسطیرینه باعث
وبادی اولان عثمان بك حضرتلرینك سلطان انبیانك
صلی الله علیه وسلم مولد شریفی بیاننده المنتخب فی مولد
المنتجب نام منظومه سندندر تبرك وتیمن اجلیچون •
بو محلده تحریر اولنمشدر ادام الله النفع بوجوده الکریم
وشکر سعیه فی هذا الخیر العظیم وجعله من الفائزین
بلطفه العمیم یوم لا ینفع مال ولا بنون الا من اتی الله بقلب
سلیم لطیفهٔ رابعه حضرتك صلی الله علیه وسلم اسم شریفی
خدا انك اسمیله عرش اوزرینه یازلدوغی بیانندهدر حاکم
وطبرانی عمر بن الخطابدن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه •
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لما اقترف ادم الخطیئة
قال یا رب اسئلك بحق محمد لما غفرت لی فقال الله تعالی •
یا ادم وکیف عرفت محمدا ولم اخلقه قال لانك لما خلقتنی
بیدك ونفخت فی من روحك رفعت رأسی فرأیت علی قوائم
العرش مکتوبا لا اله الا الله محمد رسول الله فعلمت انك
لم تضف الی اسمك الا احب الخلق الی واذ اسألتنی بحقه فقد
غفرت لك ولولا محمد ما خلقتك یعنی عمر بن الخطاب •
رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه وقتا کیم ادم علیه السلام خطا ایلدی یعنی
شجرهٔ منهیه دن اکل ایتدی دیدیکه یا رب سندن
محمد حقیچون بر نسنه دیلمم الا بکا غفرانکی دیلرم حق تعالی

بيورديكه اي ادم وسن محمّدى نيجه بيلدك حال بوكه بن
انى هنوز خلق ايتمدم وادم عليه السّلام ديديكه يدرستى
سن بنى يد قدرتكله خلق ايتدّكده وبكّا روحكدن نفخ روح
ايلدكده باشمى قالدردم وقوايم عرشك اوزرنده لا اله الاّ
الله محمّد رسول الله يازلمش كوردم پس بيلدمكه سن اسمك
اضافت ايلمدك الا شول كيمسنه يه كه اول سكا خلقك
احبّيدر حق تعالى بيورديكه كرچك سويلدوك يا ادم اوبكّا
خلقك سوكلوسيدر چونكه انك حقيله سؤال ايلدوك
سكّا مغفرت ايلدم واكر محمدا ولماسيدى سنى خلق ايتمزدم
تفسير غريب الحديث لما حين معناسنه ظرفدر واقترف
اكتسب ديمكدر صاحب نهايه ديركه رجل قرف على نفسه
ذنوبا اى كسبها يقال قرف الذّنب واقترفه اذا عمله انتهى
حطيئته كناه ديمكدر صاحب قاموس ديركه الحطيئة الذنب
اوما تعمّد منه كالخطاء بالكسر والخطاء مالم يتعمد ج
خطايا انتهى حطيئة ده همزه ياده ادغام ايدوب حطيّه
ديمك جائزدر زيرا همزه نك حكمى ما قبلى واو ياخود
ساكنين اوله آنى ما قبلى جنسنه قلب ايدوب وما قبلنى
انده ادغام ايلمك وحالى اوزرينه ابقا ايليوب وهمزه ايله
نطق ايتمك جائزدر مقروء ومقرّو وخطيئة وحطيه كبى
سؤال صورمق واستمك معناسنه درونونده مراد
معناى ثانيدر پس اسئلك ديمك اطلب منك ديمكدر

لما الا معناسنه در صاحب قاموس ديركه لما يكون بمعنى
حين ولم الجازمة والاّ وانكار الجوهرى كونه بمعنى الا غير
جيّد يقال سألتك لما فعلت اى الا فعلت ومنه ان كل
نفس لما عليها حافظ وان كل لما الدينا محضرون وقراءة عبدالله
ان كلّهم لما كذب الرّسل انتهى ابن هشام قواعد اعرابده
ديركه ويقال فيها حرف استثناء نحو انشدك الله لمّا
فعلت كذا اى ما اسئلك الاّ فعلك ومنه ان كل نفس
لمّا عليها حافظ فى قراءة التّشديد الا ترى ان المعنى ما كل
نفس الا عليها حافظ ولا التفات الى انكار الجوهرى
ذلك انتهى معلوم اوله كيم لغت هذيلده لمّا الاّ استثنائيه
منزله سنده در زيرا انلر لمّا كلمه سنى انشدك الله لما
فعلت كبى تركيبده الا معناسنه قيلورلر واكا ما اسئلك
الا فعلك معناسنى ديرلر وخدانك جلّ ذكره ان كلّ
نفس لما عليها حافظ قولى تشديد قراءتى اوزره كه اول ابن
عامر وعاصم وحمزه وابى جعفر قراءتيدر بوندن دخى مرادنكم
معنى ما كلّ نفس الا عليها حافظ ديمكدر پس حرف نفيدر
ولما الا معناسنه در فرّا وابو عبيد لمانك الا معناسنه
كلدوكنى انكار ايتدّيلر وصاحب صحاح انلره تابع اولوب
انّ لمّا بمعنى الا غير معروف فى اللغة ديدى وخليل وسيبويه
وكسائى كلدوكنى حكايت ايلديلر صاحب قاموس ايله ابن
هشام انلره تابع اولديلر ومن حفظ حجة على من لم يحفظ

والمثبت مقدّم على النافي اكر دينورسه كيم بونده لمّا انك
الا معناسنه اولماسنه ايكي مانع وارد برى لفظيدر
وبرى معنويدر امّا مانع لفظى اولدركه ما بعدنده فعل
واقعدر و فعلك مستثنى اولماسى جائز دكلدر زيرا اول
خصايص اسمادندر وامّا مانع معنوى اولدركه اكر لمّا
بونده الا معناسنه اوليدى معناسى سندن مغفرتدن
غيرى سنى طلب ايدەرم ديمك اولوردى حال بوكه مراد
اولنان بونك خلافيدر مانع اولدن جواب اولدركه
بونده فعل مصدر معناسنه در ومانع ثانيدن جواب
اولدركه تركيبده حرف جر نفى مقدّردر تقديرى ما اسئلك
بحق محمّد الا غفرانك اياى ديمكدر اول اجلدن ابن هشام
انشدك الله لما فعلت كذا تركيبنى ما اسئلك الا فعلك
قوليله تفسير ايتدى غفران ستر معناسنه در صاحب •
قاموس ديركه غفره يغفره ستره غفر الله له ذنبه يغفره
غفرًا وغفرةً حسنةً بالكسر ومغفرةً وغفورًا وغفرانًا
بضمّهما وغفيرًا وغفيرةً غطّى عليه وعفى عنه واستغفره
من ذنبه واستغفره اياه طلب منه غفره كيف اسم مبهم
غير متمكّندر واصحّ اولان اولدركه اول ظرف دكلدر لكن
ظرف مجراسنه جاريدر زمخشرى مفصّلده ديركه وكيف
جار مجرى الظروف ومعناه السؤال عن الحال كيف زيد
اى على اىّ حالٍ هو انتهى • واول غالبًا استفهامده مستعملدر

واسمدن

واسمدن اول واقع اولدقده خبر اولور كيف زيد كبى •
وفعلدن اول واقع اولدقده حال اولور كيف جاء زيد كبى
روح ضمّ راايله حيات ذواته سبب اولان نسنه نك اسميدر
صاحب قاموس ديركه الروح ما به حياة الانفس ويؤنّث
انتهى وانده اقوال شتّى وارده اولدى واهل سنّة وجماعة
عندنده اصحّ اولان اولدركه اول بر جسم لطيفدر عبادتدر كه
دهنك سمسمده ونارك محمده سريانى كبى جميع جسدده •
ساريدر وانك خدايه اضافتى تشريف ايچوندر ناقة الله
وبيت الله كبى قوائم قائمه نك جمعيدر وقائمه اياق ديمكدر
صاحب قاموس ديركه القائمة واحدة قوائم الدابة فائده
ابن عباسدن و وهب بن منبّهدن مرويدركه ادم عليه
السلامك نهى اولندوغى شجره سنبله ايدى وبر لفظده
بر ايدى وابن مسعوددن وبر روايتده ابن عباسدن
منقولدركه اول كرم ايدى يعنى اصمه ايدى وقتادەدن
مرويدركه اول انجير ايدى وابى مالكدن مرويدركه اول
خرما ايدى والله اعلم فائده اخرى اكر دينورسه كيم ادم
عليه السلامك انك سببيله جنتدن اخراج اولندوغى
فعله كبيره مى ايدى صغيره مى ايدى كبيره اولماسى جائز
دكلدر زيرا انبيا عليهم السلامك اوزرلرينه كبيره جارى
اولماز واكر صغيره اولورسه انك سببيله آدم عليه
السلامك اوزرينه نزع لباسدن واخراج جنتدن

وامثاللندن جاری اولان نسنه نیچون جاری اولدی
جواب اولدرکه اول صغیره وانك سببیله آدم علیه
السلامك اوزرینه جاری اولان نسنه شأن زلّه نی
تقطیع ایچوندر واندن تهویل وتخویف اجلیچوندر تاکه اول
کندویه وذریّتنه اجتناب خطایاده واتّقاء مآثمده لطف
اوله بو سؤال وجواب صاحب کشافکدر اکودینورسکم
علی کل حال حق تعالی وعصی آدم ربّه دیدی دخی فتاب
علیه وهدی بیوردی وحدیث شفاعتده ویذکر ذنبه
وانی نهیت عن اکل الشجرة فعصیت واقع اولدی جواب
اولدرکه اگرچه ادم علیه السّلامدن صدور ایدن
زلّه صغیره در لکن انك منصب عالیسنه اضافتده وکمال
طاعتنه نسبت ذنب وعصیاندر زیرا ابرارك حسناتی
مقربلرك سیّئاتیدر بیهقی شعب ایمانده ابی عبد الله دن
روایت ایدرکه قال تفکر ابراهیم فی شأن آدم قال یارب
خلقته بیدك ونفخت فیه من روحك واسجدت له
ملائکتك ثم بذنب واحد ملأت افواه الناس حتی یقولوا
وعصی آدم ربه فغوی قال اوحی الله الیه یا ابراهیم ما علمت
ان مخالفة الحبیب علی الحبیب شدید یعنی ابراهیم علیه
السلام ادم علیه السلامك شاننده وحالنده تفکر
ایلدی دیدیکه یارب سن آدمی ید قدرتکله خلق ایلدك
واکا کندو روحکدن نفخ ایتدك وملکلریکه اکا سجده

قلدردك

قلدردك صکره برکناه ایله خلقك اغزلرینی طولدردك
حتی انلر وعصی ادم ربه فغوی دیرلر حق تعالی اکا وحی ایتدیکه
یا ابراهیم بلمیکه محبّك محبوبه مخالفتی قتیدر فائدهٔ اخری
زلّهٔ انبیادن من غیر قصد صادر اولان صغیره در واندن
خصیصه کبی انبیایه اقتدا اولنماز پس انك اوزرینه تنبیه
اولنمق لازمدر تاکه اکا اقتدا اولنمیه وبعضیلر دیدیلرکه
افعال انبیایه زلّه اطلاقی جائز دکلدر بلکه اول ترك
اولایه محمولدر منلا سعد الدین قدّس سرّه شرح عقاید
نسفیده بیوردکه اذا تقرّر هذا فما نقل عن الانبیاء
علیهم السّلام مما یشعر بکذب او معصیته فما کان منقولا
بطریق الآحاد فمردود وما کان بطریق التواتر فمصروف
عن ظاهره ان امکن والا فمحمول علی ترك الاولی اوکونه
قبل البعثة انتهی ابن ابی عاصم وابو نعیم انسدن رضی الله
عنه روایت ایدرلرکه ان الله تعالی قال لموسی صلّی الله علیه
وسلّم یا موسی انه من لقینی وهو جاحد لمحمّد ادخلته النار
فقال ومن محمّد قال یا موسی وعزّتی وجلالی ما خلقت خلقا
اکرم علیّ منه کتبت اسمه مع اسمی فی العرش قبل ان اخلق
السّموات والارض والشمس والقمر بالفی سنة یعنی انس
بن مالك رضی الله عنه دیرکه بدرستی حق تعالی حضرت
موسی یه صلّی الله علیه وسلّم دیدیکه یا موسی بدرستی
شان بو هرکیمکه بنی محمّده منکر اولدوغی حالده بوله بن

انی ناره ادخال ایدرم موسی علیه السلام دیدیکه محمد
کیمدر حق تعالی بیوردیکه یا موسی عزتم وجلالم حقیچون
بکا اندن اکرم وافضل بر کیمسنه خلق ایتمدم اسمنی اسمله
برلری وکوکلری وکونشی وآیی خلق ایتمزدن ایکی بیك
بیل اول عرشده یازدم **فصل ثانی حضرتك** صلی الله علیه
وسلم مولد شریفی بیاننده در **بو** فصل دورت لطیفه
مشتملدر **لطیفهٔ اولی** انك تاریخنی بیان ایدر **معلوم اولکیم**
حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم مولد شریفنده
اختلاف اولندی مصنف رحمه الله دیرکه صواب اولدرکه
اول اثنین کونی ایدی امام احمد ومسلم وابوداود وقتادة
الانصاریدن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه حضرت
رسول اللهدن صلی الله علیه وسلم اثنین کوننك
صیامندن سؤال اولندی حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه ذلك یوم ولدت فیه وانزلت
علی فیه النبوة **یعنی** اول بر کوندرکه انده طوغدم وبنم
اوزریمه نبوت یعنی وحی انده نازل اولدی **قسطلانی**
مواهبده بیوردرکه بو حدیث شریف حضرت رسول اللهك
کوندزده طوغدوغنه دلالت ایدر ومسندده ابن
عباسدن رضی الله عنهما مرویدرکه ولد صلی الله علیه
وسلم یوم الاثنین واستنبئ یوم الاثنین وخرج
مهاجرا من مکه الی المدینه یوم الاثنین ودخل المدینة

یوم الاثنین ورفع الحجر یوم الاثنین **یعنی** ابن عباس
حضرتلری رضی الله عنهما بیوررلرکه حضرت رسول الله اثنین
کونی طوغدی واثنین کونی پیغمبر اولدی ومکه‌دن مدینه‌یه
مهاجر اولدوغی حالده اثنین کونی چقدی وحجر اسودی
اثنین کونی رفع ایلدی قسطلانی دیرکه کذلك مکه اثنین
کونی فتح اولندی وسورهٔ مائده اثنین کونی نازل اولدی
سعید بن المسیبدن رضی الله عنه مرویدرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم نصف نهارده طوغدی
وابن دحیه بونکله جزم ایلدی وزرکشی شرح برده‌ده
بو قولی تصحیح ایتدی **معلوم اولهکیم** بوصیری رحمه الله
لیلة المولد الذی کان للدین سرور بیومه اذ دهاء
قولنده کیجه‌ده وکوندزی مولده اضافت ایلدی پس انك
حضرت رصلی الله علیه وسلم کیجه‌ده طوغدی دینلردن
اولماسی وکونددده کلدی دینلردن اولماسی محتمل
اولدی لکن بوند نصکره یوم ثالث بوضعه ابنت وهب
قولی انك کونددده طوغدی دینلردن اولدوغنی تصریح
ایتدی وصحیح اولان بودر والله اعلم وعند الجمهور مشهور
اولان بودرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
سعادتله وجوده کلدکلری کون ربیع الاول اینك اون
ایکنجی کونی ایدی سهیلی معروف اولان بودر دیدی
وبعضیلر مبالغه ایدوب انده اجماع نقل ایتدی ابن

اسحق دیرکه ولد رسول الله صلی الله علیه وسلم یوم
الاثنین لثنی عشرة لیلة مضت من شهر ربیع الاول
عام الفیل صرصری رحمه الله حضرت رسول الهی صلی الله
علیه وسلم مدح ایتدوکی دیوانندە بیوردر **شعر**

وبدت بآمنة الحضان لحملها • باخف حمل راجح المیزان
حتی بدت انواره فی وضعها • فرأت قصور الشام رؤیة دان
وضعته مختوناً ومسروراً وقد • اهوی سجوداً منه للدیان
ولدته عام الفیل یوم اثنین • فاحتاز الفخار بفضله الاثنان
بربیع الاولی بثانی عشرة •• ویوافق العشرین من نیسان

وابن ابی شیبة مصنفده بو قولی جابردن وابن عباسدن
روایت ایتدی وابن کثیر دیرکه عند الجمهور مشهور اولان
اولدرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم • عام
فیلده طوغدی بیهقی وحاکم مستدرکده سندیله ابن
عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال ولد رسول
الله صلی الله علیه وسلم یوم الفیل بو حدیثی حاکم تصحیح
ایتدی ومختصرندە ذهبی انی ابقا ایلدی ابن حجر شرح
دررده دیرکه محفوظ اولان عامدر وکاه یوم اطلاق
اولنور واندن مطلق وقت مراد اولنور نته کیم یوم فتح
ویوم بدر دینور **پس** یوم الفیل عام الفیل دیمک
اولور ابن اسحق وابو نعیم وبیهقی مطلب بن عبد الله بن
قیس بن مخرمه دن روایت ایدرلر واول پدری عبد الله دن

دده سی

دده سی قیسدن روایت ایدرکه قال ولدت انا ورسول
الله صلی الله علیه وسلم عام الفیل ونحن ولدان **یعنی**
قیس دیرکه بن حضرت رسول الله ایله صلی الله علیه وسلم
عام فیلده طوغدق پس بزلر اقرانوز **معلوم** اوله کیم ابن
هشام سیره سنده حدیث مذکوری لفظ مرقوم اوزرینه
نقل ایتدی وفقیر انی علماء دن برینک خطیله محرره بر نسخهٔ
مصححه دن کتب ایلدی لکن مصنف رضی الله عنه ولدت
انا ورسول الله صلی الله علیه وسلم عام الفیل کالّلدین
لفظی اوزرینه نقل قلدی بعده سوردیکه ابو ذر دیدیکه
انده مشهور اولان لدتین در تا ایله فلان لدة فلان
دینور یعنی انکله بر وقتده طوغنسه جوهری دیرکه لدة
الرجل تربه والتاء عوض عن الواو الذاهبة منه لانه
من الولادة وهما لدان والجمع لدات ولدون • الترب
بکسر التاء المثناة الفوقیة واسکان الراء وبالموحدة
من ولد معک انتهی صاحب قاموس دیرکه اللدة کعدة
الترب **ج** لدات ومادهٔ تربده دیرکه الترب بالکسر
اللدة والسن ومن ولد معک انتهی صاحب نهایه دیرکه
فی حدیث انا لدة رسول الله صلی الله علیه وسلم ای
تربه یقال ولدت المراة ولاداً وولادة ولدة فسمی
بالمصدر انتهی وبالجملة اکثر علما بونک اوزرینه دیرلرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم عام فیلده طوغدی

و ابن عباس رضي الله عنهما بوكا ذاهب اولدي وبعض
علما بونك اوزرينه اتفاق روايت ايتديلر وهم قوللركه بوكه
مخالفدر اول وهم دردیدی ومشهور اولان اولدر كه حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم فيلدن اللي كون صكره وجوده
كلدي وسهيلي بوني اختيار ايلدي والله اعلم **لطيفۀ ثانيه**
حضرتك صلى الله عليه وسلم مكان ولادتني بيان ايدر
جمهور اولان بونك اوزرينه درلركه حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم مكه ده طوغدي لكن مكه ده مكاندن
طوغدوغنده اختلاف اولندي بعضيلر ديديلر كه زقاق
المولدده يعني معروف زقاقده اولان دارده طوغدي •
واول دار عقيل بن ابي طالبك النده ايدي مولانا ابن
حجر مكي شرح همزيه ده ديركه مشهور اولان اولدر كه اول
شعبده مولد ايله مشهور اولان مسجددر وبعضلر ديديلر كه
شعب بني هاشمده طوغدي وبعضلر ديديلر كه ردمده
طوغدي وردم رانك فتحي ودالك سكونيله مكه ده بر
موضعك اسميدر وبعضلر ديديلر كه عسفانده طوغدي
عسفان وزني اوزره مكه دن ايكي قوناق اوزاق بر مكانك
اسميدر مولانا مزبور شرح همزيه ده ديركه بو قول شاذدر
اكا اعتماد جائز دكلدر **لطيفۀ ثالثه** حضرت صلى الله عليه
وسلم مختون ومقطوع السره طوغدوغني بيان ايدر •
طبراني وابو نعيم وابن عساكر طرق متعدده دن انس

١٧ انس بن مالك

بن مالكدن رضي الله عنه روايت ايديلر كه قال قال رسول
الله صلى الله عليه وسلم من كرامتي على ربي اني ولدت مختونا
ولم ير احد سوأتي يعني انس بن مالك رضي الله عنه ديركه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردي كه بنم ربيم
اوزرينه كرامتمدندر كه بن دستي بن مختون يعني سنتلو
طوغدم وبر كيمسنه بنم عورتمي كورمدي زهره ده بو حديثك
سندي جيد دردیدی وحافظ ضياء الدين المقدسي •
اني تصحيح ايلدي ذركشي ديركه مرتبه جهتندن ضياء الدينك
تصحيحي حاكمك تصحيحندن اعلادر وحضرت رسول الله دن
غيري انبيادن صلوات الله عليهم وسلامه بر جماعت
مختون طوغديلر ابن دريد وشاحده وابن الجوزي تلقيحده
كعب الاحباردن انلرك اون اوج اولدقلريني نقل ايتديلر
وابن الجوزي محمد بن حبيبدن انلرك اون درت اولدقلريني
روايت ايلدي وانلردن هر بري اخروك ذكر ايتمدي وكعب
ذكر ايتدي اتفاق ايتدكلري بونلردر ادم • وشيث • ونوح
ولوط • ويوسف • وشعيب • وموسى • وسليمان • وعيسى
ومحمد وكعبك زياده ايتدوكي بونلردر ادريس وسام
ويحيى وابن حبيبك زياده ايلدوكي •
بونلردر هود • وصالح • وزكريا • وحنظلة بن صفوان
كه اول اصحاب رسك پيغمبر يدي بس بونلرك كاملرندن
اون يدي پيغمبر مجتمع اولدي وشيخ قدس سره فلانئد

الفوائد نام کتابنده انلروك اسملرینی نظم ایتدی و دیدی

شعر

وسبعة مع عشر قد دووا اخلفوا • وهم ختان فخذ لا زلت مأنوسا

محمد ادم ادریس شیث ونوح • سام هود شعیب یوسف موسى

لوط سلیمان یحیی صالح زکریا • وحنظلة الرسی مع عیسى

لطیفهٔ رابعه حضرتك صلی الله علیه وسلم بعض عجایب ولادتی بیاننده ایدر واول عجایبك بری ولادتی لیلهٔ مولدنده کسری نك ایوانی حرکته کلدی وانك شرفه لرندن اون دورت شرفه دوشدی وانك بناسنه چوق صرف اولنمشیدی وکوندن انجلین بناء عظیم کورلمشیدی عظم واحکامده بر مرتبه ایدیکه انی نفخ صوردن غیری برنسنه هدم ایلمز ظن اولنوردی پس وقتاکیم اول بو دکلو استحکام ایله حرکته کلدی واندن اون دورت شرفه دوشدی قطع برهانیله محضا اول حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم نبوتنه وانك ملکیله وعزیله بر کیمسنه یه ملك وعزباقی قالمامسنه دلاله برایة اولدوغی معلوم اولدی واول اون درت شرفه انلروك پادشاهلرندن اون دورتدن غیری قالماد وغنه اشارتدر انلروك اون دورت یلده هلاك اولدی ودوردی حضرت عثمانك زماننده اولدی وحضرت عمروك زمان سعادتنده اکثر اقالیم فارس فتح اولندی

واول

واول کسرانی کسرا ایلدی وانی ذلیل وزبون ایتدی واول اقضائی مملکتنه دك کیر وکتدی بعده حضرت عثمانك زماننده قتل اولندی وملکی بالکلیه زائل اولدی ••• وحضرتك صلی الله علیه وسلم اذا هلك کسری فلا کسری بعده قولنك صدقی ظهور ایتدی واول عجایبك بری اولدرکه نیران فارس سوینمدی یعنی انلرك عبادت ایتدکلری اتش خانه لروك اتشلری منطفیه اولدی حال بوکه اندن اول بیك ییل ایدیکه سوینمش ایدی واول عجایبك بری اولدرکه بحیرهٔ طبریه که اکا عین ساوه دینور یره بچدی وانك طولی التی میل وعرضی التی میل ایدی یره بچوب اندن بر قطره قالمدی ساوه ری ایله همدان بیننده بر شهرك اسمیدر واول ری یکرمی ایکی فرسخدر خفی اولمیه که اول کیجه یره بچن بحیرهٔ طبریه اولوب وبحیرهٔ طبریه ایله عین ساوه شیء واحددن عبارت اولدوغی همزیه شرحنده ابن حجر مکی نك مختاریدر وعبارتی بودر ومنها بحیرة طبریة التی کان فیها من سرك وسعتها ما یحیل العادة غیضها ولهذا قیل طولها ستة امیال وعرضها مثل ذلك وتسمی عین ساوه لبلد معروف بینها وبین الری اثنان وعشرون فرسخا وقیل موضع بالشام انتهی وقسطلانی مواهبده بیوردکه ومن عجایب ولادته ایضا ما روی من ارتجاج کسری وسقوط اربعة عشرة شرفة من شرفاته

وغیض بحیرة طبریة وخمود نار فارس وکان لها الف
عام لم یخمد انتهی لکن مصنف بیورر تنبیه وقع فی بعض
الکتب غارت بحیرة طبریة وهذا غیر معروف وبحیرة
طبریة لم یثبت ان ماءها غاض وهو باق الی الیوم انتهی
والله اعلم بحقیقة الحال فصل ثالث حضرتك صلی الله
علیه وسلم بعثتی وبعثتنك تاریخی بیاننده در بو فصل
بش لطیفه یی مشتملدر لطیفهٔ اولی وقت بعثتی وانك
تاریخنی بیان ایدر امام نووی قدس سره شرح مسلمده
دیرکه صواب اولان اولدرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم قرق یاشنده بعث اولندی وسهیلی
دیرکه اهل سیر وعلماء حدیث عندنده صحیح اولان بودر
وشیخ الاسلام بلقینی دیرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم اکا غار حراده جبریل علیه السلام کلدکده
علی المشهور قرق یاشنده ایدی واول اثنین کونی نهارده
واقع اولدی امام احمد وشیخان ابن عباسدن رضی الله
عنهما روایت ایدرلرکه قال انزل علی رسول الله صلی الله
علیه وسلم وهو ابن اربعین سنه علامهٔ ابن قیم زاد
المعاد نام کتابنده بیوررکه حق تعالی حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم قرق یاشنده بعث ایلدی
واول سن کمالدر ورسل قرقده بعث اولنورلر وحضرت
عیسی علیه السلامك اوتوز اوج یاشنده کوکه رفع

اولندی دیدکلری اکا رجوع واجب بر اثر متصل ایله
ثابت اولمدی مصنف دیرکه والامر کما قال واحادیث صحیحه
دلالت ایتدیلرکه عیسی علیه السلام کوکه رفع اولندقده
یوز یکرمی یاشنده ایدی ابن جوزی دیرکه ما من نبی
نبیء الا بعد الاربعین حدیثی موضوعدر زیرا حضرت
عیسی علیه السلام پیغمبر اولدی وسمایه رفع اولندیغی
حال بوکه اول اوتوز اوج یاشنده ایدی پس حق انبیاده
اشتراط اربعین بر معتبر نسنه اولمدوغی معلوم اولدی
انتهی مصنف دیرکه ابن جوزینك عیسی علیه السلام
رفع اولندقده اوتوز اوج یاشنده ایدی دیدوکنی
علامهٔ ابن قیمك تقدم ایدن کلامی رد ایدر لطیفهٔ ثانیه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بدء وحیك
کیفیتنی بیان ایدر حضرتك صلی الله علیه وسلم وحیدن
اول بدء اولندوغی منامده رؤیای صالحه در پس
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بر واقعه کورمزدی
الا اول فلق صبح کبی کلوردی یعنی کوندز کبی ظاهر اولوردی
بخاری صحیحنده حضرت عائشه دن رضی الله عنها
روایت ایدرکه انها قالت اول ما بدء به رسول الله صلی
الله علیه وسلم من الوحی الرؤیا الصالحة فی النوم فکان
لا یری رؤیا الا جاءت مثل فلق الصبح ثم حبب الیه الخلاء
وکان یخلو بغار حراء فیتحنث فیه وهو التعبد اللیالی

ذوات العدد قبل ان ينزع الى اهله ويتزوّد لذلك ثم يرجع
الى خديجة فيتزوّد لمثلها حتى جاءه الحق وهو فى غار حراء
فجاءه الملك فقال اقرأ قال ما انا بقارئ قال فاخذنى
فغطنى حتى بلغ منّى الجهد • ثم ارسلنى فقال اقراء قلت ما انا
بقارئ فاخذنى فغطنى الثانية حتى بلغ منى الجهد ثم ارسلنى
فقال اقراء فقلت ما انا بقارئ فاخذنى فغطنى الثالثة
ثم ارسلنى فقال اقراء باسم ربك الّذى خلق خلق الانسان
من علق اقراء وربّك الاكرم فرجع بها رسول الله صلى الله
عليه وسلّم يرجع فؤاده فدخل على خديجة بنت خويلد رضى
الله عنه عنها فقال زمّلونى زمّلونى حتى ذهب عنه الروع
فقال لخديجة واخبرها الخبر خشيت على نفسى فقالت خديجة
حتى اتت به ورقة بن نوفل بن عبد العزّى بن عمّ خديجة وكان
امراء قد تنصّر فى الجاهلية وكان يكتب الكتاب العبرانى
فيكتب من الانجيل بالعبرانية ما شاء الله ان يكتب وكان
شيخاً كبيراً قد عمى فقالت له خديجة يا ابن عمّ اسمع من ابن
اخيك فقال له ورقة يا ابن اخى ماذا ترى فاخبره رسول
الله صلّى الله عليه وسلّم خبر ما راى فقال له ورقة هذا
النّاموس الذى نزّل الله على موسى يا ليتنى فيها جزعاً ليتنى
اكون حيّاً اذ يخرجك قومك فقال رسول الله صلّى الله
عليه وسلّم او مخرجهم قال نعم لم يأت رجل قط بمثل ما
جئت به الا عودى وان يدركنى يومك انصرك نصراً

ثم لم ينشب ورقة ان توفى وفتر الوحى يعنى ام المومنين
عايشه رضى الله عنها بيوردكه حضرت رسول الله صلّى
الله عليه وسلّم وحيدن بدأ اولندوغى نسنه نك اوّلى
نومده رؤياى صالحه ايدى وحضرت رسول الله صلّى
الله عليه وسلّم بر واقعه كورمزدى الا اول فلق صبح كبى
كلوردى يعنى ضياده ووضوحده اكا شبيهه كلوردى
بعده اكا خلوت محبوب اولدى وحضرت رسول الله صلّى
الله عليه وسلّم غار حراده خلوت ايدردى واندە اهلنه
مشتاق اولوب رجوع ايتمزدن اوّل متعدد كيجه لركوندزلر
ايله خدايه عبادت ايلردى واول خلوت ويا خود عبادت
ايچون تزوّد ايدردى يعنى آزق آلوردى بعده خديجه يه
رجوع ايلردى واول ليالى مثلى ايچون زاد اتخاذ ايدردى
حتى اكا اول غار حراده ايكن حق يعنى وحى كلدى پس
رمضان آينك اون يدنجى كوننده كه اثنين كونى ايدى
اكا جبريل عليه السّلام نازل اولدى وحضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلّم اقراء ديدى حضرت رسول الله ما انا
بقارئ بيوردى يعنى بن قارى دكلم يعنى اوقمق بلمم ديكى
حضرت رسول الله صلّى الله عليه وسلّم بيورديكه پس
جبريل عليه السّلام بنى طوندى وقوجدى وصقدى
حتى اول قوجمق وصقمقدن بندن جهده يعنى غايت وسعمه
واصل اولدى صكره بنى صالى ويردى واقراء ديدى

حضرت بیوردیکه بن اوقمق بلمم دیدم پس بنی اخذ ایتدی
ومره ثانیه ضم وعصر ایتدی حتی اول ضمّ وعصر بنم
غایت وسعمه واصل اولدی صکره بنی صالیویردی
وبکا اقراء دیدی بن نه اوقویه یم دیدم پس بنی طوتدی
واوچنجی کره قوچدی وصقدی صکره بنی اطلاق ایلدی
وبکا اقراء باسم ربك الذی خلق خلق الانسان من علق
اقراء وربك الاكرم دیدی پس حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم قلب شریفی مضطرب اولدوغی حالده
اول ایات ایله رجوع ایلدی پس خدیجه بنت خویلدك
رضی الله عنها اوزرینه داخل اولدی وکندویه واقع
اولان نسنه یی اکا بلدردی وزملونی زملونی دیدی
یعنی بنی صاریکوز صاریکوز بیوردی پس انی صاردیلر
وصارمقدن بونده مراد اورتوب باصدرمقدر تاکه
اندن فزع وخوف زائل اولدی زیرا عادتا اورتوب
باصدرمقله خوف ساکن اولور وخدیجه یه اکا خبری
اعلام ایتدوکی حالده والله شدّت رعبدن نفسم
اوزرینه موتدن ویاخود مرضدن خوف ایتدم دیدی
پس حضرت خدیجه رضی الله عنها حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم دیدیکه بو سوزی سویله ویاخود
سنك اوزریکه خوف یوقدر والله ربّك سنی افضاح
ایلمز یعنی اوتاندرمز بدرستی سن قرابتی ایصال ایدرسن

وامریله

وامریله مستقل اولمیان کیمسنه نك ثقلنی کتوررسن
ومعدومی کسب ایدرسن یعنی ناسه سندن غیریده بولنمدقلری
نسنه یی اعطا ایلرسن وقونوغه طعام ومنزل حاضرقلورسن
ونوائب حقه یعنی حوادثنه معین اولورسن وخدیجه رضی
الله عنها حضرت رسول الله ایله صلی الله علیه وسلم کتدی
حتی ورقه بن نوفل بن عبد العزی یه که اول خدیجه نك عمیسی
اوغلیدر واردی ورقه بر کیمسنه ایدیکه عبادت اوثانی
ترك ایدوب جاهلیتده تنصّر ایتمشیدی واول کتاب عبرانی یی
یازردی پس انجیلدن عبرانیه ایله خدا کتابتی مراد ایلدوکی
نسنه یی کتابت ایدردی وورقه شیخ کبیر ایدی حال بوکه اعمی
اولمشیدی خدیجه رضی الله عنها اکا دیدیکه ای عمّم اوغلی
برادرلك اوغلندن ایشت وورقه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم دیدیکه ای برادرم اوغلی نه کوررسن حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم کوردوکی نسنه نك خبرینی
اکا دیدی وورقه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
دیدیکه بو ناموسدر اول ناموس که حق تعالی موسی
اوزرینه صلی الله علیه وسلم تنزیل ایلدی نولیدیکه بن مدّة
نبوتده ویاخود مدّت دعوتده یکت اولیدم نولیدی بن
سنی قومك مکه دن اخراج ایتدکلری وقت حی اولیدم
وورقه بو سوزی دیدکده حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم بیوردیکه انلر بنی اخراج ایدرلرمی وورقه دیدیکه نعم

اصلا بر كيمسنه سن كورد وكلك وحى كبى وحى كتورمدى
الا اول عداوة اولندى زيرا بلا سبب مالوفدن اخراج انى
موجبدر واكر سنك انتشار نبوتك كونى بكا واصل اولورسه
سنى نصر قوى وبليغ ايله نصرت ايدهيم ورقه نك وفاتى
اكلنمدى ووحى اوج ييل محتبس اولدى تفسير غريب الحديث
رؤيا تنوينسزدر وشد يمكدر صاحب قاموس ديركه الرويا
ما رايته فى منامك ج رأى كدعى انتهى الاجاءت جملهسى
رؤيايه صفتدر مثل نصب ايله مصدر محذوفك صفتيدر
تقديرى الاجاءت مجيئا مثل فلق الصبح ديمكدر ••
اى شبيهة له فى الضياء والوضوح وجائزدركه حالية
اوزرينه منصوبا وله تقديرى مشبهة ضياء الصبح
ديمكدر فلق فانك ولامك فتحه لريله صبح معناسنهدر
واول بو معناده وبو معنانك غيرنده استعمال اولنمغين
تخصيص وبيان ايچون صبحه اضافت اولندى پس عامك
خاصه اضافتى قبيلندندر صاحب قاموس ديركه الفلق
محركة الصبح او ما انفلق من عموده والفجر انتهى المراد منه
خلاء خانك فتحى والفك مدى ايله خلوة كبى مصدردر
صاحب قاموس ديركه خلاء المكان خلوا وخلاء واخلا
واستخلى بمعنى ومكان خلاء ما فيه احد بعده بر سطر
صكره ديركه واستخلى الملك فاخلاه وبه وخلا به واليه
ومعه خلوا وخلاء وخلوة انتهى حراء حانك كسرى

والفك

والفك مدى ايله مكهده بر طاغك اسميدر اكراندن
مكان مراد اولنورسه منصرفدر واكر بقعه مراد اولنورسه
منصرفدر وقصر ايله دخى لغتدر صاحب قاموس آنى قاضى
عياضه نسبت ايتدى نته كيم بيوردى وحراء بالكسر والمد
جبل بمكة ويؤنث ويمنع وحرى بفتح الحاء كعلى لغية عن
القاضى عياض انتهى پس حراده دورت وجه اولور تذكير
وتأنيث ومد وقصر يتحنث تعبد معناسنهدر وهو
التعبد قولى آنى تفسيردر قسطلانى شرح بخاريده ديركه
ليالى ظرفيت اوزرينه منصوبدر ويتحنث فعلنه متعلقدر
التعبد قولنه متعلق دكلدر زيرا تعبدده ليالى اشتراط
اولنماز بلكه مطلق تعبد شرط اولنور لكن صاحب قاموس
يتحنث تعبد الليالى ذوات العدد بيوردى پس ليالى
يتحنث فعلنك ظرفى اولدوغنه دلالت ايتدى فليتأمل
ليالكيدن مراد ايام مع ليالى اولمقدر وليالى اوزرينه اقتصارى
تغليب ايچوندر زيرا خلوته ليالى انسبدر ذوات ليالينك
صفتيدر ونصبى صورت كسره ايله در زيرا الف وتاء
زائدتين ايله جمعلنمشدر مسلمات كبى ينزع يضرب وزنى
اوزره يحن ويشتاق ديمكدر ويتزود فعله يتحنث
فعلنه معطوفدر وتزود زاد اخذ ايتمكدر وزاد ازق
معناسنهدر لذلك خلوته وياخود تعبده اشارتدر
لمثلها ضميرى ليالى يه راجعدر واهل ايله تعبيرندن

صكره خديجه رضى الله عنها تخصيص بالذكر ايتدوكى
تفسير بعد الابهامدر ويا خود اختصاص تزوّد ده يعنى
تزوّد خديجه دن اولوب غيريدن اولمدوغنه اشارتدر
وحقدن بونده مراد وحيدر غط ضمّ وعصر معناسنه در
صاحب نهايه ديركه فاخذنى جبريل فغطّنى الغطّ العصر
الشديد والكبس انتهى بلغ وصل ديمكدر وجهد جيمك
فتحيله غايه معناسنه در وبلغ فعلنك مفعولى ولمق
اوزرينه منصوبدر وفاعلى غطنى فعلندن مفهوم مصدره
راجع مستتر ضميردر تقديرى فغطنى حتى بلغ منى
الغط غايه وسعه ديمكدر واكثر روايه بونك اوزرينه در
وبعض روايتده حتى بلغ منّى الجهد واقعدر جيمك ضمى
ودالك رفعيله وجهد ضمّ جيمله طاقه معناسنه در
ورفعله بلغ فعلنك فاعليدر ومفعولى محذوف در تقديرى
حتّى بلغ منّى الجهد مبلغه ديمكدر صاحب نهايه ديركه
وقد تكرّر لفظ الجهد فى الحديث كثيرًا وهو بالضمّ الوسع
والطاقة وبالفتح المشقة وقيل المبالغة والغاية وقيل هما
لغتان فى الوسع والطاقة وامّا فى المشقة والغاية فالفتح
لا غير انتهى صاحب قاموس ديركه الجهد الطاقة ويضمّ
والمشقة واجهد جهدك ابلغ غايتك انتهى رجف
اضطراب شديد معناسنه در صاحب قاموس
ديركه رجف حرّك وتحرّك واضطرب شديدًا رجفًا

ورجفانًا

ورجفانًا ورجوفًا ورجيفًا انتهى فوآد قلب معناسنه در
صاحب قاموس ديركه التفؤد التحرّق والتوقّد ومنه
الفوآد للقلب مذكر ج افئدة والفواد بالفتح والواو غريب
تزميل تلفيف معناسنه در بس زمّلونى زمّلونى لففونى
لففونى اى غطونى غطونى ديمكدر وتكرارى تأكيد
ايچوندر روع رانك فتحيله فزع معناسنه در صاحب
قاموس ديركه الروع الفزع كالارتياع والتروّع انتهى
خشيت خفت ديمكدر صاحب قاموس ديركه خشيه
يخشاه خشيًا ويكسر وخشاةً ومخشاةً ومخشية وخشيانًا
وتخشّاه خافه وهو خاشٍ وخشٍ وهو خشياء ج خشايا
وخشّاه تخشية خوّفه انتهى كلّا حرف نفى وابعاددر اى
لا تقل ذلك او لا خوف عليك ما يخزيك الله ما يفضحك
ديمكدر زيرا اخزايه استحيا معناسنه در صاحب قاموس
خزى خزيًا وخزًا وقع فى بلية وشهرة فذلّ بذلك وبر سطردن
صكره ديركه خزى ايضًا خزاية وخزيًا بالقصر استحيى
والنعت خزيان وخزيا ج خزايا انتهى صاحب نهايه ديركه
خزايا جمع خزيان وهو المستحيى يقال خزى يخزى خزاية اى
استحيى فهو خزيان وامراءة خزيا وخزى يخزى خزيًا اى ذلّ
وهان انتهى وبر روايتده ما يحزنك الله واقعدر ويحزن
يانك فتحى وحاء مهمله نك ضمى وزانك كسريله جائزدر
حزنه واحزنه ديسوركل كافك فتحى ولامك تشديديله

شول كيمسنه ديرلركه كند وامريله مستقل ولميه كسب
نفسله برمفعوله تعديه ايدركسبت المال دينور وايكى
مفعوله تعديه ايدركسبت غيرى المال دينور وتكسب
المعدوم اندندر زيرا معناسى تعطى للناس مالا يجدون
عند غيرك ديمكدر وبر روايتده تكسب واقعدر افعال
بابندن اى تكسب غيرك المال المعدوم اى تتبرّع له به
پس موصوف حذف اولندي وصفت آنك مقامنه اقامت
اولندى وروايت اولى قاضى عياض ديدوكى كه صحيحدر
تقرى الضيف تضيفه ديمكدر صاحب قاموس ديركه
قرى الضيف قرًا وقراءً اضافه كاقتراه وبرسطردن
صكره ديركه واستقرى واقترى واقرى طلب ضيافه
انتهى نوائب حوادث ديمكدر وحقه اضافتا يلديى
زيرا اول حقده اولور وباطلده اولور ابن عمّ خديجه
نصب ابن ايله وورقه دن بدلدر وياخود آكا صفتدر
وجرّى جائزدكلدر زيرا عبد عزّى يه صفت اولور وليس
كذلك والف ثابت اولور وحذف اولنمز زيرا علمين
بيننده واقع دكلدر وراء وورقه مفتوحه در عبرانيه
عينك كسريله عبره نسبتدر وعبر عين مهمله نك كسرى
وباء موحّده نك اسكانيله در ونسبتده الف ونون
زياده اولندى على غير قياس ناموس نون ايله وسين
مهمله ايله صاحب السّر ديمكدركه اول جبريل عليه

السلامدر

السلامدر واهل كتاب آكا ناموس اكبر ديرلر وبعض
روايتده انزل واقعدر ياليتنى فيها ده ضمير مجرور
نبوّته وياخود دعوته راجعدر جذعا نصب ايله كوفيين
عندنده كان مقدّره نك خبريدر وياخود خبر ليتده
مستتر ضميردن حاليه اوزرينه منصوبدر وخبر ليت
فيها قوليدر وياخود ليت ايكى جزئى نصب ايتمشدر
وبعض روايتده جذع رفعله واقعدر بو تقديرجه
جارّ مع المجرور جذعه متعلقدر زيرا انده معناى
فعل واردر كانه ياليتنى فيها شابّ دينيدى روايت
اولى اكثر واشهردر او مخرجىّ هم قولنده همزه استفهام
انكارى ايچوندر زيرا حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم اخراجنى اقتضا ايدر سببسز وطنندن اخراجنى
استبعاد ايلدى خصوصا كه اول خدانك حرميدر
وپدرى اسمعيل عليه السلامك بلديدر زيرا حضرت
صلى الله عليه وسلم اكرامنى وانلردن جسددن روح
منزلهسنه انزالنى مقتضيه انواع محاسنى جامع ايدى
وهمزه ادوات استفهامده اصالتنه تنبيه ايچون
عاطفه اوزرينه تقديم ايله مخصوصه اولدى مخرجىّ
اصلنده مخرجونى ايدى نون ياء متكلمه اضافتله دوشدى
ومخرجوى اولدى پس كلمه ده واو ايله يا جمع اولدى
سبقت احديهما بالسكون واو يايه قلب اولندى

ویا یاده ادغام اولندی بعده صیانةً للباءِ دانك
ضمه‌سی کسره‌یه تبدیل اولنوب مخرّجی دیندی ویاسی
تخفیف ایچون مفتوحه اولدی هم موءخّر مبتدادر ومخرّجی
مقدّم خبردر موءزّر میمك ضمّی وزاءِ مشدّده‌نك
فتحیله قوی بلیغ دیمکدر نصرك صفتیدر تأزیر آزردن
مشتقدر وآزر قوّت وشدّت معناسنه‌در لم ینشب
لم یفنح وزنی اوزره‌در لم یلبث ولم یتأخر دیمکدر وورقه
فاعلیدر وان توفی اندن بدلدر وبدل اشتمالدر
تقدیری لم یتأخّر وفاة ورقه دیمکدر پس بو حدیث
شریفدن معلوم اولدی که حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم قرآن عظیمدن ابتدا نازل اولان اقراء
سوره‌سیدر وجمهور علما بونك اوزرینه‌درلر بعضلر
دیدیلر که ابتدا نازل اولان سورهٔ مدّثردر وبعضلر
دیدیلر ابتدا نازل اولان سورهٔ فاتحه‌در اصحّ جمهور
ذاهب اولدوغیدر معلوم اوله‌کیم اقراء سوره‌سنك
نزولندن صکره اوچ ییل وحی محتبس اولدی برکون
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم کیدر ایکن
کوکدن بر آواز ایشتدی ومبارك بصرنی رفع ایتدی
جبریل علیه السلامی بر کرسی اوزرینه بین السماء
والارض جالس کوردی واندن خوف ایدوب اهلنه
رجوع ایتدی وانلره زمّلونی بیوردی

بخاری

بخاری صحیحنده جابر بن عبد الله الانصاری حضرتلرندن
روایت ایدرکه قال وهو یحدّث عن فترة الوحی فقال
فی حدیثه بینما انا امشی اذ سمعت صوتاً من السماءِ فرفعت
بصری فاذا الملك الذی جاءنی بحراءٍ جالسٌ علی کرسی
بین السماءِ والارض فرعبت منه فرجعت فقلت زمّلونی
زمّلونی فانزل الله تعالی یا ایّها المدّثّر قم فانذر الی قوله
والرجز فاهجر فحمی الوحی وتتابع یعنی جابر بن عبد الله
رضی الله عنه احتباس وحیدن تحدیث حالنده دیدیکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بن
کیدر ایکن سمادن بر آواز ایشتدم پس کوزیمی قالدردم
ناکاه حراده بکا کلن ملك کوك ایله یر آراسنده بر کرسی
اوزرنده جالس کوردم پس اندن خوف ایتدم واهلمه
رجوع ایلدم انلره بنی اورتوکوز دیدم پس حق تعالی
یا ایّها المدّثّر قم فانذر سوره‌سنی والرجز فاهجر قولنه
دك انزال ایلدی پس بو آیتك نزولندن صکره وحیك
نزولی قزدی یعنی قتی لندی ومتتابع اولدی معلوم
اوله‌کیم حمی لغتده قزمق معناسنه‌در وبو محلده شدّتدن
کنایتدر صاحب نهایه دیرکه وفی حدیث حنین الآن
حمی الوطیس الوطیس التنّور وهو کنایة عن شدّة الامر
واضطرام الحرب ویقال ان هذه الکلمة اوّل من قالها
النبی صلی الله علیه وسلم لما اشتدّ البأس یومئذٍ ولم

تسمع قبله وهو من احسن الاستعارات انتهى لطيفهٔ
ثالثه وحيك انواعنى بيان ايدر علما رضى الله عنهم ديديلركه
وحى حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم انواع مختلفه
ايله نازل اولوردى نوع اول رؤياى صادقه در منامده
ابراهيم عليه السلام بيوردى انى ارى فى المنام انى
اذبحك فانظر ماذا ترى قال يا ابت افعل ما تؤمر
پس بو آيهٔ كريمه دلالت ايتديكه انلره وحى منامده
كلوردى يقظه ده كلدوكى كبى نوع ثانى وحيله ملك
انك قلبنه نفث ايدردى وكندو كورمزدى نتهكيم حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردى ان روح القدس
نفث فى روعى لن تموت نفس حتى تستكمل رزقها الحديث
روح القدسدن مراد جبريل عليه السلام در نفث
اوفورمك معناسنه در نفخ كبى صاحب قاموس ديركه
نفث ينفث وينفث وهو كالنفخ انتهى روع ضم را
ايله قلب معناسنه در پس بو قسم وحى قلبه مخصوصدر
سمعك اندن خطى يوقدر نوع ثالث وحيك اكا جرس
يعنى چاك اوازى كبى كلمه سيدر وبو نوع انواع وحيك
اشديدر • شيخان عايشه دن رضى الله عنها روايت
ايتديلركه حارث بن هشام رضى الله عنه حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم سكا وحى نه كيفيتله كلوردى بو
سؤال ايتدى مراد يا نفس وحى دن سؤالدر وياخود

حاملندن

حاملندن سؤالدر وعلى كل حال اتيانك وحيه اسنادى
مجازدر حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه
احيانا يأتينى مثل صلصلة الجرس وهو اشده على فيفصم
عنى وقد وعيت عنه ما قال واحيانا يتمثل لى الملك
رجلا فيكلمنى فاعى ما يقول يعنى بعض وقتده بكا وحى
وياخود حامل وحى چاك اوازى كبى كلور واول بنم
اوزريمه وحيك اشديدر وبو شدتك فائده سى
مشقت اوزرينه اولان زيادهٔ زلفى ورفع درجاتدر
پس بندن وحيك كرب وشدتى قطع اولور• وياخود
وحى حامل اولان ملك انك ديدوكى نسنه يى بن فهم
ايدوب حفظ ايلدوكم حالده بندن مفارقت قيلور
وكاه اولور كه بنم ايچون ملك جبرئيل رجل كبى متمثل
ومتصور اولور وبنمله سويلشور وانك ديدوكنى
حفظ وجمع ايدرم صلصله درا اوازنه ديرلر•••
صاحب نهايه ديركه الصلصله صوت الحديد اذا حرك
يقال صل الحديد وصلصل والصلصلة اشد من
الصليل انتهى صاحب قاموس ديركه صل يصل صوت
كصلصل صلصلة انتهى وصلصلهٔ مزكوره ملكك وحى
ايله صوتيدر وبعضيلر ديديلركه ملكك قناطرينك
صوت خفيسيدر وصوتك تقدمنده حكمت اولدركيم
تاكه وحى پيغمبرك سمعنى قرع ايلسون واكا وحيدن غيرى سينه

متسع قالمسون جرس حیوانات اصد قلری چاکدرکه
اکا جلجل دخی دینور لکن صاحب قاموسك کلامندن
فهم اولنان اولدرکه جلجل جرس صغیردر مطلق جرس
دکلدر نته کیم بیوردی الجلجل بالضم الجرس الصغیر انتهی
یفصم ضرب بابندن یقلع دیمکدر اکو ضمیرندن وحی
مراد اولنورسه فصمدن غرض انك شدت وکربنك
قطعی اولور واکر ملك مراد اولنورسه فصمدن غرض
انك مفارقتی اولور قسطلانی شرح بخاریده دیرکه
الفصم القطع من غیر بینونة فکان قال ان الملك یفارقنی
لیعود الی انتهی فیفصم افعال بابندن دخی روایت
اولندی مصابیحده دیرکه او لغة قلیله در وعی حفظ
وجمع معناسنه در صاحب قاموس دیرکه وعاه حفظه
وجمعه کا وعاه فیهما انتهی ما قال قولنده موصوله عائد
ضمیر محذوفدر تقدیری وقد وعیت القول الذی
قاله دیمکدر یتمثل یتصور دیمکدرلی ای بسلام تعلیلیه در
رجلاً مصدریه اوزرینه منصوبدر یتمثل تمثل رجل
دیمکدر ویاخود حالیة اوزرینه منصوبدر تقدیری
یتمثل لی الملك هیئته رجل دیمکدر فاعی ما یقول
فاحفظ القول الذی یقوله دیمکدر بس سابق کبی
موصوله راجع ضمیر محذوفدر **فائده** معلوم اوله کیم
ملکك رجل هیئتنه متمثل اولماسنك معناسی ذاتی

رجله

رجله منقلب اولمق دکلدر بلکه معناسی اول مخاطبه
ایلدوکی کیمسنه یه تانیسی ایچون اول صورتله ظهوریدر
وظاهر اولان اولدرکه قدر زائد فنا بولمز بلکه انجق
رائینك کوزندن خفی اولور والله اعلم **نوع رابع** خدانك
یقظه ده وراء حجابدن واسطه سز پیغمبره تکلم ایتمه سیدر
لیلهٔ اسراده اولدوغی کبی عدم رؤیتله قائل اولنلرك
قوللری اوزره **نوع خامس** خدانك حجابسز کفاحاً
تکلم ایتمه سیدر لیلهٔ اسراده اولدوغی کبی رؤیتله قائل
اولنلروك قوللری اوزره نته کیم ان شاء الله تعالی تفصیلی
فصل معراجده بیان اولنور **نوع سادس** خدانك پیغمبره
نومده تکلم ایتمه سیدر نته کیم حدیث شریفده واردر
اتانی اللیله ربی تبارك فقال یا محمد هل تدری فیم
یختصم الملأ الاعلی الحدیث بعضیلر سورهٔ کوثری
بو نوعدن ذکر ایتدیلر لکن اشبه اولان اولدرکه قرآن
عظیمك جمله سی یقظه ده نازل اولدی **نوع سابع** وحیك
دوی نحل کبی کلمه سیدر امام احمد وحاکم عمر بن الخطابدن
رضی الله عنه روایت ایدلرکه قال کان رسول الله صلی
الله علیه وسلم اذا نزل علیه الوحی یسمع عند وجهه
کدوی النحل **نوع ثامن** خدانك انك قلبنه احکامن
اجتهادی عندنده القا ایتدوکی علمدر زیرا اتفاق
ایتدیلرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم

اجتهاد ایتدکده قطعا اصابت ایدردی واول خطادن
معصوم ایدی وبو معنی حضرت رسول اللهك حقنده
خارق عادتدر امتنك حقنده دکلدر وبو نوع قلبه
نفثدن مفارقت ایدر شول جهتدنکه بو اجتهاد ایله
حاصل اولور ونفث اجتهادسز ظهوره کلور والله اعلم
معلوم اوله کیم دوی شول صوته دیرلرکه الفاظ اولمیه
نته کیم صاحب نهایه بیورر الدوی صوت بالفاظ کصوت
النحل ونحوه لطیفهٔ رابعه کیفیت انزال وحی بیان ایدر
قال الله تعالی شهر رمضان الذی انزل فیه القران وقال
تعالی انا انزلناه فی لیلة القدر معلوم اوله کیم قران عظیم
دفعة واحدة لیلهٔ قدرده لوح محفوظدن سماء دنیاده
بیت عزته نازل اولدی واندن یکرمی ییلده وقایع
حسبنجه منجما حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
نازل اولدی ابو شامه مرشد الخیر نام کتابنده دیرکه
قرانك جملة سمایه انزالنك سری انك امرینی ومنزل
علیهك شاننی تفخیم ایچوندر واول تفخیم سموات سبعك
سکاننه اعلام ایله در شونکله کیم بو کتاب کتب منزله نك
آخریدر اشرف امم ایچون ختم رسلك اوزرینه منزلدر
حال بوکه تحقیق بز انی انلره تقریب ایتدك تاکه انی انلرك
اوزرلرینه تنزیل ایده رذاکر حکمت الهیه اول کتابك
انلره بحسب الوقایع منجما وصولنی اقتضا ایتمسیدی

اول سائر کتب سماویه کبی دفعة ارضه نازل اولوردی
لکن حق تعالی انکله سائر کتب ما بینلرینی فرق ایتدی وانی
منزل علیهی تشریفا ایچون ایکی نسنه ایله مخصوص ایتدی
برسی جملةً انزال ایدر وبریسی مفرقا تنزیل ایدر شیخ قدس
سره اتقانده دیرکه ظاهر اولان اولدرکه قرآن عظیم
دنیایه حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم نبوتنك
ظهورندن صکره نازل اولدی امام احمد وطبرانی
وبیهقی واثلة بن الاسقع حضرتلرندن رضی الله عنه
روایت ایدرلرکه قال قال النبی صلی الله علیه وسلم
انزلت التورية لست مضين من رمضان والانجيل
لثلاث عشرة خلت منه والزبور لثمان عشرة خلت منه
والقران لاربع وعشرين وفي رواية وصحف ابراهيم لاول
ليلة ابن حجر ديركه بو حديث شريف خدانك عز اسمه
شهر رمضان الذى انزل فيه القرآن دخی انا انزلناه
فی لیلة القدر قولنه مطابقدر پس جائزدر اول لیلهٔ
قدر کیجه سی اول کیجه اوله پس قران آنده جملة سماء دنیایه
انزال اولندی صکره یکرمی دردنجی کونده ارضه
تنزیل اولندی شیخ قدس سره اتقانده دیرکه بو قول
اوزره حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم ربیع
الاول آینده بعث اولندی دیدکلری مشکل اولور
وبو اشکالدن جواب ویریلور شونکله کیم ابتدا حضرت

رسول الله صلى الله عليه وسلم ربيع الاول اينده رؤيا
ايله پيغمبر اولدي وانك مدتي التي اي ايدي بعده حق تعالى
اكا يقظه ده وحي ايتدي بوني بيهقي وغيريسي ذكر ايلدي
ابو شامه ديركه اكر دينورسه كيم قرآن عظيم منجماً نازل
اولوب سائر كتب كبي جمله نازل اولمدوغنده سر نه در
ديرز بو برسوالدركه انك جوابنه حق تعالى متولي اولدي
يعني كندو عظمتيله اكا جواب ويردي و بيوردي وقال
الذين كفروا لولا نزل عليه القرآن جملة واحدة يعنون
كما انزل على من قبله من الرسل فاجابهم تعالى بقوله كذلك
اي انزلنا وكذلك مفرقاً لنثبت به فؤادك اي لنقوي به
قلبك فان الوحي اذا كان يتجدد في كل حادثة كان اقوى
واشد عناية بالمرسل اليه ويستلزم ذلك كثرة نزول
الملك اليه وتجديد العهد به وبما معه من الرسالة الواردة
من الرسالة الواردة من ذلك الجناب العزيز فيحدث
له من السرور ما تقصر عنه العبارة ولهذا كان اجود
ما يكون في رمضان لكثرة لقائه جبريل بعضلر ديديلركه
لنثبت به فؤادك قولنك معناسي لتحفظه ديمكدر
زيرا حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم امي ايدي
اوقومق ويازمق بيلمزدي پس اكا قرآن عظيم تفريق
اولندي تاكه حفظي انك عندنده ثابت اوله وسائر
انبيا حضرتلرينك خلافنجه در زيرا اول كاتب وقارئ

ايدي پس اكا جميعسني حفظ ممكن ايدي وبعضيلر
ديديلركه قرآن عظيمده ناسخ ومنسوخ واردر واول
مفرقاً منزل اولانده متأتي اولور جملة منزل اولانده
متأتي اولماز لطيفهٔ خامسه انزالك معناسني بيان
ايدر اصفهاني اوائل تفسيرنده ديركه اهل سنت وجماعت
كلام اللهك منزل اولدوغنك اوزرينه اتفاق ايتديلر
ومعناي انزالده اختلاف ايلديلر بعضيلر ديديلركه
انزالك معناسي اظهار قرائتدر وبعضيلر ديديلركه
حق تعالى جبريل عليه السلامه سماده ايكن ومكانده عالي
ايكن كلامني الهام ايلدي واكا قرائتني تعليم ايتدي صكره
جبريل عليه السلام ارضده مكانه نزول ايلدي وكي حالده آني
ادا قيلدي زركشي برهان نام كتابنده ديركه تنزيلده ايكي
طريق واردر برنجيسي اولدركه حضرت صلى الله عليه وسلم
صورت بشريه دن صورت ملكيه دن منخلع اولدي واني
جبريل عليه السلامدن اخذ ايتدي وايكنجيسي اولدركه
جبريل عليه السلام بشريته منخلع اولدي تاكه حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم اندن قرآني اخذ ايده وحال
اول اصعب حاليندر انتهى حافظ ابن حجر ديركه قائل ايله
سامع بيننده مناسبتله عادت جاريه اولدي واول مناسبت
بو محلده يا سامعك غلبهٔ روحانيه سببيله وصف
قائل ايله اتصاف ايدر واول نوع اولدر ويا خود قائلك

مطلب انزال قرآن

وصف سامع ایله كه اول بشریتدر اتصافیدر واول
نوع ثانیدر ونوع اول بلاشك نوع ثانیدن اشددر
طیبی دیركه جائزدركه قرآن عظیمك حضرت رسول اللهك
صلى الله علیه وسلم اوزرینه نازل اولمه سی ملكك
انی خدادن تلقف روحانی ایله تلقفا یتمه سی اوله ویاخود
ملكك انی لوح محفوظدن حفظ ایده وانكله رسوله
نازل اولوب انی انك اوزرینه القا ایلیه وقطب
رازی حواشی كشافده دیركه انزال لغتده ایوا معناسنه در
وبر نسنه‌یی علودن سفله تحریك معناسنه در وانلرك
ایكسی دخی كلامده متحقق اولمازلر پس انزال كلامده
معنای مجازیده مستعملدر پس كیمكه قران خدانك
ذاتیله قائم معنادر دیدی انك انزالی حق تعالی حضرتلرینك
اول معنایه داله حروف وكلماتی ایجادی وانلری لوح
محفوظده اثباتی اولور وبو معنی انك سابقا ذكر
اولنان لغوی ایكی معناسنك اولندن منقول اولماسنه
مناسبدر وممكندركه انزال ایله مراد آنك سماء
دنیاده اثباتی اوله لوح محفوظده اثباتندن صكره
وبو احتمال معنای ثانیه مناسبدر ورسل اوزرلرینه
انزال كتب ایله مراد انلری ملك تلقف روحانیله تلقف
ایتمه سیدر ویاخود انلری لوح محفوظدن حفظ
ایلیوب انلر ایله نازل اوله وانلری رسل اوزرلرینه

القا

القا ایده انتهى بیهقی خدانك جل ذكره انا انزلناه
فی لیلة القدر قولنك معناسنده دیركه یرید والله اعلم
انا سمعنا الملك وافهمناه ایاه وانزلناه بما سمع فیكون
الملك منتقلا به من علو الى سفل یعنی بد دستی برقدر كیجه سی
قرآنی جبریله اشتددرك وانی اكا فهم ایتدردك وانی
اشتدوكی نسنه ایله انزال ایلدك پس ملك انكله علودن
سفله منتقل اولور ابو شامه دیركه بو معنی قران عظیمك
جمله سنه ویاخود اندن بر جزئیه مضاف اولان الفاظ
انزالك جمیعسندن مطرددر وقرانك قدمنی وانك
ذات خدا ایله قائمه صفتا ولدوغنی اعتقاد ایدن
اهل سنت وجماعتك محتاجلریدر شیخ قدس سره
اتقانده دیركه جبرائل علیه السلامك قرآنی خدادن
سماع جهتندن تلقفا یتدوكنی طبرانینك نواس بن
سمعاندن رضی الله عنه مرفوعا روایت ایلدوكی حدیث
تأیید ایدر واول حدیث شریف بودر اذا تكلم الله تعالی
بالوحی اخذت السماء رجفة شدیدة من خوف الله تعالی
فاذا سمع بذلك اهل السماء صعقوا وخروا سجدا
فیكون اولهم یرفع رأسه جبریل فیكلمه الله تعالی بما
اراد فینهی به على الملائكة فكلما مر بسماء سأله اهلها
ماذا قال ربنا قال الحق فینتهی به حیث امر یعنی حضرت
رسول الله صلى الله علیه وسلم بیوردیكه حق تعالی وحی

ایله تکلم ایتدکده خوف خدادن سمائی رجفهٔ شدیده یعنی
زلزلهٔ عظیمه اخذ ایدر پس انی اهل سما اشتد کلرنده بیخود
اولورلر و ساجدا اولدقلری حالده ساقط اولورلر و باشنی
رفع ایله اندروك اوللری جبریل اولور پس حق تعالی
وحیندن مرادی ندوکی دنسنه ایله اکا تکلم ایدر و جبریل
علیه السلام آنکله ملائکه نك اوزرلرینه تجاوز ایلر
هر بارکه بر سمایه اوغرایه آنك اهلی ربمزنه دیدی دیو انك
سؤال ایدر جبریل وحی دیدی دیو جواب ویرر و اول
انکله امر اولندوغی مکانه واصل اولور و ابن مردویه حدیث
ابن مسعوددن رضی الله عنه مرفوعا روایت ایدر که
اذا تکلم الله بالوحی یسمع اهل السموات صلصلة کصلصلة
السلسلة علی الصفوات فیفزعون ویرون انه من امر
الساعة واصل الحدیث فی الصحیح انتهی حسین بن محمد بن
حسن الدیاربکری رحمه الله خمیس نام کتابنده دیرکه •
بعضیلر سمرقندیدن حضرت رسول الله صلی الله علیه
اوزرینه منزل نه دنسنه اولدوغنده اوچ قول حکایتنی
نقل ایتدیلر قول اول اولدرکه حضرت رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم اوزرینه منزل لفظ و معنادر
وجبر علیه السلام قرآنی لوح محفوظدن حفظ ایتدی
وانکله نازل اولدی بعضیلر دیدیلرکه حروف قرآنك
بر حروف لوح محفوظده قاف طاغی کلودر و هر حرفك

محتنده

محتنده انلری خدادن غیری احاطه ایتمز معانی واردر
امام غزالینك بو احرف معانیسنه سره در قولنك
معناسی بودر قول ثانی اولدرکه جبریل علیه السلام
خاصة معانیله نازل اولدی و حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم اول معانی یی بیلدی و انلردن لغة
عرب ایله تعبیر ایتدی و بو قول صاحبی خدانك عزوجل
نزل به الروح الامین علی قلبك قولیله تمسك ایلدی •
قول ثالث اولدرکه جبریل علیه السلامك اوزرینه معنی
القا اولندی و اول اندن بو الفاظ ایله لغة عرب ایله
تعبیر ایتدی و اهل سما انی لغة عربیه ایله قراءت
ایدرلر بعده جبریل قرآن ایله انجلین نازل اولدی انتهی
صحیح اولان قول اولدر و تفصیلی محلنده مذکوردر والله
اعلم فصل رابع حضرتك صلی الله علیه وسلم معراجی بیاننده در
و بو فصلده درت لطیفه مشتملدر لطیفهٔ اولی سورهٔ
اسرانك تفسیرنی بیان ایدر قال الله تعالی سبحان الذی
اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی
الذی بارکنا حوله لنریه من ایاتنا انه هو السمیع البصیر
تسبیح معناسنه در اسمدر سبح الله تسبیحا دینور پس
تسبیح مصدردر تفسیری خدائی تبارك و تعالی هر
سؤدن تنزیهدر و کاه اولور تسبیح ایچون علم استعمال
اولنور پس اضافتدن قطع اولنور و غیر منصرف

اولور زمخشری مفصّلده دیرکه وقد اجروا اجروا المعانی
فی ذلك مجری الاعیان فسمّوا التسبیح سبحان انتهی یعنی
وضع علمده معانی یی یعنی امور معقوله یی اعیان یعنی
امور محسوسه مجراسنه اجرا ایتدیلر پس تسبیحی سبحان
ایله تسمیه ایلدیلر وسبحان مصدریّه اوزره نصبه ملازم
اولان اسمادندر وناصبی فعل مقدّردر اظهاری جائز
دکلدر تقدیری اسبّح الله سبحان دیمکدر زمخشری دیرکه
سبحان فعل منزله سنه تنزیل اولندی پس انك
مسدّنی سدّ ایتدی وتنزیه بلیغه دلالت ایلدی انتهی
وقتا کیم بو سوره اسرانك اوزرینه مشتمله اولدی
ومشرکلر اندن حضرت رسول الهی صلی الله علیه وسلم
تکذیب ایتدیلر وحضرت رسولی تکذیب خدایی تکذیبدر
پس حق تعالی سوره کلمه یی تنزیه ایله که سبحاندر افتتاح
ایلدی وذاتنی مشرکلرك نسبت کذبدن تنزیه ایتدی
قاضی بیضاوی دیرکه وتصدیر الکلام به للتنزیه عن
العجز عمّا ذکر بعد سری واسری بر معنایه در کیجه ایله
کیتمکدر وهمزه بوندن تعدیه ایچون دکلدر بلکه حرف
تعدیه لفظنده اولان بادر وبعضیلر دیدیلرکه کیجه نك
اولندن کیدنه اسری دینور واخرندن کیدنه سری
دینور ابن حجر دیرکه بو اقربدر وسهیلی قول اول ایله
قائل اولانی غلطه نسبت ایتدی دیدیکه اسری

بعبده

بعبده قولیله مراد جعل البراق یسری به دیمکدر نته کیم
امضیت الشیء دینور معناسی جعلته یمضی دیمکدر
ومفعولی حذف اولندی زیرا سیاق انك اوزرینه
دلالت ایدر ومراد مسرّی بهك ذکر یدر دابه نك ذکری
دکلدر بعبده اهل اسلام جمع اولدیکه عبددن بو محلده
مراد حضرت رسول الله در صلی الله علیه وسلم ابن الانباری
دیرکه عبد خدا ایچون خاضع دیمکدر واول عربك طریق
معبد قوللرم مأخوذدر یعنی انی ناس وطی ایلیه یعنی
باصه نته کیم سابقا بیان اولندی وصاحب قاموس
وصاحب محکم دیدیلرکه العبد الانسان حرّا کان او
رقیقا استاد ابو علی الدقاق رحمه الله علیه بیوردیکه
عبودیتدن اشرف بر نسنه یوقدر ومؤمنه انی عبودیت
ایله وصفدن اتم بر اسم یوقدر اول اجلدن حق تعالی
انی پیغمبری اوزرینه اشرف مقاماتنده اطلاق ایلدی
نته کیم کلام قدیمنده بیوردی • سبحان الذی اسری
بعبده لیلاً • الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب •
تبارك الذی انزل الفرقان علی عبده الکتاب تبارك
الذی الفرقان علی عبده فاوحی الی عبده ما اوحی •
علامه طوفی دیرکه مؤمنه عبودیتدن اشرف بر مقام
اولمدوغنه سبب اولدرکه الهیّه وسیاده وربوبیت
حقیقتده حق تعالی حضرتلرینه مخصوصه در • لا غیر

وعبودیته حقیقتده اندن غیریجوندر پس ذلك العنبر
مقام عبودیتده اولدقده اول رتبۀ حقیقیه سندهدر
ورتبۀ حقیقیه اشرف مراتبدر زیرا حقیقتدن صکره
یوقدر الا المجاز وحقدن صکره یوقدر الا الضلال انتهی
امام فخر الدین الرازی قدس سره بیورر که خدانك
عز وجل بعبده قولی اسرا حضرت رسول اللهك صلی الله
علیه وسلم جسد شریفیله اولدوغنه دلالت ایدر
زیرا عبد جسد ایله روحك اسمیدر قال الله تعالی
ارایت الذی ینهی عبدا اذا صلی وانه لما قام عبد الله
یدعوه لیلاً ظرفیت اوزرینه منصوبدر وعاملی اسرا
فعلیدر واول تأکید ایجوندر جوهری دیرکه وانما قال
لیلاً وان کان السری لا یکون الا باللیل للتأکید کقولهم
سرنا امس نهاراً والبارحة لیلاً انتهی صاحب قاموس
دیرکه واسری بعبده لیلاً تأکیدا ومعناه سیره انتهی
وبعضیلر دیدیلرکه انك فائده سی توهم مجازی دفعدر
زیرا اسری کاهی سیر نهارا اوزرینه دخی اطلاق اولنور
زمخشری دیرکه حق تعالی لیلاً قولیله تنکیر لفظیله مدة
اسرانك تقلیلنی مراد ایلدی وحضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم مسیری مکه دن شامه قرق کیجه لك
یول بعض لیلده واقع اولدیغی بیانی بودرکه انده تنکیر
معنای بعضیته اوزرینه دلالت ایلدی وبوکا عبد اللهك

وحذیفه

وحذیفه نك رضی الله عنهما من اللیل قراءتلری
شهادت ایتدی زیرا معناسی بعض اللیل دیمکدر مثلی
خدانك جل وعلی ومن اللیل فتهجد به قولیدر انکله بعض
لیلده قیام لیل ایله امر مراد ایدر و قاضی بیضاوی
دیرکه لیلاً ظرفیه اوزرینه منصوبدر وفائده سی
تنکیر ایله مدت اسرانك تقلیلی اوزرینه دلالتدر
اول اجلدن من اللیل قراءتی اولندی معناسی بعضه
دیمکدر مثلی خدانك ومن اللیل فتهجد قولیدر انتهی
طیبی دیرکه تنکیر ایله تعظیم وتفخیم مراد ایلمك ممکندر
ومقام انی اقتضا ایدر ابن المنیر دیرکه اسری کیجه ایله
واقع اولدوغنك برنیجه حکمتی وارددر حکمت اولی اولدرکه
کیجه عرفده وقت خلوت واختصاصدر وحکمت ثانیه
اولدرکه کیجه حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم
اوزرینه خدانك قم اللیل قولنده مفروضه اولان
صلاتنك وقتیدر وحکمت ثالثه اولدرکه تاکیم اول
مؤمنه غیبته ایمانده ابلغ وکافره فتنه اوله ابوشامه
ابن النقاش دیرکه لیلۀ اسرا حضرت رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم حقنده لیلۀ قدردن افضلدر
ولیلۀ قدر حق امتنده لیلۀ اسرادن افضلدر زیرا لیلۀ
قدر انلر ایچون کندولردن اول اولان امتك سکسان
ییل عملندن افضلدر اما لیلۀ اسراده ارجحیة عملده

مطلب قم اللیل

برخبر صحیح وضعیف وارد اولمدیغی اولاجلدن حضرت
رسول الله صلى الله علیه وسلم انی تعیین ایتمدی من
المسجد الحرام من ابتداء غایة ایچوندر مسجد مفعل وزنی
اوزره عینك کسری ایله اسم مکاندر موضع سجود دیمکدر
وبعض عربك عندنده فتح دخی جائزدر معلوم اوله کیم
مضارع مضموم العین دن اسم زمان واسم مکان مفعل
مفعل وزنی اوزرینه کلور عینك فتحیله مقتل ومذهب
ومشرب ومقام کبی ومکسور العیندن مفعل وزنی
اوزرینه کلور مجلس ومبیت کبی مکر که شاذ اوله مسجد
ومشرق ومغرب ومطلع ومجزر ومفرق ومرفق ومسکن
ومنبت ومسقط کبی وبونلرك بعضیلرنده که مسجد
ومسکن ومطلع در فتح روایت اولندی حرام اصلده
منع معناسنه در وبوندن در بیت حرام فلان حرام
ای محرم واول حلالك ضدیدر محرم غیره جائز اولان
نسنه دن منع اولندوغیچون آکا حرام دیندی وحرم
غیر بلاد ده جائز اولان نسنه دن منع اولندوغیچون
آکا بیت الحرام دیندی الى المسجد الاقصى الى انتهاء
غایت ایچوندر وما بعدی بونده ما قبلنك حکمنه
داخلدر زیرا محققون دیدیلر که اکر الى نك ما بعدنك
ما قبلنه دخولنه قرینه دلالت ایدر سه انکله عمل
اولنور وبونده قرینه سنة صحیحه در زیرا احادیث

صحیحه حضرت رسول اللهك صلى الله علیه وسلم بیت
مقدسه دخولنی مصرحه در مسجد اقصیدن مراد بالاتفاق
بیت المقدسدر وانکله مسجد حرام بیننده بعده مسافه
ایچون اقصی تسمیه اولندی زمخشری وبیضاوی دیدیلر که
اقصی تسمیه اولندی زیرا انك وراسنده مسجد یوغیدی
الذی بارکنا حوله مسجد اقصینك صفتیدر وحول
ظرفیت اوزرینه منصوبدر وتقدیری اوقعنا البرکة
حوله دیمکدر بعضیلر دیدیلر که برکتدن برکة دنیویه
مراد ایلدی انهار جاریه واشجار مثمره کبی واول مسجد
اقصینك حولنده در ایچنده دکلدر وبعضیلر
دیدیلر که برکة دینیه مراد ایلدی زیرا اول انبیانك
علیهم الصلوة والسلام مقرلری ومعبدلری ووحیك
وملکلرك محل هبوطلریدر وبارکنا حوله دیدی
تا که برکتی اعم واشمل اوله زیرا حق تعالی حول مسجد اقصادن
آنی احاطه ایدن ارض شامی وارض شامه یقین اولان
مکانی مراد ایلدی واول مقدار بیت المقدسدن
اوسعدر واصل بیت المقدسدر توابع ولواحقنه برکت
ایقاع اولنجق آکا برکة ایقاعی بالطریق الاولى اولور
بخلاف العکس لنریه من آیاتنا متعلقدر اسری
فعلنه وبونده غیبتدن اسری دن تکلمه که بارکنا
ولنریه التفات واردر اکر دینورسه کیم خدانك

عزوجل لنریه من ایاتنا قولی دلالت ایدرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم کوستردوکی بعض
ایاتدر وحضرت ابراهیم حقنده صلی الله علیه وسلم
وکذلك نری ابراهیم ملکوت السموات والارض
قولی دلالت ایدرکه اکا جمیع ایاتی کوستردی پس
ابراهیم علیه السلامك معراجی حضرتك صلی الله
علیه وسلم معراجندن افضل اولمق لازم کلور • بو
سؤالدن جواب مشهور اولدرکه خدانك بعض ایاتی
ملکوت سموات وارضدن افضلدر انه هو السمیع
البصیر ای الذی اسری بعبده سمیع لاقوال محمد بصیر
بافعاله فیکرمه ویقربه علی حسب ذلك لطیفهٔ ثانیه
اول سورهٔ نجمك تفسیرنی بیان ایدر بسم الله الرحمن الرحیم
والنجم اذا هوی ما ضل صاحبکم وما غوی • وما
ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی • علمه شدید
القوی ذو مرة فاستوی • وهو بالافق الاعلی ثم دنی
فتدلی فکان قاب قوسین او ادنی فاوحی الی عبده
ما اوحی ما کذب الفواد ما رای افتمارونه علی ما یری
ولقد راه نزلة اخری عند سدرة المنتهی عندها
جنة المأوی • اذ یغشی السدرة ما یغشی • ما زاغ
البصر وما طغی لقد رای من ایات ربه الکبری • واو
حرف قسمدر • واهل تفسیر معنای نجمده برنیچه قول

اوزرینه

اوزرینه اختلاف ایتدیلر قول اول اولدرکه نجمدن
مراد ثریادر بو قول ابن عباسدن ومجاهددن وثوریدن
نقل اولندی وعرب ثریایه نجم تسمیه ایدر وحدیث
شریفده واقعدر ما طلع النجم وفی الارض من العاهة
شیئ الا ارتفع رواه الامام احمد ونجم ایله ثریا مراد ایندی
وبو قولی ابن جریر وزمخشری اختیار ایتدیلر وشهاب
السمین دیرکه بو قول صحیحدر زیرا النجم ثریایه علم اولمشدر
انتهی اکر دینورسه کیم نجم ایله قسم نیجه جائز اولدی حال
بوکه حضرت حقدن غیر ایله قسمدن نهی وارد اولدی •
جواب اولدرکه بونده بر مضاف محذوفدر تقدیری
ورب النجم دیمکدر والله اعلم وقول ثانی اولدرکه انلدن
مراد آنکله شیاطین رمی اولندقلری رجومدر وبو معنی
ابن عباسدن بر روایتده وارد اولدی ابن قیم بو قولی
اظهر اطوالدر دیدی وقول ثالث اولدرکه اندن مراد
قران عظیمدر نازل اولدقده بو قول مجاهددن وبر روا
یتده بونکله قائل اولدی وابو عبیده بونکله جزم ایندی
ولفظ واحد ایله معنای جمیع مراد ایلدی دیدی ابن
جریر دیرکه بو قولك وجهی واردر لکن اهل تاویلدن
برکیمسه نك آنی دیدوکنه واقف اولمدم وقول رابع
اولدرکه اندن مراد زهره دردیدی بوکا ذاهب اولدی
قول خامس اولدرکه اندن مراد زهره دردیدی بوکا
ذاهب اولدی قول سادس اولدرکه اندن حضرت رسول الله در

صلی الله علیه وسلم وهو لی لیلهٔ معراجده نزولیدر
بو قولی قاضی جعفر صادق قدس نقل ایتدی اذا ظرف زمانك
وعاملی قسم فعل محذوف در تقدیری اقسم بالنجم وقت هویه
دیمکدر بعضیلر بو محلده اشکال ایراد ایدوب دیدیلرکه
فعل قسم انشادر وانشا حالدر واذا ظرف زمان استقبالدر
پس نیجه متلاقی اولورلر بو اشکالدن جواب اولدرکه اذا
قسمدن صکره حال ایچون اولور صاحب قاموس بوردرکه
وللحال وذلك بعد القسم واللیل اذا یغشی والنجم اذا
هوی صاحب مصباح دیرکه هوی یهوی هویا هانك
ضمی وفتحیله سقط دیمکدر صاحب قاموس دیرکه
اهوی وانهوی دخی بو معنایه در بیوردرکه وهونا
بالفتح والضم وهویانا سقط من علو الی سفل کانهوی
والرجل هوة بالضم صعد وارتفع او الهوی بالفتح للاصعاد
والهوی للانحدار انتهی قاضی بیضاوی دیرکه یقال
هوی هویا بالفتح اذا سقط وغرب وهویا بالضم اذا
علا وصعد انتهی ما ضل صاحبكم وما غوی جواب
قسمدر اکثر مفسرین دیدیلرکه ضلالت ایله غی بیننده
فرق یوقدر بعضیلر دیدیلرکه ضلال هدی مقابلیدر
وغی رشد مقابلیدر قال الله تعالی وان یروا سبیل
الرشد لا یتخذوه سبیلا وان یروا سبیل الغی یتخذوه
سبیلا علامه ابن القیم دیرکه حق تعالی رسولدن

هدایی منافی اولان ضلالی ورشادی منافی اولان
غی نفی ایلدی وبو نفیك ضمننده انك هدی ورشد
اوزرینه اولدوغنه دلالت واردر پس هدی علمنده در
ورشد عملنده در وبو ایکی اصل کمال عبدك غایتیدر
وانك سعادت وصلاحی انلر ایله در وحضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم خلفاسنی انلر ایله وصف ایلدی
ودیدی علیكم بسنتی وسنة الخلفاء الراشدین المهدیین
من بعدی پس راشد ضد غاوی در ومهدی ضد ضالدر
الضال هو الجاهل الذی یسلك طریقا بغیر علم والغاوی
هو العالم بالحق العادل قصدا الی غیره حق تعالی انلروك
اوزرینه حجتی تأکید ایچون ما ضل صاحبكم دیدی
ما ضل محمد دیمدی واول حجت شونکله درکیم حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم انلروك صاحبلریدر
وانلر انك احوالنه واقوالنه وافعالنه اعلمدر وانلر انی
کذب ایله وغی ایله وضلال ایله بیلمزلر واصلا اکابر
منقصه اثبات ایتمزلر وحق تعالی بو معنانك اوزرینه
ام لم یعرفوا رسولهم قولیله وما صاحبكم بمجنون قولیله
تنبیه ایلدی وما ینطق عن الهوی ای ما یقول قولا عن
هوی وغرض وما ینطق عن الهوی دیمدی زیرا نطقنی
هوادن نفی ابلغدر زیرا اول حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم نطقی هوادن صادر اولمدوغنی

متضمندر وهوادن صادر اولمیجك نیجه آنكله نطق
ایدر پس اول ایكی امروك نفینی متضمن اولور بریسی
مصدر نطقدن هوایی نفیدر و بریسی نفس نطقدن
انی نفیدر پس انك نطقی حقله در و اول نطقك
مصدری هدی و رشاددر غی و ضلال دكلدر هوی
قصر ایله هوی یهوی یعنی علم بابیك لفیف مقروننده
مصدردر محبت دیمكدر صكره نفسك میلی و انك
شیئدن انحرافی وزرینه اطلاق اولندی بعده میل
مذمومده استعمال اولندی ان هو الا وحی یوحی
ان بونده حرف نفیدر ابن القیم دیركه ضمیر هو فعلدن
مفهوم اولان مصدره عایددر تقدیری ما نطقه
الا وحی یوحی دیمكدر مصنف دیركه ابو الفضل ابن
الخطیب و غیریسی دیدیلركه ضمیری قرآنه عائد قلمقدن
ینطقدن مفهوم مصدره عائد قلمق احسندر زیرا اول
حضرتك قرآن ایله و سنت ایله نطقنه و انلروك
ایكیسی دخی وحی اولندوغنه شامل اولور قال الله
تعالی وانزل الله علیك الكتاب والحكمة و انلر قرآن
و سنتدر دارمی یحیی بن ابی كثیردن روایت ایدركه
جبریل علیه السلام حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم اوزرینه قرآن ایله نازل اولدوغی كبی
سنت ایله دخی نازل اولوردی و یوحی وحیك

صفتیدر

صفتیدر و بو وصفك فائده سی نفی مجازدر یعنی
اول وحیدر حقیقت مجرد تسمیه دكلدر و بونك مثالی
سنك هذا قول یقال قولكدر حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم اجتهادی جائز گورمین بو آیتله احتجاج
ایتدی و اصح اولان خلافیدر و اینده اجتهادی نفی
و اثباته دلیل یوقدر علمه شدید القوی امام فخر الدین
الرازی دیركه اولی اولان اولدركه ضمیر حضرت رسول الله
راجعدر تقدیری علم محمدا دیمكدر و شدید القوی
جبریلدر و انك بعض قوتندندر كه قوم لوطك
دورت پاره شهرلرینی كه انلروك هر برنده اولاددن
غیری دورت یوز بیك مقاتل وار ایدی قناتی اوزرینه
گوتردی حتی اهل سما صیاح دیكی و نباح كلبی اشتدی
بعده انلری قلب ایلدی یعنی التلرینی اوستلرینه
گتوردی و شدید القوی قولنده ایكی فائده واردر
فائدهٔ اولی حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
مدحدر زیرا اشك یوقدركه معلمی مدح متعلمی مدحدر
پس حق تعالی علمه جبریل دیسیدی و انی وصف
ایتمسیدی حضرته صلی الله علیه وسلم انكله فضیلت
ظاهر اولمزدی فائدهٔ ثانیه قریشك اساطیر الاولین
قوللرینی اوزرلرینه رددر یعنی قرآنی اول بركیمسه دن
اوكرنمدی بلكه انی اكا شدید القوی تعلیم ایتدی

مطلب قوم لوط

ذومرة فريابى وعبد بن حميد وابن ابى حاتم مجاهددن
روايت ايدرلركه ذومرة ذوقوه ديمكدر وابن جرير وابن
المنذر وابن ابى حاتم ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت
ايدرلركه ذومرة ذوخلق حسن ديمكدر وعبد بن حميد
وابن المنذر قتاده دن روايت ايدرلركه ذومرة ذوخلق
طويل حسن ديمكدر فاستوى وهو بالافق الاعلى ماوردى
وقرطبى ديدىلركه استوى جبريل اى ارتفع وعلى الى
مكانه فى السماء بعد ان علم محمدا صلى الله عليه وسلم
قاله ابن المسيب وابن جبير وبعضلر ديدىلركه اى ظهر
فى صورته التى خلقه الله تعالى عليها زيرا جبريل عليه
السلام حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
آدم صورتنده كلوردى نتكم سائر انبيايه صلوات الله
عليهم وسلامه كلوردى پس حضرت صلى الله عليه وسلم
اندن كندويه صورت حقيقيه سنى كوسترمكى ديلدى
وجبريل عليه السلام ايكى كره نفسنى خلق اولندوغى
صورت اوزرينه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم كوستردى بركره ارضده كوستردى وبركره
سماده كوستردى اما ارضده افق اعلىده كوروندى
بيانى بودركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
جبريل عليه السلامدن كندويه صورت اصليه سى
اوزرينه كورنمكى مراد ايلدى. وجبريل عليه السلام آكا

جبل حراده كورنمكى وعد ايتدى پس حضرت صلى الله
عليه وسلم حراده ايكن جبريل عليه السلام مشرقدن
ظاهر اولدى ومغربه دك افقى سد ايلدى حضرت صلى
الله عليه وسلم انى كوردكده بيخود اولوب ييقلدى •
وجبريل عليه السلام آدم صورتنده ارضه نازل
اولدى وحضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم وجهى
مباركى يوزندن غبارى سيلمكه باشلدى • وقتاكيم
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم كندويه كلدى
ديديكه اى جبريل ظن ايتمزكه حق تعالى بو صورت اوزرينه
بر كيمسنه خلق ايتمش اوله جبريل ديديكه يا محمد بن
قنادلرمدن ايكى قنادى اچدم وبنم التى يوز قنادم
واردر وهر قنادك بيوكلكى مشرق ايله مغرب اراسى
دكلودر وحق تعالى اسرافيلى خلق ايتدى وانك
التى يوز قنادى واردر وهر قنادى بنم جميع قنادلرم
دكلودر وكاهى اول خدانك خوفندن كوچيلور حتى
كوچك سرچه مقدارى اولور اما سماده سدرة المنتهى
عندنده كوروندى معلوم اوله كيم هو مبتدادر وبالافق
الاعلى خبريدر وضمير حضرت رسول الله راجعدر
صلى الله عليه وسلم مكى ديركه جمله اسميه فاعل
استوادن حالدر قرطبى ديركه پس معنى فاستوى
عالينا على صورته ديمكدر ويا خود مستانفه در •

حق تعالى انكله خبر ويرمشدر افق ضمّتين ايله
وضمّهٔ واحده ايله ارضدن وسمادن ناحيه معنا
سنه در وجمعى آفاق كلور امام فخر الدّين الرازى
ديركه افق اعلاده اوچ قول واردر قول اوّل اول
مطلع شمسدر بوقول مجاهددن منقولدر قول
ثانى اول اندن نهار كلن افقدر يعنى طلوع الفجر
بوقول قتاده دن منقولدر وقول ثالث اول افق
سماددر واول جوانبندن برجانبدر بوقول ابن زيددن
مرويدر ثمّ دنى فتدلّى فكان قاب قوسين اوادنى
امام فخر الدّين الرازى قدّس سرّه ديركه اشهر وجوه
اولدركه ضميردنا جبريل عليه السّلامه راجعدر
يعنى دنى جبريل من النبى صلّى الله عليه وسلّم اى بعد
ما مدّ جناحه وهو بالافق الاعلى عاد الى الصّورة
التى كان يعتاد النزول عليها وقرب من النبى صلّى الله
عليه وسلّم قرطبى ديركه جبريل عليه السّلام افق
اعلاده استوا ايتدكدنصكره حضرت رسول الله
صلّى الله عليه وسلّم يقين اولدى وحضرت رسول
الله صلّى الله عليه وسلّم اوزرينه تدلّى ايتدى
يعنى ايندى معنى بودركه وقتاكيم حضرت رسول الله
صلّى الله عليه وسلّم جبريل عليه السّلامك اول
عظمتنى كوردى اننه وجود شريفلرينه خوف طارى

اولدى

اولدى حق تعالى انى ردّ ايلدى حتى وحى ايله حضرت
رسول الله صلّى الله عليه وسلّم يقين اولدى بو
جمهور قوليدر انتهى وتدلّى ده اوچ قول واردر قول
اوّل اولدركه دنوّ وتدلّى برمعنايه دركويا كه قرب فتقرب
ديدى مصنّف ديركه فراديديكه معنى ثمّ تدلّى ودنى
ديمكدر لكن قجنكم ايكى فعلك معناسى براوله سن انلروك
هر قنقى سنك تقديم مراد ايدرسك جائزدر مثلا
ديرسن دنا فقرب وقرب فدنا وشتمنى فاساء واساء
فشتمنى انتهى قول ثانى اولدركه تدلّى يوقاريدن اشغه
اينمكدر صاحب نهايه ديركه فى حديث الاسراء فتدلّى
فكان قاب قوسين التّدلى النزوّل من العلو وقاب القوس
قدره والضمير فى تدلّى لجبريل عليه السّلام انتهى
بوقوله وزره كلامده تقديم وتأخير واردر تقديرى
ثمّ تدلّى من الافق فدنا من النبى صلّى الله عليه وسلّم
ديمكدر قول ثالث اولدركه دنى حضرته قربى قصد ايتدى
وتدلّى اكانازل اولدى معناسنه دربس دنا فتدلّى
جبريل عليه السّلام حضرت رسول الله صلّى الله
عليه وسلّم قربى قصد ايلدى واولدوغى مكاندن
تحرك ايتدى وحضرت رسول الله صلّى الله عليه
وسلّم نازل اولدى ديمكدر فكان قاب قوسين
اوادنى صاحب لباب ديركه بونده ايكى مضاف

محذوفدر وانلروك تقديرلرندن لابد در تقديرى
فكان مقدار مسافة قربه منه مقدار مسافة قاب
قوسين ديمكدر امام فخر الدين الرازى ديركه اى فكان
بين جبريل ومحمد صلى الله عليه وسلم مقدار قوسين
او اقل انتهى قاب قدر معناسنه در هذا قاب هذا
اى قدره ومثله واحدى ديركه عند الجمهور قوس ايله
مراد انكله رمى اولنان نسنه در حاصلى يايدر وبعضلر
ديديلركه انكله مراد ذراعدر انتهى وابن جرير وابن
المنذر ابن مسعوددن قوسدن مراد ذراع اولدوغنى
روايت ايتديلر ابن حجر ديركه راجح اولان بو قول اولمق
مناسبدر طبرانى وابن مردويه والضياء المقدسى
سند صحيح ايله ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت
ايدرلركه قاب قدردر وقوسين دراعيندر وكلمهٔ
اوده اختلاف ايتديلر بعضيلر ديديلركه اولبوندر
بل معناسنه در او ادنى بل هو ادنى من القدر المذكور
ديمكدر وبعضيلر ديديلركه شك ايچوندر رائيه
نسبتله يعنى ما بينلرنده تقارب اولدوغيچون رائى
انده شك ايدر وبعضيلر ديديلركه واو معناسنه در
ابن القيم ديركه او بونده شك ايچون دكلدر بلكه قلت
مسافه ئى وانك البته ايكى قوس ويا زيادهٔ
اولمامه سنى تحقيق ايچوندر • وبونك مثالى خذانك

وار

وارسلناه الى مائة الف او يزيدون قوليدر زيرا بونده
او عدد مذكورى وانلروك يوز بيكدن ناقص اولمامه لرينى
تحقيق ايچوندر مصنف ديركه بو قول سابقا ذكر اولنان
اقوال ثلثه دن احسن والطف وادق واشرفدر فتأمله
وابن كثير بونكله جزم ايتدى ادنى افعل تفضيلدر •
ومفضل عليه محذوفدر تقديرى وادنى من قاب
قوسين ديمكدر بو تفسيرا وزرينه حضرت رسول
اللهه صلى الله عليه وسلم يقين اولان وانكله حضرت
رسول الله ما بيننده ايكى قوس مقدارى قلن جبريل
عليه السلام اولور مصنف رحمه الله ديركه تنبيه
هذا الذى قلناه من ان هذا المقرب الدانى الذى
كان بينه وبين محمد صلى الله عليه وسلم قاب قوسين
او ادنى انما هو جبريل نقله القاضى عن الجمهور وقال
الحافظ عماد الدين ابن كثير انه هو الصحيح فى التفسير
كما دل عليه كلام اكابر الصحابة قال ابن القيم لان
جبريل هو الموصوف بما ذكر من اول السورة الى قوله
ولقد رآه نزلةً اخرى عند سدرة المنتهى هكذا فسره
النبى صلى الله عليه وسلم فى الحديث الصحيح لعائشة
قالت عايشه رضى الله عنها سألت رسول الله صلى
الله عليه وسلم عن هذه الاية فقال ذلك جبريل
لم اره فى صورته التى خلق عليها الا مرتين رواه

مسلم ولفظ القران لا يدل على غير ذلك من وجوه
الاول انه قال علمه شديد القوي وهذا جبريل الذی
وصفه بالقوة فی سورة التکویر **الثانی** انه قال ذو مرة
ای حسن خلق وهو الکريم فی سورة التکوير **الثالث**
انه قال استوی بالافق الاعلی وهو ناحية السماء العليا
وهو استواء جبريل **الرابع** انه قال ثم دنی فتدلی
فكان قاب قوسين او ادنی فهذا دنو جبريل وقد نزل
الی الارض حيث كان رسول الله صلی الله عليه وسلم
بها اما الدنو والتدلی فی حديث المعراج فرسول الله
صلی الله عليه وسلم فوق سبع سموات **الخامس** انه
قال ولقد راه نزلة اخری عند سدرة المنتهی والذی
عند السدرة قطعاً هو جبريل وبهذا فسره النبی
صلی الله عليه وسلم فقال ذلك جبريل **السادس**
ان الضمير فی قوله ولقد راه وقوله دنا فتدلی وقوله
فاستوی وقوله وهو بالافق الاعلی واحد فلا يجوز
ان يخالف بين المفسرين من غير دليل **السابع** انه سبحانه
ولقد اخبر ان هذا الذی دنا فتدلی كان بالافق الاعلی
وهو افق السماء فدنا من الارض فتدلی لرسول الله
صلی الله عليه وسلم والدنو والتدلی الذی فی حديث
شريك غير هذا انتهی بو كلام بعينه بعض زيادات
يسيره ايله مواهبده مذكوردر غالباً مصنف اندن

اخذ ايتمشدر حا صلی بخاری ومسلم وابن جرير وابن
مردويه طريق شريكدن روايت ايتدكلری حديثده
واقع اولان دنو وتدلی سورهٔ نجمده واقع اولان
دنو وتدلينك غيريدر زيرا سورهده اولان دنو
وتدلی جبريلكدر وحديثده واقع اولان دنو وتدلی
جليلكدر زيرا انده دنا الجبار جل جلاله منه فتدلی
واقعدر وخدانك دنو وتدلیسی حقيقی اوزرينه
دكلدر زيرا اول حق خداده مستحيلدر بلكه اول حضرت
صلی الله عليه وسلم جزيل فوائدندن وانك اوزرينه
جميل عوائدندن كنايتدر پس بو نكله خطا بينك
حديث شريك اوزرينه ايراد ايلدوكی اشكال مندفع
اولور وبو محلك تفصيلی مصنفك قصهٔ معراجه متعلقه
بعض فوائده اوزرينه تنبيهات بياننده عقد ايتدوكی
بابده تا سوره مذكورده فاوحی الی عبده ما اوحی
اولكی اوحی فعلنك ضميرنده ايكی وجه وارد روجه
اول اولدركه اول خدايه راجعدر بو وجه اوزره
عبددن مراد جبريل عليه السلام دروياخود حضرت
محمد در صلی الله عليه وسلم اكر اندن جبريل عليه
السلام مراد اولنورسه ايكنجی اوحی فعلنك ضميرنده
ايكی وجه واردر وجه اول اولدركه اول خدايه راجعدر
بو وجه اوزره معنی فاوحی الله الی جبريل الذی اوحاه

الله تعالى ديمكدر وابهام ايتدوكى موجب بهى تعظيم
وتفخيم ايچوندر وجه ثانى اولدركه اولجبريل عليه
السلامه راجعدر ومعنى فاوحى الله تعالى الى جبريل
ما اوحى جبريل ديمكدر واكر عبددن حضرت محمد مراد
اولنورسه صلى الله عليه وسلم ايكنجى اوحى فعلنك
ضميرى خدايه راجعدر تقديرى فاوحى الله محمد ما
اوحى ديمكدر وابهام ايتدوكى سابق كبى موجب بهى
تعظيم وتفخيم ايچوندر وجه ثانى اولدركه اولجبريله
راجعدر وعبددن مراد حضرت رسول اللهدر وعبدك
مضاف اولدوغى ضمير خدايه راجعدر وقبل الذكر
اضمارى معلوم اولدوغيچوندر وبو وجه اوزره
ايكنجى اوحى فعلنك ضميرنده ايكى احتمال وارد احتمال
اول اولدركه اولجبريله راجعدر تقديرى اوحى
جبريل الى عبد الله ما اوحى جبريل ديمكدر احتمال
ثانى اولدركه اول خدايه راجعدر تقديرى وحى جبريل
الى محمد ما اوحى الله تعالى اليه ديمكدر وحى اولنان
نسنه ده اوج وجه واردر وجه اول صلاتدر
وجه ثانى سندن واممتكدن اول انبيادن بريسى
جنته داخل اولماز قوليدر وجه ثالث ما عمومى
اوزره در ومراد جبريل عليه السلامك جميع كتوردوكى
نسنه در حافظ ابن حجر رحمه ديركه اكثر سلفك

كلاملرى دلالت ايدركه اولكى اوحى فعلنك فاعلى خدا
اوله وعبددن مراد حضرت محمد اوله پس تقديرى
فاوحى الله تعالى الى عبده محمد صلى الله عليه وسلم بواسطة
جبريل عليه السلام ديمكدر ما كذب الفؤاد ما رأى
هشام وابو جعفر كذب فعلنى تشديد ذال ايله قراءت
ايتديلر معناسى ما كذّب فؤاد محمد ما رآه ديمكدر اى
الذى راه محمد صلى الله عليه وسلم بعينه صدّقه قلبه
ولم ينكره اى لم يقل له انه خيال لا حقيقة له پس ما
ثانيه موصوله در وكذب فعلنك مفعوليدر وعائد
محذوفدر ورأى فعلنك فاعلى حضرت رسول اللهه
راجعدر صلى الله عليه وسلم وجمهور كذب قرأت
ايتديلر تخفيف ذال ايله پس اكر اول تفسيله متعدى
ايسه ما رأى اعرابدن محلاً منصوب آنك مفعول به
صريحيدر وما موصوله در وعايد محذوفدر • زيرا
عائد منصوبك حذفى جائزدر وفؤادده اولان
الف ولام عهد ايچوندر تقديرى ما كذب فؤاده
الذى رآه ببصره او الذى رآه بقلبه ديمكدر وجائزدركه
ما مصدريه اوله تقديرى ما كذب فؤاده رؤيته ديمكدر
ابن القيم ديركه ايكى تقديرا اوزره اول رؤية قلبك
رؤية بصره موافقت ومطابقتندن وانلروك هر
برينك صاحبنى تصديقندن اخباردر وبو معنى

قراءت تشدید ایله ظاهردر انتهى اگر دینورسه‌که
قلبیله کوردوکی نسنه‌یه قلبی کذب دیمدی دیمه‌نك
معناسی ندر جواب اولدر که انسان کاه اولورکه بر نسنه
یی تخیل کاذب ایله تخیل ایدر یعنی انی اولدوغی نسنه‌نك
خلافی اوزره تصور ایدر و قلبی انی انده تکذیب ایلر
یعنی انی اولدوغی صورت اوزرینه کوستردر پس
کذبه قلبه و کذبه ظنه دینور و اگر نفسیله متعدی
دکل ایسه ما اسقاط خافض اوزره منصوب اولور
تقدیری فیما رآه دیمکدر مرئیده اختلاف اولندی
بعضیلر جبریل علیه السلامدر دیدیلر و بعضیلر
آیات عجیبه‌در دیدیلر و بعضیلر خدادر دیدیلر
قاضی بیضاوی دیرکه ما کذب الفؤاد ما رأى ببصره
من صورة جبریل او الله تعالى ای ما کذب بصره بما حکاه
له فان الامور القدسیة تدرك اولا بالقلب ثم ینتقل
منه الی البصر ای ما قال فؤاده لما رآه لم اعرفك ولو قال
ذلك کان کاذبا لانه عرفه بقلبه کما رآه ببصره او ما
رآه بقلبه والمعنی لم یکن تخیلا کاذبا ویدل علیه
انه علیه السلام سئل هل رأیت ربك فقال رأیته
بفؤادی وقری ما کذب ای صدقه ولم یشك فیه
انتهى مرئی جبریلدر و یاخود آیات عجیبه‌در دینلرك
قوللری اوزره رؤیة بصریه‌در بلا خلاف و خدادر

دینلروك

دینلروك قوللری اوزره انده اختلاف واردر
بعضیلرك عندلرنده بصریه‌در و بعضیلرك
عندلرنده قلبیه‌در کما سیأتی افتمارونه علی ما یری
خطاب حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
جبریلی و یاخود خدایی رؤیتنی انکار ایدن مشرکلردر
حمزه و کسائی و خلف و یعقوب افتمرونه و باقیلری
افتمارونه قرائت ایتدیلر و ممارات مرادن مشتقدر
و مرا جدال معناسنه‌در صاحب نهایه دیرکه فیه لا تماروا
فی القرآن فان المراء فیه کفر المراء الجدال والتماری
والممارات المجادله علی مذهب الشك والریبة انتهى
پس افتمارونه علی ما یری افتجادلونه علیه دیمکدر و حتی
فی ایله تعدیه اولنمغیده لکن اکا غلبه معناسی تضمین
اولنوب فی ایله تعدیه اولندی زیرا مماری و جاحد
فعللریله خصمك غلبه‌سنی قصد ایدرلر افتمرونه
ما رأیته فمریته قوللرندن مأخوذدر و معناسی
افتغلبونه فی المراء دیمکدر و یاخود مراه حقه جحد
دیمکدر ابن القیم دیرکه حق سبحانه و تعالی حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم کوردوکی نسنه‌نك
اوزرینه مکابره‌لرینی و اکا انکارلرینی انلروك اوزرلرینه
انکار ایتدی نته کیم جاهلك اوزرینه عالمه مکابره‌سی
وانك بیلدوکی نسنه‌نك اوزرینه آنك مماراتی

انكارا ولنور انتهى ولقد رآه نزلةً اخرى عند سدرة
المنتهى واو عاطفه در وجائزدركه حاليه اوله تقديري
كيف يجادلونه فيما رآه وهو قد رآه نزلةً اخرى ديمكدر
نزلة نزولدن مأخوذدر جلسه جلوسدن مأخوذ
اولدوغى كبى ونصبنده اوج وجه واردر وجه اوّل
اولدركه ظرفيّه اوزرينه منصوبه دردزيرا فعلة اسم
مرّه در پس اعرابده حكمى انك حكمى كبيدر وجه ثانى
اولدركه حال موضعنه واقع اولان مصدر ك نصبيله
منصوبه در تقديرى رآه نازلاً نزلةً اخرى ديمكدر
وجه ثالث اولدركه مصدريه اوزرينه منصوبه در •
تقديرى مرّةً اخرى ديمكدر واخرى بوندن اوّل
بررؤيتك سبقى اوزرينه دلالت ايدر وعند ظرف
مكاندر وعاملى رأى فعليدر وسدره نك منتهايه
اضافتى شيئك مكاننه اضافتى قبيلندندر اشجار
بلده كذا كبى خلايقك علملرى وعمللرى اكا منتهى
اولدوغيچون وياخود فوقندن نازل وتحتندن
صادر اولان انده انتها بولدوغيچون بو اسمله
تسميه اولندي اولكى وجهى ابن جرير كعبدن
رضى الله عنه نقل ايلدي وايكنجى وجهى مسلم
ابن مسعوددن رضى الله عنه روايت ايتدى •••
عندها جنّة المأوى • قرطبى ديركه بو كلام جنّت

مأوانك

مأوانك موضعنى وانك سدرة المنتهى عندنده •
اولدوغنى تعريفدر واول عرشك صاغ جانبندهدر
واكا جنت مأوى ديند وكى اهل تقوانك وياخود
ارواح شهدانك اكا نزوللريچوندر صاحب لباب
ديركه عندها جنّة المأوى جمله ابتدائيه در •••
موضع حالده واحسن اولان اولدركه حال ظرفدر
وجنّة المأوى انك فاعليدر اذ يغشى السّدرة ما يغشى
صاحب لباب ديركه اذ رآه فعليله منصوبدر پس
تقديرى رآه وقت غشيان السّدرة ما غشاها
ديمكدر ومسند اليهى اسم موصول ايرادى تعظيم وتكثير
ايچوندر نته كيم اول كتب معانيده معلوم ومقرّردر
وامام اذا ده عامل مؤخر ما زاغ البصر ولما غنى بجرير
ايتدى ويغشى يستر ديمكدر وغواشى بوندندر •
واتيان معنا سنه دخى كلور فلان يغشى فاكلّ وقتٍ
دينور يأتينا معنا سنه وبونده ايكى وجه جائزدر
وسدره يى غشى ايدن نسنه ده اختلاف ايتديلر
بعضيلر ملائكه دردديلر وبعضلر التوندن فراشدر
ديديلر وبعضلر التوندن جراددر ديديلر وجمله ايله
اثر وارد اولمشدر وواقف اولمق استرسك شيخك
درّ المنثور نامنده تفسيرينه مراجعت ايله ما زاغ
البصر وما طغى زيغ ميل معنا سنه در وطغيان

تجاوز معناسنه در قاضی بیضاوی دیرکه ما مال بصر
رسول الله صلی الله علیه وسلم عما رآه وماطغی وما
تجاوزه انتهی وابن الهیتم دیرکه قال ابن عباس ما زاغ
البصر یمیناً ولا شمالاً ولا جاوز ما امر به انتهی صاحب
لباب امامه تابع اولوب دیرکه ماطغی ایکی وجه محتملدر
وجه اول اولدرکه اول بر جملهٔ مستقلهٔ بر جملهٔ مستقلیه
عطفدر وجه ثانی اولدرکه اول جملهٔ مقدره نی بر جملهٔ نك
اوزرینه عطفدر پس جملهٔ مستقله یه مثال خرج زید
ودخل عمرو کبی ومقدره یه مثال خرج زید ودخل کبی
پس بونده ایکی وجه جائزدر وجه اول اوزره کانه
حق تعالی ما زاغ بصر محمد وماطغی محمد بسبب الالتفات
دیدی و وجه ثانی ظاهردر لقد رآی من آیات ربه الکبری
لام موطئه قسمدر و کبراده ایکی وجه وارددر وجه
اول اولدرکه الکبری رآی فعلنك مفعولیدر و من
آیات ربه انی بیاندر یعنی اندن حالدر و اوزرینه
مقدم اولمشدر تقدیری والله لقد رآی الکبری
من آیات ربه دیمکدر وجه ثانی اولدرکه الکبری
آیاته صفتدر و رآی فعلنك مفعولی محذوفدر
تقدیری شیئاً من آیات ربه دیمکدر و یاخود مفعولی
آیاتدر و من صله در تقدیری لقد رای آیات ربه
الکبری الکبری دیمکدر کبری اکبرك مؤنثیدر

روی

روی الامام احمد والترمذی وصححه عن عبدالله
بن مسعود رضی الله عنه قال رای جبریل فی حلة من
رفرف قد ملاء ما بین السماء والارض حافظ ابن
حجر دیرکه بو روایتله رفرفدن مراد حله اولدوغی
معلوم اولور و بونی خدانك عز وجل متکئین علی رفرف
خضر قولی تأیید ایدر انتهی صاحب نهایه بیوردکه فی
حدیث وفاته صلی الله علیه وسلم فرفع الرفرف فرأینا
وجهه کانه ورقة الرفرف البساط والستر اراد شیئا
کان یحجب بینهم وبینه وکلما فضل من شیء فثنی
وعطف فهو رفرف ومنه حدیث ابن مسعود فی قوله
تعالی لقد رای من آیات ربه الکبری قال رآی رفرفاً
احضر سد الافق ای بساطاً وقیل فراشا ومنهم من
یجعل الرفرف جمعاً واحده رفرفة وجمع الرفرف
رفارف وقد قرئ به متکئین علی رفارف خضر وفی
حدیث المعراج ذکر الرفرف واراد به البساط وقد
قال بعضهم الرفرف فی الاصل ما کان من الدیباج
وغیره رقیقاً حسن الصنیعة ثم اتسع فیه انتهی
حاصلی اول کیجه حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم کوردوکی بعض آیات کبری صورة اصلیه سی
اوزرینه التی یوز قنادیله جبریل علیه السلامدر
وافق سمائی سد ایتمش بر یشل بساطدر والله اعلم

لطیفهٔ ثالثهٔ قصّهٔ معراجی بیان ایدر امام احمد وبخاری
ومسلم وترمذی ونسائی وابن جریر وابن مردویه طریق
قتاده دن انس بن مالکدن رضی الله عنه روایت ایدر
لرکه مالك بن صعصعه رضی الله عنه دیدیکه انّ
النبی صلّی الله علیه وسلّم حدّثهم عن لیلة اسری به
قال بینما انا فی الحطیم وربّما قال فی الحجر مضطجعًا اذ اتانی
آتٍ فقدّ قال وسمعته یقول فشقّ ما بین هذه الی هذه
فقلت للجارود وهو الی جنبی ما یعنی به قال من ثغرة نحره
الی شعرته وسمعته یقول من قصّه الی شعرته فاستخرج
قلبی ثمّ اتیت بطستٍ من ذهب مملوّةٍ ایمانًا فغسل
قلبی ثم حشی ثم اعید ثم اتیت بدابّة دون البغل وفوق
الحمار ابیض فقال له الجارود هو البراق یا اباحمزة قال
انس نعم یضع خطوه عند اقصی طرفه فحملت علیه فانطلق
بی جبریل حتی اتی السّماء الدنیا فاستفتح فقیل من هذا
قال جبریل ومن معك قال محمّد قیل وقد ارسل الیه قال
نعم قیل مرحبًا به فنعم المجیء جاء ففتح فلما خلصت
فاذا فیها آدم فقال هذا ابوك آدم فسلّم علیه
فسلّمت علیه فردّ السّلام ثم قال مرحبًا بالابن الصّالح
والنبیّ الصّالح ثم صعد بی حتی اتی السّماء الثانیه
فاستفتح قیل من هذا قال جبریل قیل ومن معك قال
محمّد قیل وقد ارسل الیه قال نعم قیل مرحبًا به فنعم

المجیء

المجیء جاء ففتح فلمّا خلصت فاذا یحیی وعیسی وهما ابنا
الخالة قال هذا یحیی وعیسی فسلّم علیهما فسلّمت فردّا
ثم قالا مرحبًا بالاخ الصّالح والنبی الصّالح ثم صعد
بی الی السّماء الثالثه فاستفتح قیل من هذا قال جبریل
قیل ومن معك قال محمّد قیل وقد ارسل الیه قال نعم
قیل مرحبًا به فنعم المجیء جاء ففتح فلمّا خلصت فاذا
یوسف قال هذا یوسف فسلّم علیه فسلّمت علیه فردّ
ثم قال مرحبًا بالاخ الصّالح والنبیّ الصّالح ثم صعد بی
حتی اتی السّماء الرابعة فاستفتح قیل من هذا قال
جبریل قیل ومن معك قال محمّد قیل وقد ارسل الیه
قال نعم قیل مرحبًا به فنعم المجیء جاء ففتح فلمّا خلصت
فاذا ادریس قال هذا ادریس فسلّم علیه فسلّمت
علیه فردّ ثم قال مرحبًا بالاخ الصّالح والنبی الصّالح
ثم صعد بی حتی اتی السّماء الخامسه فاستفتح قیل
من هذا قال جبریل قیل ومن معك قال محمّد صلّی الله
علیه وسلّم قیل وقد ارسل الیه قال نعم قیل مرحبًا
به فنعم المجیء جاء فلما خلصت فاذا هرون قال هذا هرون
فسلّم علیه فسلّمت علیه فردّ ثم قال مرحبًا بالاخ الصّالح
والنبی الصّالح ثم صعد بی حتی اتی السّماء السّادسه
فاستفتح قیل من هذا قال جبریل قیل ومن معك قال
محمّد قیل وقد ارسل الیه قال نعم قال مرحبًا به فنعم المجیء به

جاء فلما خلصت فاذا موسى قال هذا موسى فسلم عليه
فسلمت عليه فرد ثم قال مرحبا بالاخ الصالح فلما تجاوزت
بكى قيل له ما يبكيك قال ابكى لان غلاما بعث بعدي
يدخل الجنة من امته اكثر من يدخلها من امتي ثم صعد بي
الى السماء السابعة فاستفتح جبريل قيل من هذا قال
جبريل ومن معك قال محمد قيل وقد بعث اليه قال
نعم قال مرحبا به فنعم المجيء جاء فلما خلصت فاذا ابراهيم
قال هذا ابوك ابراهيم فسلم عليه قال فسلمت عليه فرد
السلام ثم قال مرحبا بالابن الصالح والنبي الصالح
ثم رفعت الى سدرة المنتهى فاذا نبقها مثل قلال هجر
واذا ورقها مثل آذان الفيلة قال هذه سدرة المنتهى
واذا اربعة انهار نهران باطنان ونهران ظاهران فقلت
ما هذان يا جبريل قال اما الباطنان فنهران في الجنة
واما الظاهران فالنيل والفرات ثم رفع لي البيت المعمور
ثم اتيت باناء من خمر واناء من لبن واناء من عسل
فاخذت اللبن فقال هي الفطرة التي انت عليها وامتك
ثم فرضت علي الصلوات خمسين صلوة كل يوم فرجعت
فمررت على موسى فقال بم امرت قال امرت بخمسين صلوة
كل يوم قال ان امتك لا تستطيع خمسين صلوة كل يوم
واني والله قد جربت الناس قبلك وعالجت بني اسرائيل
اشد المعالجة فارجع الى ربك فاسئله التخفيف

لامتك

لامتك فرجعت فوضع عني عشرا فرجعت الى موسى
فقال مثله فرجعت فوضع عني عشرا فرجعت الى موسى
فقال مثله فامرت بعشر صلوات كل يوم فرجعت فقال
مثله فرجعت فامرت بخمس صلوات كل يوم فرجعت الى موسى
فقال بم امرت قلت امرت بخمس صلوات كل يوم قال ان امتك
لا تستطيع خمس صلوات واني قد جربت الناس قبلك
وعالجت بني اسرائيل اشد المعالجة فارجع الى ربك
فاسئله التخفيف لامتك قال سئلت ربي حتى استحييت
ولكن ارضى واسلم قال فلما جاوزت نادى مناد امضيت
فريضتي وخففت عن عبادي يعني انس بن مالك رضي
الله عنه دير كه بكا مالك بن صعصعه رضي الله عنه
دير كه بدرستي حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
انلره كند وايله اسرا اولندوغي كيجه دن خبر ويردي
وديدي كه بن حطيمده ويا خود حجرده شك قتاده دن
در مضطجع اولدوغم حالده يعني ياتدوغم حالده
بكا بر كليجي كه مراد جبريل عليه السلام در كلدي پس
بونك ما بيني بوكه دك شق ايتدي بن جارووده حال
بوكه اول بنم جانبمه مائل ايدي يعني بكا يقين ايدي
ديدم كه انسك بونك ما بيني بوكه دك شق ايتدي
قوليله مرادي ندر جارود ديدي كه انكله انسك مرادي
بوغازينك چوقورندن قاصغنه دك ديمكدر پس

اول آنی که جبریلدر علیه السلام بنم قلبمی استخراج ایلدی
صکره بکا ایمان ایله مملو التوندن بر لکن کتوردی
وقلبم غسل اولندی وغسل ایدن جبریل علیه السلام
ایدی مسلم وکتاب صلوتده بخاری ذکر ایتدیلر که حضرت
رسول اللهك صلى الله علیه وسلم قلب شریفی زمزم
صویله غسل اولندی زیرا اول میاهك افضلیدر
واندە تقویه قلب واردر وصکره اول ادخال اولندی
وصدر مقدسدن موضعنه اعاده اولندی بعده بکا
بغلدن کوجك وحماردن بیوك آق لونلو بر دابه
کتوردی جارودانسه دیدیکه اول براقمیدر یا ابا
حمزه انس دیدیکه نعم اول براقدر آدیمنی کوزینك
نهایتی عندینه قوریعنی اوزاغی کوزی کوردوکی
مکانك انتهاسنه وضع ایدر پس بن انك اوستنه
بندم وبنمله جبریل کتدی حتی سماء دنیایه واردی
بوحدیثده حذف واردر زیرا حضرت رسول اللهك
صلى الله علیه وسلم بیت المقدسه دخولی واندە
نماز قلدوغی یوقدر مسلم وابن ابی شیبه وابن مردویه
طریق ثابتدن انسدن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه
ان رسول الله صلى الله علیه وسلم قال اتیت بالبراق
وهو دابة ابیض طویل فوق الحمار ودون البغل یضع
حافره عند منتهی طرفه فرکبته حتی اتیت بیت

المقدس

المقدس فربطته بالحلقة التی ربط بها الانبیاء ثم
دخلت المسجد فصلیت فیه رکعتین ثم خرجت فجاءنی
جبریل باناء من خمر واناء من لبن فاخترت اللبن
فقال جبریل اخترت الفطرة ثم عرج بنا الى السماء الدنیا
الحدیث بوحدیث شریفده دخی حذف واردر زیرا
انبیا ایله نماز قلدوغی وانلره امام اولدوغی یوقدر
ابو یعلی وابن عساکر ام هانیدن رضی الله عنها روایت
ایدرلرکه قالت قال رسول الله صلى الله علیه وسلم
انتهینا الى بیت المقدس فاوثقته بالحلقة التی کانت
الانبیاء توثق بها فنشر لی رهط من الانبیاء منهم
ابراهیم وموسى وعیسى فصلیت بهم وکلمتهم الحدیث
وابن سعد وابن عساکر عبد الله بن عمرودن وام
سلمهدن وعایشه وام هانیدن وابن عباسدن
رضی الله عنهم روایت ایدرلرکه خرج معی جبریل
لا یفوتنی ولا افوته حتى انتهى الى بیت المقدس
فاتى البراق الى موقفه الذی کان یقف فربطه فیه
وکان مربط الانبیاء ورایت الانبیاء جمعوا الی
فرایت ابراهیم وموسى وعیسى فظننت انه لا بد من ان
یکون لهم امام فقدمنی جبریل حتى صلیت بین ایدیهم
وسالتهم فقالوا بعثنا بالتوحید الحدیث وابن ابی
حاتم یزید بن ابی مالك طریقندن انسدن رضی الله
عنه روایت ایدرکه فلم البث الا یسیرا حتى اجتمع ناس

كثير ثم اذّن مؤذن واقيمت الصلوة فقمنا صفوفاً
ننتظر من يؤمنا فاخذ بيدي جبريل فقدّمني فصليت
بهم فلما انصرفت قال جبريل يا محمّد اتدري من صلّى
خلفك قلت لا قال صلى خلفك كل نبي بعثه الله ثم اخذ
بيدي فصعد بي السّماء الحديث عود پس جبريل عليه
السّلام سمانك فتحني طلب ايلدي يعني باب سماء قرع
ايتدي اكا قپوني قرع ايدن كيمدر ديدي يعني خازن
سماء قپوسني دقّ ايدندن سؤال ايتدي جبريل كندو
اولدوغني بيلدردي خازن وسنكله كيم واردر ديدي
جبريل محمّد واردر ديدي خازن واكا عروج ايچون
ارسال اولندي مي ديدي جبريل نعم ارسال اولندي
ديدي خازن مرحباً انكله كلدوكي كلش نه كوزل كلشدر
ديدي پس كوك قپوسني اچدي وقتا كيم بن سماء دنيايه
واصل اولدم ناكاه انده آدمه ملاقات ايتدم بكا
جبريل بو سنك پدرك ادمدر اكا سلام وير ديدي
زيرا مارّ قاعد اولانه سلام ويرر اگر مارّ قاعددن
افضل ايسه ده پس آدمه سلام ويردم واول بنم
اوزريمه سلامي ردّ ايتدي بعده مرحباً بالابن الصّالح
والنبي الصّالح ديدي صكره جبريل بنمله صعود ايتدي
حتى ايكنجي سمايه واصل اولدي وانك قپوسنك
اچلمه سني ديلدي يعني قپوسني دقّ ايتدي خازن
قپويي دقّ ايدن كيمدر ديدي جبريل كندوني بيلدردي

خازن وسنكله كيم وار ديدي جبريل بنمله محمّد واردر
ديدي خازن واكا عروج ايچون ارسال اولندي مي ديدي
جبريل نعم ارسال اولندي ديدي خازن مرحباً انكله
كلدوكي كلش نه كوزل كلشدر ديدي پس قپويي اچدي
وقتا كيم بن ايكنجي كوكه واصل اولدم ناكاه انده يحيى ايله
عيسايه كه انلر برخاله اوغللريدر ملاقات ايتدم جبريل بو
يحيى ايله عيسادر انلره سلام وير ديدي پس بن انلره
سلام ويردم انلر بنم اوزريمه سلامي ردّ ايتديلر صكره
بكا مرحباً بالنبي الصّالح والاخ الصّالح ديديلر بعده
جبريل بنمله اوچنجي كوكه صعود ايلدي پس انك قپوسنك
اچلمه سني طلب ايلدي خازن بو كيمدر ديدي جبريل
كندوني بيلدردي خازن وسنكله كيم واردر ديدي جبريل
محمّد واردر ديدي خازن وعروج ايچون اكا ارسال
اولندي مي ديدي جبريل نعم ارسال اولندي ديدي
خازن مرحباً انكله كلدوكي كلش نه كوزل كلشدر
ديدي پس اول قپويي اچدي وقتا كيم بن اوچنجي كوكه
واصل اولدم ناكاه انده يوسفه ملاقات ايتدم
جبريل بو يوسفدر اكا سلام وير ديدي پس بن اكا
سلام ويردم واول بنم اوزريمه سلامي ردّ ايتدي
صكره بكا مرحباً بالنبيّ الصّالح والاخ الصّالح ديدي
بعده جبريل بنمله صعود ايتدي حتى دوردنجي كوكه

واصل اولدی پس انك اچلمه سنی دیلدی خازن
بو کیمدر دیدی جبریل کند وبی بلدردی خازن وسنکله
کیم واردر دیدی جبر محمد واردر دیدی خازن وعروج
ایچون اکا ارسال اولندیمی دیدی جبریل نعم ارسال
اولندی دیدی خازن مرحبا انکله کلدوکی کلش نه
کوکچك کلشدر دیدی پس اول قپوئی اچدی وقتاکیم بن
دوردنجی کوکه واصل اولدم ناکاه انده ادریسه
ملاقات ایتدم جبریل بو ادریسدر اکا سلام ویر
دیدی پس بن اکا سلام ویردم واول بنم اوزریمه
سلامی ردّ ایلدی صکره بکا مرحبا بالاخ الصالح
والنبی الصالح دیدی بعده جبریل بنمله صعود
ایتدی حتّی بشنجی کوکه واصل اولدی پس انك قپوسنی
دق ایلدی خازن بو کیمدر دیدی جبریل کندوئی
بیلدردی خازن وسنکله کیم واردر دیدی جبریل محمّد
واردر دیدی صلی الله علیه وسلم خازن واکا عروج
ایچون ارسال اولندیمی دیدی جبریل نعم ارسال اولندی
دیدی خازن مرحبا آنکله کلدوکی کلش نه کوکچك
کلشدر دیدی پس اول قپوئی اچدی وقتاکیم بن بشنجی
کوکه واصل اولدم ناکاه انده هرونه ملاقات ایتدم
جبریل بو هروندر اکا سلام ویردی پس بن اکا سلام
ویردم واول بنم اوزریمه سلامی ردّ ایتدی صکره

بکا مرحبا بالاخ الصالح دیدی بعده جبریل بنمله
صعود ایلدی حتّی التنجی کوکه واصل اولدی پس انك
قپوسنی دق ایتدی خازن بو کیمدر دیدی جبریل
کندوئی بیلدردی خازن وسنکله کیم واردر دیدی
جبریل محمّد واردر دیدی خازن واکا عروج ایله ارسال
اولندیمی دیدی جبریل نعم ارسال دیدی خازن مرحبا
انکله کلدوکی کلش نه کوکچك کلشدر دیدی پس اول
قپوئی اچدی وقتاکیم بن التنجی کوکه واصل اولدم ناکاه
انده موسایه ملاقات ایتدم جبریل بو موسیدر اکا سلام
ویر دیدی پس اکا سلام ویردم واول بنم اوزریمه سلامی
ردّ ایتدی صکره بکا مرحبا بالاخ الصالح والنبی الصالح
دیدی وقتاکیم بن انی تجاوز ایتدم اول اغلدی اکا ندن
اغلرسن دیندی دیدیکه اغلرم زیرا بر غلام بندن صکره
بعث اولندی آنك امتندن جنته بنم امتمدن زیاده
داخل اولور معلوم اوله کیم موسی علیه السلامك بکاسی
حسدندن دکلدر حاشا وکلا بلکه انك امتندن حاصل
اولان کثرة مخالفت سببیله اوزرینه رفع درجات
مترتب اولان اجرك فوتی اوزرینه اسفجهتندندر
زیرا کثرت مخالفت اندروك تنقیص اجورلرینی مقتضیدر
واول انك تنقیص اجرینی مستلزمدر زیرا هر پیغمبره
جمیع کندویه تابع اولنلروك اجری حاصلدر وغلامدن

مرادی کندویه نسبتله صغیر السن دیمکدر زیرا حق
تعالی حضرت رسول اللّهه صلی الله علیه وسلم قصر
عمریله برنسنه ایله انعام ایتدیکه موسی علیه السلامه
طول عمریله انی انعام ایتدی عود صکره جبریل بنمله
یدنجی کوکه صعود ایتدی وجبریل انک اچلمه سنی
دیلدی خازن بو کیمدر دیدی جبریل کندوکی بیلدردی
خازن وسنکله کیم واردر دیدی جبریل محمد واردر
دیدی خازن وعروج ایله اکا بعث اولندیمی دیدی
جبریل نعم بعث اولندی خازن مرحبا انکله کلدوکی
کلش نه کوکچك کلشدر دیدی پس اول قپوبی اچدی
وقتاکیم بن یدنجی کوکه واصل اولدم ناکاه انده ابراهیمه
ملاقات ایتدم جبریل بویدك ابراهیمدر اکا سلام
ویردیدی پس بن اکا سلام ویردم واول بنم اوزریمه
سلامی رد ایتدی صکره بکا مرحبا بالابن الصالح
والنبی الصالح دیدی بعده بنم ایچون سدرة المنتهی
رفع اولندی یعنی کمال ظهور ایله ظاهر اولدی
ناکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اکا کمال
اطلاع مطلع اوله انك میوه سی هجر نام شهرك
قله لری کبیدر واول شهرده اشلنن جره لر عند
المخاطبین معروفه اولمغین تمثیل اندر ایله واقع اولدی
وانك یپراقلری فیل قولاقلری کبی ایدی جبریل

بکا بو سدرة المنتهی دردیدی وانك دیبندن دورت
ارمق چقر اندروك ایکیسی ظاهر وایکیسی باطن پس
بن دیدم ای جبریل بو ایکی ظاهر نهر وبو ایکی باطن
نهر ندر جبریل دیدیکه اما ظاهر اولان ایکی نهر جنتده
ایکی نهردر مقاتل دیرکه انلر سلسبیل ایله کوثردر
واما باطن اولان ایکی نهر نیل ایله فراتدر بعده بکا
بیت معمور رفع اولندی یعنی انکشاف تام ایله منکشف
اولدی بعده بکا خمردن برانا وسوددن برانا وعسلدن
برانا یعنی قاب کتورلدی پس بن لبنی اخذ ایتدم واندن
ایچدم جبریل بکا دیدیکه اول فطرۀ اسلامیه در
ایچدیکن فطرۀ اسلامیه کهسن وامتك انك اوزرینه سز
معلوم اوله کیم صحیح مسلمده واقع درکه حضرت رسول
اللّهه صلی الله علیه وسلم آنیه قبل المعراج بیت
المقدسده کتورلدی پس روایۀ بخاری ایله روایت
مسلم بیننده مخالفت واردر لکن جائزدرکه آنیه حضرت
رسول اللّهه صلی الله علیه وسلم ایکی کره عرض اولنه
برکره بیت المقدسده صلاتدن فراغندن صکره اوله
وبرکره سدرة المنتهایه وصولی عندنده اوله پس
اشکال مندفع اولور حضرت رسول الله بیوردکه بعده
بنم اوزریمه هر کونده ایکی وقت نماز فرض اولندی
معلوم اوله کیم امته فرض اولان حضرت رسول اللّهه

فرضدر وحضرت رسول اللهه فرض اولان امته فرضدر
مكه كه خصايصندن اوله پس بونكله بخاريدن واقع
اولان روايتين بيني تطبيق اولنور زيرا اندن كتاب صلاتده
فرض على امتي خمسين صلوة وباب معراجده كه بونكا بده
ذكر اولنان حديثده فرضت على الصلوات واقعدر
وصحيح مسلمده فرض الله على خمسين صلاة ذكر اولنمشدر
وبخاري كتاب صلاتده ثم عرج بي حتى ظهرت لمستوى
اسمع صريرالاقلام لفظنى زياده ايلمشدر پس بن
رجوع ايتدم وموسايه اوغرادم موسى بكا نيله امر
اولندك ديدي حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم ديديكه بن اكا ديدمكه هر كونده اللي وقت نماز
ايله امر اولندم موسى بكا ديديكه امتك هر كونده اللي
وقت نمازي قلمغه طاقت كتورمزلر وبدرستي بن والله
خلقي سندن اول تجربه ايتدم وبني اسرائيله اشد
معالجه ايلدم پس ربكه رجوع ايله واندن امتك
ايچون تخفيف ديله پس بن ربمه رجوع ايلدم واول
بندن اللي وقت نمازدن اون وقت نمازي اسقاط
ايلدي پس موسايه رجوع ايتدم واول بكا اولكي كبي
ديدي پس بن ربمه رجوع ايلدم واول بندن قرق وقت
نمازدن اون وقت نمازي اسقاط ايلدي پس موسيه
رجوع ايلدم واول بكا اولكي كبي ديدي پس ربمه رجوع

ايتدم

ايتدم واول بندن اوتوز وقت نمازدن اون وقت
نمازي اسقاط ايلدي پس موسايه رجوع ايلدم
واول بكا اولكي كبي ديدي پس ربمه رجوع ايلدم وهر
كون اون وقت نماز ايله امر اولندم پس موسايه رجوع
ايتدم واول بكا اولكي كبي ديدي پس ربمه رجوع ايلدم
وهر كون بش وقت نماز ايله امر اولندم پس موسايه
رجوع ايتدم واول بكا نيله امر اولندك ديدي بن هر كونده
بش وقت نماز ايله امر اولندم ديدم موسى ديديكه سنك
امتك هر كونده بش وقت نمازي قلمغه قادر دكللردر
وبدرستي بن ناسي سندن اول تجربه ايتدم وبني اسرائيله
اشد معالجه ايله معالجه ايلدم پس ربكه رجوع ايله واندن
امتك ايچون تخفيف ديله حضرت رسول الله صلى الله
عليه وسلم بيوردديكه اكا ديدم ربمدن شول دكلو استدمكه
اوتندم پس رجوع ايلمم ولكن راضي اولوردم وتسليم ايدردم
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه
وقتاكيم موسادن كچدم برمنادي ندا ايلديكه فريضه مي
انفاذ ايلدم وعبادمدن تخفيف ايتدم ديديلركه
بو كلام خدانك جل ذكره ليلهٔ اسراده حضرت رسول
الله ايله صلى الله عليه وسلم واسطه سز سويلشدوكنه
انك استدلال اولنان نسنه نك اقوا سندندر
والله اعلم معلوم اولكم ليلهٔ اسراده صلواتك اون

اون اسقاطی تجاوز وا یتید دوروایت مسلمده بش
بش اسقاط اولندی واقعدر والله اعلم **فصل خامس**
حدیث معراجك شرحی بیانندهدر بو فصل بش
لطیفهٔ مشتملدر **لطیفهٔ اولی** غریب حدیثك
شرحنی بیان ایدر صاحب قاموس دیرکه الحجر بالکسر
العقل وماحواه الحطیم المدار بالكعبة شرفها الله
تعالی من جانب الشمال وبیوردکه الحطیم حجر الكعبة
اوجداره اوما بین الرکن الاسود الی الباب الی المقام
حیث یتحطم الناس للدعاء وکانت الجاهلية تتحالف
هناك انتهی حافظ ابن حجر قدس سره دیرکه حطیم
بونده حجر معناسنه در قدّ قاف مفتوحه ودال
مهمله مشدّده ایله بردسنه نیٔ طولاشق اتمکدر
ثغر ثاء مثلثه نك ضمی وغین معجمه نك سکونیله بوغاز
چقورینه دیرلر شعره شین معجمه نك کسری وعین
مهمله نك سکونیله عانه دیمکدر قاسق معناسنه
ویاخود انك قل بتدوکی یردر طست طا وسین
مهملتین ایله لکن دیمکدر مملوة مملوءة جرایله طستك
صفتیدر زیرا طست مؤنثدر ایمانا تمییزدر اوزرینه
منصوبدر ولکنك ایمان ایله برآ ولماسی جائزدرکه
حقیقت اوله زیرا تجسید معانی جائزدر وجائزدرکه
باب تمثیلدن اوله وفائدهسی معنویی محسوس ایله

کشفدر

کشفدر ودابه نیٔ ابیض ایله صفتلدوغی مرکوب
اعتباریله درو الا قیاس بیضاء دیمکدر هو البراق
استفهامدر اندن اداة استفهام حذف اولنمشدر
اباحمزه حاء مهمله وزاء معجمه ایله انسك رضی الله
عنه کنیه سیدر خطو خاء معجمه نك فتحی وطاء مهمله
نك سکونیله مصدردر مشی معناسنهدر صاحب
قاموس دیرکه خطا خطوا واختطی اختاط مقلوب
مشی والخطوة ویفتح ما بین القدمین ج خطی وخطوات
انتهی وبونده خطودن مراد ایاقدر اقصی قصودن
اسم تفضیلدر ابعد دیمکدر طرف طاء مهمله نك
فتحی ورانك سکونیله کوز دیمکدر صاحب قاموس
دیرکه الطرف العین لا یجمع لانه فی الاصل مصدر
او اسم جامع للبصر لا یثنی ولا یجمع وقیل اطراف انتهی
پس معنی یضع رجله عند منتهی بصره ای عند منتهی
ما یری بصره دیمکدر بو کلام براقك وجه ارض
اوزرنده یوریدوکنه دلالت ایدر و خازنك وقد
ارسل الیه قولندن مرادی استفهامدر وهمزه معلوم
اولدوغیچون حذف اولنمشدر پس تقدیری اوقد ارسل
الیه دیمکدر وعلما دیدیلرکه بو استفهام عروج
ایچوندر رسالتندندر والا حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم رسالتی ملکوته علاوه مشهوردر

ایدی واندن استفهامه حاجة یوغیدی فنعم المجیء
جاء ابن مالك دیركه بو كلام باب نعم ده موصولدن
صله ایله استغنا اوزرینه شاهد در زیرا اول فاعله
ومخصوصْ محتاجدر وفاعل بونده المجیء در ومخصوص
بالمدح مقدّر بر موصولدر وجاء انك صله سیدر
تقدیری فنعم المجیء الذی جاء دیمكدر وجائزدركه بر مقدّر
موصوفا وله تقدیری فنعم المجیء جاء دیمكدر وجه اوّل
اولیدر وبعضیلر دیدیلركه مخصوص بالمدح محذوفدر
وكلامده تقدیم وتأخیر واردر تقدیری جاء فنعم المجیء
مجیئه دیمكدر خلصت فتح لامله وَصَلْتُ معناسنه در
وهما ابناء الخالة بونك بیانی ولدركه یحیی علیه
السّلامك والده سی ایشاع مریمك والده سی حنه نك
جاء مهمله ونون مشدّده ایله همشیره سیدر وعمران
بن ماتان حنه یی تزوج ایتدی واندن مریم طوغدی
وزكریا علیه السّلام ایشاعی آلدی واول یحیی
علیه السّلامی طوغوردی پس ایشاعی یحیی علیه السّلامك
خاله سی اولور وانلر بو اعتبار ایله برخاله اوغللری
اولورلر وبو عمران حضرت موسی علیه السّلامك
پدری اولان عمران دكلدر زیرا ما بینلرنده دیرلركه
بیك سكز یوز ییل واردر **نبق** نونك فتحی وبانك
كسریله سدره نك میوه سیدر صاحب دیركه النبق

بفتح النون وكسر الباء وقد تسكن ثمر السدرة واحدة
بنقة واشبه شئ به العناب قبل ان تشتدّ حمرته انتهی
قلال قافك كسریله قله نك جمعیدر صاحب نهایه دیركه
وفیه اذا بلغ الماء قلتین لم یحمل خبثا القلة الحب
العظیم والجمع قلال وهی معروفة بالحجاز ومنه الحدیث
فی صفة سدرة المنتهی نبقها مثل قلال هجر وهجر قریة
قریبة من المدینه ولیست هجر البحرین وكانت یعمل بها
القلال تأخذ الواحدة منها مزادة من الماء سمیت
قلة لانها تقل ای ترفع وتحمل انتهی قسطلانی شرح
بخاریده دیركه وهجر بفتح الهاء والجیم بلدة لا تنصرف
للعلمیة والتأنیث ومراده ان ثمرها فی الكبر كالجرار التی
تصنع بها وكانت معروفة عند المخاطبین فلذا وقع التمثیل
بها انتهی فِیلَة فانك كسری ومثناة تحتیه نك فیلك
جمعیدر امضیت انفذت دیمكدر صاحب قاموس
دیركه امضاه انفذه **لطیفهٔ ثانیه** التونك استعمالی
حرام ایكن لیلهٔ اسراده نوجهله استعمال اولندوغی
بیان ایدر **معلوم** اوله كیم لیلهٔ اسراده التونك استعمالندن
ایكی وجهله جواب ویردیلر **جواب اوّل** اولدركه بو استعمال
دخی التونك استعمالی حرام اولمزدن اوّل ایدی وحافظ
ابن حجر فتح الباریده التونك استعمالی مدینهٔ منوّره ده
حرام اولدوغیله جزم ایتدی ومعراج مكّه ده واقع

اولدی واکثر علما عندنده اول مجرّددن بر ییل مقدّم
ربیع الاول آینده ایدی وزهریدن مرویدر که بعثتدن
بش ییل صکره ایدی نووی وقرطبی بو قولی ترجیح
ایتدیلر وجواب ثانی اولدر که کیجه ده واقع اولان امورك
غالبی احوال غیبدندر پس احکام اخرته الحاقا ولنور
والتون اخرتده مؤمنلره مخصوصدر نته کیم حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیورر فهو لهم فی الدنیا
ولنا فی الآخرة لطیفهٔ ثالثه شق صدرك تعددی بیان
ایدر معلوم اولکم حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
شق صدرد دورت کره واقع اولدی مرّهٔ اولی بنی سعدده
ایکی یاشنده ایکن واقع اولدی وبوحدیثی مسلم وامام
احمد ودارمی وبیهقی وطبرانی وابو نعیم روایت ایتدیلر
وبو شقّك حکمتی انك شیطاندن عصمتنده اکمل
حالاتاوزرینه نشوی بولماسیچوندر ومرّهٔ ثانیه اون
یاشنده ایکن واقع اولدی وبوحدیثی امام احمدك
زوائد مسندنده اوغلی عبد الله روایت ایتدی وهیثمی
مجمع الزوائدده رجالی ثقاتدر دیدی مصنف دیر که
بوحدیثی ابن حبان وحاکم ونسائی دخی روایت ایتدیلر
وتصحیح ایلدیلر وبو شقّك حکمتی اولدر که اون یاش
سنّ تکلیفه یقیندر پس صدر شریفی شق
اولنوب تقدیس وتطهیر اولندی تا که اول رجال

اوزرینه

اوزرینه عیب اولنان نسنه ایله ملتبس اولمیه ومرّهٔ ثالثه
جبل حراده اکا وحی ایله جبریل علیه السلام نازل اولدقده
واقع اولدی وبوحدیثی مسندلرنده ابو داود الطیالسی
وحارث بن اسامه ودلائل النبوّه ده ابو نعیم وبیهقی
روایت ایتدیلر بو شقّك حکمتی انك کرامتنی زیاده ایچوندر
تا که کندویه القا اولنان نسنه‌یی تطهیر وتقدیسدن
اکمل احوالده قلب قوی ایله تلقی ایده ومرّهٔ رابعه لیلهٔ
اسراده واقع اولدی وبوحدیثی امام احمد ومالك
ابن صعصعه‌دن وابی ذردن رضی الله عنهم بخاری
ومسلم روایت ایتدیلر وابو نعیمك حدیث عباسدن
امنه‌دن عند الولاده روایت ایتدوکی شق کرا نکله
بش کره اولور ثابت دکلدر ومصنف دیر که انده نکارهٔ
شدیده واردر معلوم اوله کیم اختلاف اولندی بو شق
وغسل حضرت رسول اللهه مختص میدر ویاخود سائر
انبیایه داخی واقع میدر حافظ ابن حجر دیر که طبری
عندنده قصّهٔ تابوت بنی اسرائلده واقع اولدیکه
انه کان فیه الطست التی تغسل فیها قلوب الانبیاء
پس بو کلام مشارکتی مشعردر مصنف دیر که وبونی
ابن کثیر تفسیرنده سندیله ابن عباسدن رضی الله
عنهما نقل ایتدی لکن شیخم خصائص صغراده حضرت
رسول اللهك صلی الله علیه وسلم خصائصندن

اولدوغنی تصحیح ایلدیگمز انتهی **لطیفهٔ رابعه** انبیا
دار آخرتده اموات ایکن اول کیجه قیلدقلری نمازک
کیفیتنی بیان ایدر **معلوم** اوله کیم بو محلده سؤال اولنور
انبیا صلوات الله وسلامه دار اخرتده درلر و دار اخرة
موضع عمل دکلدر بلکه محل جزادر پس انبیا صلوات الله
علیهم وسلام اول کیجه حضرت رسول الله ایله صلی
الله علیه وسلم نه کیفیتله نماز قلدیلر بو سؤاله قاضی
ایکی وجهله جواب ویردی وسبکی اکا تابع اولدی **جواب**
اول اولدر که کلام قدیمده وارد اولدیکه شهدا ربلری
عندنده دیریلردر ایله اولیجق بعید دکلدر که انلر حدیث
الانبیاء احیاء عند قبورهم یصلون مقتضاسنجه نماز
قله لر وقادر اولدقلری نسنه ایله خدایه تقرب ایده لر
زیرا انلر اکرچه وفات ایتدیلر لکن ینه بو دار عمل اولان
دنیاده درلر حتی جهنم بو دنیانک مدتی فنا بولوب دار
جزا اولان آخرة انی تعقب ایلیه عمل منقطع اولور •
حاصلی برزخ حق انبیاده استکثار اعمالده و زیادهٔ
اجورده دنیا حکمنده در **جواب ثانی** اولدر که اخرتده
منقطع اولان تکلیفدر و اعمالک تکلیفدن حاصله
اولماسی شرط دکلدر بلکه کاهی اعمال تکلیفسز انلر ایله
تلذذ و حق تعالی یه خضوع طریقی اوزره حاصله اولور
اول جهتدن وارد اولدیکه انلر تسبیح ایدرلر و دعا

ایلرلر

ایلرلر و قران عظیم اوقورلر و حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم شفاعتده سجودنه ایله اول
عبادت و عمل دکلیدر و ایکی جواب اوزره بو اعمالک
مدة برزخده حصوللری ممتنع دکلدر و بو معنایه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم مررت
لیلة اسری بی علی موسی قائما یصلی فی قبره قولی
دلیل کافیدر و صواب اولدر که صلاتده مراد صلاة
شرعیه در صلوة لغویه دکلدر زیرا نص حقیقة لغویه
سندن اول حقیقة شرعیه سی اوزرینه حمل اولنور
مکرکه حقیقة شرعیه سی اوزرینه حمل متعذر اوله
و بو محلده متعذر دکلدر پس شرعیه سی اوزرینه
حمل واجبدر و بو تقدیرا اوزره اول کیجه ده حضرتک
انبیا ایله صلوات الله علیهم وسلامه قلدوغی نمازده
اختلاف اولندی بعضیلر صلاة عشا ایدی دیدیلر
و بعضیلر صلاة صبح ایدی دیدیلر مصنف برکه بو قولک
ایکیسی دخی شیء دکلدر کرک انلر ایله عروجدن اول
قلدی دیه لم و کرک عروجدن صکره قلدی دیه لم زیرا بش
وقتدن ابتدا حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
قلدوغی مکه ده اویله نمازیدر بالاتفاق و کیمکه اولوبی
مکه اوزرینه حمل ایلدی فعلیه الدلیل و ظاهر اولان
والله تعالی اعلم اول نفل ایدی و یاخود لیلة اسرادن

اول انك اوزرينه مفروضه اولان صلاتدن ايدى
وقتا واسنده نووى يكبنجى احتمالى تأييد ايتدى اكر
دينورسه كيم اول كيجه بيت المقدسده حضرت رسول
الله ايله صلى الله عليه وسلم نماز قلنلر ارواحمى ايديلر
فقط يوخسه ارواح مع الاجساد مى ايديلر جواب
اولدركه احتمالدركيم انلر ارواح اوله لر فقط وبو احتمالى
حاكم ايله بيهقى نك ابى هريره دن رضى الله عنه روايت
ايتدكلرى حديث دلالت ايدر وبوندن وبونده ارواحك
علم الهده جسدلرينك صورتيله تشكلنه دليل واردر
واحتمالدركيم انلر ارواح مع الاجساد اوله لر وبو
احتماله بيهقينك وبزارك وطبرانينك انسدن
روايت ايتدكلرى حديث دلالت ايدر اكر دينورسه كيم
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم اول كيجه
انبيايى سمواتده نيجه كوردى حال بوكه انلرك
جسدلرى قبرلرنده مستتره در جواب اولدركه اول
كيجه ارواح انبيا صور اجسادلريله متشكله اولديلر
پس حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم كوردوكى
صور اجساده ارواح ايدى الا عيسا عليه السلام
زيرا اول جسديله رفع اولندى وادريس عليه السلام
حقنده دخى جسديله رفع اولندى دينديلر الا والحق
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم عيسا ايله

ادريس

ادريس عليهما السلامك روح ايله جسدلرينى
كوردى وباقيلرينك صور جسدلرنده روحلرينى
مشاهده ايتدى وجائزدركه حق تعالى اول كيجه انلرك
جسدلرينى حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم
تشريف وتكريمى اجليچون احضار ايليه والله اعلم

لطيفهء خامسه ليلهء معراجده حضرت رسول اللهك
صلى الله عليه وسلم خداى تبارك وتعالى رؤيتنده
علمانك اختلافنى بيان ايدر معلوم اوله كيم اهل حق
عندنده رؤيت خدا سبحانه وتعالى عقلا ممكندر
وامكاننه موسى عليه السلامك سؤالى اول دليلدر
زيرا اكر مستحيل اوليدى موسى عليه السلام سؤال
ايتمزدى زيرا اكر محال اولدوغنى بيلوب سؤال ايتديسه
سفه وياخود عبث وطلب محال لازم كلوردى واكر
محال اولدوغنى بيلميوب سؤال ايتديسه خدانك عز
وجل ذاتنده جائز ومستحيل اولان نسنه يه جهل
لازم كلوردى وانبيا صلوات الله عليهم وسلامه
سفهدن وعبثدن وذات خداده واجب وجائز
ومستحيل اولان نسنه يه جهلدن منزهلردر واهل
سنت وجماعت مؤمنلرك آخرتده خدايى كوردكلرنه
اتفاق ايتديلر ودنياده اكرچه رؤيت خدا جائزه در
ليكن آنك عدم وقوعنده حضرتدن غيرينده اختلاف

ایتدیلر پس لیلهٔ معراجده حضرت رسول اللهك صلی
الله علیه وسلم خدای تبارك وتعالی رؤیتنده ایکی
مذهب واردر مذهب اول آنی نفیدر صحابه دن
عائشه وابن مسعود وابو هریره بوکا ذاهب اولدیلر
ومحدثین ومتکلمیندن چوغی بونی اختیار ایتدیلر
مسلم صحیحنده حدیث مرفوعده روایت ایدرکه
واعلموا انکم لن تروا ربکم حتی تموتوا وابن خزیمه داخی
بو حدیثی ابی امامه دن وعبادة بن الصامتدن رضی
الله عنهما روایت ایتدی پس رؤیة دنیاده اکرچه عقلا
جائزه در اما سماعا ممتنعه در قسطلانی مواهبده
دیرکه رؤیتی حضرت رسول اللهه صلی الله علیه وسلم
اثبات ایدنلره بو حدیثدن متکلم عموم کلامنه داخل
اولمازدیو جواب ویرمك ممکندر ومسلم وترمذی
وابن مردویه ابی ذردن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه
قال سألت رسول الله صلی الله علیه وسلم هل رأیت
ربك فقال نور انی اراه یعنی ابی ذردن رضی الله عنه
دیرکه حضرت رسول اللهه صلی الله علیه وسلم ربکی
کوردکمی دیو سؤال ایتدم حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه اول نوردر یعنی انك حجابی
نوردر پس بن انی نه کیفیتله کورورم یعنی نور بنی
رؤیتدن منع ایتدی ومسلم وابن مردویه ابی ذردن

رضی الله عنه روایت ایدرلرکه انه سأل رسول الله
صلی الله علیه وسلم هل رأیت ربك فقال رأیت نورا
مواهبده قسطلانی دیرکه خدانك سبحانه وتعالی
ذات شریفی نور اولمق مستحیلدر زیرا نور جملهٔ اجسام
دندر وحق تعالی جسمدن منزهدر لکن عبد بن
حمید وابن المنذر وابن ابی حاتم وابن مردویه ابی ذردن
رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال رأی بقلبه ولم یره
ببصره یعنی ابی ذر رضی الله عنه دیدیکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم حضرت حق جل ذکره قلبیله کوردی
وکوزیله کورمدی ونسائی اندن روایت ایدرکه رأی
رسول الله صلی الله علیه وسلم ربه بقلبه ولم یره
ببصره پس بوندن ظاهر اولدیکه حضرت رسول اللهك
صلی الله علیه وسلم حدیث ابی ذرده نور ذکریله مراد
شریفی نور بنمله آنی رؤیتم بیننده حائل اولدی
پس بنی نی بصر ایله کورمکی منع ایتدی دیمکدر واقوال
صحابه بیننی جمع ایچون عائشه دن وغیریدن نقل اولنان
نفی بوکا حمل اولنور والله اعلم ومذهب ثانی اثباتدر ابن
عباس وانس بوکا ذاهب اولدیلر وکعب الاحبار
وزهری ومعمر وحسن بصری بونکله جزم ایتدیلر
وابو الحسن الاشعری وغالب اصحابی بونکله قائل
اولدیلر وابن خزیمه بو مذهبك ترجیحنه مائل اولدی

وعروه بن الزبيردن اثباتنی روایت ایتدی لکن بومذ
هبك اصحابی داخی اختلاف ایتدیلر انلردن بعضیلر
بصریله کوردی دیدیلر نسائی وحاکم تصحیح ایتدی وابن
مردویه ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه
قال اتعجبون ان تکون الخلة لابراهیم والکلام لموسی
والرؤیة لمحمد یعنی ابن عباس رضی الله عنهما بیوردیکه
خلتك ابراهیمه وکلامك موسایه ورؤیتك محمده
اولماسنی عجبلر میسکز ابن حجر مکی شرح همزیه ده بیوردیکه
رؤیة اطلاق اولندقده رویة عینه منصرف اولور
وابن جریر عکرمه دن روایت ایدرکه قال رای محمد ربه
یعنی عکرمه دیرکه رسول الله صلی الله علیه وسلم
ربسنی کوردی وابن مردویه وابن خزیمه اسناد قوی
ایله انسدن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال رای
محمد ربه یعنی انس رضی الله عنه دیدیکه رسول الله صلی
الله علیه وسلم ربسنی کوردی ترمذی تحسین
ایتدی وطبرانی وابن مردویه وبیهقی اسما وصفاتده
ابن عباسدن رضی الله عنهم خدانك عز وجل ولقد
راه نزلة اخری قولنده روایت ایدرلرکه قال قد رای
النبی صلی الله علیه وسلم ربه عز وجل یعنی ابن عباس
رضی الله عنهما خدانك عز وجل ولقد راه نزلة اخری
قولنده تحقیق حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم

ربسنی

ربسنی عز وجل کوردی پس بو اوج اثرده واقع اولان
رؤیة دخی ابن حجر دیدوکی اوزره رؤیة عینه محموله
اولور وابن مردویه ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت
ایدرکه ان النبی صلی الله علیه وسلم رای ربه بعینه
وطبرانی وابن مردویه ابن عباسدن رضی الله عنهما
روایت ایدرلرکه قال ان محمد رای ربه مرتین مرة ببصره
ومرة بفؤاده یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیدیکه
ایکی دفعه رسول الله صلی الله علیه وسلم ربسنی ایکی
کره کوردی برکره بصریله کوردی وبرکره قلبیله کوردی
وبعضیلر قلبیله کوردی دیدیلر عبد بن حمید وترمذی
وتحسین ایتدی وابن جریر وابن المنذر وطبرانی وابن
مردویه وابن عباسدن خدانك جل ذکره ما کذب
الفؤاد ما رای قولنده روایة ایدرلرکه قال رای بقلبه
یعنی حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم خدایی
قلبیله کوردی دیدی وعبد ابن حمید وابن المنذر
وابن ابی حاتم محمد بن کعب القرظیدن رضی الله عنه
روایة ایدرلرکه قال قالوا یا رسول الله رایت ربك
قال رایته بفؤادی مرتین ولم اره بعینی ثم قراء ما کذب
الفؤاد ما رای یعنی محمد بن کعب القرظی دیرکه اصحاب
حضرت رسول اللهه صلی الله علیه وسلم دیدیلرکه
یا رسول الله ربکی کوردکمی حضرت رسول الله صلی الله

علیه وسلّم انی ایکی کره قلبمله کوردم وانی بصرمله
کورمدم دیدی وصکره ماکذب الفؤاد مارآی
آیتنی تلاوة ایلدی وعبدبن حمید ابی العالیه دن
خدانك جلّ ذکره ماکذب الفؤاد مارآی قولنده روایت
ایدلرکه قال محمّد رواه بفواده ولم یره بعینه یعنی
حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم جناب عزّتی
قلبیله کوردی وبصریله کورمدی وبر حدیث شریفده
واقع اولدیکه فجعل نور بصری فی فوادی فنظرت
الیه بفوادی ورؤیة فؤاددن مراد رؤیة قلبده مجرّد
حصول علم دکلدر زیرا رسول الله صلّی الله علیه وسلّم
علی الدوام خدایه عالم ایدی بلکه حضرت رسول الله
صلّی الله علیه وسلّم خدائ سبحانه وتعالی کوردی
دیمکسنه نك مرادی اولدرکه اندن غیری حیوان
رؤیة کوزده خلق اولندوغی کبی کاحاصله اولان
رؤیة انك قلبنده خلق اولندی ورؤیة ایچون عقلاً
برشئ مخصوص اشتراط اولنمزنهایتی عادة الله آنی
عینده خلق ایله جاریه اولدی پس عیندن غیریله کورمك
عادتی خارق برامردر والله اعلم وبعضیلر بوبابده
توقفه ذاهب اولدیلر عبدبن حمید سعید بن جبیردن
روایة ایدرکه قال ما ازعم انه رآه وما ازعم
انه لم یره یعنی سعید بن جبیر رضی الله عنه دیرکه

حضرت رسول الله صلّی الله علیه وسلّم خدای کوردی
دیمم وکورمدی دخی دیمم حاصلی نفی واثباتدن بریله
حکم ایلمم دیمکدر وبو کلامك محصّلی توقفدر وقرطبی
بو مسئله ده وقفی ترجیح ایتدی وانی محقّقیندن
برجماعته نسبت ایلدی وبو قولی تقویة ایتدی شونکله
کیم بو بابده بر دلیل قاطع یوقدر وایکی طائفه نك
استدلال ایتدکلری نسنه نك غایتی ظواهر متعارضه
در تأویله قابلدر ومسئله عملیاتدن دکلدرکه اندن
ادلّهٔ ظنیّه ایله اکتفا اولنه بلکه معتقداتدندر
پس انده دلیل قطعیدن غیریله اکتفا اولنمز والله سبحانه
اعلم معلوم اوله کیم بو مختصرده قصّهٔ معراجی بجملتها
بیان ٭ وحدیث مزبورك مشتمل اولدوغی فوائدی
باسرها عیان ایتمك ممکن دکلدر ٭ لکن بعض علما رضی
الله عنهم وشکر سعیهم قصّهٔ معراجی افراد بالتألیف
ایلمشلردر واول کیجه ده واقع اولان اسرار غریبه نی
وحدیث شریفك مشتمل اولدوغی نکات عجیبه نی
بیان ایتمشلردر ومصنّفك رحمه الله بو خصوصده
مستقلاً ایکی مؤلّفی واردر بری کبیر وبری صغیردر
وسیره سنده دخی انی تفصیل اوزرینه بیان ایلمشدر
مراد ایدن مراجعت ایتسون وبو اوراق پریشانك
جمع وتألیفنه باعث اولان وجود شریفك که اسم

لطيفی صدد کتابده بیان واوصاف حمیده سندن
برشمه عیانا ولنمشدر معراج حقنده القول الصحیح
البدیع فی معراج الرفیع للرّفیع نام منظوم برمؤلفی
واردرکه کتب معتبره دن زبده وخلاصهٔ اقوالی
اخذ ایدوب سلك نظمه دیزمش والفاظ قلیله ایله
معانی کثیره یی بیان ایتمش وحق سبحانه وتعالی
حضرتلرندن رجا مزاولدرکه اندروك وبزوم بوخصوصده
حدمتمز خیرله قبولده واقع وشول کونکیم مال وبنون
فائده ویرمیه اول بزه نافع اولوب سیّد المرسلینك
شفاعتی میسّر وزمرهٔ صلحاده حشرا ولمق مقدّر اوله
انه علی ذلك قدیر وبالاجابة جدیر وبوبرج بیت
کتاب مزبورك ابتدا اسندندر تبرکا بومحلّه کتب اولندی

شعر

یا اشرف المرسلین الزّهر من قدم • یا سید الانبیاء العزذ والقدم
یا مشرق الوجه یا وجه الوجوه وذا • الوجه الذی الحق وجهه من القدم
یا خیر مجتهد وخیر مبتهل • وخیر مؤتمن علی الوحی والامی
وخیر محتسب وخیر منتجب • وخیر منتخب من اکرم النسم
وخیر مبتعث وخیر متبع • وخیر مفتتح وخیر محتشم
وخیر مقتصد وخیر مصطبر • وخیر منتصر فی کلّ مصطدم
یا اکرم الکرماء علی الکریم ومن • سما سماء العلا ودنا من الحکم
من غیر کیف ولا حد ولا جهة • ولا مکان ولا بعد ولا شمم

وعلی علی الرّسل قدرا ثم منزلة • رفیعة لم ینلها سبق الهمم
الله انزله فیها بها اکرمه • لما رآه لها اهلا من القدم
سبحانه مکرمه الذی بقدرته • اسری لحضرته بعبده الحرمی
لیلا من المسجد الحرام جلّ جلا • له الی المسجد الاقصی من الشمم
للسبع ارفعه علا لسدرة المنتهی • الاوآم مع املاك ذی العظم
للمستوی سمع السمیع من شمم • به صریف صریر اقلام ذی الکرم
تخط احکامه فی ملکه وتصا • ریف المقادیر فی الملکوب والعلم
وعلی علی شرعه العظیم ثم دنا • لقاب قوسین اوادنی من الشمم
مکانة قربه من القریب ولا • کیف لذلك فاحذر وصفه تهم
بالجسم حقا رقا والروح خادمه • الامین واسرافیل المدیك فی الخدم
وشاهد الحق حقا بالعیان بعینی • رأسه وحیاه منه بالکلم

پس ایرادی قصد ایتدوکمز معنی بومحلده تمام اولدی
وخدا انك جلّ ذکره عنایة وتوفیقیله مراد اولنان شکل
اوزرینه کلدی لکن مطالعه ایلین یاران صفا وخلّان
وفادن متوقع ومسؤل ومتضرّع وما مول اولان اولدرکه
واذا مروا باللغو مرّوا کراما مضمونیله عامل اولوب
مصادف اولدقلری خطاسنه ذیل عفو ایله ساتر اوله لر
وسیئه سنی حسنه سیله دفع قله لر ولطفلرندن
اکا عین رضا ایله نظر ایلیه لر وعین سخط ایله باقمیه لر
زیرا عین رضا عیبی هنر کوستررو عین غضب
هنری عیب قلور • وعین الرّضا عن کلّ عیب کلیله ولکن

عين السخط تبدي المساويا • خصوصا هرنه كيم بو رساله
ده مذكوردر اول كتب معتبره ده مسطوردر و بو فقير
انلردن اخذ ايلمشدر نتكم حين تقريرده غالبك اسمى
بيان وغايه قولى انتهى ايله عيان اولنمشدر پس بو رساليه
اعتراض ايدن اول كتبه اعتراض ايتمش اولور و كتب
علمايه اعتراض قلّة فهمدن ظهوره كلور شعر
وكم من عائب قولا صحيحا • وآفته من الفهم السقيم بيت
چو بشنوى سخن اهل دل مكو كه خطاست • سخن شناس نه دلبرا خطا اينجاست

والحمد لله رب العالمين • والصلوة
على نبيه محمد وعلى آله وصحبه
اجمعين
تمت الكتاب
بعون الله الملك
الوهاب
م م م